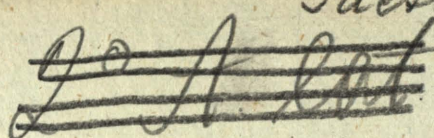

2° Inc. lat. 1206

Suesonius

~~445~~

= Cim. 34

Main *15125

Handexemplar Aventinus!

(Voratzblatt m. 2. Zinkzug: Aventinus mms.
Leonardus de Eck mhi' sous led. 2. ist
~~beimgeblieben~~ ~~m. 2. Zinkzug~~ wieder
eingeklebt.)

• IOANNIS AVENTINI SVM

Leonardus de oyr mihi donet decet .

Autogr.

T
V
75

(Cim. 34.)¹

415. A. v. Lat.

Im fol Blatt mit Wapen
blatt in Issetonius

A. v. Lat. 415 fol.

B. C.

Antonius Hesperio filio Salutē: In libros Suetonii.

c aesareos proceres: in quorum regna secundis
Consulibus dudum romana potentia cessit
Accipe bis senos: sua quenq; monosticha signant.
Quorum per plenam seriem Suetonius olim
Nomina; Res gestas: Vitamq; Obitumq; peregit.

Monosticha de ordine Caesarum.

p Primus regalem patefecit Julius aulam
Caesar. et Augusto nomen transcripsit: et arcem.
Primiagnus post hunc regnat Nero Claudius. a quo
Laius: cognomen Caligae cui castra dederunt.
Claudius hinc potitur regno. post quem Nero saeuus
Ultimus aeneadum. post hunc tres nec tribus annis:
Balba senex: frustra socio confusus inerti.
Mollis Otho infamis per luxum degener aeni.
Nec regno dignus: nec morte Vitellius ut vir.
His decimus fatiq; accitus Vespasianus.
Et Titus imperij foelix breuitate. secutus
Frater: quem caluum dixit sua roma Neronem.

Monosticha de Aetate Caesarum i imperio.

i Alius ut perhibent: Diuus trieteride regnat.
Augustus post lustra decem sex prologat annos.
Et ter septenis geminos Nero Claudius addit.
Tertia finit hyems crassantia tempora Laij.
Claudius hebdomadem duplicem trahit. et Nero dirus
Tantundem: summae consul sed defuit vnus.
Balba senex: Otho lasciuie: et famose Vitelli:
Tertia vos latio regnantes nescijt aestas:
Interitus dignos vita properante probrosa.
Implet fatalem decadem sibi Vespasianus.
Ter dominante Tito cingit noua laurea Janum.
Quindecies saeuus potitur dum frater habenis.

Monosticha de singulorum Caesarum obitu.

i Alius interiit Caesar crassante senatu.
Addidit Augustum diuis matura senectus.

A.

Sera senex capreis exul Nero fata peregit :
 Terdecies perijt repetito vulnere Laus .
 Claudius ambiguo conclusit fata veneno .
 Matriscida Nero proprio se perculit ense .
 Salba senex perijt saeuo prostratus Othone :
 Mox Otho famosus : clara sed morte potitur .
 Prodigia succedunt perimendi sceptrum Vitelli .
 Laudatum imperium mors lenis Vespasiano .
 At Titus orbis amor rapitur florentibus annis .
 Sera grauem perimunt : sed iusta pericula fratrem .

P. Valerij Paterculi Bononiensis : viri clarissimi de
 vita Caij Suetonii Tranquilli .

c. **A**UGUSTUS Suetonius Tranquillus patrem habuit Suetonium
 cognomento lenem : tertiae decimae legionis tribunum et Au-
 gusti clauium : qui interfuit bello othoniano . a patre filius tranquilli co-
 gnomen accepisse videtur . Nam cum ille lenis sit cognominatus : hic eo-
 dem significato non eodem verbo dictus est tranquillus . Floruit sub A-
 driano : cuius fuit Magister epistolarum . Verum fortuna : quae lubrica
 est : refragante : successor ei datus : quod apud Sabinam imperatoris Arore
 familiarius egisse ferebatur : quod reuerentia domus aulicae postularet . U-
 sus est contubernio Plinij posterioris : a quo in epistolis admonetur ad
 volumina edenda : quae perfecta absolutaque appellat . Hic primas con-
 fessione eruditorum in scribendis Caesarum vitis occupauit . Quae Ju-
 lius capitolinus sibi archetypum in scribendo esse non dissimulat . Scri-
 psit libellum de grammaticis : et rhetoribus : quem diuus hieronymus
 secutus est terens catalogum scriptorum ecclesiasticorum . De genere ue-
 stium : De ludicra historia libros concinasse memoratur : quorum testimo-
 nio vtuntur eruditi . In primis vero reliquit duodecim Imperatorum vi-
 tas : valde quidem probandas . quod opus emunctum est et luculentum
 et compositissimo ordine distinctum : unde emendatissimus et candidissi-
 mus scriptor meruit appellari . Qui vt scribit Flavius Iosephus famili-
 are fuit amare breuitatem .

Caui Suetonii Tranquilli De Vita. Xii.
Caesarum Liber Primus Incipit.

CAESAR JULIUS CAESAR annū Agens Sex
tūdecimū patrem amisit: sequentibusq; consulibus
flamē dialis destinatus dimissa Lollia: quae fami-
lia equestri sed admodū diues praetextato despon-
sata fuerat: Corneliā Linnae quater consulis fili-
am duxit vxorem: ex qua illi mox Julia nata est: ne-
q; vt repudiaret illam compelli a dictatore Sylla
ullo modo potuit. Quare et sacerdotio et vxoris dote et gentilitijs haere
ditatibus mulctatus diuersarum partium habebatur: vt etiam discede
re e medio: et q̄q; morbo quartanae aggrauante prope per singulas no-
ctes commutare latebras cogeretur: seq; ab inquisitoribus pecunia re-
dimere: donec per virgines vestales: perq; Mamerium Aemiliū et
Aureliū Cottam propinquos et affines suos veniam impetrauit. Sa-
tis constat Syllam quū deprecantibus amicis et ornātissimis viris
aliquādiū denegasset: atq; illi pertinaciter contenderent: Expugnatum
tandem proclamasse: siue diuinitus: siue aliqua coniectura vincerent: ac
sibi haberent: dummodo scirent eum quem incolumen tantopere cupe-
rent: quandoq; optimatum partibus: quas secus simul defendissent: exi-
tio futurum. Nam Caesari multos Marios inesse.

De Prima Caesaris Militia:
Tribunia prima in Asia fecit M. Arci Thermi praetoris contu-
bernio a quo ad accersendam classem in Bithyniam missus de-
sedat apud Nicomedem nō sine rumore prostratae regi pudicitiae: quē
rumorem auxit itra paucos rursus dies repetita Bithynia per causas
exigendae pecuniae: quae deberetur cuidam libertino clienti suo. Reli-
qua militia secundioze fama fuit: et a Thermo in expugnatione mityle-
narum corona ciuica donatus est.

De Secunda eius militia et reditu ipsius ad urbem:
Erut et sub Seruilio Isaurico in cilicia sed breui tēpore. Nā
Syllae morte comperta simul spe nouae dissensionis: quae per M. Arcū
lepidum mouebatur: romam propere redijt: et lepidi quidem societate
q̄q; magnis conditionibus inuitaretur abstinuit: tum ingenio eius dif-
fusus: tum occasione: quam minorem opinione offenderat.

De accusatione Dolobellae.
Aeterum composita seditione ciuili Cornelium Dolobellam cō-
sulare et triumphalem virum repetundarum postulauit: abso-
lutoq; rhodum secedere statuit: et ad declinandam inuidiam: et vt per
ocium ac requiem Apollonio moloni clarissimo tunc dicendi magistro
opera daret. Huc dum hybernis iam mensibus traicit: circa Pharma-
cusam insulā a praedonibus captus est: mansitq; apud eos nō sine sum-

Flamen dialis

Cossuna

Cornelia Linnae

Sylla

Mamerius Aemilius

Aurelius Cottus

postulauit

Primus Liber.

Cubicularij

ma indignatione ppe quadragita dies cum vno medico et cubicularijs duobus. Nam comites seruosq; caeteros initio statim ad expediendas pecunias quibus redimeretur: dimiserat. Numeratis deinde. L. talētis expositus in litore nō distulit: quin euestigio classe deducta perlequeret abeuntes: ac redactos in potestatem supplicio: quod saepe illis miatus inter iocum fuerat: afficeret. Clauante regiones proximae Asithridate ne desiderare in discrimine sociorum videretur: ab Rhodo: quo ptendebat: transijt in Asiam: auxilijsq; contractis et praefecto regis prouincia expulso: mutantes ac dubias ciuitates retinuit in fide.

De Tribunatu militum eius: et alijs gestis ipsius.

Tribunatu militum: qui primus romae reuerso per suffragia populi honor obtigit: auctores restituendae tribuniciae potestatis: cuius vim Sylla diminuerat: enitissime iuuat Lutio etia Cinnae uxoris fratri: et qui cū eo civili discordia Lepidum secuti: post necem consulis ad Sertorium confugerant: reditum in ciuitatem rogatione plotia confecit: habuitq; et ipse super ea re contionem.

De quaestura eius et alijs gestis per eum.

Gaestor Juliam amitam: uxoremq; Corneliā defunctas laudauit e more pro rostris: sed in amitae quidem laudatione de eius ac patris sui vtraq; origine sic refert. Amitae meae Juliae maternū genus ab regibus ortum: paternū cum dijs immortalibus coniunctū est: Nam ab Anco Martio sunt martij reges: quo nomine fuit mater a Genere Julij: cuius gentis familia est nostra. Est ergo in genere et sanctitas regum: qui plurimū inter homines pollent: et cerimonia deorum: quorum ipsi in potestate sunt reges. In Corneliae autem locum Pompeiam duxit Quinti Pompeij filiam. L. Syllae neptem: cum qua deinde diuortium fecit adulteratam opinatus a Publio Clodio: quae inter publicas ceremonias penetrasse ad eam muliebri veste tam cōstans fama erat: vt senatus quaestionem de pollutis sacris decreuerit.

pollucere sacra
cubicularij

De gemitu eius apud statuam magni Alexandri: et de somnio ipsius et de matris concubitu.

Gaestori ulterior Hispania obuenit: vbi cum mandato reipublicae iure dicendo conuētus circūiret: gadessq; venisset: animaduersa apud Herculis templum magni Alexandri imagine ingemuit: et quasi ptesus ingnauiam suam qd nihil tum a se memorabile actū esset in aetate: qua iam Alexander orbem terrarum subegisset: missionem cōtinuo efflagitauit ad captandas qd primum maiorū rex occasiones. In urbe etia cōfusus eum somnio primae noctis (nam visus erat per quietem stuprū matri intulisse) cōiectores ad amplissimā spem icitauerūt. Arbitriū terrarū orbis portendi interpretātes quando mater quā subiectā sibi vidisset: non alia esset qd terra: quae omnium parens haberetur.

Coniectores

De gestis per eum in vrbe.

Ecedens ergo ante tempus colonias latinas de petenda ciuitate.

CL volumine huius

11 12

24

Julius Caesar.

te agitantes adiit: et ad audendum aliquid concitasset: nisi consules conscriptas in Ciliciam legiones paulisper ob id ipsum retinuissent: nec eo secius maiora mox in vrbe molitus est.

De suspitione coniurationis eius cum Crasso et Sylla.

Siquidem ante paucos dies quā aedilitatem iniret: venit in suspitionem conspirasse cum M. Marcio Crasso consulari. Item. Id. Sylla et L. Antonio post de signationem consulatus ambitus condēnatis: ut principio anni senatum adorirentur: et trucidatis quos placitum esset: dictaturam Crassus inuaderet: Ipse ab eo magister equitum diceretur. Constitutaque ad arbitrium re. p. Syllae et Antonio consulatus restitueretur. Ademerunt huius coniurationis Tanusius geminus in historia: M. Marcus Bibulus in edictis. L. Curio pater in orationibus. De hac significare videtur et Cicero in quadam ad Atticum epistola referens Caesarem in consulatu confirmasse regnum: de quo aedilis cogitabat. Tanusius adiecit Crassum poenitentia vel metu diem caedi destinatum non obiisse: et idcirco ne Caesarem quidem signum quod ab eo dari conuenerat: dedisse. Conuenisse autem Curio ait: ut togam de humero deiceret. Idem Curio: sed et M. Actorius Naso auctores sunt conspirasse eum etiam cum S. N. Pisonē adolescente: cui ob suspitionē urbanae coniurationis provincia hispania ultro extra ordinē data sit: pactumque ut simul foris ille: ipse romae ad res novas consurgerent per ambrones et transpadanos: destitutū utriusque consiliū morte Pisonis.

De aedilitate eius et gestis in ea.

Aedilis praeter comitium ac fori basilicasque: etiam capitolium ornauit Horticibus ad tempus exstructis: in quibus abundante rerum copia: pars apparatus exponeretur. Venationes autem ludosque et cum collega: et separatim edidit: quo factum est: ut cōmunium quoque ipensarum solus gratiam caperet. Nec dissimularet collega eius M. Marcus Bibulus euenisse sibi: quod P. Dolluci. Ut enim geminis fratribus aedes in foro constituta tantū Castoris uocaretur: Ita suam Caesarisque munificentiam vnius Caesaris dici. Adiecit insuper Caesar etiam gladiatorum munus: sed aliquanto paucioribus quam destinauerat paribus. Nam quum multiplici undique familia comparata inimicos exterruisset: cautum est de numero gladiatorum: quo ne maiorem cuique habere Romae liceret.

De gestis per eum in vrbe.

Enciliato populi fauore temptauit per partem tribunorum: ut sibi aegyptus provincia plebiscito daretur: nactus extraordinarij imperij occasionem: quod Alexandrini regem suum sociumque atque amicum a senatu appellatum expulerant: resque improbabatur: nec obtinuit aduersante optimatum factione: quorum auctoritatem ut quibus posset modis inuicem diminueret. Trophea. L. M. Marij de ingurtha a. iij.

Aegyptus prolemaus rex pulsus

Aegyptus datur Caesar

Julius: caesar

Primus Liber.

deq; cimbris atq; theutonis olim a Sylla disiecta restituit: atq; i exer-
cenda de sicarijs quaestione: eos quoq; sicarioꝝ numero habuit: qui
proscriptione obrelata ciuū romanoꝝ capita pecunias ex aerario ac-
ceperant: q̄sq; exceptos cornelijs legibus.

De eodem

f Abornauit etiam qui. **L.** Rabirio perduellionis diem diceret:
quo praecipuo adiutore aliquot ante ānos Luti Saturnini sedi-
tiosum tribunatum senatus coercuerat: ac sorte iudex in refum ductus
tam cupide condemnauit: vt ad populum prouocanti nihil aeque ac iu-
dicis accerbitas profuerit.

De pontificatu maximo eiusdem:

d Eposita prouinciae spe pontificatum maximus petijt non sine
profusissima largitione. In qua reputans magnitudinem aeris
alieni: quum mane ad comitia descenderet: praedixisse matri osculanti
fertur: domū nisi se pontificem non reuersurum: atq; ita potentissimos
duos competitores multumq; et aetate: et dignitate antecedentes supe-
rauit: vt plura ipe in eorum tribubus suffragia: q̄ vterq; in omnibus tu-
lerit.

De praetura: et gestis eiusdem.

p Praetor creatus detecta coniuratione Catilinae senatq; vniuer-
so in socios facinoris vltimam statuente poenam solus munici-
patim diuidendos: custodiendosq; publicatis bonis censuit. Quin et tā-
tum metum iniecit asperiora suadentibus identidem ostentans: quanta
eos in posterum a plebe romana maneret inuidia: vt Decium syllanum
consulem designatum non piguerit sententiam suam: quia mutare tur-
pe erat: interpretatione lenire: velut grauius atq; ipe sensisset exceptas:
obtinuissetq; adeo transductis ad se iam pluribus et in his Liceronis
consulis fratrem nisi labantem ordinem cōfirmasset. **Al.** Catonis oratō.
Ac ne sic quidem impedire rem destitit: quoad vsq; manus equitum ro-
manorum: quae armata praesidij causa circūstabat: immoderatus per-
seueranti necem comminata est: et iam strictos gladios usq; eo itēptas
vt sedentem vna proximi deseruerint: vix pauci complexu togaq; obiec-
ta protexerint. Tunc plane detēritus non modo cessit sed et in reliquum
anni tempus curia abstinuit.

De gestis eius in officio praeturae.

p Primo praeturae die Quintum Catulum de refectione capitolij
ad disquisitionem populi vocauit rogatione promulgata: qua cu-
rationem eam in alium transferebat. Verum impar optimatum conspi-
rationi: quos relicto statim nouorum consulum officio frequentes: ob-
stinatosq; ad resistendum concurrisse cernebat: hanc quidem actionem
deposuit.

De priuatione eius a praetura: et eius restitutione.

c Aeterum Cecilio Metello Tr. Pl turbulentissimas leges ad-
uersus collegarum intercessionem ferenti auctorem propugna-
toꝝ se pertinacissime praestitit: donec ambo a ministrante reipu:

decreto patrum summouerentur. Ac nihilominus permanere in magistratu: et ius dicere ausus: ut comperit paratos: qui ut ac per arma phiberent: dimissis lictoribus abiecta quoque praetexta domum clam refugit pro conditione temporum quieturus. Multitudinem quoque biduo post sponte et ultro confluentem operamque sibi in asserenda dignitate tumultuosius pollicentem compescuit: quod quum praeter opinionem euenisset: Senatus ob eundem coetum festinato coactus gratias ei per primos viros egit: accitumque in curiam et amplissimis verbis collaudatum in integrum restituit inducto priore decreto.

De actione eius ob coniurationem Catilinae.

Recidit rursus in discrimen aliud inter socios Catilinae nominatus et apud Nouium nigrum quaestorem a Lucio Alectio indicere: et in senatu a Quinto Lurio: cui quod primus consilia coniuratorum dederat: constituta erant publice praemia. Lurius et Catilina se cognouisse dicebat. Alectius etiam chirographum eius Catilinae datum pollicebatur. Id uero Caesar nullo modo tolerandum existimans cum implorato Ciceronis testimonio: quaedam se de coniuratione ultro ad eum detulisse docuisset: ne Lurio praemia darentur: effecit. Alectium pignoribus captis: et direpta supellectile male mulctatum: ac pro postris in condemnatione poene discerptum coniecit in carcerem. Eodem Nouium quaestorem eo: quod compelli apud se maiorem potestatem passus esset.

De ulteriore hispania sibi sorte data post praeturam.

Et praetura ulteriores sortitus hispaniam retinentes creditores interuentu sponsoz remouit: ac neque more neque iure ante quam prouinciae ordinarentur: profectus est. Incertum metu ne iudicii quod priuato parabatur: an quo maturius sociis implorantibus subueniret: pacataque prouincia pari festinatione non expectato successore: ad triumphum simul consulatumque decessit. Sed quum edictis iam comitijs ratio eius haberi non posset: nisi priuatus introisset urbem: et ambienti ut legibus solueretur: multi contradicerent: coactus est triumphum: ne consulatu excluderetur: dimittere.

De consulatu eius cum Bibulo.

E duobus consulatus competitoribus. Lutio Luceio: Asarcoque Bibulo Luceium sibi adiunxit: pactus ut is quoniam inferior gratia esset: pecuniaque polleret: nummos de suo communi nomine per centurias pronuntiaret. Qua cognita re optimates quos metus ceperat nihil non ausurum eum in summo magistratu: concordia et consentiente collega: auctores Bibulo fuerunt tantundem pollicendi: ac plerique pecunias contulerunt: ne Catone quidem abnuente eam largitionem et re publica fieri. Igitur cum Bibulo consul creatus est: eandem ob causas opera ab optimatibus data est: ut prouinciae futuris consulibus minimi negotij id est siluae callesque decernerentur. Qua maxime iniuria instinctus omnibus officiis Senatus Pompeium affectatus est offensum patribus: quod Asithridate rege victo conuantius confirmarentur acta sua.

In iudicio

*rostris
mato*

Com

Crederetur quod non a d. h. sponso

Edita contra

in

In senatu

Sylua Calles

Primus Liber.

Pompeioq; M. Crassum reconciliauit veterem inimicum ex consula-
tu: quem summa discordia simul gesserant. Ac societatez cū vtroq; inijt:
ne quid ageretur in re pu. qd displicuisset vlli e tribus.

De gestis per eum in consulatu.

*Arreny zat knachy
ib amido didy*
u. m. s.
3. 00
Ito honore primus omnium instituit: vt tam senatus q; popu-
li diurna acta conficerentur: z publicarentur. Antiquum etiam
rettulit more: ut quo mense fasces non haberet: accensus ante eum iret:
lictores pone sequerentur: lege autem agraria promulgata obnūciātez
collegam armis foro expulit. Ac postero die in senatu conquestum: nec
quoq; repto qui super tali cōsternatione referre aut cēdere aliquid aude-
ret: qualia multa saepe in leuioribus culpis decreta erant: in eam cōegit
despationem: ut quoad potestate abiret domo abditus nihil aliud q; p-
edicta obnunciaret. Anus ex eo tempore omnia in re. p. z ad arbitrium
administrauit: ut nonnulli vrbanoz: quum quid p iocum testandi gratia
signarent: nō Laesare z Bibulo: sed Julio z Laesare cōsulibus actum
scriberent bis eundem praeponentes nomine atque cognomine: utque
vulgo mor ferrentur hi versus.

Non Bibulo quiddam nuper: sed Laesare factum est.

Nam Bibulo fieri consule nil memini.

u. m. s.
Lampum stellatē maioribus consecratum: agrumq; campanū ad sub-
sidia reip. vectigalem relictum diuisit extra sortem: ac viginti milibus ci-
uium: quibus terni pluresue liberi essent. Publicanos remissionem petē-
tes tertia mercedum parte releuauit: ac ne in locatione nouoz vectigali-
um immoderatus licerentur: propalam monuit. Laetera item quae cui-
q; libuissent: dilargitus est cōtradictē nullo: ac si conaretur quis: abster-
rito. M. Latonem interpellatē extrahi curia per lictorem: duci q; in
carcerem iussit. Lurio Lucullo liberius resistenti tantum calūniar metū
iniecit: ut ad genua vltro sibi accederet: Licerone i iudicio quodam de
plorante tempoz statum: Publium Clodium inimicū eius frustra iam
pridem a patribus ad plebem transire nitētē eodem die: horaq; nona
transdixit. Postremo in vniuersos diuersae factionis iductū praemijs:
vt se de inferenda Pompeio nece sollicitatū a quibusdam pfiteretur:
productusq; pro rostris auctores ex cōpacto nominaret. Sed vno atq;
altero frustra nec sine suspitione fraudis nomiatis desperans tam prae-
cipitis consilij euentum intercepisse veneno indicem creditur.

De Calphurnia vxore recepta z filia Julia Pompeio tradita:

u. m. s.
Ab idem tempus Calphurnia. L. Pisonis filiam successuri sibi
in cōsulatu duxit vxorem: suamq; Julia. Sn. Pompeio collo-
cauit: repudiato priore sponso Seruilio Lepione: cuius vel praecipua
opera pauloante Bibulum impugnauerat. Ac post nouā affinitatē Pō-
peium primum rogare sententiā coepit: quum Crassum soleret: essetq;
consuetudo: ut quem ordinem interrogandi sententias consul kalendis
Ianuarijs instituisset: eum toto anno conseruaret.

De Imperio galliarum ei concessio post consulatū.

f Ocro igitur generoq; suffragantibus ex omni puinciarū copia gallias potissimū elegit: cuius emolumento et opportunitate idonea sit materia triumphorū: et initio quidem galliam cisalpinā illyrico adiecto lege vatinia accepit: mox per senatum comatā quoq; veritis patribus ne si ipi negassent: populus et hanc daret: quo gaudio elatus nō temperauit: quin paucos post dies frequenti curia iactaret iuitis: et gementibus aduersarijs adeptum se quae cōcupisset. pinde ex eo insultaturū omīz capitibus: ac negante quodā p cōtumeliā facile hoc vlli foeminae fore: respondit quasi alludens i Assyria quoq; regnasse Semiramē: magnāmq; asiae partem amazones tenuisse.

De accusatione gestorum consulatus eius.

f Anctus consulatu. **L.** Alēmio. **L.** q; Domitio praetoribus de superioris anni actis referentibus cognitionē senatui detulit: nec illo suscipiente: triduoq; per irritas altercationes absumpto i puiciam abiit: et statim quaestor eius in praediciū aliquot criminibus arreptus est. Alor et ipe a Lucio Antistio **Tr.** **Pl.** postulatus: appellato de mum collegio obtinuit: quum reipu. causa abesset: reus ne fieret. Ad securitatē ergo posterī temporis in magno negotio habuit: obligare semper annuos magistratus: et e competitoribus nō alios adiunare: aut ad honorem pati peruenire: q; qui sibi pepigissent propugnatuos absentiam suam: cuius pacti non dubitauit a quibusdam iusiurandum: atq; etiam Syngrapham exigere.

De Domitio minante Caesari: et gestis per eum in gallia.

s Ed quū. **L.** domitius consulatus cādidatus palaz minaretur cōsulem se effecturum: quod pretor nequisset: adēpturūq; ei exercitus: **Crassum** **Pompeium**q; in urbem prauincia suae **Lucam** extractos compulit: vt detrudendi Domitij causa consulatum alterum peterent: perfecitq; vtrūq; et vt in quinquēniū sibi imperium prorogaretur. Quā fiducia ad legiones: quas a republica acceperat: alias priuato sumptu addidit. vnam etiam ex transalpinis conscriptaz vocabulo quoq; gallico: alaunda enim appellabatur: quam disciplina cultuq; romano institutam et ornatam postea vniuersam ciuitate donauit. Nec deinde vlla belli occasione iniusti quidem ac periculosi abstinuit tam foederatis q; infestis ac feris gentibus ultro laceffit: adeo vt senatus quondam legatos ad explorandum statum galliarum mittendos decreuerit: ac nonnulli dedendum cum hostibus censuerint: sed prospere decedentibus rebus: et saepius et plurium q; quisquaz vnq; dierum supplicationes impetrauit.

De gestis per eum in gallia:

g Effit autem. ix. annis: quibus in imperio fuit: haec fere: omnez galliam: quae a saltu pyreneo alpibusq; et monte gebenna: fluminibusq; rheno et rhodano cōtinetur: patetq; circuitu ad bis et tricies

populus imperator

crassus

Gallia

Gallia

3200000

Julius Caesar.

5

Germanos
Germani Trans
rhenū

11
Cecgonia
Germaniae fines
Arca

centum milia passuum praeter socias: ac bene meritas ciuitates: in prouin-
ciae formam. redegit: eiq; in singulos annos stipendij nomē imposuit.
Germanos: qui trans rhenum incolunt: primus romanoꝝ pōte fabrica-
to aggressus maximis affecit cladibus. Aggressus et britānos ignotos
antea: superatisq; pecunias et obsides imperauit: per tot successus ter nec
amplius aduersum casum exptus in britānia classe in tempestatis prope
absumpta: et in gallia ad Bergouiam legione fusa: et in germanozum fini-
bus Titurio et Aurunculeio legatis per insidias caesis.

De morte matris filiae et neptis eius et alijs gestis per eum.

eodem temporis spacio matrem primo: deinde filiam: nec mul-
to post neptez amisit. Interimq; cōsternata Publij Clodij cae-
de repu. quū senatus vnū cōsulem nominatimq; L. N. Pompeium fieri
censuisset: egit cum tribunis plebis collegaz se Pompeio destinātibus:
id potius ad populū ferrent: vt absentī sibi: et quādo imperij tempus ex-
pleri coepisset: petitio secūdi cōsulatus daretur: ne ea causa maturius et
impfecto adhuc bello decederet: quod vt adeptus est: altiora iam medi-
tans: et spei plenus: nullum largitionis: aut officioꝝ in quēquam genus
publice priuatiq; omisit. for de manubijs inchoauit: cuius area super
sestertii milies cōstitit: manus populo epulumq; pnuclauit in filiae me-
moriam: quod ante eū nemo fecit. Quoz vt q; marie expectatio esset: ea
quae ad epulū ptinerent: q;uis macellarijs ablocata: etiā domesticatim
apparabat. Gladiatores notos sicubi ifestis spectatoribus dimicarēt: ui-
rapiendos reseruandosq; mandabat. Tyrones neq; i ludo: neq; per la-
nistas: sed in domibus p equites romanos: ac et per senatores armozū
peritos erudiebat precibus enitens: quod epistolis eius ostenditur: vt
disciplinam singulozum susceperēt: ipiq; dictata exercebantur: le-
gionibus stipendium i perpetuum duplicauit. frumentum: quotiens co-
pia esset: etiam sine modo mensuraq; praebuit. Ac singula interdū man-
cipia et praedia viritim dedit.

De affinitate cum Pompeio reuocata: et alijs gestis eius.

a De retinendam autē Pompei necessitudinē ac voluntatem: Oc-
tavianam sororis suae neptem: quae. L. Marcello nupta erat: con-
ditione ei detulit: sibiq; filiam eius i matrimoniū petijt Gausto Syllae
destinatā. Omnibus vero circa eū: atq; et parte magna senatus gratui-
to: aut leui foenore obstrictis: ex reliquo quoq; ordinum genere: vel ini-
tatos: vel sponte ad se comeantes vberrimo congiario psequabatur:
Libertos insuper seruulos que cuiusq; prout domino: patrono ue gra-
tus quis esset. Tum reozum aut obaeratorū aut pdigae iuuentutis sub-
sidium vnicū ac poptissimū erat: nisi quos grauior criminū: vel inopiae
luxuria ue vis vrgeret: q; vt subueniri posset a se. Dis plane palam bel-
lo ciuili opus esse dicebat.

De Amicitia regum et prouinciarum allata per eum et decreto se-
natus contra eum facto propter suspicionem gestorū eius.

n Et minore studio reges: atq; prouincias per terrarū orbem alli-

Julius Caesar.

ciebat: alijs captiuorum milia dono offerēs: alijs citra senatus populiq; auctoritate quo vellent: et quotiens vellent: auxilia summītes: superq; italiae galliarq; et hispaniarq; Asiae quoq; et graeciae potētissimas vrbes praecipuis operibus exornās: donec attonitis iam oibus et quorsum illa tenderēt reputātibus. **MS.** Claudius Albarcellus cōsul edicto praefatus de summa se republica acturū rettulit ad senatū: ut ei succederetur ante tempus: quoniam bello cōfecto pax esset: ac dimitti deberet victor exercitus: et ne absentis ratio comitijs haberet: quādo ne plebiscito Pompeius postea abrogasset. Acciderat autem: ut is legem de iure magistratuum ferēs eo capite quo a petitione honorū absentes summouebat: ne Caesarē quidem exciperet per obliuionē. Ac mox lege iam in aes incisa et in aerariū cōdita corrigeret errorē: nec cōtētus Albarcellus puincias Caesari et priuilegiū eripere. rettulit etiā ut colonis: quos rogatione uatinia nouū Romū deduxisset: ciuitas adimeretur: quod per ambitionē et ultra praescriptū data esset. *ab* De Prouisione Caesaris cōtra decretū senatus

C. Ommotus his Caesar: ac iudicans quod saepe ex eo auditum ferūt: difficilīus se principem ciuitatis a primo ordine in secūdū: q̄ ex secūdo in nouissimū detrudi summa ope restitit: partim per intercessores tribunos: partim per Seruium Sulpitium alterum cōsulem. In sequēti quoque āno Laio Albarcello: qui fratri patrueli suo Albarco in cōsultatu successerat eadem tentate collegam eius Aemilium Paulum, Caiūque Furionem violentissimū tribunorū ingenti mercede defensores parauit. Sed quum obstinatiū omnia agi videret: et designatos etiā cōsules e parte diuersa senatū litteris deprecatus est: ne sibi beneficiū populi adimeretur: aut ut caeteri quoq; imperatores ab exercitibus discederēt: cōsensus ut putāt: facilius se simul atq; libuisset veteranos cōuocaturū: q̄ Pompeium nouos milites. Eū aduersarijs autem pepigit: ut dimissis octo legionibus trāsalpinaq; gallia duae sibi legiones: et cisalpina prouincia: vel etiam vna legio cum illyrico cōcederetur: quoad consul fieret.

De causis ciuiliū belloy Caesaris.

V. Erum neq; senatu interueniēte et aduersarijs negātibus vllam se de re. p. facturos factionem transijt in citeriōrē galliam: cōuentibusq; peractis Rauēnae substitit bello vindicaturus: si quid dē tribunis plebis intercedētibus per se grauius a senatu cōstitutū esset. Et praetextū quidem illi ciuiliū armorū hoc fuit. Causas autem alias fuisse opinātur. **Sn.** Pompeius ita dictitabat: quod neq; opera cōsummare quae instituerat: neq; populi expectationem: quā de aduentu suo fecerat: priuatis opibus explere posset: turbare omnia ac pmiscere voluisse. Alij timuisse dicūt: ne eorū quae primo cōsulatu aduersus auspicia legesq; et intercessionēs gessisset: rationem reddere cogeretur. Quū. **MS.** Lato idētidem nec sine iureiurādo denūciaret delaturū se nomen eius: simulac primum exercitum dimisisset: quāq; vulgō fore praedicarēt: ut si priuatus redijset: Altilonis exēplo circūpositis armatis causas apud iudices diceret Quod probabilius facit Asinius Pollio pharsalica acie caesos p̄li

Comu

Int

Comu

Alc

Id

Causa dicere

Venerunt

per 2000 p̄li

Primus Liber.

gatosq; aduersarios prospicientem haec eum ad uerbum dixisse reffe-
rens: hoc voluerunt tantis rebus gestis. **L.** Laesar cōdemnatus essem:
nisi ab exercitu auxilium petissem. Quidam putant captū imperij cōsue-
tudinē: pensitatisq; suis et inimicorū viribus vsū occasione rapiendae
dominationis: quam aetate prima cōcupisset: quod existimasse videbat
et Licero scribens de officijs tertio libro semper Laesare in ore habuiss
se eos in phoenissis.

Euripidis versus:
quos sic ipse conuertit: nam si violandum est ius: imperij gratia violan-
dum est: alijs rebus pietatem colas.

De progressu eius a Rauenna ad Rubiconem:
C. Am ergo sublatam tribunorum intercessionem ipsosq; vrbe ces-
sisse nūciatum est: praemisissis cōfestim clam cohortibus: ne qua
suspicio moueretur et spectaculo publico per dissimulationem interfuit:
et formā q̄ ludū gladiatorū erat aedificaturus: cōsiderauit: et ex cōsuetu-
dine cōuiuiū se frequenti dedit. Deinde post solis occasum mulis e pri-
mo pistrino ad vehiculū iunctis occultissimum iter modico comitatu in-
gressus est: et quum luminibus extinctis decessisset via: diu errabundus
tandem ad lucem duce reperto per angustissimos tramites pedibus eua-
sit. Consecutusq; cohortes ad Rubiconem flumen: qui prouinciae eius
finis erat: paulum constitit: ac reputans quantum moliretur conuersus
ad proximos et iam nunc: inquit: regredi possumus: quod si ponticulus
transierimus: omnia armis agenda erunt.

De ostento facto apud rubiconem Laesari dubitanti.
C. Anctanti ostentum tale factum est: quidam eximia magnitudi-
ne et forma in proximo sedens repente apparuit barundine ca-
nens: ad quem audiendum quum praeter pastores plurimi etiam ex sta-
tionibus milites cōcurrissent: interq; eos et aeneatores rapta ab vtro tu-
ba profiliuit ad flumen: et ingenti spiritu classicum exorsus pertendit ad
alteram ripam: Tunc Laesar eatur inquit: quo deorum ostenta et inimi-
corum iniquitas vocat: iacta alea est inquit.

De transitu Rubiconis et eius concione.
A. Itaq; ita traiecto exercitu adhibitis Tribunis plebis qui pulsi su-
peruenerant: pro concione fide militum flens: ac veste a pectore
discissa inuocauit. Existimatur etiaz equestres census pollicitus singu-
lis: quod accidit opinione falsa. Nam quum in alloquendo: exhortādo
q; saepius digitum laeuae manus ostentans affirmaret se ad satisfaciē-
dum omnibus: per quos dignitatem suam defensurus esset: anulū quo-
q; aequo animo detracturū sibi. Extrema concio: cui facilius erat vide-
re concionantes q̄ audire: p. dicto accepit: quod visu suspicabatur: pro-
missumq; ius anulorū cū milibus quadragenis fama disulit.

De aduentu eius ad urbem et alijs gestis eius.
O. Rdo et summa rerum: quas deinceps gessit: sic se habent. **P.** Si-
cenū: umbriam: ethuriā occupauit: et **L.** Domitio: qui per tu

Aeneatores

iacta e alea

et deus perit

m. 200

2000

200

septa

200

multum successor ei nominatus corfinium praesidio tenebat i deditōez redacto: atq; dimisso secundū superum mare Brūdusius tetendit: quo consules Pompeiusq; confugerant: q; primū transfretaturi: hos frustra per omnes moras exitu prohibere conatus Romani iter conuertit. Appellatisq; de republica patribus validissimas Pompeij copias quae sub tribus legatis. M. Petreio z. L. Afranio z. M. Glabrone in hispania erant: inuasit: professus ante inter suos ire se ad exercitū sine duce: z in de reuersurum ad ducem sine exercitu. Et q; obsidione Massiliae quae sibi in itinere portas clauserat: summaq; frumentariae rei penuria retardante: breui tamen omnia subegit.

De victoria eius contra Pompeium Ptolemaeuz: z quosdā alios.

b Inc vrbe repetita Macedoniam trāsgressus Pompeium per quattuor pene menses maximis obsessum operibus ad extremum pharsalico proelio fudit: z fugientem Alexandriam persecutus: ut occisum deprehendit: cū Ptolomaeo rege a quo sibi quoq; insidias tendi videbat: bellū sane difficillimum gessit: neq; loco: neq; tempore aequo: sed hyeme anni: z intra moenia copiosissimi: ac solertissimi hostis inops ipse rerum omnium atq; imparatus. Regnum aegypti victor Cleopatrae fratri q; eius minori permisit: veritus prouinciam facere: ne quandoq; violentiorem praesidem nacta nouarum rerum materia esset. Ab Alexandria i syriaz z inde pontum transijt vrgentibus de pharnace nūcijs: quem Mithridatis magni filium: actunc occasione temporum bellantem iamq; multiplici successu praeferocem intra quintum q; affuerat diem: quattuor quibus in conspectum venit horis: vna profligauit acie: crebro commemorans Pompeij foelicitatem: cui praecipua militiae laus de tam imbelli genere hostiū contigisset. Dehinc Scipionem ac Iubam reliquias partium in affrica refouentes deuicit: Pompeij liberos in hispania.

De cladibus eius z legatorum suorum:

o Quibus civilibus bellis nullam cladem nisi per legatos suos passus est: quorum. L. Lurio in affrica perijt. L. Antonius in illyrico in aduersariorum deuenit potestatem. P. Dolabella classem in eodem illyrico. Sn. Domitius: Calpurnius in ponto exercitū amiserūt. Ipse prosperine semper: ac ne ancipiti quidem vnquaz fortuna praeter q; bis dimicauit. Semel ad durachium vbi pulsus nō instante Pompeio: negauit eum vincere scire. Item in hispania vltimo proelio cum desperatis rebus etiam de consciscenda nece cogitauit.

De triumphis eiusdem.

c Infectis bellis quinquies triūphauit: post deuictum Scipionem quater eodez mense sed interiectis diebus: z rursus semel post superatos Pompeij liberos. primū z excellentissimum triumphū egit gallicum: sequentem Alexandrinum: deinde ponticum: huic proximum Africanum: nouissimū hispaniensem diuerso quenz apparatu: z instrumento. gallici triūphi die velabrū praeteruehens poene curru ex

Superum mare

Massilia

Aegyptus

Mithridates magnus
Mithridates

Carthago illyrica

Virg. com.

Primus Liber.

ferculū
cussus ē are diffracto. Ascenditq; capitoliū ad lumina quadraginta elephantis dextra atq; sinistra lychnos gestantibus. Pontico triumpho inter pompae fercula trium verborū praetulit titulū: veni: vidi: vici: nō acta belli significantem sicut caeteris: sed celeriter confecti notam.

25
De praemijs veteranis et liberalitate populo per eū exhibitis.
v Eteranis legionibus praedae nomine in pedites singulos super bina sextertia: quae initio civilis tumultus numerauerat: in equites vicena: quaterna milia nummū dedit: assignauit et agros: sed non continuos: ne quis possessorum expelleretur. Populo praeter frumenti denos modios: ac totidem olei libras: trecentos quoq; nummos: quos pollicitus olim erat: viritū diuisit: et hoc amplius centenos pro mora: Annuam etiā habitationem Romae vsq; ad bina milia nummū. In italia non vltra quingenos sextertios remisit. adiecit epulum ac viscerationem: et post hispaniensem victoriam duo prandia. Nam quum prius parce: neq; pro liberalitate sua praebitū iudicaret: quinto post die aliud largissimum praebuit.

Pyrrhica saltatio
De varijs spectaculis per eum editis.
e Didit spectacula varij generis. munus gladiatorū ludos etiam regionatim vrbe tota et quidem per omniū linguarum histrio nes. Item circenses: athlaetas: Naumachia: munere in foro depugnauit furius Leptinus stirpe praetoria et A. Calpenus senator quondam: actorq; causariū. Pyrrhicam saltauerunt Asiae: bithyniaeque principum liberi. Ludis Decimus Laberius eques romanus mimū suū egit: donatusq; quingentis sestertijs et anulo aureo. Sessum in quattuordecim scaena per orchestram transijt circensibus spacio circi ab vtraq; parte pducto: et in gyrum Euripo addito. Quadrigas: bigasq; et equos de sultorios agitauerunt nobilissimi iuuenes. Troia lusit turma duplex maiorū minorumq; pueroū. Glenationes aeditae per dies quinq; ac nouissime pugna diuisa in duas acies quinquagenis peditibus: elephatis vicenis: tricenis equitibus hic et inde commissis. Nam quo laxius dimicaretur: sublatae metae: inque earum locum bina castra ex aduerso constituta erant. Athletae stadio ad tempus extructo in regione Martij campi certauerunt per tridū. Nauali proelio in minore codeta defossolacu bi remes: ac triremes: quadriremesq; tyriae et aegyptiae classis magno pugnatorū numero conflixerunt. ad quae omnia spectacula tantum vndiq; confluit hominū: vt pleriq; aduenae aut iter vicos aut iter vias tabernaculis positae manerent: ac saepe prae turba elisi: exanimatiq; sint pluri: et in his duo senatores.

Troia ludus
De ordinatione anni: et fastorum dierū.
e Onuersus hic ad ordinandum reipublicae statum fastos correxerit iam pridem vitio pontificum per intercalandi licentiā adeo turbatos: vt neq; messum feriae aestati: neq; videntiarum autūno competerent. Annumq; ad cursum solis accommodauit: vt trecentorum sexaginta quinq; dierum esset: et intercalario mense sublato vnus dies quarto quoq; anno

trecentorum

sexaginta quinq;

intercalarius

intercalarius

360

intercalaretur: quo autem magis in posterum ex kalendis Januarijs nobis temporum ratio congrueret: inter nouembres: ac decembres mensem interiecit duos alios: fuitque is annus quo haec constituebantur. xv. mensem cum intercalario: qui ex consuetudine in eum annum inciderat.

Intercalare : Intercalarius.

De senatus et officiorum supplemento et ordinatione.

Comitia.

Comitia

Enatum suppleuit: patricios allegit: praetorum: aedilium: quaestorum: minorum etiam magistratum numerum ampliauit: nudatos opere censorio aut sententia iudicum de ambitu condemnatos restituit: comitia cum populo partitus est: ut exceptis consulatus competitoribus de caetero numero candidatorum pro parte dimidia: quos populus vellet: pronuntiaretur. pro parte altera quos ipse dedisset: et edebat pro libellos cuique tribui missos scriptura breui. Caesar dictator illi tribui: comedo uobis illud et illud: ut vestro suffragio sua dignitate teneat. Admisit ad honores et praescriptorum liberos. Iudicia ad duo genera iudicum redegit equestris ordinis ac senatorij. Tribunos aerarios: quod erat tertium: sustulit. Recensum populi: nec more: nec loco solito: sed vicatim per dominos insularum egit: atque ex vinctis trecentisque milibus accipientium frumentum ex publico ad cetum quinquaginta retraxit. Ac ne qui noui coetus recessionis causa moueri quandoque possent: instituit quot annis in demortuorum locum ex his: qui recensiti non essent: subortitio a praetore fieret. Octoginta autem ciuium milibus in transmarinas colonias distributis ut exhaustae quoque urbium frequentia suppeteret. Sanxit ne quis ciuis maior viginti annis, minor uel decem: qui sacramento non teneretur: plus triennio continuo Italia abesset: ne quis senatoris filius nisi cotubernalis: aut comes magistratus prope perficeretur: neue hi qui pecuariam rem facerent minus tertia parte puberum ignuorum inter pastores haberent: omnesque medicum Romae professos liberalium artium doctores quo libentius et ipsi urbem incolerent: et caeteri appeterent: ciuitate donauit. De pecunijs mutuis disiecta nouarum tabularum expectatione: quae crebro mouebatur: decreuit tandem: ut debitores creditoribus satisfacerent per aestimationem possessionum: quanti quasque ante ciuile bellum comparassent deducta summa aeris alieni: si quid usurae nomine numeratum aut praescriptum fuisset: qua condicione quarta pars fere crediti depibat. Lucta collegia praeter antiquitus constituta detraxit. Poenas facinorum auxit: et quam locupletes eo facilius scelere se obligarent: quod integris patrimonijs exulabant: parricidas ut Cicero scribit: bonis omnibus reliquos dimidia parte mulctauit.

Colonie deductae 80000.

Medici docti
MEDICI

poena facinor

praetory vir

Supplicia lex

Sumptuaria lex

b.i.

Sumptuaria Lex.

ΣΥΜΠΤΩΡΙΑ ΛΕΧ.

De labore eius in iure discendo: et legibus per eum editis.

Et laboriosissime ac senerissime dixit. repetundarum convictos etiam ordine senatorio mouit. diremit nuptias praetorij viri: qui digressam a marito post bidduum statim duxerat: quis sine probri suspitione. Peregrinorum mercium portoria instituit. Lecticarum usum: ite cohibiliatae vestis et margaritarum: nisi certis personis: et aetatibus: proque certis diebus ademit. legem praecipue sumptuariam exercuit dispositis circa macellum cum

Primus Liber.

Obsonia

stodibus: qui obsonia contra vetitum retineret: portaretq; ad se submis-
sis nonnunq; lictoribus atq; militibus: qui si qua custodes fefellissent:
iam apposita e triclinio auferrent.

Descriptio personarum
venerabilium

bibliotheca

Daci
Parthi

statura excelsa

De festinatione eius in ornata vrbe: et impio ampliatio

n Am de ornata instruendaq; vrbe: item de tuendo ampliatioq; im-
perio plura: ac maiora in dies destinabat: in primis Alartis te-
plo q; tum nusquam esset extruere: repleto et complanato lacu in quo nau-
machiae spectaculum ediderat: Theatruq; summae magnitudinis tar-
peio moti accubans. Jus civile ad certum modum redigere: atq; ex imensa
diffusaq; legum copia optima quaeq; et necessaria in paucissimos conferre
libros. bibliothecas graecas et latinas: quas maximas posset publicare
data Alarco Garroni cura comparandarum: ac digerendarum. siccare ponti-
nas paludes: emittere fucinum lacum: viam munire: a mari supero per a-
pennini dorsum ad tyberim usq; perfodere isthmum. Dacos qui se in pon-
tum et Thraciam effuderant: coercere. mox parthis inferre bellum per ar-
meniam minorem: nec nisi ante expertos aggredi proelio. Talia agentem
atq; meditantem mors praecuenit: de qua prius q; dicam: ea quae ad for-
mam et habitum et cultum et mores: nec minus quae ad civilia et bellica et
ius studia pertineant: non alienum erit summam exponere.

Superu
mare

De statura: et cultu corporis eius.

f Hic traditur excelsa statura: colore candido: teretibus membris:
ore paulo plenior: nigris vegetisq; oculis: valitudine prospera:
nisi quod tempore extremo repente animo linq; atq; etiam per somnum
extereri solebat: comiciali quoq; morbo bis iter res gerendas correptus
est. Circa corporis curam morosior ut non solum tonderetur diligenter: ac
raderetur: sed velleretur etiam: ut quidam exprobauerunt. Caluitij vero
deformitate iniquissime ferre saepe obrectatorum iocis obnoxiam exper-
tus: Ideoq; et deficientem capillum renocare a vertice assueverat: et ex om-
nibus decretis sibi a senatu populoq; honoribus: non aliud aut recipit:
aut usurpauit libentius q; ius laureae coronae perpetuo gestandae: etiam
cultu notabilem ferunt: usum enim lato clauo ad manus sibi: nec
ut vnq; aliter q; super eum cingeretur: et quidem fluxiore cintura: unde
emanasse Syllae dictum constat optimates saepius admonetis ut male
praecinctum puerum cauerent.

Stranica

omnial
morbo

De habitatione eius et structura villarum eius.

b Abitauit primo in suburra modicis aedibus. post autem pontifica-
tum maximum in sacra via domo publici munitarum: lauticiarumq; studio-
sissimum multi perdidit. villam in nemorensi a fundamentis inchoata ma-
gnoque sumptu absolutam. quia non tota ad animum ei responderat: tota
diruisse q; tenuem adhuc et obaeratum. in expeditionibus tessellata et
sectilia pauimenta circumtulisse.

Tessellata
Sectilia

De cupiditate gemmarum margaritarum et signorum operis
antiqui eius.

b Britanniam petisse spe margaritarum: quarum amplitudinem conferen-

Britannia.

Tessellata.

Julius Caesar:

IVL

tem interdum sua manu eregisse pondus: gemmas: torcumata: signa: tabulas operis antiqui semper animosissime cōparasse: seruitia recentiora politioraq; immenso pretio: et cuius ipsum etiam puderet: sic ut rōnibus veteraret: inferri.

De cōuiuijs: et domestica disciplina suoz.

C Onuiuium assidue p̄ prouincias duobus triclinijs: vno quo sagari palliati ue: altero quo togari cū illustrioribus puinciaz discūberēt. Domesticam disciplinam in paruis ac maioribus rebus diligēter adeo seuerēq; rexit: ut pistorem alium q̄ sibi panē cōuiuijs subijcientem: compedibus vinxerit. Libertum gratissimum ob adulteratam equitis romani vxorem q̄uis nullo querente capitali poena affecerit.

De pudicitia eius prostrata apud Nicomedem regem.

P Udicitiae eius famam nihil q̄dem preter Nicomedis cōtubernium laesit: graui tamen et peremni obprobrio: et ad oīum conuicia exposito. Omitto L. Iulij Licinij notissimos versus: Bithynia quicq; et paedicator Caesaris unq; habuit. Praetereo actiones Dolobellae: et Lurionis patris: in quibus eum Dolebella pellicem reginae. Spondaz interiore regiae lecticae. At curio stabulum Nicomedis et Bithynicū fornicem dicunt. Adissa etiam facio edicta Bibuli: quibus p̄scripsit collegā suum Bithynicam reginam: eiq; antea regem fuisse cordi: nūc esse regnū. Quo tempore ut. **M.** Brutus refert. Octavius etiā q̄dam valitudine mentis liberius dicar cōuentu maximo: quum Pompeium regē appellasset: ipsum reginā salutauit. Sed. **L.** Altemmius etiā ad cyathuz et uinum Nicomedi stetit obiect cum reliquis exoletis pleno cōuiuiō: accubantibus nōnullis vrbicis negotiatoribus: quoz refert noīa. Licerō vero non contētus in quibusdam epistolis scripsisse a satellitibus euz in cubiculum reginz eductum: in aureo lecto: veste purpurea decubuisse: florēq; aetatis a Genere ortae in bithynia cōtaminatum. quondam etiā in senatu defendenti enire causam filae Nicomedis: beneficiaq; regis in se cōmemorāti remoue inquit istaec oro te: qm̄ notū est: quid ille tibi: et quid illi tu dederis. Gallico deniq; triūpho milites eius inter caetera carmina: qualla currum p̄sequentes ioculariter canunt: etiam vulgatissimuz illud p̄nunciauērunt: gallos Caesar subegit: Nicomedes Caesarē. Ecce Caesar nunc triumphat: qui subegit gallias: Nicomedes non triumphat. qui subegit Caesarem.

De Luxuria: et Libidine eiusdem:

P Ronum et sumptuosum i libidines fuisse cōstans opinio est: plurimasq; et illustres foeminas corrupisse: in quibus postumiam Seruij Sulpicij: Loliam Auli gabini: Tertullaz. **Ad.** Crassi etiam. **En.** Pompeij **Asutiam.** Nam certe Pompeio et a Lurionibus patre et filio et a multis exprobatum est: quod cuius causa post tres liberos eregisset vxorem: et quem gemens Aegistum appellare consueffet: eius postea filiam potentiae cupiditate in matrimonium recepisset: sed ante alias dilexit. **Ad.** Bruti matrem Seruiliā: cui et proximo suo cōsulatu seragies

b. ij.

Frederico iii. Frederico 11

D
S. i. i. g. h.Macq. beuty
Octauio

Primus Liber.

sestertium margaritam mercatus est: et bello civili super alias donatio-
nes amplissima praedia ex auctionibus hastae nummo addidit. Quum
quidem plerisque vilitatem mirantibus: facetissime Licero: quo melius
inquit emptum sciatis: Tertia deducta est: existimabatur enim Seruilia
etiam filiam suam Tertiam conciliare Caesari.

De Luxuria eius in puinciales matronas.

In puincialibus quidem matrimonijs abstinuisset: vel hoc disticho
apparet: iactato aequae a militibus per Hallicum triumphum: vr-
bani seruate vxores. M. Noechum Caluum adducimus: auro in gallia stu-
prum emisti: hic sumpsisti mutuum.

De Luxuria eius in varias reginas.

Flexit reginas inter quas Eunoem mantam Bogudis vxores:
cui maritoque eius plurima et imensa tribuit: et ut Naso scripsit:
sed maxime Cleopatram: cum qua et conuiuia in primam lucem saepe per-
traxit: et eadem naue thalamoque poene Aethiopia tenus aegyptum penetra-
uit: nisi exercitus sequi recusasset. Quam denique accitam in urbem non
nisi maximis honoribus: premiisque auctam remisit: filiumque natum ap-
pellare nomine suo passus est. Quem quidem nonnulli graecorum similem quoque
Caesari et forma: et incessu tradiderunt. M. Antonius agnitum etiam ab
eo senatui affirmavit: scireque. L. M. Acium: et L. Oppium reliquosque Cae-
saris amicos: quorum L. Acius Oppius quasi plane defensione ac patrocini-
o res egeret: librum edidit non esse Caesaris filius: quaeque de Cleopa-
tra dicant. Aelius Cinna Tr. Pl. plerisque confessus est: habuisse se scri-
ptam paratamque legem: quam Caesar ferre iussisset: quam ipse habere-
t: uti vxores liberorum quaerendorum causa: quas et quot ducere vellet: liceret.
Atque ne cui dubium omnino sit: et impudicitiae eius et adulteriorum flagras-
se infamia. Curio pater quadam eum oratione omnium mulierum virum et
omnium virorum mulierem appellat.

De Parsimonia eius in cybo et potu.

In parcellissimum ne inimici quidem negauerunt. Verbum. M. Ca-
tonis est: Unum ex omnibus Caesarem ad euerterendam rem pu-
blicam accessisse. Nam circa victum. L. Oppius adeo indifferenter do-
cet: ut quondam ab hospite conditum oleum pro viridi appositum asperna-
tibus caeteris solum etiam largius dicat appetisse: ne hospites aut negli-
gentiae aut rusticitatis videretur arguere.

De Rapacitate eius.

Abstinentiam neque in implis neque in magistratibus praestitit. Ut
enim quidam monumentis suis testati sunt in hispania a proconsole:
et a sociis pecunias accepit emendatas in auxilium aeris alieni: et lusita-
norum quaedam oppida: quaeque nec impata detrectarent: et aduenienti portas
patefaceret: diripuit hostiliter. In gallia fana templaque deum donis referta
expilauit. Urbes diruit saepius ob praedam: quam ob delictum inde facti ut au-
ro abundaret: ternisque milibus numum in libras promercale per italia puin-
ciasque diuenderet. In primo consulatu tria milia pondi auri furatuse capi-

7 M

Iulius Caesar.

tolio: tantūdem in aurati aeris reposuit. Societates ac regna pretio dedit: ut qui vni Ptolemaeo prope sex milia talentorum suo Pompeijque nomine abstulerit: postea vero evidentissimis rapinis ac sacrilegijs et onera bellorum civilium et triumphorum ac munerum sustinuit impedire.

De eius eloquentia et arte oratoria.

Eloquentia militari: quā re aut aequavit praestantissimorum gloriā: aut excessit. post accusationem Dolobellae haud dubiae principibus patronis annumeratus est. L. Cicerō ad Brutum oratores enumerans negat se videre: cui debeat Caesar cedere: aitque cum elegantem splendidam quoque: ac etiam magnificam: ac generosam quodammodo rōem dicendi tenere: et ad Corneliū nepotem de eodē ita scripsit. Quid oratorum quem huic antepones corū: qui nihil aliud egerunt: Quis sententijis aut acutior: aut crebrior: Quis verbis aut ornatior aut elegantior: genus eloquentiae duntaxat adolescens adhuc Strabonis Caesaris secutus videtur: cuius etiam ex oratione quae inscribitur pro sardis ad verbum nonnulla transtulit in diuinationem suā. Pronūciasse autē dicitur voce acuta: ardenti motu gestuque non sine venustate. Orationes aliquas reliquit: inter quas temere quaedam fertur pro Q. Metello: quam non immerito Augustus existimat magis ab actuarijs exceptam male subsequētibz verba dicentis quā ab ipso editam. Nam in quibusdam exemplaribus inuenio ne inscriptā quidem pro Metello sed quā scripsit Metello. quū ex persona Caesaris sermo sit: Metellum sequi aduersus cōiū obrectatorum criminationes purgātis. Apud milites quoque in hispania idem Augustus orationē esse viri ipsius putat: quae tam duplex fert: vna quasi priorē habita proelio: altera posteriore: quo Asinius Pollio ne tempus quidē concionandi habuisse eum dicit subita hostium incursione.

De Libris commentarijs: et epistolis per eum editis.

Reliquit et rex suarū cōmentarios gallici civilisque belli Pompeiani. Nam alexandrinus Africique et hispaniensis incertus auctor ē. Alij enim Oppium putāt: alij Hircium: qui etiam gallici belli nouissimū imperfectumque librum suppleuerit. De cōmentarijs Caesaris Cicerō in eodem Bruto sic refert. Cōmentarios scripsit valde quidē perbandos: nudi sunt: recti: et venusti omni ornatu orationis tanquā veste detracta. Sed dum voluit alios habere parata: vnde sumerent: qui vellent scribere historiam: ineptis gratum fortasse fecit: qui illa volunt calami stris intueri. sanos quidem homines a scribendo deterruit. De eisdem cōmentariis Hircius ita praedicat: adeo probatur oīum iudicio: ut praeccepta non praebita facultas scriptoribus videatur: cuius tamen rei maior nostra: quā reliquorum est admiratio. Caesari. n. quā bene atque emendate. Nos etiā quā facile atque celeriter eos perscripserit: scimus. Pollio Asinius parum diligenter: parumque integra veritate cōpositos putat. Quum Caesar pluraque et quae per alios erant gesta: temere crediderit: et quae per se vel consulto: vel etiam memoria lapsus perperam ediderit. Existimatque rescripturum et corre-

Primus Liber.

cturum fuisse. Reliquit et de analogia duos libros: et anticationes totidem: ac praetera poema quod inscribitur Iter, quorum librorum primos in transitu alpium: quum ex citeriore gallia conuentibus peractis ad exercitum rediret: sequentes sub tempus Alaudensis proelii fecit. Nouissimum dum ab urbe in hispaniam ulteriore quarto et vigesimo die peruenit. Epistolae quoque eius ad senatum extant: quas primum videtur ad paginas: et formam memorialis libelli conuertisse. quum antea consules et duces non nisi transuersa charta scriptas mitteret. Extant et ad Liceronem: item ad familiares domesticis de rebus: in quibus siqua occultius perferenda erant: per notas scripsit: idest sic structo litterarum ordine: ut nullum verbum effici posset. quae si quis inuestigare et persequi vellet: quartam elementorum litteram idest. d. pro. a. et inde reliqua computet. Serunt et a puero et ab adolescentulo quaedam scripta: ut laudes Herculis. Tragoedia Oedipi: item dicta collectanea: quos omnes libellos uenit Augustus publicari in epistola: quam breuem admodum ac simplicem ad Pompeium Alarcum cui ordinandas bibliothecas delegauerat: misit.

Collectanea

De peritia: et Labore eius in armis.
Rumor et equitandi peritissimus: laboris ultra fides patiens erat. in agmine nonnumquam equo: saepius pedibus anteibat capite detecto seu sol seu imber esset. Longissimas vias incredibili celeritate confecit: expeditus in heritoria rheda centena passuum milia in singulos dies: si flumina morarentur: nando traiciens: vel in iras inflatis vtribus: ut saepe nuncios de se praeuenerit.

De cautela: et audacia eius in expeditionibus.
In obscuris expeditionibus dubium cautior ne: an audacior. Exercitum neque per insidiosa itinera duxit unquam: nisi per speculatus locorum situs: neque in britanniam transiit: nisi ante per se portus: et navigationem: et accessum ad insulam explorasset: at idem obsessione castrorum in germania nuntiata per stationes hostium gallico bitu penetravit ad suos. Ab undulio dyrrhachium iter oppositas classes hyeme transmisit. Cesantibusque copiis quas subsequi iusserat: quum ad accersendas frustra saepe misisset: nouissime ipse clam noctu paruulum nauigium solus obuoluto capite conscendit: neque aut quis esset ante deterit: aut gubernatore cedere aduersae tempestati passus est: quum poene obrutus fluctibus.

Germania

De despectu prodigiorum eidem occurrentium.
In religione quidem ulla a quoque incepto absterritus unquam vel retardatus est. Quum imolanti aufugisset hostia perfectionem aduersus Scipionem et Iubam non distulit. Prolapsus etiam in egressu nauis verso ad melius omne, teneo te inquit Africa. Ad eludendas autem vaticinationes quibus felix et inuictum in ea provincia fataliter Scipionum nomen ferebatur: despectissimum quendam ex corneliorum genere: cui ad obprobrium vitae Salutioni cognomen erat: secum in castris habuit.
De proeliorum assumptione locis et temporibus inopinatis etiam apud suos.

Amul p. 117

12

Julius Caesar.

Proelia nō tantū destinato sed ex occasione sumebat: ac saepe ab itinere statim iter dū spurcissimis tēpestatibus: quū minime quis moturū putaret: nec nisi tēpore extremo ad dimicandum cunctatioz factus est. quo saepius vicisset: hoc minus experiendos casus opinans. nihilq; se tantum acquisiturum victoria: quātū auferre calamitas possit. Nullū vnq; hostem fudit: quem nō castris quoq; exueret. Ita nullū spacium pteritis dabat. Ancipiti proelio equos dimittebat: et in primis suum: quo maior pmanēdi necessitas iponeretur auxilio fugae erepro.

De equo eius insigni cum pedibus ppe humanis.

Vebatur autē equo insigni pedibus ppe humanis: et ī modū digitorum vugulis scissis: quē natum apud se quum aruspices imperiū orbis terrae significare domino pronunciafent: magna cura aluit: nec patientem sessoris alterius primus ascendit: cuius etiam istar pro aede veneris genitricis postea dedicauit.

De virtute eius in acie inclinata reparanda.

Reclinatam acie solus saepe restituit: obsistens fugientibus retinēsq; singulos et cū totis faucibus conuertens in hostem: zq; dem adeo plaerūq; trepidos vt aquilifero moranti se cuspide sit cōmīatus. Alius ī manu detinentis reliquerit signum.

De constantia et seueritate eius contra Cassium.

Non minora illa constantiae eius immo maiora ēt idicia fuerunt: post aciem pharsalicam: quū praemissis ī asiam copiis p angustias hellesponti victor nauicula traiceret. L. Cassium partis aduersae cū decē rostratis nauibus obuū sibi neq; refugit: et cōminus tendens vltro ad deditionem hortatus supplicem ad se recepit.

De mira euasione eius nando.

Alexandriae circa oppugnationem pontis eruptione hostium subita compulsus ī scaphā pluribus eodem praecipitantibus quū desilisset in mare nando p ducentos passus euasit ad primaz nauem elata leua: ne libelli quos tenebat: madefierent paludamentū mordicus trahēs: ne spolio potiretur hostis.

De probatione: et disciplina eius in milites.

Militem neq; a moribus neq; a fortuna probabat: sed tantū a viribus: tractabatq; pari seueritate atq; indulgentia. Non. n. vbiq; ac semper: sed quū hostis in proximo esset: coercerebat: tū maxime exactor grauiissimus disciplinae: vt neq; itineris neq; proelij tempus denūciaret: sed paratū et intentū momentis omibus quo vellet: subito ediceret. quod etiam sine causa plaerūq; faciebat praecipue pluuiis et festis diebus: ac subinde obseruandum se admonens repente interdū vel nocte subtraherebat: augebatq; iter: vt serius subsequētes defatigaret.

De eodem.

Fama vero hostilium copiarū pterritos nō negando minnēdoue sed insuper aplificando emētiendoq; confirmabat. Itaq; quū expectatio aduētus Iubae terribilis ēēt cōuocatis ad cōcionē militibus

In ppe / c f f r m

Morduy mardou pme

Primus Liber.

scitote inquit paucissimis his diebus regē affuturū cum .x. legionibus equitū .xxx. leuis armaturae .c. milibus elephantis .ccc. proinde desināt quidā quaerere vltra aut opinari: mibi qz q cōpertū habeo: credant: aut quidem vetustissima naue impositos quocunqz vento in quascunqz terras iubebo auehi.

De coertione: et cultu militum eius.

d Elicta neqz obseruabat omia: neqz pro modo erequebatur: sed desertorū ac seditiosorū inquisitor et punitor accerimus cōniebat i caeteris: ac nōnunqz post magnam pugnaz atqz victoriā remisso officiorū munere licētiā omēz passim lasciuiēdi pmittebat. iactare solitus milites suos ēt vnguētatos bene pugnare posse. Nec milites suos p cōcione s; blādiori noīe cōmilites appellabat: habebatqz tam cultos: vt argento et auro politis armis ornaret simul et ad speciem: z quo tenaciores eoz i pzelio eēnt metu dāni: diligebat quoqz vsqz adeo: ut audita clade Tituriana barbā capillūqz summisserit. Nec ante dēmpserit qz vindicasset: quibus rebus z deuotissimos sibi et fortissimos reddidit.

De amore: et fidelitate militum in eum.

i Agresso ciuile bellū cēturiones cuiusqz legionis singulos equites e viatico suo obtulerūt. et vnuerfi milites gratuitam z sine frumento stipendioqz opaz: quū tenuiorū tutelā locupletiores in se cōtulissent: neqz i tam diuturno spacio quisquā omino descuiuit. Plaeriqz capti cōcessam sibi sub cōditione vitā: si militare aduersus eum vellēt: recusarūt. Samē et caeteras necessitates nō quū obsiderentur modo: s; si alios ipi obsiderent: tātope tolerabāt: vt dyrrhachina munitōne Pompeius viso genere panis ex haerba: quo sustinebantur: cum feris sibi rē eē dixerit: amoueri qz ocius nec cuiqz ostendi iusserit: ne patientia et pertinacia hostis animi suoz frangerētur. Quāta fortitudine dimicauerint: testimonio est: q aduerso semel apud dyrrhachium proelio poenam in se vltro depoposcerunt: vt consolandos eos magis impator qz puniendos habuerit. Caeteris proelijs innumeras aduersariorum copias multis partibus ipi pauciores facile superauerūt. Deniqz vna sextae legionis cohors praeposita castello quattuor Pompeij legiones p aliquot horas sustinuit poene omis cōfixa multitudo hostilium sagittarū: quarū centum ac triginta milia itra vallū repta sunt. Nec mirū singulorum si quis facta respiciat: vel Lesij Sceuae centurionis vl. L. Acilij militis ne de pluribus referā. Sceua excusso oculo transfirus foemore et humero .c. et .xx. ictibus scuto pforato custodia portae cōmissi castelli retinuit. Acilius nauali ad massiliam proelio iniecta i pupem hostium dextra et abscissa memorabile illud apud graecos Lynegiri exemplum imitatus transiliuit in nauem vmbone obuios agens.

De poena contra seditionem militarem.

f Editionē p. r. annos gallicis bellis nullam omnino mouerunt: ciuilibus aliquas: s; vt celeriter ad officiū redierit: nec tam indulgētia ducis qz auctoritate. Rō. n. cessit vnqz tumultuantibus: atqz ēt

Conm Voz

Deuonffu
Germana

Cassii

Transilii

obuiam semper iit: et nonā quidē legionem apud placētiam: q̄q̄q̄ adhuc i armis Pompeius esset: totam cū ignominia missam fecit: aegre q̄q̄ post multas et supplices p̄ces: nec nisi exacta de fontibus poena restituit.

De facili reconciliatōne militum iratorum.

d Cumianos autē romae cum ingentibus minis summoq̄q̄ et vr- bis periculo missionē et praemia flagitantes ardente tunc in a- frica bello: neq̄q̄ adire cūctatus est: q̄q̄q̄ deterrentibus amiceis: neq̄q̄ di- mittere: sed vna voce qua quirites eos p̄ militibus appellarat: tam fa- cile circūegit: et flexit: vt ei milites esse confestim responderint: et q̄quis recusantem vltro in Africam sint secuti: ac sic quoq̄q̄ seditiosissimū quē q̄q̄ et praedae: et agri destinati tertia parte mulctauit.

De fide et studio eius erga clientes.

f Indium et fides erga cliētes ne iuueni quidem defuerunt. Asa- sintham nobilem iuuenem quū aduersus Hiempsalem regem tā enire defendisset: vt iubaē regis filio i altercatione barbarū inuasit: stipendiariū quoq̄q̄ p̄nūciatū et abstrahētibus statim eripuit: occultauit q̄q̄ apud se diu: et mox ex praetura p̄ficiscēs in hispaniam inter officia p̄sequentū fascesq̄q̄ lictorum lectica sua auerit.

De cultu et dilectione amicorum.

a Allicos tanta semper facilitate indulgentiaq̄q̄ tractauit. ut: L. Oppio comitanti se p̄ siluestre iter: correptoq̄q̄ subita valitudi- ne: et i diuersoq̄q̄ loco: quod vnū erat: cesserit: et ipe humi ac sub diuo ac cubuerit. Jam autē rerū potēs quosdā et infimi generis ad amplissimos honores prouexit. quū ob id culparetur: p̄fessus ē palam si grassatorū: et sicariozū ope in tuenda sua dignitate vsus esset: talibus quoq̄q̄ se pa- rem gratiam relaturum.

De odiorum facili remissione.

u Multates contra nullos tam graues excepit vnq̄q̄: vt nō occasi- one oblata libens deponeret. L. Alēmi: cuius asperimis orō- nibus nō minore acerbitate rescripserat: et suffragator mox i petitione consulatus fuit. L. Caluo post famosa epigramata de reconciliatōne p̄ amicos agenti vltro ac prior scripsit. Valerium catullum a quo sibi ver- siculis de mamurra p̄petua stigmata imposita nō dissimulauerat: satisfi- cientem eadem die adhibuit coenae: hospitioq̄q̄ patris eius sicut consu- euerat: vti persenerauit.

De lenitate: et mansuetudine eius in vlciscendo

iniurias sibi factas.

f Ed et i vlciscendo natura lenissimus: piratas a quibus captus ē: quū i dicionem redigisset: quoniā suffixurū se cruci ante iura- uerat: ingulari prius iussit: deinde suffigi. Cornelio Phagitae: cuius quō- dam nocturnas isidias aeger ac latēs ne pduceretur ad Syllā: vir prae- mio dato euaserat: nūq̄q̄ nocere sustinuit. Philemonem a manu serunz: qui necē suam p̄ venenū inimicis promiserat: nō grauis q̄q̄ simplici mor- te punxit. i. Ph. Clodium Pompeiae vxoris suae adulterum: atq̄q̄ eadem

Caluo
Valerius Catullo

Primus Liber.

de causa pollutarū cerimoniarū reū testis citatus negavit se quicqz cō-
perisse: q̄uis et mater Aurelia et soror Julia apud eosdem iudices omia
ex fide rettulissent: interrogatusqz cur igit̄ repudiasset vxorem: quoniā in-
quit meos tā suspicione qz crimine iudico carere oportere.

De moderatione et clementia eiusdem.

Moderationez vero clementiamqz: tū in administratione: tū in
victoria belli civilis admirabilē exhibuit. Denūciante Pompeio
pro hostibus se habiturū qui. r. p. defuissent: ipse medios: et neutrius par-
tis suoz sibi numero futuros p̄nūciauit. Quibus aut̄ ex cōmendatōne
Pompeij ordines dederat: potestātē transeundi ad eum omibz fecit.
Adotis apud Hylerdam deditōnis cōditōnibus: quū assiduo iter vtraz
qz partes vsu: atqz cōmercio Afranius et Petreius dephensos itra ca-
stra iulianos subita poenitētia iterfecissent: admittaz i se pfidiaz non su-
stinuit imitari. Acie pharsalica p̄clamavit: vt ciuibz parceretur: dein-
cepsqz nemini nō suozū quē vellet vniū partis aduersae seruare cōcessit:
nec vllī periisse: nisi i proelio repunt. Exceptis dūtarat Afranio et fan-
sto et L. Caesare iuvene: ac ne hos qdē volūtate ipius iterēptos putāt.
Quozū tū et Afranius et Gaius priores post ipetratā veniā rebellare
rūt: et Caesar libertis seruisqz eius ferro et igni crudelē i modū enectis
bestias quoqz ad munus populi cōparatas trucidauerat. Deniqz tēpore
extremo et quibus nōdum ignouerat: cunctis in italiam redire pmisit:
magistratusqz et imperia capere: Sed et statuas. L. Syllae et Pompeij
a plebe disiectas reposuit. Ac si qua posthac aut cogitarētur grauius ad-
uersus se aut dicerentur: ibibere maluit: qz vindicare. Itaqz et detectas
coniurationes: conuentusqz nocturnos non vltra arguit: qz vt edicto o-
stenderet esse sibi notas. Et acerbe loquētibus satis habuit pro concioe
denunciare ne perseverarent. Auliqz Laecinae criminossimo libro: et
Pitholai carminibus maledicentissimis laceratam existimationem su-
am civili animo tulit.

De abusu dominationis et potestatis eiusdem.

Praegravat tamē caetera facta: dictaqz eius: vt et abusus domi-
natione et iure caesus aestimetur. Nō enī honores modo nimi-
os recepit: vt continuū cōsulatū: p̄petuā dictaturam: praefecturāqz mo-
rum: i super praenomē Imperatoris: cognomē patris patriae: statuā iter
reges: suggestum in orchestra: sed et ampliora et humano fastigio d̄cer-
ni sibi passus est. sedem auream i curia: et pro tribunali itensam: et fercu-
lum circensi pompa: tēpla: aras: simulacra iuxta deos: puluinar: flami-
nem: lupercos: appellationem mensis e suo nomine: ac nōnullos honōrē
ad libidinem cepit: et dedit. Tertium et quartum cōsulatū titulo tenus
gessit contentus dictaturae potestate decretae cum cōsulatibus simul:
atqz vtroqz āno binos cōsules substituit sibi i ternos nouissimos mēses
Ita vt medio tēpore comitia nulla habuerit praeter tribunozū: et aedili-
um plebis praefectosqz p̄ praetozibus cōstituerit: qui praesente se res
urbanas administrarēt. pridie aut̄ kal. ianuarias repētina cōsulis mōte cel-

Dominatio.

Dominatio.

santē honorē i paucas horas petēti dedit. Eadē licētia sp̄eto patrio mo-
re magistratus in plures ānos ordinavit. X. praetorijis viris consularia
ornamenta tribuit. Civitate donatos et quosdam e semibarbaris gallo-
rum recepit in curiam. Praeterea monetae publicisq; vectigalibus pe-
culiares servos praeposuit. Trium legionū quas Alexandriae relinque-
bat curā et iperū Rufiomi Liberti sui filio exoleto suo demandavit.

Item de abusu: et arrogatione eiusdem. Titus Ampri-
us scribit: nihil amplius rē. p. esse appellationē modo sine cōpo-
re ac specie. Syllam nescisse litteras: qui dictaturam deposuerit. debe-
re homines cōsideratius iam loqui secum: ac pro legibus habere quae
dicat: cōq; arrogantiae pgressus ē: vt aruspice tristitia: et sine corde ex-
ta sacra quōdam nunciante futura diceret laetiora: quum vellet: nec p-
ostento ducendum: si pecudi cor defuisset.

De icivilitate et idignatōne eiusdem.

Erū praecipua z ierpiabilem sibi iuidiā hīc maxime mōuit: ad-
eūtes se cū pluribus honorificentissimisq; decretis vniuersos
patres cōscriptos sedens pro aede Veneris genitricis excepit. Quidāz
putant retentum a Cornelio Balbo quū conaret assurgere: alij ne cona-
tū quidem omīno: sed ēt ammonentes. L. Trebatii vt assurgeret minus
familiari vultu resperisse. Idq; factum eius tanto intollerabilius est vi-
sus: quod ipse triumphanti et subselia tribunitia praeterueunti sibi vniūz
e collegio Pontium Aquilam nō assurrexisse adeo idignatus sit vt pro
clamauerit: Repete ergo a me Aquila rē. p. tribunus: z ne destiterit per
continuos dies quicq; cuiq; nisi sub exceptione polliceri: si tamen per
Pontium Aquilam licuerit.

De eodem et regni affectione.

Diecit ad tā isignei despecti senatus cōtumeliam multo arrogā-
tius factū. Nam cū i sacrificio latinaz fuerente eo inter imodi-
cas: ac nouas populi acclamationes quidā e turba statuae eius coronaz
laureā candida fascia praeligatam iposuisse: et tribuniplebis Epidius
Asarulus Laetiusq; flauus coronae fasciā detrabi: hominemq; duci
i vincula iussissent: dolens seu paz prospere motam regni mētionem: si
ne vt ferebat ereptam sibi gloriā recusandi tribunos grauitē i creptos
potestate priuauit. Neq; ex eo ifamiam affectati ēt regij nois discutere
voluit: q; et plebi regē se salutanti Caesarem se: non regem esse respō-
derit: et lupercalibus pro rostris a cōsule Antonio admotū saepius ca-
piti suo diadema reppulerit: atq; i capitolii Joui optio maximo mise-
rit. Qui ēt varia fama prebuit migraturū Alexandriam vel Iliū trās
latis simul opibus iperij exhaustaq; italia delectibus et procuratōe vr-
bis amicis permissa. Proximo autē senatu prebuit fama. L. Cottam
quideciurū sentētiā dictuz: vt quoniaz libris fatalibus contineretur
Barthos nisi a rege nō posse vici Caesar Rex appellaretur.

De coniuratōne conspiratorum contra eum facta.

regni nomen affectu.

livy

sec.

Primus Liber.

q. Hae causa coniuratis maturādi fuit: destinatae negotia: ne assen-
tiri necesse esset. Cōsilia igitur dispersi: aēta hita: et quae saepe
bini terniue coepant: i vñ omēs cōtulerunt: ne populo quidē iam prae-
senti statu laeto: sed clam palāq; detrectante dominationē: atq; asserto
res flagitātē pegrinis i senatū allectis libellus ppositus est. Bonuz fa-
ctum ne quis senatori nouo curiam mōstrare velit: et illa vulgo canebā-
tur. Gallos Laesar in triumphū ducit: Quidē i curia galli brachas de-
posuerunt: latum clauum sumpserūt: Quito maximo suffecto: trimestri
q; cōsule theatrum itroeunte: cum lictor aiaduerti ex more iussisset: ab
vniuersis conclamatum est: nō esse consulem eū: post remotos Laesetiū
et Adarulum tribunos. reperta sunt proximis comitijs complura suf-
fragia consules eos declarantium. Subscribere quidam. L. Bruti sta-
tua: vtinā viueres. Itē ipius Laesaris statuā: Brutus q; reges eiecit
cōsul primus factus est: hic quia consules eiecit: rex postremus factus
est. Cōspiratū ē in eum a sexaginta amplius. L. Cassio Adarcoq; 7 De-
cimo Bruto principibus cōspirationis: qui primū cunctati vtrum ne il-
lum in campū p comitia tribus ad suffragia vocantem partibus diuisis
e ponte deicerent: atq; exceptum trucidarent: an in sacra via vel in adi-
tu theatri adirentur: postq; senatus idibus martijs in Pompeij curi-
am edictus est: facile tempus et locum praetulerunt.

De prodigijs praecedentibus mortem eius.
Ed Laesari futura caedes euidentibus prodigijs denunciata ē.
Pauco ante mēses quū i colonia capua deducti lege iulia colo-
ni ad extruendas villas sepulcra vetustissima disicerent: idq; eo studio
suis facerēt: q; aliquatū vasculorū operis antiqui scrutantes reperiebāt:
tabula aenea in monumēto: i quo dicebatur Capys conditor capuae se-
pultus: inuenta est cōscripta litteris verbisq; graecis hac sententia: Quā-
do ossa capys detecta essent: fore: vt iulo prognatus manu consanguine-
orū necaret: magnisq; mox italiae cladibus vidicaretur. Quā rē ne q; s
fabulosaz aut cōmētiaz putet: auctor est Cornelius Balbus familia-
rissimus Laesaris. Proximis diebus equorū greges: quos i traiciēdo
Rubicone flumine cōsecrarat: ac vagos sine custode dimiserat: cōperi-
it ptinacissime pabulo abstinere: vbertiq; flere et imolātē Aruspex Spu-
rina monuit: vt caueret piculū: quod nō vltra martias idus pferretur.
Pridie autē easde idus autē Regaliolū cum laureo ramulo Pompeia-
nac curiae se inferentem volucres varij generis ex proximo nemore per-
secutae ibidē discerpserūt: Ea vero nocte cui illuxit dies caedis: et ipse
sibi visus ē p quietē iterdū supra nubes volitare: alias cū Ioue sibi dex-
tra iungere: et Calphurnia vxor imaginata est collabi fastigiū domus:
maritūq; i gremio suo cōfodi: ac subito cubiculi fores sponte patuerūt.
Ob haec simul 7 ob infirmā valitudinem diu cōtatus an se cōtineret: 7
quae apud senatum pposuerat agere differret: tandem Decimo Bruto
adhortante ne frequentes ac iādudum opperiētes destitueret: quinta fe-
re hora pgressus est: libellumq; insidiarum indicē ab obuio quodā por-

Julius Caesar.

rectum libellis caeteris: quos sinistra manu tenebat: quasi mor lectu-
rus cōmiserat. Deinde pluribus hostiis caesis quum litare nō posset: in-
troiit curiam sprete religione: Spurinamq; irridens: et vt falsus arguēs:
quod sine illa sua noxa idus martiae adessent: q̄q̄ is venisse quide; eas
diceret: sed non praeterisse.

Hal

De caede ac morte Caesaris.

A Sidentes cōspirati specie officij circumsteterūt: illicoque Lim-
ber Tullius qui primas partes susceperat quasi aliquid rogatu-
rus ppius accessit: renuentiq; et gestu in aliud tempus differenti ab vtro-
que humero togam apprehendit: deinde clamātem ista quidē vis est: al-
ter Lasca aduersum vulnerat paulū infra iugulum. Caesar Lascae bra-
chium abrepto graphio traiecit: conatusq; prosilire alio vulnere tardatus
ē. utq; aduertit vndiq; se strictis pugionibus peti: toga caput obuoluit:
simul sinistra manu sinum ad ima crura deduxit: quo honestius caderet
etiam inferiore corporis parte velata: atq; ita tribus et viginti plagis cō-
fossus est: vno modo ad primū ictus gemitu sine voce edito: et etsi tradi-
derunt quidam Marco Bruto irruenti dixisse. *καὶ οὐ τέκνον!*

Ca

Cass

73

plage

Exanimis diffidentibus cunctis aliquādiu iacuit: donec
lecticae impositum: depēdente brachio tres seruuli domū rettulerūt: nec
in tot vulneribus ut Antistius medicus existimabat: loetale vllum reptū
est: nisi quod secūdo loco in pectore acceperat. Suerat animus cōiuratis
corpus occisi in tyberum trahere: bona publicare: acta rescinderē: sed me-
tu Marsi Antonij cōsulis: et magistrī equitum Lepidi destiterunt.

*De p̄teritis
De p̄teritis meli*

De testamento eius recitato.

P Ostulante ergo Lucio Disone socero testamentum eius apperi-
tur: recitaturq; in Antonij domo: quod idibus septembribus pri-
mis i laucano suo fecerat: demādaaueratq; virgini vestali maxime. Qui-
tus Tubero tradit haeredem ab eo scribi solitum ex consulatu ipsius pri-
mo vsq; ad initium ciuilibus belli En. Pompeium: idq; militibus p con-
cione recitatum: sed nouissimo testamēto tres instituit haeredes sororū
nepotes. L. Octauium ex dodrāte et Lucium pinarium et Quintum De-
dium ex quadrante: Reliquos in ima caera, L. Octauium etiam i fami-
liam nomēq; adoptauit: pluresq; p̄cussorū in tutoribus filij si quis sibi na-
scretur: nominauit. Decimū Brutū etiam in secūdis haeredibus. Po-
pulo hortos circa tyberum publice et viritū trecentos sextertios legauit.

De funere: rogo: et pōpa exequiarū eius ac luctu publico.

F Unere indicto rogos exstructus est in martio campo iuxta Ju-
liae tumultū: et pro rostris aurata sedes ad simulacrū tēpli Ae-
neris genitricis collocata: intraq; lectus eburneus auro: ac purpura stra-
tus: et ad caput trophaeum cū veste: in qua fuerat occisus. Praeferenti-
bus munera: quia suffecturus dies nō videbat: praeceptū est: vt omisso or-
die qbus quisq; vellet itineribus vrbis portaret i campū. Inter ludos
cātata sunt quaedam ad miserationē et inuidiā caedis eius accōmodata
ex pacuij armorū iudicio Alben seruasse: ut essent qui me pderent: et ex

ci

12 0000
9 0000

Primus Li. Julius Caesar.

Electra Actij ad similem sententiam laudationis loco Cōsul Antonius per praeconē pñciauit senatuscōsultū: quo omnia simul ei diuina ac humana decreuerat. Item iusiurādū: quo se cuncti pro salute vnius astrinxerant: qbus ppaucā a se verba addidit. lectū p rostris in foro magistratus: et honoribus functi detulerunt. Quem quū pars in capitolini Iouis cella cremare pars in curia Pompeij destinaret: repente duo quidā gladiis succincti: ac bina iacula gestantes ardentibus cacreis succenderunt: cōfestimq; circūstantium turba virgulta arida et cū subseiliis tribunalia: quicquid praeterea ad manūz aderat: cōgessit. deinde tibicines et scaenici artifices vestem: quā ex triūphoz instrumēto ad praesentē vsum induerant: detractam sibi atq; discissam iniecere flammā. Veteranorum militum legionarij arma sua quibus exculsi funus celebrabāt. Adatro-nae etiam plaeraeq; ornamēta sua quae gerebant: et liberorum bullas atque praetextas. In summo publico luctu exteraz gentium multitudo circulatim suo quaeq; more lamētata est: praecipueq; iudaei: qui etiā noctibus cōtinuis bustum frequentarunt.

De honoribus mortuo per plebem collatis.

p Lebs statim a funere ad domū Bruti et Cassij cū facibus tetendit: atque aegre repulsa obuium sibi Deulm Linam per errorem nominis: quasi Corneliū is esset: quem grauius pridie cōcionatuz de Caesare requirebat occidit: caputq; eius praefixuz hastae circūtulit. Postea solidam columnam prope .xx. pedum lapidis numidici in foro statuit: scripsitq; parenti patriae. Apud eam longo tempore sacrificare: vota suscipere: controuersias quasdam interposito per Caesarem iureiurando distrahare perseuerauit.

De suspitione quam suis Caesar reliquit.

s Aspicionem Caesar quibusdam suoz reliquit: neq; voluisse se diutius viuere: neq; curasse q; valitudine minus pspere uteret: ideoq; et quae religiones monerent: et quae renūciarent amici: neglexisse. Sunt qui putent cōsulum eū nonissimo illo senatuscōsulto: ac iureiurando etiam custodias hispanoz cū gladiis inspectantium se remouisse. alij e diuerso opinantur insidias vndiq; imminentes subire semel cōsulum satius esse q; cauere semper. Alij ferunt dicere solitum: non tam sua q; rei. p. interesse uti saluus esset: se iam pridem potentiae gloriaeq; abunde adeptum: rem. p. siquid sibi eueniret: neq; quietā fore: et aliquanto deterior cōditione ciuilia bella subituram.

De genere illatae mortis optato per eum.

i Illud plane inter omnes fere cōstitit talem ei mortem pene ex sententia obtigisse: nam et quondam quū apud Xenophontem legisset Lyrum vltima valitudine mādasse quaedam de funere suo: aspernatus tam lentum mortis genus subitam sibi celeremq; optauerat: et pridie q; occideretur in sermone nato super coenam apud M. Lepidum: q; nam esset finis vitae commodissimus: repētiniū iopinatiq; praetulerat.

De Aetate eius ac stella cometa: et loco ac die mortis eius.

Octavius caesar aug.

p Erat sexto et quinquagesimo aetatis anno: atque in deorum numero relatus est non ore modo decernentium: sed et persuasione vulgi. Si quidem ludis quos primo consecratos ei haeres Augustus edebat stella cernita per septem continuos dies fulsit: exoriente circa undecimam horam: creditumque est aiam esse Caesaris in caelum recepti: et hac de causa simulacrum eius in vertice additur stella. Curiam in qua occisus est obstrui placuit: idusque martias parricidium notari: ac ne unquam eo die senatus ageretur.

De morte occisorum Caesaris.

p Eratissorum autem fere neque triennio quisquam amplius superavit: neque sua morte defunctus est: damnati omnes: alius alio casu perit: pars naufragio: pars proelio: nonnulli semet eodem illo pugio ne quo Caesarem violaverant: interemerunt.

CAESARIS VITAE ET MORIS LIBER SEPTIMUS. Igitur.

DE CAESARIS VITAE ET MORIS LIBER SEPTIMUS.

IN CAESARIS VITAE ET MORIS LIBER SEPTIMUS. Igitur. Octaviam velitis praecipuam olim fuisse multa declarat. Nam et vicus celeberrima parte oppidii iam pridem Octavius vocabatur: et ostendebatur ara Octavio consecrata: qui bello durissimo quum forte marti rem diuinam faceret: nunciata repente hostis incursione semicruda erta rapta foco profecit: atque ita proelium ingressus victor rediit. Decretum etiam publicum extabat: quo cauebatur ut in posterum quoque simili modo erta marti redderentur: reliquiaeque ad Octavios referrentur.

De origine prosapiae maiorum Octavii. Agens a Tarquinio prisco rege iter minorum gentium, allecta in senatum: mox a Servio Tullio in patricias traducta, praecedente tempore ad plebem se commisit: ac rursus magna vi: per diuum Iulium in patriciam rediit. Primum ex hac magistratum populi suffragio cepit Laelius Iulius. Is quaestor fuit. En. et L. peregrinavit: a quibus duplex Octavioz familia defluxit conditione diversa. Siquidem En. et deinceps ab eo reliqui omnes functi sunt honoribus summis. At L. eiusque posterum seu fortuna: seu voluntate in equestri ordine consistere usque ad Augusti patrem. Proavus Augusti secundo punico bello stipendia in Sicilia tribuimus militibus fecit. Emilio Scauro imperatore. Avus municipalibus magistratibus contentus abundante patrimonio tranquillissime senavit. Sed haec alij. Ipse Augustus nihil amplius quam equestri familia ortum se scribit uetere ac locuplete: et in qua primus senator pater suus fuerit. M. Antonius libertinum ei panem exprobat. Restitit enim: ex pago thurino, aurum argentarium: nec quicquam ultra de paternis Augusti maioribus repperit.

c. ij.

Volle Cuncta

Vindicta caesaris

Cens octavia

Decretum publicum

allegari in promissis
translati
parricidii

fuerit pater
Municipales magistratus

Hec quoque ultra

Secundus liber.

De Patre Octavij.

Octavius pater a principio aetatis: et re et aestimatione magna fuit: ut equidem mirer hunc quoque a nonnullis argētariū: atque etiā inter diuifores operasque campeftres peditū. Amplius enim inutritus opibus honores et adeptus est facile: et egregie administravit. Ex praectura Macedoniae sortitus fugitiuos reliquam Spartaci et Catilinae manū Thurinum agrum tenentes in itinere deleuit. Negocio sibi in senatu extra ordinem dato: puincia praefuit non minore iusticia quam fortitudine. Namque beffis ac tracicus magno praelio fufis ita socios tractauit: ut epistolae. M. Liceronis extant: quibus gentium fratrem eodem tempore parum secunda fama procōsulatū Asiae administrantem hortatur et monet imitetur in pmerendis sociis vicinum suum Octaviū.

De morte patris Octavij et filiis eius.

Eccedens Macedonia prius quam cōfiteri se candidatum consulatus posset: morte obiit repentina supstitibus liberis Octavia maiore: quam ex Ancharia et Octavia minore. Item Augusto: quos ex Accia tulerat: Accia Matio Balbo et Julia sorore. L. Caesaris genita est. Balbus paterna stirpe aricinus multis in familia senatoriis imaginibus a matre magnum Pompeium arctissimo cōtingebat gradu: fūctusque honore praeture inter. xx. viros agrum capanū plebi Julia lege diuifit. Verum idem Antonius despiciens etiam maternam Augusti originem pro auum eius Afri generis fuisse: et modo vnguentariam tabernam: modo pistrinum Aritiae exercuisse obicit. Cassius quidem Parmensis quadam epistola non tantum ut pistoris: sed ut nūmularij nepotes sic taxat Augustum. Materna tibi farina siquidem ex crudissimo Aritiae pristino hanc pinxit manibus colibo decoloratis nerulonensis mensarins.

De tempore et loco natiuitatis Octavij.

Actus est Augustus. M. Tullio Licerone et Antonio consulibus. viiij. kalēdas octobris paulo ante solis ortum regione palatii ad capita bubula: ubi nūc sacrum habet: aliquāto postquam excessit: cōstitutum. Nam ut senatus actis cōtinetur: quū L. Lectorius adolescens patri cij generis in deprecanda grauiore adulterij poena praeter aetate atque natales: hoc quoque patribus cōscriptis allegaret se esse possessores ac uelut editū soli: quod primū diuus Augustus nascens attigisset: peteretque donari quasi proprio suo ac peculiari deo: decretum est: ut ea pars domus consacraretur.

De loco ubi nutritus fuit.

Utrimetox eius ostenditur adhuc locus in auito suburbano iuxta velitras permodicus et cellae penuariae instar: tenetque in ciuitate opinio tanquam et natus ibi sit. Huc introire nisi necessario et caste religio est: cōcepta opinione veteri quasi temere aduitibus horrore quādam et metus obiciatur: sed et mor cōfirmata ē. Na quū possessor villae nouus seu forte seu tēptandi causa cubitū se eo cōtulisset: euenit ut post paucissimas noctis horas exturbatus inde subita vi et incerta pene semanimis

Contra aut Augustus
Adhuc pulcherrimus

Confiteri Augustus
Ex aqua pulcherrima
Lionis aqua &
ballo
funde unguentum

Exercitum pulcherrimum

X mmm mmm pmm
decolorare

celum
Wazur possessor
et pulcherrimus

permanere
tenet opinio

alibi pulcherrimus

Octavius caesar aug.

cum strato simul ante fores inueniretur.

De nominibus et cognominibus eius et causis ipsorum.

Infanti cognomē Thurino iditū ē in memoriaz maiorū originis: vel q̄ in regione thurina recens eo nato pater Octavius aduersus fugitiuos p̄spere rem gesserat. Thurinū cognominatū satis certa p̄batione tradiderim: nactus puerilē imagūculam eius aeream veterē ferreis ac pene iam exolescētibus litteris hoc noīe inscriptam: quae dono a me principi data inter cubiculares colitur. Sed et a. M. Antonio in epistolis p̄ contumeliā saepe Thurius appellatur: et ipse nihil amplius q̄ mirari se rescribit pro obprobrio prius sibi nomē obiici. Postea. L. Caesaris: et deinde Augusti cognomen assumpsit: alterū testamento maioris auūculi: alterum M. Iunij planci sententia: quū quibusdam censentibus Romulum appellari oportere: quasi et ipsum conditorem vrbis praualuisset: vt Augustus potius vocaretur: nō tantū nouo s̄ et ampliori cognomine: q̄ loca quoq̄ religiosa et in quibus augurato quid crederetur: augusta dicantur ab auctu: vel ab auūculi gestu: gustūne: sicut etiam Ennius docet scribens: Augusto Augurio postquam inclita condita Roma est.

De breui descriptione totius vitae: et gestorum eius.

q̄. Gaius Octavius patrem amisit: duodecimū annū agens Auiam iuliā defunctā p̄ concione laudauit. quadriēnio post virili toga sumpta militaribus donis triumpho Caesaris Africano donatus est: q̄q̄ expers belli p̄pter aetatem. Profectum mox auūculum ī Hispanias aduersus. En. Pompeij liberos vir tū firmus a graui valitudine per īfestas hostibus vias paucissimis comitibus naufragio etiam facto subsecutus magnopere demeruit. Approbata cito ēt morum indole super itineris īdustriam. Caesare post receptas hispanias expeditionem in dacos: et ī de ī parthos destinante praemissus Apolloniā studiis vacauit. Atq̄ primū occisum eum haeredēq̄ se compērit: diu cunctatus an proximas legiones imploraret: id quidem consilium vt praiceps imaturumq̄ omisit. Caeterū vrbe repetita haereditatem adiit dubitante matre: Clitrico vero M. Marcio Philippo consulari multum dissuadente. Atq̄ ab eo tempore exercitibus comparatis primū cum. M. Antonio. M. q̄ Lepido: deinde tantū cum Antonio per duodecim fere ānos: nouissime per quatuor et xl. solus rem. p. tenuit.

De Quinq̄ bellis ciuilibus per eum gestis.

p̄. Reposita vitae eius velut summa partes sigillatim neq̄ per tēpora sed per species exequar: quo distinctius demonstrari cognoscīq̄ possint. Bella ciuilia quinq̄ gessit mutinense: philipense: pūsinum: siculū: actiacum. Ex quibus primū ac nouissimum aduersus M. Marcum Antoniū: secundum aduersum Brutum et Cassium: Tertium aduersus L. Antonium triumviri fratrem: quartum aduersus sextum Pompeiū En. Pompei filium. Omnium bellorum initium et causam hic assumpsit: nihil conuenientius ducens quā necē auūculi vindicare tueriq̄ acta.

c. iij.

Amicus

Dados

Vitruvius

12

Secundus liber.

De bello mutinensi et alijs gestis eius.

Confestim vt Apollonia rediit: Brutum Cassiumq; et nec opina-
nantes: et quia prouisum periculū subterfugerant legibus aggre-
di: reosq; caedis absentes deferre statuit. Ludos aut victoriae Laesa-
ris non audentibus facere: quibus obtigerat id munus: ipse edidit. Et
quo constantius caetera quoq; exequeretur: i locū tr. pl. forte demortui
candidatum petitorē se ostendit: q; q; patricius nec dum senator. S; ad-
uersante conatibus suis. M. Antonio consule quē vel praecipuum adiu-
tozem sperauerat: ac ne publicū quidē et translatitiū vlla in re sibi sine
pactione grauissimae mercedis ipartiente ad optimates se contulit: qui-
bus eum iniusum sentiebat: maxime q. D. Brutū obsessum M. Surtinae p-
uicia a Caesare data et p. senatū cōfirmata expellere armis niteretur.
Dortantibus itaq; nōnullis p. cussos ei subornauit. Hac fraude depra-
hensa piculū inuicem metuēs veteranos simul in suum ac rei pu. auxiliū
quāta potuit largitione cōtraxit. Iussusq; comparato exercitui p. prae-
toze praeesse: et cum Virgilio ac Pansa qui consulatū acceperāt. D. Bru-
to opē ferre: demādatū bellum tertio mense confecit duobus proelijs:
priorē Antonius euz fugisse scribit: ac sine paludamento equoq; post bi-
duum demū apparuisse. Sequenti satis constat nō modo ducis sed eti-
am militis functū munere: atq; in media dimicatione aquilifero legio-
nis suae grauitē sautio aquilam humeris subiisse diuq; portasse.

De eodem et morte consulum.

Hoc bello cum Virgilius i acie Pansa q; post ex vulnere perissent:
rumor increbuit: ambos opera eius occisos: vt Antonio fugato:
re: pu. consulibus orbata solus victores exercitus occuparet. Pansa e-
quoq; adeo suspecta mors fuit: vt Slico medicus custoditus sit quasi
venenum vulnere indidisset. Adicit his Aquilius niger alterum e consu-
libus Virgillum in pugnae tumultu ab ipso interemptum.

De secta optimatum per eum deserta.

Sed vt cognouit Antonium post fugam a. M. Lepido receptum:
caeterosq; duces et exercitus consentire p. patribus: causas op-
timatiū sine cūctatiōe deseruit: ad praetextū mutatae volūtatis dicta fa-
cta q; quorūdam calumniatus: quasi alij se puerum: alij ornādum tollen-
dumq; iactassent: ne aut sibi aut veteranis par gratia referretur. Et quo
magis poenitentia prioris sectae approbaret: Nursinos grādi pecunia
et quā pēdere nequirerēt mulctatos extorres oppido egit: q. mutinensi a-
cie iterēptorum ciuium tumultu publice exstructo ascripserant pro liber-
tate eos occubuisse.

De bello philipensi et imperio eius Antonio dimisso.

Ita cum Antonio et Lepido societate philipēse quoq; bellū q;
q; invalidus atq; aeger duplici proelio trāsegit: quoz priorē ca-
stris erutus vir ad Antonij cornu fuga euaserat: nec successus victoriae
moderatus est: Sed capite Bruti Romam misso vt statuae Caesaris
subiiceretur. In splendidissimū quēq; captiū nō sine verboy contume-

zu mor mader

Wand
Pansa
9/1/5 v. d. v.

Calumniatus
m. d. p. a. p. l. g.
C. m. g.

lia saeniit. Et qdem suppliciter vni sepulturā precanti respondisse dicat.
iam istā in volucrum potestate fore. Alios patrem et filium p vita rogā-
tes sortiri: vel dimicare iussisse: ut alterutri cōcederetur: ac spectasse vtrū
que morientem: cum patre qui se obtulerat occiso filius quoq; volunta-
ria occubuisset nece. Quare caeteri in his. **Ad.** Scaenius ille Latonis ac-
mulus: quū cathenati pducerentur Imperatore Antonio honorifice sa-
lutato hunc foedissimo cōuicio coram psciderunt. **Partitis** post victo-
riam officiis quum Antonius orientem ordinandum: ipse veteranos in
Italia reducendos et municipalibus agris collocandos recepisset. neq; ue-
teranorum: neq; possessorū gratiam tenuit. Alteris pelli se: alteris nō pro
spe meritorum tractari querentibus.

De Bello perusino.

Quo tempore. **L.** Antonium fiducia cōsulatus quem gerebat: ac
fraternae potentiae res nouas molientem cōfugere perusiam co-
egit: et ad deditionem fame cōpulit. nō tamē sine magnis et ante bellū et i
bello discriminibus. Nam quū spectaculo ludorum gregarium militem
in. xiiij. ordinibus sedentem excitari per apparitozem iussisset: rumore ab
obtrektoribus dilato quasi eundem mor discruciatū necasset: minimuz
abfuit qn periret cōcursu et indignatione turbae militaris. Saluti fuit: q
qui desiderabatur: repente cōparuit incolumis ac sine iuria. Circa peru-
sinum autem muz sacrificans pene interemptus est a manu gladiatorū:
quae oppido eruperat.

De poena inflcta captiuis in bello perusino.

Perusia capta in plurimos animaduertit: orare veniam vel excu-
sare se conatibus vna voce occurrens moriendū esse. Scribunt
quidā trecentos ex dedititiis electos vtriusq; ordinis ad aram **diuo Ju-**
lio extructam idibus martiis hostiax more mactatos. Extiterūt qui tra-
derent cōsulto eum ad arma isse: vt occulti aduersarij et quos metus ma-
gis q; volūtas cōtineret: facultate. **L.** Antonii ducis praebita detegeren-
tur: deuictisq; his et cōfiscatis pmissa veteranis praemia soluerētur.

De bello siculo et aliis gestis eius.

Bellum siculum ichoauit in primis: sed diu traxit itermisum sae-
pius: modo reparāday classiuz causa: quas tēpestatibus duplici
naufragio: et qdem p aestatez amiserat modo pace facta flagitante popu-
lo ob interclusos cōmeatus famemq; ingrauescentem: donec nauibus ex
itegro fabricatis: ac. rr. seruozi milibus manumissis: et ad remum datis:
portum Iulium apud baias imisso i lucrinū et anernum mari lacū effecit.
In quo quū tota hyeme copias exercuisset: **Pompeii** iter mylas et **Na-**
lochum supauit: sub horam pugnae tam arcto repente somno deuictus:
vt ad dandum signum ab amicis excitaretur: vnde praebitam Antonio
materiam putem exprobandi ne rectis quidem oculis eum aspicere po-
tuisse instructam aciem. **Geruz** supraeum caelum intuentem stupidum
cubuisse: nec prius surrexisse: ac militibus in cōspectuz venisse: q; a. **Ad.**
Agrippa fugatae sint naues hostium. Alij dictum factūq; eius criminan

Secundus liber.

tur: quasi classibus tempestate perditis exclamauerit: etiam iuuito Neptuno victoriam se adepturum. Ac die circensium proximo solemnium pompae simul lacrum dei detraxerit: nec temere plura ac maiora pericula ullo alio bello adiit. Traiecto in Siciliam exercitu quum partem reliquam copiarum continenti reperet oppressus ex improviso a Demochare et Apolophane prefectis Pompeij. Quo demum nauigio aegerrime effugit. Item quum praeter locos Rhegium pedibus iret: et prospectis biremibus pompeianis terras legentibus: suas ratus descendisset ad litus: pene exceptus est. Tunc etiam per deuos tramites refugientem seruus Aemilij Pauli comes eius dolens praescriptum olim ab eo patre Paulum: et quasi occasione ultionis oblata interficere conatus est. Post Pompeij fugam collegarum alterum. M. Lepidum quem ex Africa in auxilium euocarat superbientem. xx. legionum fiducia: summamque sibi partes terrore et minis uedicantem spoliavit exercitu: supplicemque concessa vita Circeios in perpetuum relegauit. M. Antonij societatem semper dubiam et incertam reconciliationibus variis male focillatam abrupit tandem. Et quo magis degenerasse eum a civili more approbaret: testametur quod is Romae etiam de Cleopatrae liberis inter haeredes nuncupatis reliquerat: aperiendum recitandumque per concione curauit. Remisit tamen hosti iudicato necessitudines amicosque omnes: atque inter alios. L. Sestium et T. Domitium tunc adhuc consules. Bononiensibus quoque publice quod in Antoniorum clientela antiquitus erant: gratiam fecit coniurandi cum tota Italia pro partibus suis. Nec multo post navalium proelio apud Actium vicit in serum dimicatione protracta: ut in nauis victor pernoctauerit.

nachlassig

Sezum, sezi

protracta

bonum
174

De bello actiaco et alexandrino: ac victoria eius contra Antonium et Cleopatram.

Actio quum Samum insulam in hiberna se recepisset: turbatus nunciis de seditione militum praemia et missionem poscentium: quos ex omni numero confecta victoria Brundisium praemisera: repetiit Italiam. tempestate in traiectu bis conflictatus: primo inter promotoria peloponnesi atque Aetoliae: rursus circa montes ceramios utrobique parte liburnicarum demersa simulque eius in qua uehebatur fuscis armamentis et gubernaculo diffracto. Nec amplius quam septem et xx. dies donec desideria militum ordinarentur: Brundisii commoratus: Asiae Syriaeque circuitu aegyptum petit. Obsessa Alexandria quo Antonius cum Cleopatra confugerat: breui potitus est. Et antonium quidem seras conditioes pacis temptantem ad mortem adiecit: viditque mortuum. Cleopatrae quam seruata triumpho magnopere cupiebat: etiam pueros admonuit: qui venenum ac virus exurgerent: quod perisse morsu aspidis putabatur. Ambobus communem sepulturae honorem tribuit: ac tumulum ab ipsis inchoatum perfici iussit. Antonium inuenit maiorem de duobus Fulviae genitis simulacro Divi Iulii: ad quod post multas et irritas preces confugerat arreptum iteremur. Item Caesariionem quem ex Caesare patre Cleopatra concepisse praedicabat retractum e fuga supplicio affecit. Reliquos Antonii regiaeque communes liberos non secus ac ne

cessitudine iunctos sibi conservauit: et mor pro conditione cuiusq; susti-
nuit: ac fouit.

De gestis per eum in aegypto.

Er idem tempus cōditorum et corpus magni Alexandri quum
prolatum e penetrali subiecisset oculis: corona aurea iposita ac
floribus aspersus veneratus est: cōsultusq; num et Ptolemaeū ispicere
vellet: regē se ait voluisse videre nō mortuos. Aegyptū i puiciae formaz
redactā vt feraciorē habilioresq; ānonae vrbicae redderet: fossas omēs
in quas nilus eraestuat oblimatas longa vetustate militari ope deterfit.
Quoq; actiacae victoriae memoria celebratio: et in posterū esset: vrbem
Nicomolim apud Actium cōdidit: ludosq; illic quinquēnales constituit:
et ampliato vetere Apollinis templo locū castrorum quibus fuerat vsus
exornatum naualibus spolijs Neptuno ac Marti consecrauit.

De coniurationibus et conspirationibus cōtra eum.

Amultus post haec et reruz nouarum initia cōiurationesq; com-
plures prius q; inualescerēt: inditio detectas cōpressit: et alias a-
lio tempore. Lepidi iuuenis: deide Clarronis Murrenae: et Sānij Lepi-
onis. Mox. M. Egnatij: exin Planti Ruffi Lucijq; Pauli pgeneri sui
ac praeter has. L. Andasij falsaz tabularū rei ac neq; aetate neq; corpo-
re integri. Themasiū epicadi ex gente parthica hibride: ad extremum
Thelephi mulieris serui nomēculatoris. Nā ne vltimae qdem sortis ho-
minum cōspiratione et periculo caruit. Andasius atq; Epicadus Juliā
filiam: Agrippaz nepotē ex insulis qbus cōtinebantur rapere: ad extre-
mū Thelephus quasi debita sibi fato dominatione: et ipsum et senatum
aggredi destinauerāt. Quin et quodā iuxta cubiculū eius lira quidam
ex illyrico exercitu ianitoribus deceptis noctu deprehēsus est: cultro ve-
natorio cinctus: inops ne mentis an simulata dementia incertum. nihil
exprimi quaestione potuit.

De bellis externis per eum gestis:

Eterna bella duo omīno per se gessit dalmaticū adolescens ad-
huc: et Antonio deuicto cantabricū. Dalmatico etiā vulnera ex-
cepit: vna acie dextrū genu lapide ictus: altera aut et crus et vtrūq; bra-
chium ruina pontis cōsauciatus. Reliqua per legatos administravit: vt
tū quibusdā pānonicis atq; germanicis aut iterueneret aut nō lōge abes-
set. Rauēnā vel Mediolanū vel Aquilegiā vsq; ab vrbe progrediens.

De prouincijs p eū domitis et in amiciciā receptis.

Omuit autem partim ductu: partim auspicijs suis Cantabriz:
Agrianā: Pānoniaz: Dalmatiā cū illyrico omī. Itē Rhetiam et
vindelicos ac Salassos: gētes alpinas coercuit: et dacorū incursiones
tribus eorū ducibus cum magna copia caesis: germanosq; vltra Albin
flumiū summonit: ex quibus Sueuos et Sycambros dedentes se tradu-
xit i galliā: atq; i primis Rheno agris collocauit. Alias itez nationes
male getas ad obsequium redegit. Nec vlli genti sine iustis et necessarijs
causis bellū intulit. Tantūq; abfuit a cupiditate quoquo modo imperium

Condiuini gub

vepht

Quinquēnalis fustis

Vindelici

Germania

Sycambri

Sueui

Secundus liber.

vel bellicam gloriā augendi ut quorūdam barbarorū principes i aede
martis ultoris iurare coegerit mansuros se in fide ac pace quā peterēt.
A quibusdam vero nouū genus obsidum foeminas exigere tentauerat :
quod negligere marium pignora sentiebat: et tamen potestatem semper
omnibus fecit: quotiens obsides vellent recipiendi. Neq; aut crebrius
aut pfidiosius rebellātes grauiore vñq; mulctatus est poena: q; vt cap-
tiuos sub lege venundaret: ne in vicina regione seruiret: neue intra .xxx.
ānos liberarentur. Qua virtutis moderationisq; fama indos ēt ac scy-
thas auditu modo cognitos pellerit ad amicitiam suam populiq; ro-
vltro per legatos petēdam. Parthi quoq; et Armeniam vīdicātī facile
cesserunt: et signa militaria quae. M. crasso z. M. Antonio ademerāt:
repositi reddiderūt. obsidesq; isup obtulerunt. deniq; pluribus quō-
dā de regno cōcertātibus nō nisi ab ipso electum cōprobauerūt.

De Iano per eum clauso z triūphis z ouationibus eius.
Annum Quirinū semel atq; iterū a conditā vrbe ante memoriaz
suam clausum in multo breuiore temporis spatio terra mariq;
pace parta ter clausit. Bis ouans ingressus ē vrbe post philippense z
rursus post siculum bellum. Lurules triūphos tres egit Dalmaticum:
Actiacum: Alexandrinum continuo triduo.

De duabus cladibus eidem illatis.
M. Snes graues ignominias cladesq; duas omnino: nec alibi q; i
germania accepit Lolianam et Varianam: sed Lolianam maiori-
ris ifamiae q; detrīnēti: varianam pene exitiabilem tribus legionibus
cū duce legatisq; et auxiliis omibus caesis. Hac nūciata excubias p vr-
bem idirit ne quis tumultus existeret: et praesidibus puinciarū ppaga-
uit imperiū: vt a saetis et a peritis socij continerētur. Mouit et magnos
ludos ioui optimo marino si repu. i meliorē statum vertisset: quod fac-
tum cimbrico marsicoq; bello erat. Adeo nanq; cōsternatum ferunt: vt
per continuos menses barba capilloq; summissō caput interdū foribus
illuderet vociferans: Quintili Varre legiones redde: diēq; cladis quot
annis moestum habuerit ac lugubrem.

De disciplina eius circa rem militarem.
A re militari et cōmutauit multa et constituit: atq; ēt ad ātiquū
mōrē nōnulla reuocauit. disciplinaz seuerissime rexit: ne legatorū
qdē cuiq; nisi grauate hybernīsq; demū mensibus pmisit vxorem inter-
uifere. Equitem romanū q; duobus filiis adolescentibus causa detrec-
tandi sacramenti pollices amputasset: ipsūz bonaq; eius subiecit hastae:
quē tamen q; imminere emptioni publicanos videbat: liberto suo addi-
xit: vt relegatum in agro pro libero esse fineret. Decimam legionem con-
tumaciā parētem cum ignominia totam dimisit. Item alias immode-
ste missionem postulantes citra comoda emeritorum praemiorum et
auctoritatis: cohortes suāq; cessissent loco: decimatas ordeo paui. Cen-
turiones statione deserti in idem vt manipulares capitali animadu-
sione puniūt: pro caetero delictorum genere variis ignominis affectis

M. Lully,
Germani

praetorum tabernaculum
imperatoris

ut stare p totum diem iuberet ante praetorium iterdum tunicatos disci-
ctosq3 nonnuq3 cū decēpedis vel ēt cespitem portantes.

De Hestis eius circa rem militarem.

n Equae post bella ciuilia aut in concione aut per edictum vllōs mi-
litū cōmilitones appellabat: sed milites. ac ne a filiis quidē: aut
priuignis suis imperiō praeditis aliter appellari passus est. Ambitiosius
id existimans quā aut ratio militaris aut tēporum quies aut sua domus
q3 suae maiestas postulare. Libertino mōte praeterq3 Romae icēdio
rum causa: et si tumultus in grauiore annona metueretur bis vsus est:
semel ad praesidiū coloniariū illyricū cōtingentium. Alterū ad tutelam ri-
pae rheni fluminis: eosq3 seruos adhuc viris foeminisq3 pecuniosiori-
būs indictos: ac sine mora manumissos sub priore vexillo habuit: neq3
aut cōmixtos cū ingenuis aut eodem modo armatos. Dona militaria a
li quanto facilius phaleras et torques et quicquid auro argentoq3 con-
staret: quā vallares ac murales coronas: quae honore praecelerent: da-
bat has q3 parcissime et sine ābitione ac saepe ēt caligatis tribuit. Marsar-
cum Agrippam ī sicilia post naualem victoriam caeruleo vexillo dona-
uit. Solos triūphales q3q3 et socios expeditionū et participes victori-
arum suarum nūq3 donis impartiēdos putauit: quod ipsi quoq3 ius ha-
buissent tribuendi ea quibus vellent. Nihil autem minus in perfecto du-
ce q3 festinationem temeritatēq3 conuenire arbitrabatur. Crebro ita
q3 illa iactabat

Decampeda

Conmulus

Cermum

Et sat celeriter fieri: quicquid
fiat satis bene. Proelium quidem aut bellum suscipiendum omnino ne-
gabatur: nisi quū maior emolumentū spes q3 damni metus ostenderetur.
Nam minima cōmoda nō minimo sectantes discrimine similes aiebat
esse aureo hamo piscantibus: cuius abrupti damnum nulla captura pen-
sari posset.

De consulatibus et aliis gestis per eum.

m Agistratus atq3 honores et ante tēpus et quosdam noui generis
perpetuosq3 coepit. Consulatum. xx. aetatis anno inuasit: admo-
tis hostiliter ad urbē legionibus: missisq3 qui sibi nomine exercitus de-
poscerent. Quūz quidē cūctante senatu Cornelius Lēturio princeps le-
gationis reiecto sagulo ostendens gladij capulum: non dubitasset in cu-
ria dicere: hic faciet si non feceritis vos. Secundum cōsulatū post nouē
annos. tertium āno interiecto gessit: sequentes vsque ad vndecimum cō-
tinuauit. Multisq3 mor quum deferrentur recusatis duodecimum ma-
gno idest septendecim ānorū itervallo: et rursus tertiūdecimum biēnio
post vltro petiit: vt. L. et Lucium filios amplissimo praeditus magistra-
tu suo quēq3 tyrocinio deduceret in forum. Quinq3 medios cōsulatus
a sexto ad vndecimum annuos gessit. Laeteros autē aut nouem aut sex
aut quattuor aut tribus mensibus: secundum vero paucissimis horis.
Nam die kalendāz Ianuarij quū mane pro aede capitolini Iouis paulu

auf. gladij verlust
und d. v. v. v.

recayda

Secundus Liber.

lum curuli sella praesedisset: honore abiit suffecto alio in locum suum.
Nec omnes romae: sed quartū consulatum in asia: quintum in insula sa-
mo: octauum et nonum Tاراcone iniit.

De gestis per eum in officijs triūuiratus: et
tribunitiae potestatis.

Triūuiratum reipublicae cōstituendae per decem ānos admi-
nistravit: in quo restitit aliquādiu collegis: ne qua fieret p̄scrip-
tio: sed incoeptā vtroq; acerbius exercuit. Nāq; illis in multorum sae-
pe p̄sonaz p̄ gratiaz ⁊ p̄ces exorabilibus: solus magnopere cōtēdit: ne
cui parceretur. p̄scripsitq; etiam. **L.** Toranium tutorē suum: eundēq;
collegam patris sui Octauij in aedilitate. **Junius Saturninus** hoc am-
plius tradit: quū peracta p̄scriptione. **M.** Lepidus ī senatu excusasset
praeterita: et sp̄e clementiae in posterū fecisset: quoniam satis poenarū
exactum esset. Hunc e diuerso professum ita modum se p̄scribendi sta-
tuisse: vt omnia sibi reliquerit libera: in cuius tamen pertinaciae poeni-
tentiam. **L.** Junium **Philopoemenē**: quod patronum suum p̄scriptūz
caelasse olim diceretur: equestri dignitate decorauit. In eadem hac pote-
state multiplici flagrauit inuidia: nam et **P̄narium** equitem romanūz:
cum concionante se admissa turba paganorum apud milites subscribere
quaedam aiaduertisset: curiosum et speculatorem ratus corā confodi ī
perauit. Et **Ledum** afrum consulem designatum quia factum quoddā
suum maligno sermone carpsisset: tantis conterruit minis: vt ī se praeci-
pitauerit. Et **Quintum Gallum** praetorem in officio salutationis tabel-
las duplices veste tectas tenentem suspicatus gladiū occulere: nec q̄q;
statim ne aliud inueniretur: ausus inquirere: paulopost per centuriones
et milites raptum e tribunali seruilem in modū torisit: et fatentem nihil
iussit occidi: prius oculis eius sua manu effossis: quem tamen scribit col-
loquio petito insidiatum sibi coniectumq; a se in custodiam: deinde vr-
be interdicta dimissum naufragio vel latronum insidiis periisse. Tribu-
nitiam potestatem perpetuāz recepit: in qua semel atq; iterum per singu-
la lustra collegam sibi coaptauit. Recepit et morum legumq; regimen
aeque p̄petuum: quo iure quāq; sine censurae honore: censum tamen po-
puli ter egit: primum ac tertium cum collega: medium solus.

De cogitatione resignandi Imperium: et de ornatu vrbis.
de reddenda republica bis cogitauit: primo post oppressūz statiz
Antonium memor obiectum ab eo sibi saepius quasi per ip̄z sta-
ret: ne redderetur. Ac rursus taedio diuturnae valitudinis quū ēt magi-
stratibus ac senatu domū accitis: rationarium imperij tradidit: sed re-
putans et se priuatum non sine periculo fore et illam plurium arbitrio te-
mere committi: in retinenda perseuerauit: dubiūz euentu meliore an vo-
luntate: quā voluntatem quū praesidens identidem prae se ferret. Quo-
dam etiam edicto his verbis testatus est: ita mihi saluam ac sospitez rez
publicam sistere in sua sede liceat: atq; eius rei fructum percipere quem
peto: vt optimi status auctor dicar: et moriens vt feram mecum spem

consul
non
enly

mansura i vestigio suo fundamenta. r. p. quae iecero: fecitq; ipe se co-
potem voti: nisi omnimodo ne quem noui status poeniteret. Urbez na
q; pro maiestate iperij ornatam et inundationibus icēdisq; obnoxiam
excoluit: adeo vt iure sit gloriatus marmoream se relinquere quā late-
ritiam accepisset. Tutam vero quantum praecideri humana ratione po-
tuit: et i posterum praestitit.

De operibus publicis per eum et alios instructis:

Publica opera plurima extruxit: ex quibus praecipua forum cū
aede martis vltoris: templū Apollinis in pallatio: aedem tonan-
tis iouis i capitolio: fori extruendi causa fuit hominū et iudiciorū mul-
tudo: quae videbatur nō sufficientibus duobus et tertio indigere. Ita
q; festinantius necdum perfecta Martis aede publicatū est: cautumq;
vt separatim in eo publica iudicia et sortitiones iudicum fierent. Aedez
marti bello philippensi pro vltōne paterna suscepto vouerat. Sanxit er-
go vt de bellis triūphisq; hic consuleretur senatus: puincias cum impe-
rio petitori hinc deducerentur: quiq; victores rediissent: huc isignia tri-
umphorum iferrent: templum Apollinis in ea parte palatinae domus ex-
citauit: quam fulmine icta; desiderari a deo aruspices pñciarent. Ad-
didit porticus cum bibliotheca latina graecaq;: quo loco iam senior sae-
pe et senatū habuit: decuriasq; iudicū recognouit. Tonanti Ioui aedem
cōsecrauit liberatus periculo: cū expeditione cantabrica per nocturnū
iter lecticam eius fulgur pstrinxisset: seruūq; pducētem exanimasset.
Quaedā etiam opera sub nomine alieno nepotū scilicet et vxoris sororis
q; fecit: vt porticum basilicamq; Lucij et Caij: item porticus Iuliae et
Octaviae: theatrūq; Marcelli. Sed et caeteros pñcipē viro saepe hoz
tatus est: vt pro facultate quisq; monumentis vel nouis vel reffectis et
excultis urbem adornarēt: multaq; a multis extructa sunt: sicut a Mar-
tio Philippo aedes Herculis musarum: a Lucio Cornificio aedes Di-
anae: ab Asinio Pollione atriu; libertatis: a Munatio Plancio aedes
Saturni: a Cornelio Balbo theatrum: a Statilio Thaurō amphithea-
trum: a. Als. vero Agrippa complura et egregia.

De diuisione vrbis et templis ac viis reffectis:

et tyberi ampliato.

Ipacium vrbis in regiones vicosq; diuisit: iñstituitq;: vt illas an-
nui magistratus sortito tuerentur: hos magistri e plebe cuiusq;
vicinae lecti. Aduersus incendia excubias nocturnas vigilesq; commē-
tus est: ad coercendas inundationes alueum tyberis laxauit: ac repurga-
uit completum olim ruderibus et aedificiorum prolapsionibus coar-
ctatum. Quo aut facilius vndiq; vrbs adiretur dsumpta sibi flamminea
via Arimino tenus munienda: reliquas triumphalibus viris ex manu
biali pecunia sternendas distribuit. Aedes sacras vetustate colapsas aut
incendio absumptas refecit: easq; et caeteras opulentissimis donis a-
dornauit: vtpote qui in cellam capitolini Iouis sexdecim milia pondo
auri gēmasq; ac margaritas quigēties sextertiū vna donatōne cōtulerit.

d. j.

A difinit

f. v.

Stratilis taurg

ibi fas ubi plurima
meas.

Referat: Vias

Sextertium

Secundus liber.

De gestis per eum in pontificatu maximo :

Postq̃ vero pontificatum maximū: quem nūquam viuo Lepido auferre sustinuerat: mortuo demum suscepit. Quicquid fatidicorum librorū graeci latiniq̃ generis nullis vel parū idoneis auctoribus vulgo ferebatur: supra duo milia cōtracta vndiq̃ cremauit: ac solos retinuit sibyllinos: hos quoq̃ delectu habito: cōdiditq̃ duobus forulis auratis sub palatini Apollinis basi. Annū a diuo Julio ordinatū: sed postea negligentia cōturbatū atq̃ cōfusus rursus ad pristinā rationē redegit: in cuius ordinationem sextilem mēsem e suo cognomine nuncupauit magis q̃ septembrem: quo erat natus: quia hoc sibi et primus cōsulatus et insignes victoriae obligissent. Sacerdotum et numerum et dignitatem sed et commoda auxit praecipue vestalium virginum: quumq̃ in demortuae locum capi aliam oporteret: ambirentq̃ multi ne filias in sortē darent: adiurauit: si cuiusquā neptiū suarū competeret aetas: oblatum se fuisse eam. Non nulla etiam ex antiquis cerimoniis paulatim abolita restituit: ut salutis augurium: diale flaminii: sacrum lupercale: ludos saeculares et compitalitios: lupercalibus vetuit currere imberbes. Item saecularibus ludis iuuenes vtriusq̃ sexus prohibuit vllum nocturnum spectaculū frequentare nisi cum aliquo maiore natu propinquo. Compitalis lares ornare bis i anno instituit vernis floribus et aestiuis. Proximū a diis immortalibus honorem memoriae ducum praestitit: qui imperiū populi romani ex minimo maximū reddidissent. Itaq̃ et op̃era cuiusq̃ manētibus titulis restituit: et statuas omnium triumphali effigie in vtraque fori sui porticu dedicauit. Professus est edicto commētū id se: ut illorum velut ad exemplar: et ipse dum viueret: et insequentium aetatum principes exigerentur a ciuib. Pompeij quoq̃ statuam contra theatri eius regiam marmoreo Jano supposuit translatam e curia in qua. **C** Caesar fuerat occisus.

De correctione et reformatione abusuū et excessuum.

Placeraque pessimi exempli correxit: quae in perniciem publicae: aut ex cōsuetudine licentiaq̃ bellorum ciuiliū durauerāt: aut p pacem etiam extiterāt. Nam et grassatorum plurimi palam se ferebant succicti ferro quasi tuendi sui causa: et rapti p agros viatores sine discrimine liberiq̃ seruiq̃ ergastulis possessorum supprimebant. Et plurimae factiones titulo collegij noui ad nullius non facinoris societatem coibāt. Igitur grassatores dispositis per opportuna loca stationibus inhibuit: ergastula recognouit. Collegia praeter atiqua et legitima dissoluit. tabulas veterum aerarij debitorum vel praecipuam calumniandi materiam excussit: loca in vrbe publica iuris ambigui possessoribus adiudicauit: diuturnorum reorum et ex quorum sordibus nihil aliud q̃ voluptas inimicis quaereretur nomina aboleuit conditione proposita: ut si quem quis repetere vellet: par periculum poenae subiret. Ne quod autem maleficium negocium ue impunitate vel mora elaberetur. xxx. amplius dies qui honorariis ludis occupabantur: actui rerum accommodauit. Ad

Farudin libri
Sibyllini libri

prope p̃m̃

Grassatorum

zulu

inhibuit

adulter
viv

Octavius caesar ang.

tres iudicū decurias quartā addidit ex inferiore cēsu: quae ducenariorū vocaretur: iudicarentq; de lenioribus summis. Iudices a tricesimo actatis anno allegit idest quinquennio maturius q; solebāt. At placrisque iudicandi munus detrectantibus vir concessit: vt singulis decuriis per vices annua uocatio esset: et vt solitae agi nouembri ac decembri mense res omitterentur.

ad legem allega

De modo et more in iure dicendo:

Ius dixit assidue: et in nocte nonnunquam: si parum corpore ualens. Ileret lectica pro tribunali collocata vel etiam domi cubas. Dixit autem ius non diligentia modo summa sed et lenitate: si quidem manifesti paricidij reus ne culeo insueretur: quod non nisi confessi afficiebatur hac poena ita fertur interrogasse: certe patrem tuum non occidisti: et quum de falso testamento ageretur: omnesque senatores lege cornelia tenerentur: non tantum duas tabulas damnatoriam et ab solutoriam simul cognoscentibus dedit: sed tertiam quoque qua ignosceretur his: quos fraude ad siquandū vel errore inductos constitisset. Appellationes quotannis urbano: quidem litigatorum praetori delegabat urbano: At provincialium consularibus viris quos singulos cuiusque prouinciae negotiis preposuisset.

De legibus per eum sanctis et aliis retractatis.

retracta

Eges retractauit: et quasdam ex integro sanxit: vt sumptuariam: et de adulteriis: et de pudicitia: de ambitu: de maritandis ordinibus: hanc cum aliquanto seuerius q; caeteras emendasset: prae tumultu recusantium perferre non potuit: nisi adempta demum lenitate parte poenarum et vacatione triennij data: auctisq; praemiis. Sic quoque abolitōnem eius publico spectaculo pertinaciter postulante equite accitos germanici liberos receptosq; partim ad se partim in patris gremium ostentauit: manu vultuq; significans ne grauarentur imitari iuuenis exemplū. Quumq; etiam immaturitate sponsarum et matrimoniorum crebra mutatione vim legis eludi sentiret: tempus sponsas habendi coarctauit: duorumque modum imposuit.

Quortia

modi

senatores et mille

De reformatione Senatus et modo conueniendi eiusdem.

Senatorum affluentem numerum deformi et incōdita turba: erant enim super mille et quidam indignissimi et post necē Caesaris per gratiam et praemium allekti: quos abortiuos vulgus vocabat: ad modum pristinum et splendorem redegit: duabus lectionibus. prima ipsorum arbitratu quo vir virum legit: secūda suo et Agrippae quo tempore aestiatur lorica subueste munitus: ferroq; cinctus praesedis: decem valētissimis senatorij ordinis amicis sellam suam circūstantibus. Cordus Eremutius scribit: ne admissum quidem tunc quenquam senatorum nisi solum: et praetentato sinu. Quosdam ad excusandū se verecūdiā compulit: seruauitq; etiam excusantibus insigne vestis: et spectandi in orchestra: epulā diq; publice ius. Quo autem lecti probatq; et religiosius: et minore molestia senatoria munera funderentur: Sanxit: vt priusq; cōsideret: q;sq; thure ac mero supplicaret apud aram eius dei: in cuius templo coire d. ij

ordij

ij

Secundus liber.

tur. Et ne plus quam bis in mēse legitimus senatus ageretur: kalēdis scilicet et idibus: neue septembri octobriue mense vlllos adesse alios necesse esset q̄ sorte ductos: per quorū numerū decreta cōfici possent: sibi q̄ instituit consilia sortiri semestria: cum quibus de negociis ad frequentem senatum referendis ante tractaret. Sentētiās de maiore negotio nō more neq̄ ordine: sed prout libuisset: perrogabat: ut perinde quisq̄ animus intenderet: ac si censendum magis: q̄ assentiendum esset.

De eodem.

Actoꝝ et aliarum rerum fuit: in quis ne acta senatus publicarentur ne magistratus deposito honore statim in prouincias mitterentur: ut pro cōsulibus ad mulos et tabernacula: quae publice locari solebant certa pecunia constitueretur: ut cura aerarij a quaestoribus vrbis ad praetorios praetoresue transiret: vt centumuiralem hastam quaz quaestura functi consueuerant cogere: decemviri cogere.

De officiis per eum excogitatis.

Uoq̄ plures partem administrandae reipublicae caperent: noua officia excogitauit. Curam operum publicorū: viarū: aquarū: aluei tyberis: frumenti populo diuidēdi: praefecturam vrbis: tirumviratum legendi senatus: et alterū recognoscendi turmas equitum: quotiens cūq̄ opus esset censores creari desitos longo intervallo creauit: numez praetorum auxit. Eregit etiam vt quotiens cōsulatus sibi daretur: binos pro singulis collegas haberet: nec obtinuit clamātibus cūctis satis maiestatem eius imminui: q̄ honorem eū nō solus sed cū altero gereret.

De bellica uirtute per eum honorata.

Et parciore in bellica uirtute honorāda super. xxx. ducibus iunioribus multos triumphos: et aliquanto pluribus triumphalia ornamenta decernēda curauit. liberis senatorū quo celerius. r. p. assuescerent: protinus virili togae latum clauum inducere et curiae interesse pmisit: militiaz q̄ auspicantibus non tribunatus modo legionum: sed etiā praefecturas alarum dedit. Ac ne qui expers castrorum esset: binos plaerūq̄ laticlauios praeposuit singulis alis. Equitū turmas frequenter recognouit post longam intercapedinem reducto more transuectionis: sed neq̄ detrahi quenquam in transuehendo ab accusatore passus est: quod fieri solebat: ex senio vel aliqua corporis labe. Insignibus permisit praemisso in ordine equo ad respondendū: quotiens citarentur: pedibus uenire: mox reddendi equi gratiam fecit eis: qui maioris aetatis quinq̄ et xl. retinere eum nollent.

De ratione vitae exacta p̄ eum ab vnoquoque equite Romano.

Aspetratizq̄ a senatu. x. adiutoribus vnūquenq̄ equitum rōem vitae reddere coegit: atq̄ ex improbatis alios poena: alios ignominia notauit: plures admonitione sed varia. Leuissimum genus admonitionis fuit traditio coram pugillarum: quos taciti et ibidem statim legerent. Notauitq̄ aliquos: q̄ pecunias leuioribus vsuris mutuati

Octavius caesar aug.

grauiore foenere collocassent.

De quibusdam eius ordinationibus circa rēpub.

c Omitiis tribunitiis si deessent candidati senatores ex equitibus
ro. creauit: ita ut potestate transacta in vtro vellent ordine mane
rēt. Quū autē plerique equitum attrito bellis civilibus patrimonio spec
tare ludos e. xiiij. nō auderent metu poenae theatrialis: pronūciauit non
teneri: ea quibus ipsis parentibusue equester census vnqz fuisset. populi
R. censum vicatim egit. Ac ne plebs frumentationis causa frequentius a
negociis auocaretur: ter i añū quaternorū mensium tesseras dare desti
nauit: sed desideranti consuetudinē veterē cōcessit rursus: ut sui cuiusqz
mensis acciperet. comitiorū quoqz pristinum ius reduxit ac multiplici
poena coercito ambitu sabotinis et septensibus tribubus suis die comi
tiorū ne quid a quoqz cādido desiderarent: singula milia nūmum asse
diuidebat. Magni praeterea existimans sincerum atqz ab omni collumi
one peregrini: ac seruilis sanguinis incorruptum seruare populi: et ciui
tatem romanam parcissime dedit: et manumittendi modū terminauit.
Tiberio pro cliēte graeco petenti rescripsit nō aliter se daturū qz si prae
sens sibi persuasisset qz iustas petendi causas haberet. Et Iuiae p quo
dam tributario gallo roganti ciuitatē negauit: imunitatem obtulit affir
mans se facilius passurum fisco detrabi aliquid: qz ciuitatis romanae
vulgari honorem. Seruos nō contentus multis difficultatibus a liber
tate iusta remouisse: quū et de numero et de conditione ac differentia eo
rum qui manumitterentur curiose cauisset: hoc quoqz adiecit: ne vinctus
vnqz tortusue quis vllō libertatis genere ciuitatem adipisceretur. Et
am habitum vestitumqz pristinū reducere studuit: Ac visa quondam p
concione bullatorum turba indignabundus et clamitans: en ait: roma
nos rerum dominos: gentemqz togatam: negocium aedilibus dedit: ne
quem post hac de caetero paterentur in foro circone: nisi positus lacer
nis togatum consistere.

De liberalitate eiusdem.

l Liberalitatem omibus ordinibus per occasiones frequenter ex
hibuit: nam et inuecta vrbi Alexandrino triumpho regia gaza: tā
tam copiam nummariae rei effecit: ut foenere diminuto plurimum a
grozum precijs accesserit. Et postea quotiens ex damnatorū bonis pec
cunia superflueret: vsum eius gratuitum his: qui cauere in duplum pos
sent: ad certum tempus indulgit. Senatorum censum ampliavit: ac pro
octingentorum milium summa duodecies sextertium taxauit: suppleuit
qz non habentibus. Longiaria populo frequenter dedit: sed diuersae fe
re summae: modo quadragenos: modo tricenos: nonnunqz ducenos:
quinquagenosqz nummos: ac ne minores quidem pueros praeteriit qz
uis non nisi ab vndecimo aetatis anno accipere consueissent: frumentum
quoque in anonaie difficultatibus saepe leuissimo interdum nullo precio
viritim admensus est: tesserasqz nummarias duplicauit.

d. iij.

ple tiberina

71

age censu
Viminy

Habitu vestitus
Zedun

Secundus liber.

De seueritate eius in reprimendis populi
voluptatibus indiscretis.

bona fel
¶ Et ut salubrem magis: quā ambitiosum principem scires queren-
tem de inopia: et caritate vini populum seuerissima coercuit ora-
tione: satis pūsum a genero suo Agrippa pductis pluribus aquis: ne
homines sitirent. Eidem populo pmissum quidem congiariūz reposcē-
ti bonae fidei se esse respondit. Nō pmissus aut flagitanti turpitudinem
et impudentiam edicto exprobauit: affirmauitq; se non daturum quāuis
dare destinarat. Nec minore grauitate atq; cōstantia cū pposito congi-
ario multos manumissos insertosq; cuium numero comperisset nega-
uit accepturos: quibus pmissum non esset. Laeterisq; minus quā promi-
serat dedit: ut destinata summa sufficeret. Magna vero quadam sterili-
tate ac difficili remedio: quum venalicias et lanistarum familias: pere-
grinosq; omnes exceptis medicis: et paeceptoribus partemq; seruitō-
rum vrbe expulisset: ut tandem annona conualuit: impetū se cepisse scri-
bit frumentationes publicas in perpetuum abolendi: quod earum fiducia
cultura agrorum cesserat: neq; tamen perseuerasse: quia certum haberet
posse per ambitionem quandoq; restitui. Atque ita post hanc rem tem-
perauit: ut non minorem aratorum ac negociantium quā populi rationem
deduceret.

De spectaculis varij generis p eum editis.

Cum
¶ Spectaculoz et assiduitate et varietate et magnificentia omnes
anteceffit: fecisse ludos se ait suo noie quater. pro alijs magi-
stratibus qui aut abessent: aut non sufficerent ter et vicies: fecitq; nonnū-
quā vicatim ac pluribus scaenis per omnium linguarū histriones: non in
foro modo nec i amphitheatro: sed in circo et in septis: et aliquando ni-
hil praeter venatōnem edidit. Athletas exstructis in campo martio sedi-
libus ligneis: Item nauale proelium circa tyberī cauato solo: i quo nūc
Caesarum nemus est. Quibus diebus custodes in vrbe disposuit: ne ra-
ritate remanentium grassatoribus obnoxia esset. In circo aurigas curso-
resq; et confectores ferarum et nonnūquā ex nobilissima iuuentute pro-
dixit: sed et troiae ludum edidit frequentissime magnorum minorūque
puerorum delectu: prisci decozq; moris existimans clarae stirpis indo-
lem sic notescere. In hoc ludicro. L. Ronium Asprenatem lapsu debi-
litatum aureo torque donauit: passusq; est ipsum Asprenatem posteros
q; torquati ferre cognomen. Aldor finem fecit talia edendi Asinio Iso-
lionē oratore grauter inuidiosq; in curia quēsto Asernini nepotis sui ca-
sum qui et ipse crus effregerat. Ad scaenicas quoq; et gladiatorias o-
peras et eqtibus romanis aliqui vsus ē: vix priusq; senatuscōsulto iter
diceret: postea nihil sane praeterq; adolescētulū lutiū honeste natū exhi-
buit tū vt ostēderet: quod erat bipedali minor libraz septēdecī ac vocis im-
mēsaē. Quodā aut muneris die parthoz obsides tūc primū missos p ha-
renā mediā ad spectaculū iduxit: supq; se subsellio secundo collocauit.

frase ludi

troia ludi edidit

episcopii ludum noni mystre edidit

pueruli p sola pueri delectu

piso non

Solebat et citra spectaculorum dies si quando quid inusitatum dignumque cognitu aduentum esset: id extra ordinem quolibet loco publicare: ut rhinocerotem apud septa: tygrum in scaena: anguem quinquaginta cubitorum pro comitio. Accidit notius circensibus: ut correptus validitudine lectica cubans thessalas deduceret. Rursus commissione ludorum quibus theatrum Albar celli dedicabat: euenit: ut laxatis sellae currulis compagibus caderet supinus. Nepotum quoque suorum munere: quum consternatum ruinae metu populum retinere et confirmare nullo modo posset: transiit e loco suo: atque in ea parte consedit: quae suspecta maxime erat. Spectandi confusissimum atque solutissimum morem correxit: ordinavitque motus iniuria senatoris: quae puteolis per celeberrimos ludos confessu frequenti nemo receperat.

De ordine subselliorum in spectaculis.

F Acto igitur decreto patrum ut quotiens quid spectandi usquam publice ederetur: primus subselliorum ordo vacaret senatoribus: Romae legatos liberarum sociarumque gentium vetuit in orchestra consistere: quum quosdam etiam libertini generis mitti depraeberet: milites secrevit a populo. Albaritis e plebe proprios ordines assignavit. Praetextatis cuneum suum: et primum pedagogis. Sanxitque: ne quis bullatorum media cauea federet: foeminis ne gladiatores quidem quos promiscue spectari sollemne olim erat: nisi ex superiore loco spectare concessit. Solis virginibus vestalibus locum in theatro separatim et contra praetoris tribunal dedit. Athletarum vero spectaculo muliebrem sexum omnes adeo summouit: ut pontificalibus ludis pugilum par postulatum distulerit in sequentis diei matutinum tempus: Edixitque mulieres ante horam quantam uenire in theatrum non placere.

De locis unde ipse spectacula cernebat et tempore.

I Ipse circenses ex amicorum fere libertorumque coenaculis spectabat interdum e puluinari. Et quidem cum coniuge ac liberis sedens spectaculo plurimas horas aliquando totos dies aderat: petita uenia commendatisque qui suam vicem praesidendo fungerentur. Uerum quoties adesset: nihil praeterea agebat seu vitandi rumoris causa: quo patrem Caesarem vulgo reprobensum commemorabat: quod inter spectandum epistolis libellisque legendis ac rescribendis vacaret: seu studio spectandi ac voluptate qua teneri se neque dissimulauit unquam: et saepe igne professus est. Itaque corollaria et praemia alienis quoque muneribus ac ludis et crebra et grandia de suo offerebat: nullique graeco certamini interfuit: quo non pro merito quorumque certantium honorauerit. Spectauit autem studiofissime pugiles et maxime latinos non legitimos atque ordinarios modo: quos etiam committere cum graecis solebat: sed et catenarios oppidanos inter angustias vicorum pugnantem temere ac sine arte. Uniuersum denique genus operas aliquas publico spectaculo praebentium etiam cura sua dignatus est. Athletis et conseruauit privilegia et ampliauit: gladiatores sine missione edi prohibuit. Coercitionem in histriones ma-

Vetus
mixta
adpaga

y
Oede

Edyca

Vitam suam fingunt

p- l m

Secundus liber.

gistratibus in omni tempore et longo lege vetere permittas ademit: praeter quod ludos et scaenam: nec tamen eo minus aut Fisticorum certationes: aut gladiatorum pugnas seuerissime semper egit. Nam histrionum licentiam adeo compescuit: ut Stephanionem togatarium cui in puerile habitu circumtota matronam ministrasse compererat: per trina theatra virgis caesum relegauerit. Dylam pantomimum quereute praetore in atrio domus suae nemine excluso, flagellis verberauerit. Et Piladem vrbe atque Italia summouerit: quod spectatorem a quo exhibebatur: demonstrasset digito: conspicuumque fecisset.

De ordinatione Italiae facta per eum.

a Hunc modum vrbe urbanisque rebus administratis Italiae duo octo. xxx. coloniarum numero deductarum ab se frequentauit: operibusque ac vectigalibus publicis plurifariam instruxit: etiam iure ac dignatione vrbi quodammodo per parte aliqua adaequauit: excogitato genere suffragiorum: quae de magistratibus urbicis decuriones colonici in sua quisque coloniam ferrent: et sub die comitiorum ob signata Romam mitterent. Ac necubi aut honestorum deficeret copia aut multitudinis soboles: eque streum militiam petentes etiam ex commendatione publica cuiusque oppidi ordinabat. At iis qui e plebe regiones sibi reuissent filios filiasue approbarent: singula nummorum milia per singulis diuidebat.

De ordinatione aliarum prouinciarum.

p Prouincias validiores et quas annuis magistratuum imperiis regi nec facile nec tutum erat: ipse suscepit: caeteras procōsulibus sortito permisit: et tamen nonnullas commutauit interdum. Atque ex utroque genere pleraque saepius adiit. Urbium quasdam foederatas: sed ad exitium licentia praecipites libertate priuauit. Alias aut aere alieno laborantes leuauit: aut terrae motu subuersas diuino condidit: aut merita erga Rem publicam allegantes latinitate vel ciuitate donauit. Non est (ut opinor) prouincia excepta duntaxat Africa et Sardinia quae non adierit. In hac fugato Sexto Pompeio traicere ex Sicilia apparantem continuas et immodicas tempestates inhibuerunt. Nec mor occasio aut causa traiciendi fuit.

De ordinatione regnorum.

r Egna quibus belli iure potitus est praeter pauca aut iisdem quibus ademerat: reddidit: aut alienigenis contribuit. Reges socios etiam inter semet ipsos necessitudinibus iunxit mutuis: promptissimus affinitatis cuiusque atque amicitiae conciliator et fautor. Nec aliter vniuersos quod membra partesque imperij curae habuit. Rectorem quoque solitus apponere aetate paruis: aut mente lapsis donec adolererent: aut resipiscerent ac plurimorum liberos et educauit simul cum suis: et instituit.

De ordinatione legionum et militum.

e Militaribus copiis legiones et auxilia prouinciatis distribuit: classem Miseni et alteram Rauennae ad tutelam superi et inferi maris collocauit. Caeterum numerum partim in urbibus: partim in sui custodiis allegit. dimissa Callagoritanorum manu quam usque ad denictum Antonium:

provincias

Andro qd
paulo

DL L D
Latinitas dom
Cintus

urbes

Colonie
latinitas
c

Reges

Membra
partes
Imperij

Legiones
Auxilia

item germanorum: quā usq; ad cladem varianā inter armigeros circa se habuerat: neq; tamē vnq; plures q; tres cohortes in vrbe esse passus est: easq; sine castris: reliquas in hyberna et aestiua circa finitima opida dimittere assuerat. Quicquid aut vbiq; militum esset: ad certam stipendi-
orum praemiorūq; formulam astrinxit: definitis pro gradu cuiusq; et tēporibus militiae et cōmodis missionū: ne aut aetate aut inopia post mis-
sionem sollicitari ad res nouas possent: vtq; perpetuo ac sine difficulta-
te sumptus ad tuendos eos prosequendosq; suppeteret aerarium milita-
re cum vectigalibus nouis constituit: et quo celerius ac sub manu annūciari cognosciq; posset quid ī prouincia quaq; gereretur: iuuenes primo
modicis iteruallis per militares vias: dehinc vehicula disposuit. Cō-
modius id visum est: vt qui a loco iidem perferrūt litteras: interrogari
quoq; si quid res erigant: possint.

De sigillis eius et datis quibus in epistolis utebatur.
In diplomatibus bellisq; et epistolis signādis initio sphyngae
vsus est: mox imagine magni Alexandri: nouissime sua Diosco-
ris manu sculpta: qua signare insecuti quoq; principes pseuerauerūt. Ad
epistolas omnes horarum quoq; momenta: nec diei modo sed et noctis
quibus datae significarentur: addebat.

De clementia et ciuilitate eiusdem.

Laementiae ciuilitatisq; eius multa et magna documenta sunt.
Ne enumerem quot et quos diuersarum partium venia et inco-
lumnitate donatos prīcipem etiam in ciuitate locum tenere passus sit: Ju-
nium nouatum et Cassiū patavinū e plebe hoies: alterū pecunia: alter
in exilio punire satis habuit. Quū ille Agrippae iuuenis nomine asperri-
mam de se epistolā in vulgus edisset: hic conuiuio pleno proclamasset: ne
q; votum sibi neq; animum deesse cōfodiendi eum. quada; vero cogni-
tione cum Aemilio Aeliano cordubensi inter caetera crimina vel mari-
me obiceretur: q; male opinari de Caesare soleret conuersus ad accusa-
tozem cōmotoq; similis: velim inquit: hoc mihi probes: facias sciat Ae-
lianus et me linguā habere: Plura enī de eo loquar: ne quicq; vltra aut
statim aut postea inquisiuit. Liberio quoq; de eadem re sedulo violenti-
us apud se per epistolam cōquerenti ita rescripsit. Aetati tuae mi Libe-
ri noli in hac re indulgere: et nimium indignari: quēq; esse qui de me lo-
quatur male. Satis est enim: si hoc habemus: ne quis nobis male fa-
cerē possit.

De honoribus ei collatis et spretis per eum.

Empla quāuis sciret etiam proconsulibus dēcerni solere: in ulla
tamen prouincia nisi communi suo Romaeq; nomine recepit:
Nā in vrbe quidem pertinacissime abstinuit hoc honore: atq; etiā argē-
teas statuas olim sibi positas cōflauit omnes: ex quibus aureas cortinas
Apollini pallatino dedicauit. Dictaturam magna nī offerēte populo ge-
nu nixus deiecta ab humeris toga nudo pectore deprecatus est.

De eodem et ciuilibus gestis eiusdem.

Dictatura

Germanorum mung

Diplomata
Sphynx

armis alium

Dictato

Dictaturā offerre

Secundus liber.

Domi appellationem vt male dictum et opprobrium semp ex
: **h**onoriuit. Quum spectante eo ludos pronunciatu esset in muno o
dominum aequu et bonum: et vniuersi quasi de ipso dictum exultantes
comprobassent: statim manu vultuq; indecoras adulationes repressit: et
in sequenti die grauissime corripuit edicto: dominumq; se posthac ap
pellari: nec a liberis quidem aut nepotibus suis vel serio vel ioco passus
est. Atq; huiusmodi blanditias et inter ipsos prohibuit. Non temere vt
be oppidone vlllo egressus aut quoqua ingressus est: nisi vespere aut noc
tu: ne quem officij causa inquietaret. In consulatu pedibus fere: extra co
sulatum saepe adopta sella per publicum incescit. Promiscuis salutatio
nibus admittebat: et plebem tanta comitate aduentum desideria exci
piens: vt quendam ioco corripuerit: q; sic sibi libellum porrigere dubita
ret quasi elephanto stipem. Die senatus nuqua patres nisi in curia salu
tauit: et quidem sedentes ac nominatum singulos nullo submonente: et
discedens eo modo sedentibus vale dicebat. Officia cum multis mutu
o exercuit: nec prius dies cuiusque solemnes frequentare desuit: q; gra
dioriam natu et in turba quondam sponsaliorum die veratus. Gallum
Terrinum senatorem minus sibi familiarem: sed captum repente ocul
lis et ob id media mori destinantem praesens consolando reuocauit ad
vitam.

De patientia eius in contradictores.
In senatu verba facienti dictum e. non intelli: et ab alio: contra
dicerem tibi: si locum haberem. Interdum ob immodicas alter
cationes disceptantium e curia per iram se proripienti quidam ingesse
runt: licere oportere senatoribus de republica loqui. Antistius Labeo
senatus lectione quum triunvirum legeret: Marcum Lepidum hostem o
lim eius et tunc exultantem legit: interrogatusq; ab eo an essent alij digni
ores: suum quenq; iudicium habere respondit: nec ideo libertas aut co
tumacia fraudi cuiqua fuit.

De libellis famosis contra eum factis.
Liam sparsos de se in curia famosos libellos nec expanit: et ma
gna cura redarguit: ac ne requisitis quidem auctoribus id modo
cessit cognoscendum: posthac de his qui libellos aut carmina ad insa
miam cuiuspiam sub alieno nomine edant.

De moderatione et ciuilitate eiusdem in agendo.
Ocis quoq; quorundam inuidiosus aut petulantibus lacessitus
contradixit edicto: et tamē de inhibenda testamentorum licentia:
ne senatus quicqua constitueret: intercessit. Quotiens magistratum co
mitis interesset: tribus cu candidatis suis circuibat: supplicabatq; more
solemni: ferebat et ipse suffragium i tribus: vt vnus e populo. Testem se
in iudiciis et interrogari et refelli aequissimo animo patiebatur. Sorum
angustius fecit no ausus extorquere possessoribus proximas domos.
Nuq; filios suos populo comendauit: vt no aduiceret: si merebuntur.
Eisdem praetextatis adhuc assurrectum ab vniuersis i teatro et astan

tibus plausum grauissime questus est. Amicos ita magnos et potentes in ciuitate esse voluit: vt tamē pari iure essent: quo caeteri: legibusq; iudicialijs aequae tenerentur. Quum Asprenas Nonius arctius ei iunctus causam beneficij: accusante Lasio Seuero diceret: consuluit senatū qd officij sui putaret: cunctari enim se: ne si superesset eriperet legibus reus: sin desseret: destituere ac praedamnare amicū aestimaretur. Et consentientibus vniuersis sedit in subselliis per aliquot horas: verum tacitus et ne laudatione quidem iudiciali data. Affuit et clientibus sicut scutario cui dam euocato quondam suo: qui postulabatur iniuriarū. Unum omnino ex reorum numero: ac ne eum quidem nisi precibus eripuit exorato coram iudicibus accusatore Lastritium: per quem de coniuratione Alburenas cognouerat.

De dilectione Romanorum ad eum.

pro Ro quibus meritis quantopere dilectus sit: facile est aestimare. Omitto senatusconsulta: quae possunt videri vel necessitate expressa vel verecundia. Equites romani natalem eius sponte: atq; cōsensu bi duo semper celebrarunt. Omnes ordines in lacum Eurtij quotānis ex voto pro salute eius stipem iaciebant. Item kalendis ianuariis Strenā in capitolio ēt absentī: ex qua summa preciosissima deorū simulacra mercatus vicatim dedicabat: vt Apollinem sandaliarū: et Jouē tragoedū: aliaq; in restitutionem palatinae domus incendio absumptae. Veterani decuriae tribus atq; ēt sigillatim e caetero genere hominū libentes ac pro facultate quisq; pecunias contulerūt: delibante tantūmodo eo summarum acruos: neq; ex quoq; plus denario auferente. Reuertentē ex prouincia non solum faustis omnibus: sed et modulatis carminibus p sequebantur. Obseruatum ēt ē: ne quotiens introiret urbem: supplicium de quoq; sumeretur.

De honore eidem collato p Senatū populumq; Ro.

pro Atris patriae cognomen vniuersi repentino maximoq; consensu detulerunt ei. Prima plebs: legatione Antinū missa: deinde q nō recipiebat: inuentū Romae spectacula frequens et laureata. Mox in curia senatus neq; decreto: neq; acclamatione: sed per Valerium Messalā id mādantibus cūctis: qd bonū iquit faustūq; sit tibi domuiq; tuae Caesar vuguste (Sic enim nos ppetuam felicitatē rei pub. et laeta huius precari aestimamus) Senatus te consentiens cū populo romano cōsalutat patriae patrem. Qui lachrymās respondit Augustus his verbis (Ipsa enī sicut messalae) apposui compos factus votorum meorum patres conscripti quid habeo aliud deos imortales precari: q; vt hunc cōsensum vestrum ad vltimū vitae finem mihi pferre liceat.

De honoribus eidē collatis p singulares ciues Ro.

pro Edico Antonio musae: cuius opera ex ancipiti morbo conualuerat: statuam aere collato iuxta signū Aesculapij statuerūt. Rōnuli patrum familiarum testamēto cauerūt: vt ab haeredibus suis praclato victimae titulo ī capitolium ducerentur: votumque pro se soluerent.

Asprenas Nonius

Superesse

Cal

Strenna

2.

Deo

ad eum

Secundus liber.

q̄ surp̄stitem Augustum reliquissent. Quaedam Italiae ciuitates diem quo primum ad se venisset: initium anni fecerunt. Prouinciarum plae-
reqz super templa z aras ludos quoqz quinquennales pene oppidatim
constituerunt.

De honore ei collato p reges ac ciuitates.

r Eges amici atqz socij z singuli in suo quisqz regno Laesareas vr-
bes condiderunt: z cuncti simul aedem Iouis olympici Athenis
antiquitus inchoatam perficere communi sumptu destinauerunt: Senio
qz eius dedicare: ac saepe regnis relictis non Romae modo sed prouin-
cias pagranti quottidiana officia togati ac sine regio insigni more clien-
tum praestiterunt.

De interiori z familiari vita.

q Noniam qualis in imperiis ac magistratibus regendaqz p ter-
rarum orbem pace belloqz republica fuerit: exposui: referā nūc
interiorem ac familiarem eius vitam: quibus moribus atqz fortuna do-
mi z inter suos egerit a iuuenta usqz ad supraemū vitae diem. Adatrem
amisit in primo consulatu: sororē Octauiam quinquagesimū z quartum
agens aetatis annum, vtrique quum praecipua officia viuae praestitisset:
etiam defunctae honores maximos tribuit.

De sponsis z vxoribus eius.

s Ponsam habuit adolescens. P. Seruilijs Isaurici filiā: sed re-
conciliatus post primā discordiā Antonio expostulatibus vtri-
usqz militibus: ut ex necessitudine aliqua iungeretur: priuignā eius Clau-
diam Suluiae ex Publio Ludio filiam duxit vxorem: vix dum nubile:
ac similitate cum Suluia socru exorta dimisit intactam adhuc z virginē.
mox Scriboniam in matrimonium accepit nuptam ante duobus consu-
laribus: z ex altero etiam matrem. Cum hac etiam diuortium fecit: Per-
tesus: ut scribit: morum peruersitatem eius: ac statim Liuiam Drusillam
matrimonio Liberij Neronis z quidem praegnātem abduxit: dilexitqz:
z probauit vnice: ac perseueranter.

De filia Julia z matrimoniis eius.

e Scribonia Julia: ex Liua nihil liberorū tulit: quum maxime
cuperet. Infans qui conceptus erat imaturus est editus. Julia
primum Marcellō Octaviae sororis suae filio tātumqz pueritiam egres-
so: deinde vt is obiit. M. Agrippae nuptui dedit: exorata sorore ut sibi
genero cederet. Nam tunc Agrippa alteram Marcellarū habebat: z ex
ea liberos. Hoc quoqz defuncto multis diu etiam ex equestri ordine cir-
cūspectis cōditionibus Liberium priuignum suum elegit: coegitqz prae-
gnantem vxorem: z ex qua iam pater erat: dimittere. M. Antonius scri-
bit primum cum Antonio filio suo despondisse Juliam. deinde Clotisoni
Betarum regi: quo tempore sibi quoque inuicem filiam regis in matri-
monium petisset.

De Nepotibus eius ex Julia.

n Epotes ex Agrippa z Julia tres habuit. L. L. z Agrippam. Ne

Gemo casparus

Casparus

q p o v p
c d h m r
v x m o p
D

Luia
clausilla

Luia drusillam

Luia drusilla

Consp m

Consp getarū regi

ptes duas Juliam et Agrippinā. Juliā. L. Paulo cōsonis filio. Agrippinā Germanico sororis suae nepoti collocavit. Caiū et Lucium adoptavit domi per assem et libram emptos a patre Agrippa: tenerosq; adhuc ad curam reipu. admovit: et consules designatos circum provincias exercitusq; dimisit. Juliam et neptes ita instituit: ut etiam lanificio assuefaceret: vetaretq; loqui aut agere quicquā nisi propalam: et quod in diurnos cōmentarios referretur. extraneorum quidem coetu adeo prohibuit: ut. L. Lucio claro decoroq; iuveni scripserit: quondam parum modeste fecisse eum: q; filiam suam Baias salutatam venisset. Nepotes et litteras et natare aliq; rudimenta per se plaerumque docuit. Ac nihil aeque elaboravit: q; ut imittarentur chirographum suum. Neq; coenavit una: nisi ut in vno lecto assiderent: neq; iter fecit nisi ut vehiculo anteirent: aut circa adequarentur.

De infortunio eius circa sobolem descendentium.

Ed lactum cū atq; fidentem et sobole et disciplina domus fortuna destituit. Julias filiam et neptem oībus probris contaminatas relegavit. L. et L. in duo de. xx. mensium spacio amisit ambos: L. aio in Lycia: Lucio Bassilae defunctis. Tertium Nepotem Agrippā simul q; priuignum Tyberius adoptavit in foro lege curiata. Ex quibus Agrippam breui ob ingenium sordidum ac ferox abdicavit: seposuitq; surretū. Aliquanto autem patientius mortem q; dedecora suorum tulit. Nam Caii Luciq; casu nō adeo fractus: de filia absens ac libello per quaestorem recitato notum senatui fecit: abstinnitq; cōgressu hominū diu prae pudore: etiam de necanda deliberavit. Lerte quum sub idem tēpus vna ex consciis liberta Soede nomine suspendio uitam finisset: maluisse se ait foedes patrem fuisse. Relegatae usum vini omnēq; delicatiorē cultū ademit: neq; adiri a quoquam libero seruoq; nisi se consulto pmisit: et ita ut certior fieret qua is aetate: qua statura: quo colore esset: etiam quibus corporis notis vel cicatricibus. Post quinquennium demum ex insula i cōtinentem: leuioribusq; paulo cōditionibus transtulit eaz. Nam ut omnino reuocaret: exorari nullo modo potuit: deprecanti saepe populo romano et pertinacius instanti tales filias talesq; coniuges pro concione imprecatus. Ex nepte Julia post damnationem editum infantem agnosci ali q; uetuit. Agrippam nihilo tractabiliorē uno in dies amentiozem in insulam transportavit: sepsitq; insuper custodia militum. Lanit etiam senatus consulto: ut eodem loco in perpetuum contineretur: atq; ad omnes et eius et Juliarum mentionem ingemiscens pclamare etiam solebat.

: nec aliter eas appellare quam tres vomicas aut tria carcinomata sua.

De receptione et cultu amiciciarum eius.

a Adicicias neq; facile admisit et constantissime retinuit: et non tantum virtutem ac merita cuiusq; digne prosecutus: sed uitia quoq; et delicta duntaxat modica perpeffus. Neq; enim temere ex omi

c. i

Amingo

Secundus liber.

numero in amicitia eius afflicti reperirētur: praeter Saluideniū Ruffū: quem ad consulatū vsq;: et Cornelium Gallum quem ad praefecturam aegypti ex infima vtrunq; fortuna puererat. Quorum alterum res novas molientem damnandum senatui tradidit: alteri ob ingratum et mali uolum animum domo et prouinciis suis interdixit. Sed Gallo quoq; et accusatorum denunciationibus et senatusconsultis ad necem compulso. laudauit quidem pietatem tantopere pro se indignantium: Laeterum et il lachrymauit: et vicem suam conquestus est: quod sibi soli non liceret amicis quatenus vellet irasci. Reliqui potentia atq; opibus ad finem uitae suae cuiusq; ordinis principes floruerunt: quāquam et offensis interuenientibus. Desiderauit enim nonūquam ne de pluribus referam et Marsi Agrippae patientiam: et Decoenatis taciturnitatem: quum ille ex leui rigoris suspicione et quod Marcellus sibi anteferretur: Mitylenas se relictis omnibus contullisset: et hic secretū de cōperta Murenae cōiuratione uxori Terentiae pdidisset. Eregitet ipse inuicem ab amicis beniuolentiam mutuam tā a defunctis q̄ a uiuis. Nam quāuis minime appeteret haereditates: ut qui nunquam ex ignoti testamento capere quicq; sustinuerit: amicorum tamen suprema iudicia morosissime pensitauit: neq; dolore diffimulato: si parcius aut citra honorem verborū: neq; gaudio: si grate pieq; quis se persecutus fuisset. Legata uel partes haereditatū et a quibuscūq; parētib; relicta sibi aut statim liberis eorū cōcedere: aut si pupillari aetate essent die virilis togae vel nuptiarū cū icremēto rēstituerē cōsueuerat.

De seueritate et clauētia eius erga liberos.

Atticus dñs q; non minus seuerus q̄ facilis et clauē multos liberos in honore et usu maximo habuit: ut Liciniū Enceladū aliosq;. Lolium seruū grauissime de se opinatē non ultra q̄ cōpedibus coerxit. Diomedē dispensatorē a quo similē abulātē icurrētī spēte fero apro pmetū obiectus ē: maluit timiditatis arguere q̄ noxae: rēq; non minimi periculi: quā tamē fraus aberat: in iocū vertit. Idē Proculū ex acceptissimis libertis mori coegit cōptū adulterare matronas. Talbo a manu quod pro epistola prodita denarios quingētos accepisset crura effregit: Paedagogū ministrosq; Caii filij p occasionem ualitudinis mortisq; eius supbe aua re q; in puicia grassates oneratos graui pōde ceruicib; precipitauit in flumē.

De infamia dedecorū primae iuuentutis eius.

Prima iuuenta uariorū dedecorū infamā subiit. Sextus Pompeius eū ut effoeminatū infectatus ē. M. Antonius adoptionē auūculi stupro meritū. Itē Lucius Marsi frater quasi pudicitia delibata a Caesare: Aulo et Virgilio in Hispania trecētis milibus nūmū subtraherat: solitusq; sit crura suburere nuce ardētī: quo mollior pilus surgeret: sed et populus quodā uniuersus ludorū die et accepit in cōtumeliā eius: et assensu maximo cōprobauit versum in scaena pñciatū de Gallo matris deū tympanizante: Clides ne ut Linaedus orbem digito temperat.

De adulterio et libidine eiusdem.

Adulteria quidē exercuisse ne amici quidē negāt: excusates sane non

libidine: sed ratione commissa: quo facilius consilia aduersariorum per cuiusq; mulieres exquireret. Ad Antonius super festinatas Iuliae nuptias obiecit et foeminā consularem e triclinio viri coram in cubiculū abductam rursus in conuiuio rubentibus auriculis incomptiore capillo reductam: et dimissam Scriboniam: quia liberius doluisset Iuniam potentiam pellicis: et conditiones quaesitas per amicos: qui matresfamilias et adultas aetate virgines denudarent: atq; perspicerent tanq; thozanio mangone vendente. Scribit etiam ad ipsum hoc familiariter adhuc nec dum plane inimicus aut hostis. Quid te mutauit: q; reginam in eo: vxor mea est. nunc cepi: an ab hinc annos nouem: tu deinde solam Drusillam inis: Ita valeas vti tu hanc epistolam quū leges: nō inieris Tertullā: aut Terentillam: aut Drusillam: aut Saluiam cirisceniam aut omnes: An ne refert vbi et in qua arrigas:

De coena eius et disconbentium in apparatu deorum:

Coena quoq; eius secretior in fabulis fuit: Quae vulgo vocabatur: in qua deorū dearūq; habitu discubuisse conuiuas: et ipsum pro Apoline ornatum non Antonij modo epistolae singulorū noīa amarissime enumerātis exprobat: s; et sine auctore notissimū versus.

Quum primum istorum condurit mensa choragum:

Serq; deos vidit mallia serq; deas:

Impia dum phoebi Caesar mendacia ludit:

Dum noua diuorum coenat adulteria.

Omnia se a terris tunc numina declinarunt:

Fugit et auratos iuppiter ipse thronos.

Aurit coenae rumorem summa tunc in ciuitate penuria ac fames. Acclamaturq; ē postridie frumentum omne deos comedisse: et Caesarē plane esse Apolinem: sed et tortorem: quo cognomine is deus quadam ī parte vrbs colebatur.

De nota preciosae supellectilis: et aleae lusu:

Notatus est: et vt p̄ciosae supellectilis: corinthiorūq; praecipuus: et aleae indulgens. Nam et proscriptionis tempore ad statum eius ascriptum est: pater argentarius: ego corintharius: quū existimaretur quosdam propter vasa Corinthia inter proscriptos curasse r̄ferendos: et deinde bello Siciliensi epigramma vulgatur est: postq; bis classe victus naues perdidit: Aliquando vt vincat ludit assidue aleā. Ex quibus siue criminibus: siue maledictis infamiam impudiciae facillime refutauit et praesentis et posteræ vitae castitate. Item lautitiarū inuidiam: quum et Alexandria capta nihil sibi praeter vnum myrrinum calicē ex instrumento regio retinuerit: et mox vasa aurea assiduissimi vsus conflauerit omnia. Circa libidines haesit: postea quoq; vt ferunt ad viuandās virgines promptior: quae sibi vndiq; etiam ab vxore conquirerentur. Aleae rumorem nullo modo expauit: lusitq; simpliciter: et palam oblectamenti causa: etiam senex: ac praeterquam decembri mense aliis

Secundus liber.

quoq; festis profestisq; diebus: nec id dubium est. Anthographa quada-
dam epistola: L. oenauia ait mi Liberi quum iidem accesserunt conuiuiae:
A. nitiui et Siluius pater: inter coenam lusimus geronticos et heri et
hodie: talis enim iactatis vt quisq; canem aut senionem miserat: in sin-
gulos talos singulos denarios in medium conferebat: quos tollebat vni-
uersos: qui venerem iecerat. Et rursus aliis litteris. nos mi Liberi quin-
quattris satis iucunde egimus: lusimus enim per omnes dies: forumq; a-
leatorum calefecimus: frater tuus magnis clamoribus rez gessit: ad sum-
mam tamen perdidit non multum: sed ex magnis detrimentis praeter
spem paulatim retractus est. Ego perdidici viginti milia nummum meo
nomine: sed quum effuse in lusu liberalis fuisset: vt soleo plaerunq; nam
si quas manus remisi: cuiq; exegissem: aut retinuisset: quod cuiq; dona-
ui: vicissem vel quinquaginta milia: sed hoc malo. Benignitas enim mea
me ad caelestem gloriam effert. Scribit ad filiam: misi tibi denarios du-
centos quinquaginta: quos singulis conuiuiis dederam: si vellent iter
se inter coenam vel talis: vel par impar ludere.

De continentia et habitationibus eiusdem.

p. 244 m
i In partibus caeteris vitae continentissimum fuisse constat: ac si-
ne suspitione vllius vitij. Habituauit primo iuxta Romanum fo-
rum supra scalas annularias in domo quae calui oratoris fuerat: postea
in palatio: sed nihilominus aedibus modicis Hortensianis: et neq; laxi-
tate neq; cultu conspicuis: vt in quibus porticus breues essent albanarum
columnarum: et sine marmore vlllo aut insigni pavimento conclauia. Ac
per annos amplius .xl. eodem cubiculo hieme et aestate mansit: quauis
parum salubrem valitudini suae urbem hieme experiretur: assidueq; in
vrbe hiemaret. Si quando quid secrete: aut sine interpellatione agere p-
posuisset. Erat illi locus in edito singularis: quem Syracusas et Tech-
nophion vocabat: huc transibat: aut in alicuius libertinorum suburbanum.
Aeger autem in domo Al. Decoenatis cubabat. Ex secessibus praecipue fre-
quentauit maritima: insulasq; campaniae aut proxima vrbi oppida: La-
uinium: Praeneste: Tibur: vbi etiam in porticibus Herculis templi per
saepe ins dirigit. Ampla et operosa praetoria grauabatur: et neptis quideq;
suae Juliae profuse ab ea extracta etiam diruit ad solum. Sua vero q;
uis modica non tam statuarum: tabularumq; pictarum ornatu: q; ristis:
et nemoribus excoluit: rebusq; vetustate ac raritate notabilibus: qualia
sunt capreis immanium belluarum ferarumq; membra praegrada: quae
dicuntur gigantum ossa: et arma heroum.

p. 245
De parsimonia supellectilis et vestimentis eius.

i Instrumenti eius: et supellectilis parsimonia apparet etiam nunc
residuis lectis atq; mensis: quarum plaeraq; vir priuatae ele-
gantiae sunt: ne thoro quidem cubuisse aiunt nisi humili: et modice istra-
to. Veste non temere alia q; domestica vsus est: ab vxore et sorore et filia
neptibusq; confecta. Togis neq; restrictis neq; fufis: clauo nec lato. nec

angusto: calciamentis altiusculis: vt procaeriores q̄z erat: videretur. Et forensia autem et calceos nūq̄z non intra cubiculum habuit: ad subitos repētiniosq̄z casus parata.

De conuiuio: et coenis eiusdem.

c Onuiuabatur assidue: nec vnq̄z nisi recta non sine magno ordinum hominūq̄z delectu. Valerius Messala tradit neminē vnquā libertinorū adhibitū ab eo coenae excepto Messa: sed asserto ī ingenuitatem post proditam Sexti Pompeij classem. Ipse scribit iuitasse se quēdam: in cuius villa maneret: qui spiculator suus olim fuisset. Conuiuia nūq̄z et serius inibat: et maturius relinquebat: quum cōuiuae et coenare iciperent: priusquā ille discūberet: et permanerent digresso eo. Coenam ternis ferculis: aut quū abundantissime senis praebebat: vt nō numio sumptu ita summa comitate. Nam et ad cōmunionem sermonis tacentes: et summissim fabulantes prouocabat: et aut acromata et bistriones: aut et triviales ex circo ludos interponebat: ac frequentissime aretalogos.

De celebratione festorum et solemnium dierum.

f Estos et solemnes dies profusissime nōnunquā ioculariter tantum celebrabat. Saturnalibus et siquando alias libuisset modum munera diuidebat: vestem: et aurum: et argentum: modo nummos omīs notae: et veteres regios ac peregrinos: iterdū nihil praeter cilia et spongas et rutabula et forpices: atq̄z alia id genus titulis obscuris et ambiguis. Solebat et inaequalissimarū rerū sortes et auersas tabularū picturas ī conuiuio venditare: incertoq̄z casu spem mercantiū vel frustrari vel explere: ita vt per singulos lectos licitatio fieret: et seu iactura: seu lucrū communicaretur.

De cibis eius et horis edendis.

c Ibi (nam ne hoc quidem omiserim) minimi erat atq̄z vulgaris fere. Secundarium panem: et pisciculos minutos: et caseum bubulum manu pressum: et ficos virides biferas maxime appetebat. Vesceraturq̄z ante coenam quocunq̄ tempore et loco quo stomachus desiderasset. Verba ipsius ex epistolis sunt. Nos in essedo panem et palmulas gustauimus. Et iterū dum lectica ex regia domum redeo: panis vnciā cū paucis acinis vuae duracinae comedi. Et rursus: ne iudaicus quidē mihi Liberi tam diligēter sabbatus ieiunium seruat: q̄z ego hodie seruauī: qui in balneo demum post horam primam noctis duas buccas manducaui priusquā vngi inciperem. Ex hac obseruantia nonnunq̄z vel ante initū vel post dimissum conuiuium solus coenitabat: quum pleno conuiuio nihil tangeret.

De parsimonia eius in potu:

v Ibi quoq̄z natura parcissimus erat: non amplius ter bibere cum solitū sup coenā ī castris apud mutinā Cornelius nepos tradit. Postea quotiens largissime se iuitaret senos sextantes nō excessit: aut si excessisset: reiciebat: et maxime delectatus est retico: neq̄z temere iterdū bibit. Pro portione sumebat perfusum aqua frigida panem: aut cucu-

e. iij.

Co

Ac

Aromata

Fest

Reperit Vm

Secundus liber.

meris frustum: vel lactuculae thyrsus: aut recēs acidumue pomū succi

De his quae gerebat post cibum. vinosioris.

Post cibū meridianū ita vt vestitus calciatusq; erat rectis pedi-
bus paulisper cōquiescebat opposita ad oculos manu. A coena
in lecticulam se lucubratioziam recipiebat: ibi donec residua diurni actus
aut omnia aut ex maxima parte cōficeret: ad multam noctē pmanebat. In
lectum ide transgressus nō amplius quā plurimū q; septem horas dormi-
ebat: ac ne eas quidē continuas: sed vt in illo temporis spatio ter aut qua-
ter expergisceretur. Si interruptus somnū recuperare: vt euenit: nō pos-
set: lectoribus aut fabulatoribus accersitis resumebat: producebatq; vl-
tra primā saepe lucem: nec in tenebris vigilauit vnq; nisi assidēte aliquo.
Assaturina vigilia offendebar: ac si vel officij vel sacri causa maturius
vigilandū esset: ne id contra cōmodū faceret: in proximo cuiuscūq; do-
mesticorū coenaculo manebat. Sic quoq; saepe idigēs somni et dū per
vicos deportaret: et deposita lectica iter aliquas moras condormiebat.

De statura corporis et membrorū eius.

Forma fuit eximia et per omēs aetatis gradus venustissima: q; q;
q; et omnis lenocinij negligens: et in capite comendo tam incu-
riosus: vt rapti cōplurib; simul tōsorib; operā daret: ac mō tōderet mō
raderet barbā. Eoq; ipso tempore: aut legeret aliquid: aut etiam scribe-
ret. Cultu erat vel in sermone vel tacitus adeo trāquillo serenoq; vt qui-
dam e primoribus galliarū confessus sit inter suos: eose inibitum ac re-
molitum: quo minus vt destinarat in transitu alpium per simulationem
colloqui propius admissus: in praecipitiū ppelleret. Oculos habuit cla-
ros ac nitidos: quibus ēt existimari volebat inesse quiddā diuini vigoris.
Gaudebatq; si qui sibi acrius contuenti quasi ad fulgorem solis vultum
summitteret. Sed in senecta sinistro minus vidit. Dentes raros: et exi-
guos: et scabros. Capillum leniter inflexum et suf flauum. Supercilia cō-
iuncta: mediocres aures: nasum et a summo eminentiorem: et ab imo de-
ductiorem. Colorem inter aquilum candidumq;: staturā breuem: quam
tamen Julius Asarathus libertus etiam in memoriam eius quinq; pe-
dum et dodrantis fuisse tradit. Sed quae commoditate et equitate mē-
briorum occuleretur: vt non nisi ex comparatione astantis alicuius proce-
rioris intelligi posset.

De maculis corporis eius et inualidis membris.

Corpoze traditur maculoso dispersis per pectus atq; aliuū geni-
tiuis notis in modum et ordinē ac numerū stellarū caelestis vr-
sae: S; et callis quibusdā ex purigine corporis assiduoq; et vachemēti
strigillis vsu plurifariā cōcretis ad ipetiginis formā. Exēdice et foemo-
re et crure sinistro nō pinde valebat: vt saepe ēt ide claudicaret: sed reme-
dio aranearum atq; arundinū cōfirmabatur. Dextrae quoq; manus di-
gitū salutarē tā imbecillum interdum sentiebat: vt torpentē contractūq;
frigore vix cornei circuli supplemento scripturae admoneret. Questus ē
et de vesica: cuius dolore calculis demū p vrinam eiectis leuabatur.

Octavius caesar aug.

De infirmitatibus eiusdem.

g Ranes et periculosas valitudines p omne vitam aliquot expt⁹ est: praecipue cantabria domita: quū ē distillationibus iocinoze viciato ad desperationem redactus cōtrariā et ancipitem rationem mendendi necessario subiit: quia calida fomenta non proderant: frigidis curari coactus auctore Antonio Musa. Quas dā et anniuersarias ac tēpōe certo recurrentes expiebat. Nā sub natalem suum plaerūq; laguebat: et initio veris praecordiorū inflatione tentabatur. Austrinis autem tempestatibus grauedine. Quare quassato corpore neq; frigora neq; aestus facile tollerabat.

De cultu corporis eius in via et in itinere.

b yeme quaternis cū pingui toga tunicis: et subuculae thorace la-
Supra neo: et foeminalibus: et tibialibus munebatur. Aestate apertis cubiculi foribus: ac saepe in peristylō saliente aqua atq; etiam ventilāte aliquo cubabat. Solis vero ne hyberni quidem patiens: domi quoq; nō nisi petasatus sub dīno spaciabatur. Itinera lectica ⁊ noctibus fere: eaq; lenta ac iminuta faciebat: vt praeneste vel tybur biduo procederet: ac si quo puenire mari posset potius nauigabat. Cū tantā infirmitatem magna cura tuebatur in primis lauandi raritate: vngebatur enim saepius: suadabat ad flammam: deinde perfundebatur e gelida aqua vel sole multo tepesfacta. At quotiens neruorū causa marinis albulisq; calidis vtendus esset: contentus hoc erat: vt insidēs ligneo solio: quod ipse hispanico verbo dūretam vocabat: manus ac pedēs alternis iactaret.

De aliis exercitiis eiusdem.

e xercitationes campestris equorū et armorū statim post ciuilia bella omisit: et ad pilam primo folliculumq; transiit: mox nihil aliud q̄ vectabat: et deambulabat: ita vt in extremis spatiis subsultim curreret: sestertio vel lodicula inuolutus. Animi laxandi causa modo piscabatur hamo: modo talis aut ocellatis nucibusq; ludebat cū pueris minutis: quos facie et garrulitate amabiles vndiq; conquirebat: praecipue mauros et syros. Nam pumilos atq; distortos: et omnis generis eiusdem vt ludibria naturae: maliq; ominis abhorrebat.

De eloquentia eius et arte oratoria.

e loquentiam studiaq; liberalia ab aetate prima cupide et laboriosissime exercuit. mutinensi bello in tanta mole rerū et legisse: et scripsisse: et declamasse quotidie traditur. Nam deinceps neq; in senatu: neq; apud populum: neq; apud milites locutus est vnq; nisi meditata et cōposita orōne: quāuis nō deficeret ad subita ex temporali facultate. Ac ne periculū memoriae adiret: aut in ediscendo tempus absumeret: instituit recitare omnia. Sermones quoq; cū singulis atq; etiam cum Liuia sua grauiorēs non nisi in scriptis et e libello habebat: ne plus minus ne loqueretur ex tempore. Pronūtiabat dulci et pprio quodā oris sono: dabatq; assidue. Phonasco operam: sed nonnūquā infirmatis faucibus preconis voce ad populum cōcionatus est.

Vestit

Horax lney
pnt

foeminali
tibialia
4000

pho 4000

Exercit

Exer

Caesar ab eo que
habet

longo in

Phonasy

Secundus liber.

De libris et opusculis per cum editis.

Multa varij generis prosa oratione composuit: ex quibus nonnulla in coetu familiarium velut in auditorio recitauit: sicut rescripta Bruto de Latone, quae volumina quum iam senior ex magna parte legisset: fatigatus Tiberio tradidit perlegenda. Item h^oratioes ad philosophiam: et aliqua de vita sua: quam tredecim libris catabrico tenuis bello: nec ultra exposuit. Poeticam summam attigit: vnus liber extat scriptus ab eo hexametris versibus: cuius et argumentum et titulus est Sicilia. Extat alter aequae modicus epigramatum: quae fere tempore balnei meditabatur. Nam tragoediam magno impetu exorsus non succedente stilo aboleuit: quaerentibusque amicis quidnam Aiax ageret: respondit Aiace suam in spongiam incubuisse.

De stilo et genere loquendi eiusdem.

Genus eloquendi secutus est elegans: et tempatum vitatis sententiarum ineptius: atque concinitate et reconditorum verborum ut ipse dicit foetoribus: praecipuamque curam duxit sensum animi quam apertissime exprimere: quod quo facilius efficeret: aut necubi lectorem: vel auditorem obturbaret: ac moraretur: neque praepositiones verbis addere: neque coniunctiones saepius iterare dubitauit: quae detractae afferunt aliquid obscuritatis: et si gratiam augent. Lacozeos et antiquarios ut diuerso genere viciosos pari fastidio spreuit. Exagitabat nonnumquam in primis Aldececi suum: cuius Alsyrobrechis: ut ait: circinos usquequaque persequitur: et imitando per iocum irridet. Sed nec Tiberio parcit: et exoletas interdum et reconditas voces aucupanti. **M** quidem Antonium ut insanum increpat quasi ea scribentem: quae mirentur potius homines: quam intelligant: deinde ludens malum: et inconstans in eligendo genere dicendi ingenium eius addidit haec. Tu quoque dubitas cimber ne an Annius: an Terentianus Flaccus imitandi sint tibi: ita ut verbis quae Crispus Salustius excerpit ex originibus Latonis utaris: an potius asiaticorum oratorum inanibus sententiis: verborum volubilitas in nostrum sermonem transferenda. Et quadam epistola Agrippinae neptis ingenium collaudans: sed opus est inquit dare te operam ne moleste scribas: et loquaris.

De usurpatione quorundam sermonum eius.

Quotidiano sermone quaedam frequentius et notabiliter usurpasse eum litterae ipsius autographae ostendant: in quibus idem de quum aliquos nunquam soluturos significare vult ad kalendas graecas soluturos ait. Et qui hortat ferenda esse praesentia qualiacumque sint: coterimus hoc Latone: et ad exprimendam festinatae rei velocitatem velocius quam asparagi coquantur. Nonne assidue et pro stulto bateolum: et pro pullo pulleia ceu: et pro cerito vacerosum: et vapidum se habere pro male: et betizare pro languere: quod vulgo lachanizare dicitur. Item sumus pro sumus: et domos genitium casu singulari pro domus: nec unquam aliter haec duo ne quis mendam magis quam consuetudinem putet. Notavi et in chirographo eius illa praecipue non diuidere verba: nec ab extrema parte versuum abun-

Caroli
Amplius

Augustinus

dantes litteras in alterū transfert: s; ibidē statī subiicit: circūducitq;.

De orthographia et modo scribendi eiusdē.

O Orthographiam idest formulam rationemq; scribēdi a grāma-
ticis institutam nō adeo custodit: ac videtur eorū sequi potius
opinionē qui perinde scribēdū ac loquamur: existiment. Nā q; saepe nō
litteras modo sed syllabas: aut permutat: aut praeterit: cōmūis homi-
nū error est: nec ego id notarem: nisi mihi mirū videretur tradidisse ali-
quos: Legato eum consulari successore dedit: ut rudi et indocto: cuius
manu iri pro ipsi scriptū animaduertit. Quotiens autem per notā scri-
bit. b. pro. a. c. pro. b. ac deinceps eadem ratione sequētes litteras ponit:
Pro. x. autem duplex. a.

Orthographia a gindus
nihil in ipso.

De peritia eius et vsu graecarum litterarum

et benigna audientia aliorum.

N E graecarum quidem disciplinarum leuiore studio tenebat: in
quibus et ipsis praestabat largiter magistro dicendi vsus Apol-
lodoro pgameno: quē iā grādē natu Apolloniam quoq; secuzab vrbe in-
uenis adhuc eduxerat: deinde et eruditione varia repletus: Opera rei phi-
losophi: filiorūq; eius Dionysij et Nicanoris contubernium iniit: non
tamen vt aut loqueretur expedire: aut componere aliquid auderet. Nāq;
et si quid res exigeret latine formabat: vertendumq; alij dabat: sed pla-
ne poematū quoq; non imperitus: delectabatur etiam coemedia veteri:
et saepe eam exhibuit publicis spectaculis. In euoluendis vtriusq; linguae
auctoribus nihil aeque sectabatur q̄ exempla et praecepta publice vel pri-
uatim salubria: eaq; ad verbum excepta: aut ad domesticos: aut ad exer-
citiū prouiciariūq; rectores: aut ad vrbis magistratus plaerūq; mit-
tebat: prout quicq; monitione indigeret. Etiam libros totos et senatui re-
citauit: et populo notos per edictum saepe fecit: vt orationes. Q. Metel-
li de prole augenda et Rutilij de modo aedificiorū: quo magis psuade-
ret vtranq; rem nō a se primo aiaduersam: sed antiquis iam tunc curae
fuisse. Ingenia seculi sui omnibus modis fuit. Recitantes et benigne et
patienter audiuit. Nec tantum carmina et historias: sed et orationes et
dialogos. Componi tamen aliquid de se nisi et serio et a prestantissimis
offendebatur: admonebatq; praetores ne paterentur nomen suum com-
missionibus obsolescere.

De obseruatione religionum.

Ireca religiones talem accepimus: tonitrua et fulgura paulo infir-
mius expauescebat: vt semper et vbiq; pellem vituli marini circū-
ferret. p remedio: atq; ad omnē maioris tempestatis suspitionē in abdi-
tum: et concameratū locū se reciperet. Consternatus olim per nocturnū
iter transcursu fulguris: vt supra diximus.

De obseruatione somniorū.

S Omnia neq; sua neq; aliena d se negligebat. Philippēsi acie q̄
uis statuisset nō egredi tabernaculū pp valitudinē: egressus ē ta-
men amici somnio monitus: cessitq; res prospere: quando captis ca-

Religio

Religio

Infirmus, ppheta
nihil in ipso

puit

un pany in p... in ipso

Secundus liber.

Tinnabula

stris lectica eius: quasi ibi cubans remansisset: concursu hostium cōfossa atq; lacerata est. Ipse p omne ver plurima et formidolosissima et vana z irrita videbat. reliquo tempore rarioza et minus vana. Quum dedicataz in capitolio aedem tonāti ioui assidue frequentaret: somniauit queri capitolinum Iouem cultores sibi abduci: seq; respondisse tonantem p ianitore ei appositum. Ideoq; mor tinnabulis fastigium aedis redimit: q; ea fere ianuis dependebant. Ex nocturno visu etiam stipē quotānis die certo emēdicabat a populo cauā manū asses porrigētibus prae-

De obseruatione auspiciozum.

Auspicia et omina quaedam pro certissimis obseruabat. Si mane sibi calceus perperam ac sinister pro dextero induceretur: vt dirum. Si terra marine ingrediente se longinquam profectionē forte rasset: vt laetū: maturiq; et pspere reditus. Sed z ostētis praecipue mouebatur. Enatam inter iuncturas lapidū ante domū suā palmiam in cōpluium deozum penatium transtulit: vtq; coalesceret magnopere curauit. Apud insulam Capreas veterrimae ilicis demissos iam ad terrā languentesq; ramos conualluisse aduentu suo adeo laetatus est: vt eas cum republica Neapolitanorū permutauerit aenaria data. Obseruabat z dies quosdam: ne aut postridie nūdinas quoq; proficisceretur: aut nonis quicq; rei seriae inchoaret. nihil in hoc quidem aliud deuītās vt ad Tiberium scribit q; ominis.

De obseruatione peregrinarum cerimoniarum.

Peregrinarum cerimoniarū sicut veteres: ac praecipuas reuerentissime coluit: ita caeteras cōtemptui habuit. Nāq; athenis iniatus: quū postea romae pro tribunali de priuilegio sacerdotum atticae Lereris cognosceret: et quaedam secretiora proponerentur: dimisso cōcilio: et corona circūstantiū solus audiit disceptantes. At contra nō mō in peragrandā aegypto paulo deflectere ad visendū Apin supersedit: s; et Caium nepotē q; iudaeā praeteruehens apud hierosolymam non supplicasset: collaudauit.

De. xvij. praesagiis per quae magna eius felicitas praenosci potuit.

Quoniam ad hoc vēti est: nō ab re fuerit subtexere: quae ei priusq; nasceretur: et ipso natali die ac deinceps euenerint: quibus futura magnitudo eius z perpetua felicitas sperari aiaduertiq; posset.

Velitris antiquitus tacta de caelo parte muri respōsus ē: eius oppidi ciuem quādoq; rerum potiturū: quas fiducia velitrini et tunc statim: et postea saepius pene ad exitium sui cū populo romano belligerauerant. Sed ro tandē documentis apparuit ostentum illud Augusti potentiam portendisse. Auctor est Iulius Obarathus: Ante paucos q; nasceretur menses p digiū romae factum publice: quo denuntiabatur regē popu. Ro. naturam parturire. Senatū exterritū censuisse: ne quis illo anno genitus educaretur. Eos qui grauidas vxores haberent: q; ad sequisq; spem traberet: curasse ne senatusconsultum ad aerarium deferretur. In Ascle-

Hecoli gi mny

piadis. Nēdetis theologumenon libris lego. Actiam quū ad solēne Apollinis sacrum media nocte venisset: posita in templo lectica dum caeterae matronae dormirent: obdormisse: draconem repente irrepsisse ad eā pauloq; post egressum: illam expergefactam quasi a concubitu mariti purificasse se: et statim in corpore eius extitisse maculam velut depicti draconis: nec potuisse vnquā eximi: adeo vt mox publicis balneis perpetuo abstineret. Augustum natum mense decimo et ob hoc Apollinis filium existimatum. Eadem Actia prius q̄z pareret: somniauit intestina sua ferri ad sydera: explicariq; per omnē terrarum et caeli ambitum. Somniauit et pater Octavius vtero Actiae iubar solis exortum. Quo natus est die quum de Catilinae coniuratione ageretur in curia: et Octavius ob vixoris puerperium serius affuisset: nota ac vulgata res est. P. nigridium comperta morae causa vt horā quoq; partus acceperit: affirmasse domini terrarū orbi natū. Octavio postea cum per secreta thraciae exercitus duceret: in Liberi patris luco barbara cerimonia de filio cōsulenti idem affirmatus est a sacerdotibus: q̄ infuso super altaria mero tantū flāmae emicuisset: vt supergressa fastigiū tēpli ad caelū vsq; ferretur: Cui qz oli omnino magno Alexandro apud easdem aras sacrificanti simile prouenisset ostentum: atq; etiam sequenti nocte statim videre visus est filium mortali specie ampliozem cū fulmine: et sceptro exuuiisq; Iouis optimi maximi ac radiata corona super laureatū currum bisseis equis cando-re eximio trahentibus. Infans adhuc vt scriptū apud. L. Drusum extat: repositus vespere in cunas a nutricula loco plano: postera luce nō cōparuit: et diu quaesitus tandem i altissima turri repertus est iacens contra solis exortum. Quū primū fari coepisset i auito suburbano obstrepentes forte ranas filere iussit: atq; ex eo negantur ibi ranae coaxare. Ad quartū lapidē campanae viae i nemore prandenti ex improviso aquila panē ei e manu rapuit: et quum altissime volasset: rursus ex improviso leniter delapsa reddidit. Q. Latulus post dedicatum capitoliū duabus continuis noctibus somniauit: prima Iouem optimū maximū praetextatis cōpluribus circa aram ludentibus vnum secreuisse: atq; i eius sinum signū reipu. quod manu gestaret: reposuisse: atque i sequenti animaduertisse se i gremio capitolini Iouis eundem puerum: quem quū detrabi iussisset prohibitum monitu dei: tanquā is ad tutelā reipu. educaretur. ac die proximo obuium sibi Augustū: quū icognitū alias haberet: non sine admiratione contuitus sumillimum dixit puero de quo somniasset. Quidam prius somnium Catuli aliter exponunt: quasi iuppiter compluribus praetextatis tutorem a se poscētibus vnum ex eis demonstrasset: ad quē omnia desideria sua referrent: eiusq; osculum delibatum digitis ad os suū retulisset. M. Licero. L. Caesarem i capitolium profecutus: somniū pristinae noctis familiaribus forte narrabat: puerum facie liberali demissum caelo cathena aurea ad fores capitolij cōstitisse: eiq; Iouē flagellū tradidisse: deinde repente Augusto viso: quem ignotum adhuc plerisq; auunculus Caesar ad sacrificandum acciuerat: affirmavit ipsum esse:

orbi terrarū domini
natum patrem
et ranae ad
prandentem

Coaxare

L. Caesarem

cuius imago secundum quietē sibi obseruata sit. Sumēti virilē togā tunica lati clauī resuta ex vtraq; parte ad pedes decidit: fuerūt qui interpretarentur nō aliud significare q̄ vt is ordo: cuius insigne id esset: quando q; ei subiiceretur. Apud Mūdā diuus Iulius castris locum capiēs: quū siluam caederet arborē palmae reptam: conseruari ut omen victoriae iussit. Ex ea continuo nata soboles adeo in paucis diebus adoleuit: ut non aequipararet modo matricē: uerū etiam obtegeret: frequētareturq; colūbarū nidis: quāuis id auium genus duram et asperam frondem maxime uitet. illo et praecipue ostēto motum Laesares ferūt: ne quē alium sibi succedere q̄ sororis nepotē uellet. In secessu Apolloniae Theogenis matrematīcī p̄gulam comite Agrippa ascēderat: quum Agrippae qui prior consulebat magna et pene incredibilia praedicerentur: reticere ipse geniturā suam: nec uelle edere pseuerabat: metu ac pudore ne minor iueneret. Quatamē post multas adhortationes uix et cūctāter edita exiuit Theogenes: adorauitq; eū. Tantam mox fiduciam fati Augustus habuit: ut stemma suū uulgauerit: nūmūmq; argenteum nota syderis capricorni: quo natus est: p̄cūserit.

De prodigiis quae post necem Laesaris euenerūt eidem. Ost necem Laesaris reuerso ab Apollonia: et igrediēte eo urbē repēte liquido: ac puro sereno circulus ad speciē caelestis arcus orbē solis ambiit: ac subinde Iuliae Laesaris filiae monumētum fulmine ictus est. Primo autem consolatu ei auguriū capiēti duodecim se uultu res ut Romulo ostēderunt: et immolanti omniū uictimarum iocinora replicata intrīsecus ab ima fibra patuerūt. Nemine peritorum aliter coniectante q̄ laeta p̄ hec et magna portendi.

De prodigiis per quae praesensit euentum bellorum suorum. Un et bellorū omniū euentus ante praesensit. Contractis ad bononiarū triumphorum copiis: aquila tentorio eius sup̄sedens duos coruos hinc: et inde ifestates afflirit: et ad terram dedit notante omni exercitu futuram quādoq; inter colegas discordiam talem qualis secuta est: Aceritū praesagiēte Philippo Thessalus quidam de futura uictoria nūcianit auctore diuo Laesare: cuius sibi species itinere auio occurrisset. Circa Perusiaz sacrificio nō litante: quū augeri hostias imperasset: ac subita eruptione hostes omnem rei diuināe apparatū abstulissent: cōstituit iter Aruspices: quae piculosa et aduersa sacrificati denūciata essent: cūcta in ipsos recasura qui erta haberēt: neq; aliter euenit. Pridie q̄ siciliēses pugnā clas se cōmitteret: deābulāti in littore piscis e mari exiuit: et ad pedes iacuit. Apud Actiū descendēti in aciem asellus cū asinario occurrit: homini Euthycus: bestiae Ricon erat nomē. vtriusq; simulacrum aeneum uictor posuit in templo: in quod castrorū suorū locum uertit.

De ostentis praenūciantibus mortem eius. Ors quoq; eius de qua debinc dicā: diuinitasq; post mortem eū identissimis ostentis praecognita est. Quum lustrum in cāpo martio magna populi frequētia conderet: aquila eū saepius circumuolauit: trās

Templū
būba

Mor

gressaq; in vicinam aedem super nomen Agrippae ad primam litteram
sedit: quo aduerso vota quae in proximum lustrum suscipi mos est: col
gam suum Tiberiuz nūcupare iussit. Nam se quāq; cōscriptis paratūq;
iam tabulis negavit suscepturū: quae non esset soluturus. Sub idem tem
pus ictu fulminis ex iscriptione statuæ eius prima nominis littera efflu
xit: Responsūq; est centum solos dies post hac victurum: quem nume
rum. c. littera notaret: futurūq; vt inter deos referretur: q; aesar idest re
liqua pars e Laesaris nomine: ethrusca lingua deus vocaretur. Tiberiū
igitur in illyricum dimissurus: et beneuentum vsq; profecturus: quum i
terpellatores alius atq; aliis causis in iuredicendo detinerent: exclama
uit: quod et ipsum mox inter omnia relatum est: non si omnia moraretur:
amplius se post hac Romae futurum. Atque itinere inchoato Asturam
perrexerit: et inde praeter consuetudinem de nocte ad occasionem auræ e
uectus est.

De causis infirmitatis eius et gestis in eadem.

Ausam valitudinis contraxit ex profluuiio alui. Tunc campaniae
ora proximisq; insulis circuitis: caprearū quoq; secessui quatri
duum ipedit remississimo ad ociū: et ad omnē comitatē aio. Sorte puteo
lanū sinū praeteruehenti vectores: nautaeq; de naui alexandrina: quae
tūc quidē appulerat cādidati coronatiq; et thura libantes fausta omnia:
et eximias laudes cōgesserant: p illū se viuere: p illū nauigare: libertate at
q; fortunis p illū frui. Qua re admodū exhilaratus quadragenos aure
os comitibus diuisit: iusq; iurandum et cautionē exegit a singulis: non a
lio datam summā q; in emptionē alexandrinarū mercium absumpturos.
Sed et caeteros continuos dies inter varia munuscula togas insuper ac
pallia distribuit: lege pposita vt Romani graeco: graeci Romano habi
tu et sermone vterentur. Spectauit assidue et exercentes ephebos: quo
rum aliqua adhuc copia ex vetere instituto capreis erat: iisdem etiam e
pulum i cōspectu suo praebuit permissa imo exacta iocandi licentia: diri
piendiq; pomorum et obsoniorū rerūq; missilium. Nullo deniq; genere
bilaritatis abstinuit. Vicinam capreis insulā Apragopolim appellabam
noie: quasi conditorē insulae vocare consueuerat.
Huius Alsagabae ante anū defuncti tumultū quuz e triclinio animaduer
tisset magna turba: multisq; luminibus frequentari versum compositum
ex tempore clare pñciauit
conuersusq; ad Thrasylū Tiberij comitem cōtra accubantē:
et ignarū rei interrogauit: cuiusnam poetae putaret esse: quo haesitante
subiecit alium
de hoc quoq; consuluit. Quū ille nihil aliud responderet q; cuiuscunq;
essent: optimos esse: cachinū sustulit: atq; in iocos transfusus est. Allox
Neapolim traiecit: q; et tum infirmis intestinis morbo variante tū et
quinquennale certamen gymniciū honori suo institutum perspectauit: et cū
Tiberio ad destinatum locum cōtendit: Sed in redeundo aggrauata va
litudine tandem Nola succubuit. Reuocatumq; ex itinere Tiberiū diu

Secundus liber aug.

secreto sermone detinuit: neq; post vlli maiori negotio animum accom-
modauit.

De morte eius et gestis tunc per eundem.

¶ Apremo die idētidem exquirens an iam de se tumultus foris es-
set petito speculo capillum sibi comi: ac malas labentes sibi cor-
rigi praecepit: et amicos admissos percontatus: ecquid his videret mi-
nimum vitae cōmode transēgisse: adiecit et clausulā

Om nibus deinde dimissis: dū aduenientes ab vrbe de Drusi filia aegra
interrogabat: repēte i osculis Iuinae et i hac voce defecit. Iuina nostri cō-
iugij memor viue ac vale: sortitus exitū facilē: et qualē semp optauerat.
Nam fere quotiens audisset cito ac nullo cruciatu defunctū quēpiā sibi
et suis sumilem (hoc enim et verbo vti solebat) preca-
batur. Unum omnino ante eflatam animam signum alienatae mētis o-
stendit: q; subito pauefactus a quadraginta se iuuenibus abripi questus
est. Id quoq; magis praesagium q; mentis deminutio fuit. Siquidē to-
tidem milites praetoriani extulerunt eum in publicum.

De die mortis: et aetate: et exequiis eiusdem.

¶ Buit in cubiculo eodē: quo pater Octavius duobus sextis Idō-
peio et Apoleio consulibus. xiiii. kal. septēbres hora diei nona
septuagesimo et sexto aetatis āno: diebus quinque et triginta minus. Lo-
pus decuriones municipiorū et coloniarū a Nola bouillas vsq; depor-
tarunt noctibus propter anni tempus: quum interdū in basilica cuiusq;
oppidi vel in aede sacrarū maxima reponeret. A bouillis equester ordo
suscepit: vrbiq; itulit: atq; i vestibulo domus collocauit. Senatus et i fu-
nere ornādo et in memoria honoranda eo studio certatim pgressus est:
vt inter alia complura censuerit quidā funus triūphali porta ducendum
praecedente victoria: quae est in curia canentibus neniam principū libe-
ris vtriusq; sexus. Alij exequiarū die ponendos annulos aureos: ferre-
osq; sumendos: nōnulli legenda ossa per sacerdotes summorū collegiorū.
Fuit et qui suaderet appellationē mensis augusti in septembrem trāsferē-
dā: q; hoc genitus Augustus illo defunctus esset: alius vt omne tempus a
primo die natalis vsq; ad exitū eius: seculū Augustū appellaretur: et ita
in fastos referretur. Verū adhibito honoribus modo bifariā laudatus
est pro aede Diui Iulij a Liberio: et pro rostris veteribus a Druso Libe-
rij filio: ac senatorum humeris delatus in capū crematusq;. Nec defuit
vir praetorius: qui se effigiem cremati euntem in caelum vidisse iuraret.
Reliquias legerūt primores equestris ordinis tunicati et discincti pedi-
busq; nudis: ac i mausoleo condiderūt. Id opus inter flaminia viam: ri-
pamq; tyberis sexto suo consulatu extruxerat: circūiectasq; siluas et am-
bulationes i vsum populi tunc iam publicarat.

De testamento et suprema voluntate eiusdem.

¶ Estamētum. L. Plāco. L. filio consulibus. iiii. nonas aprilis āte
annū: et quattuor menses q; decederet factū ab eo: ac duobus

Contra gram-
mā

V E e

burnius
pally m

Tiberius caesar.

codicibus partim ipsius: partim libertorum. Polybi: et Hilarionis manu scriptum: depositumque apud sex virgines vestales cum tribus signatis aequae voluminibus protulerunt: quae omnia in senatu aperta atque recitata sunt: haeredes instituit primos Liberium ex parte dimidia et sextante: Iuniam ex parte tertia: quos et ferre nomen suum iussit. Secundos Drusum Liberij filium ex triente: et ex partibus reliquis germanicum: liberosque eius tres sexus virilis. Tertio gradu proprios quos amicosque complures. Legavit populo Romano quadringentes: tricis quinquies sestertium: praetorianis militibus singula milia numerorum. Cohortibus urbanis quingenos: legionariis trecentos numeros: quam summam repraesentari iussit: nam et confiscatam semper repositamque habuerat. Reliqua legata varie dedit: perduxitque quaedam ad vicena sestertia: quibus solvendis annum diem finit excusata rei familiaris mediocritate. nec plus perventurum ad haeredes suos quam milles et quingentes passus: quamvis viginti primis annis quaterdecies milies ex testamentis amicorum percepisset: quod pene omne cum duobus paternis patrimoniis: caeterisque haereditatibus in rem publicam assumpsisset. Iulias filiam neptemque siquid his accidisset: vetuit sepulchro suo inferri. De tribus voluminibus uno mandata de funere suo complexus est: Altero indicem rerum a se gestarum: quem vellet icidi in aeneis tabulis: quae ante mausoleum statuerentur: tertio breuiarium totius imperij quantum militum sub signis ubique essent: quantum pecuniae in aerario: et fiscis: et vectigaliorum residuis: adiecit et libertorum servorumque nomina: a quibus ratio exigi posset.

Vinget testator rex

Van der - 22
more and

[illegible]

AVRILVS CAESAR.

ALEXANDER SEVERUS SENS CLAUDIA (fuit enim et alia plebeia nec potentia minor nec dignitate) orta est ex regillis oppido sabinoꝝ. Inde Romā recens conditaꝝ cum magna clientum manu cōmigravit: auctore Lito Latio consorte Romuli. vel quod magis constat: Apio Claudio gentis principe: post reges exactos sexto fere anno a patribus in patricios cooptata. Agrum insuper trans Anienem clientibus locūqꝫ sibi ad sepulturam sub capitolio publice accepit. Deiceps ꝑcedente tempore duo de triginta consulatus: dictaturas quinque: censuras septem: triūphos sex: duas ovationes adepta est. Quū prae nominibus cognominibusqꝫ variis distinguerentur: Lucij praenomē consensu repudiauit: postqꝫ e duobus gētilibus praeditis eo: alter latrocinij: caedis alter conuictus est. Inter cognomina autem et Neronis assumpsit: quod significatur lingua sabina fortis ac strenuus.

Gen^e Lauder

Nero

De gente Claudiorū et eorum gestis.

Tertius liber.

m Alta multorum claudiorum egregia merita: multa etiam secus ad
 missa in rempublicam extant: sed ut praecipua commemorare: Appius caecus so-
 cietatem cum rege Syrrho ut parum salubrem iniri dissuasit. Claudius Lau-
 der primus freto classe transiecto poenos sicilia expulit. Claudius Re-
 ro aduenientem ex hispania cum ingentibus copiis Asdrubalem priusquam
 Hannibali fratri coniungeretur: oppressit. Contra Claudius Appius regilla-
 nus decemuir legibus scribendis virginem ingenuam per vim libidinis gra-
 tia in servitutem asserere conatus causa fuit plebi secedendi rursum a pa-
 tribus. Claudius Drusus statua sibi cum diademate ad Appij forum po-
 sita Italiam per clientelas occupare tentavit. Claudius pulcher apud si-
 ciliam non pascentibus in auspicando pullis: ac per contemptum religio-
 nis mari demersis ut biberent quando esse nollent: proelium navale inuit:
 superatusque cum dictatorem dicere a senatu iuberetur: velut iterum illu-
 dens discrimini publico Glauciam viatorem suum dixit. Extant et foe-
 minarum exempla diversa aequae: siquidem gentis eiusdem utraque claudia
 fuit: et quae navem cum sacris matris deum idaeae obhaerentem thiberi
 no vado extraxit: precata propalam ut ita demum sequeretur: si sibi pudici-
 tia constaret. Et quae nouo more iudicium maiestatis apud populum mu-
 lier subiit: quod in conferta multitudine aegre procedente: carpento palam op-
 tauerit: ut frater suus pulcher reuiuisceret: atque iterum classem amitteret:
 quo minor turba Romae foret. Praeterea notissimum est Claudios om-
 nes excepto duntaxat. P. Clodio: qui ob expellendum urbem Liceronem
 plebeio homini: atque et nati minori in adoptionem se dedit: optimates asser-
 toresque unicos dignitatis: ac potentiae patriciorum semper fuisse: atque ad-
 uersus plebem adeo violentos ac contumaces: ut ne capitis quidem quis
 quod reus apud populum mutare vestem: aut deprecari sustinuerit: nonnulli in
 altercatione et iurgio tribunos plebis pulsauerint. Etiam virgo vestalis fra-
 trem in iussu populi triumphantem: ascenso simul curru usque in capitolium
 persecuta est: ne vetare aut intercedere fas cuique tribunorum esset.

Guy v. m. p.

De qua stirpe Liberius genus trahit.
 e Hac stirpe Liberius Caesar genus trahit: et quidem utrumque pa-
 ternum a Liberio Nerone: maternum ab Appio pulchro: qui abo
 Appij caeci filij fuerunt: insertus est et Iuniorum familiae adoptato in eam ma-
 terno auo: quae familia quamque plebeia: tamen et ipsa admodum floruit oc-
 to consulatibus: censuris duabus: triumphis tribus: dictatura etiam ac ma-
 gisterio equitum honorata: clara et insignibus viris ac maxime Salinato-
 re Drusisque. Salinator vniuersas tribus in censura notauit leuitatis no-
 mine. Quod cum se post priorem consulatum multa irrogata condemnassent:
 consule iterum censoremque fecissent: Drusus hostium duce Druso com-
 minus trucidato sibi: posterisque suis cognomen inuenit. Traditur etiam
 pro praetore ex provincia gallia rettulisse aurum Senonibus olim in ob-
 sidione capitolij datum: nec ut fama est: extortum a Lamillo. Eius ab-
 nepos ob eximiam aduersus gracchos operam patronus senatus dictus
 filium reliquit: quem in simili dissensione multa varie molientem diuer-

Tiberius caesar.

33
35

sa factio per fraudem interemit.

De Patre Tiberij.

p Ater vero Tiberij quaestor. L. Caesaris Alexandrino bello clas-
si prepositus plurimū ad victoriam cōtulit. Quare et pōtifex in
locū. P. Scipionis substitutus: et ad deducendas in galliam colonias: i
quibus Narbo et Arelate erant: missus ē: tamen Caesare occiso cunctis
turbarū metu abolitionem facti decernentibus: etiam de praemiis tyran-
nicidarū referendū censuit. Praetura deinde functus quū exitu anni di-
scordia inter triumuiros exorta esset: retentis vltra iustum tempus insi-
gnibus. L. Antonium cōsulē triumuii fratrem ad Perusiam secutus de-
ditione a caeteris facta solus permansit in partibus. Ac primo Praene-
ste idē Neapolim euasit. Seruisq; ad pileum frustra vocatis in siciliam
pfugit. S; indigne ferens nec statim se in conspectu; Sexti Pompeij
admissum: et fasciū vsu phibitū ad. M. Antonium traiecit in Achaia;
cum quo breui reconciliata iter omnes pace Romā rediit: vxoremq; Li-
uiam Drusillam et tunc gravidā et ante iam apud se Tiberium enīrā pe-
tenti Augusto concessit. Nec multo post diē obiit vtroq; liberorum supe-
stite Tiberio Drusoq; Aeronibus.

Narbo Arelate
deducte a caesare

Luia drusilla

De loco et tempore natiuitatis Tiberij.

t Tiberium quidam fundis natum existimauerūt secuti leuem con-
iecturam: q; materna eius auia fundana fuerit: et q; mor simu-
lacrū foelicitatis ex. S. c. publicatū ibi sit. Sed vt plures certioresq;
tradunt: natus est romae in palatio. xvi. kal. decembres. M. Aemilio Le-
pido iterū M. Vnatio Plancio consulibus post bellum philippense: sic enī
in fastis actaq; in publica relatum est. Nec tamen desunt: qui partim an-
tecedente anno Vircij ac Pansa: partim insequente Seruili; Disaurici
Antonijq; consulatu genitum eum scribant.

in fastis acta q;
et l. vii. c. de
interdictione

De infantia et pueritia Tiberij.

i Infantiam pueritiāq; habuit luxuriosam: et exercitatā comes
vsquequaq; parētū fugae: quos quidē apud Neapolim sub irru-
ptionem hostis nauigiū clam petentes vagitu suo pene bis prodidit. Se-
mel quū a nutricis vberē: itē cum a sinu matris raptim auferetur ab his:
qui pro necessitate tēporis mulierculas leuare onere tentabāt. Per Si-
ciliam quoq; et Achaia circūductus ac Lacedaemoniis publice: qui i
tutela claudiorū erant: demandatus digrediens inde itinere nocturno di-
scrimen vitae adiit: flāma repente e siluis vndiq; exorta. Adeoq; omnē
comitatū circūplexa: vt Liuae pars vestis et capilli amburerentur. M. Vn-
nera quibus a Pompeia Sexti Pompeij sorore in Sicilia donatus ē:
chlamys et fibula itē bullae aureae durant: ostendunturq; adhuc baiis.
Post reditū i urbē a. M. Gallio senatore testamēto adoptatus heredi-
tate adita: mor noie abstinnit: q; Gallius aduersarū Augusto partiū fue-
rat. Nouē natus ānos defunctū patrem pro rostris laudauit. Dehinc pu-
bescens actiaco triūpho currum Augusti comitatus est: sinisteriore suna-
li equo: quum M. Sarcellus Octaviae filius dexteriore veheretur: prae-
f. iij.

Tertius liber.

sedit: et atticis ludis: et troianis circensibus: ductor turmae puerorum maiorum.

De adolescentia et vxoribus eius.

v Iuli toga sumpta adolescentiam omnem: spatiaque in sequentis aetatis usque ad principatus initia: per haec fere transegit. M. Junius gladiatores in memoriam patris: et alterum in aui Drusi dedit diuersis temporibus ac locis: primum in foro: secundum in amphiteatro. Rudiaris quoque quibusdam reuocatis auctoramento ceterum milium: dedit et ludos sed absens: cuncta magnifice impensa matris ac vitrici Agrippinam. M. Agrippa genitam: neptem Domponij atticis equitis Romani: ad quem sunt Licero nis epistolae: duxit vxorem: sublatoque ex ea filio Druso quamque bene conuenientem: rursusque gravidam dimittere: ac Iuliam Augusti filiam: confestim coactus est ducere non sine magno angore animi. Quam et Agrippinae consuetudine teneretur: et Iuliae mores improbaret: ut quam sensisset sui quoque sub priore marito appetentes: quod sane vulgo et existimabatur. Sed Agrippinam et abegisse post diuortium doluit: et semel omnino ex occursum visam adeo contentis et contuentibus oculis prosecutus est: ut custoditum sit: ne unquam in conspectum eius posthac veniret. Cum Iulia primo concorditer et amore mutuo vixit: mox discedit et aliquanto grauius: ut etiam perpetuo secubaret: Intercepto communis filij pignore: qui Aquilegiae natus infans extinctus est. Drusum fratrem in Germania amisit: cuius corpus pedibus toto itinere praegrediens Romam usque peruenit.

De civilibus officiis eius.

c Iulium officiorum rudimentis regem Archelaum Tralianos et Thefalos: varia quosque de causa Augusto cognoscente defendit. pro Laodiceis: Thiatirensis: Libis terraemotu afflictis: opemque ipsozanti bus senatum deprecatus est. Sannium Lepionem qui cum Clarrone Murena in Augustum conspirauerat: reum maiestatis apud iudices fecit: et condemnauit. Interque haec duplicem curam administravit: annonae quae arctior inciderat: et repurgandorum tota Italia ergastulorum: quorum domini in iudicia venerant: quasi exceptos supprimerent non solum viatores: sed et quos sacramenti metus ad huiusmodi latebras compulisset.

De militia eius et bellis per eum gestis: et honoribus administratis.

f stipendia prima expeditione cantabrica tribunus militum fecit. Deinde ducto ad orientem exercitu regnum Armeniae Tigrani restituit: ac per tribunali diadema imposuit. Recepit et signa quae. M. Crasso ademerant Parthi. Post haec comata galliam anno fere rexit: et barbarorum incursionibus et principum discordia inquietam. Exin Rhetici: vindelicumque bellum: inde pannonicum: inde germanicum gessit. Rhetico atque vindelico gentes alpinas: pannonico Brennos: et dalmatas subegit. Germanico quadraginta milia dedititionum traiecit in galliam iuxtaque ripam Rheni sedibus assignatis collocavit. Quas ob res et ouans et curru urbem ingressus est. primus ut quidam putant triumphalibus orna

Comata gallia
Rh

Tiberius caesar.

mentis honoratus nouo nec antea cuiq; tributo genere honoris. Magi-
stratus et maturius inchoauit: et pene iunctis pcurrit. Quaesturam: prae-
turam: consulatum: interpositoq; tēpore consul iterū: et tribunitia potesta-
tem in quinquēniū accepit.

De Secessu eius ab vrbe et causis.

t Qd prosperis confluentibus integra aetate: ac valitudine statuit
repēte secedere: seq; e medio q̄zōgissime amouere. Dubiū vro-
ris ne taedio: quā neq; criminari: aut dimittere auderet: neq; vltra pfer-
re posset: an vt vitato assiduitatis fastidio auctoritatē absentia tueretur:
atq; etiam augetet: si quando indignisset sui respublica. Quidā existimāt
adultis iam Augusti liberis loco et quasi possessione vsurpati a se diu se-
cundi gradus: sponte cessisse exemplo. Als. Agrippae: qui. Als. Als. Marcel-
lo ad munera publica admoto mitylenas abierit: ne aut obstar aut obtre-
ctare aliquid praesens videret: quā causaz et ipe sed postea reddidit. Tūc
aut honoz facietatē ac requiem laboz praetēdes cōmeatum petiit: neq;
aut matri suppliciter precanti: aut Clitrico deferi se etiam i senatu cōque-
renti veniam dedit. Quin et pertinacius retinentibus cibo per quatrīdu-
um abstinuit. Facta tandem abeundi potestate: relictis Romaē uxorē et
filio: confestim hostiam descendit: nec verbo quidem cuiq; prosequenti-
um reddito: paucosq; admodum in digressu exosculatus.

De mora eius apud Rhodū et gestis ibidem.

a B hostia oram campaniae legens imbecillitate Augusti nūciata
paulū substitit. Sed et increbescēte rumore quasi ad occasio-
nem maioris spei commoraretur tantū: non aduersis tēpestatibus Rhō-
dum enauigauit: amoenitate et salubritate insulae iam inde captus: quū
ad eā ab Armenia rediens appulisset. Dic modicis contentus aedibus:
nec multo laxiore suburbano genus vitae ciuile admodū instituit: sine lic-
toze aut viatoze gymnasio iterdū obābulās: mutuaq; cū graeculis officia
vsurpans prope ex aequo. Sorte quōdā i disponendo die mane praedire-
rat: quicquid aegroz i ciuitate esset visitare se velle. Id a proximis aliter
exceptum: iussiq; sunt omnes aegri i publicam porticum deferri: ac per
valitudinum genera disponi: perculsus ergo iopinata re diu quid ageret
icertus: tamen singulos circuit excusans factū ē tenuissimo cuiq; et igno-
to. Anū hoc tātūmodo neq; praeterea quicq; notatū est: i quo exercuisse
ius tribuniciae potestatis visus sit. Quū circa scholas et auditoria pro-
fessorū assiduus esset: moto iter antisophistas grauiore iurgio nō defuit:
qui eum iteruenientem et quasi studiosiorē partis alterius conuicio icel-
seret. Sensum itaque regressus domum repente cum apparitoribus pro-
diit: citatumq; pro tribunali voce praeconis conuiciatorem rapi iussit in
carcerem. Comperit deinde Juliam vxorem ob libidines: atq; adulte-
ria damnatam: repudiumq; ei suo nomine ex auctoritate Augusti remis-
sum: et quāq; laetus nuncio tamen officij duxit: quantum i se esset: exora-
re filiae patrem frequentibus litteris: et vel vtcunq; merita quicquid
vnquam dono dedisset: cōcedere. Trāfacto autem tribunitiae potestatis

Magrippa
M mmm

Tertius liber.

tempore cōfessus tandē nihil aliud secessu deuittasse se q̄z aemulatiōis cū
L. Lucioq; suspiciōē petiit vt sibi securo iam ab hac parte corroborat/
tis his: et secundum locum facile tutantibus permitteretur reuiscere neces/
situdines: quaz desiderio teneret: sed neq; ipetrauit: vltroq; ēt admoni/
tus ē dimittere omnē curā suozū: quos tam cupide reliquisset.

Item de gestis apud Rhodum.

r Emansit ergo Rhodi cōtra voluntatem vix per matrem conse/
cutus: vt ad velandā ignominiam quasi legatus ab Augusto ab/
esset. Enimvero tūc nō priuatū modo: sed etiam obnoxii et trepidū egit
mediterraneis agris abditus. Utansq; praeter nauigatiū officia: quibus
frēquētabatur assidue: nemine cū iperio: aut magistratu tendēte quoquā:
quin diuerteret Rhodum: et accesserunt maioris sollicitudinis causae.
Itaq; priuignuz Caium ozienti praepositū quū visendi gratia traiecisset
Samum: alieniorem sibi sensit ex criminationibus. M. Lolij comitis et
rectoris eius. Venit etiam in suspiciōem p quosdā beneficij sui centuri/
ones a com meatu castra repetentes mandata ad complures dedisse am/
bigua: et quae tentare singulorum animos ad nouas res viderentur: de
qua suspitiōe certior ab Augusto factus: non cessauit efflagitare aliquēz
cuiuslibet ordinis custodem factis atq; dictis suis.

De eodem et reditu ad urbem.

e Qui quoq; et armorū solitas exercitatiōes omisit. redegitq; se
deposito patrio habitu ad pallium et crepidas: atq; in tali statu
biēnio fere pmāsit cōtēptior idies et inuisior: adeo vt imagines eius et sta/
tuas Neumasenses subuerterint: ac familiari quodam conuiniō mentio/
ne eius orta extiterit: qui Laio polliceretur: confestim se si iuberet Rhō/
dum nauigatarum: caputq; exulis (sic enim appellabatur) relaturum.
quo praecipue nō iam metu sed discrimine coactus est tā suis q̄z matris
impensissimis precibus reditum expostulare. Impetrauitq; adiutus ali/
quantum etiam casu destinatum Augusto erat nihil super ea re nisi ex vo/
luntate maioris filij statuere. Is forte tunc. M. Lolio offensior facilis e/
roxabilisq; in vitricum fuit: permittente ergo Laio reuocatus est: veruz
sub conditiōe ne quā partem curamue reip. attingeret.

De praesagiis futuri principatus eius.

r Ediit octauo post secessum anno magna nec incerta spe futuroz:
quam et ostētis et praedictiōibus ab initio aetatis conceperat.
Praegnans enī Liuia quū an marem editura esset: variis captaret omni/
bus: ouum incubanti gallinae subductum nūc sua nūc ministrarum manu
per vices vsq; eo fouit: quo ad usq; pullus insigniter cristatus exclusus
est. Ac de infante Scribonius mathematicus praeclara spopōdit: etiaz
regnaturū qñq; Sed sine regio isigni ignota scilicet tūc adhuc Caesaz
potestate. Et ingressio primā expeditionē: ac per. Macedoniam ducente
exercitum in syriam accidit: vt apud philippos sacratae oli victricum le/
gionum arae sponte subitis collucerent ignibus: Et mox quum illyri/
cum petens iuxta Patauium adisset gerionis oraculum sorte tracta:

qua monebatur: vt de consultationibus in Aponi fontē talos aureos iaceret: euenit: vt summū numerū iacti ab eo ostenderēt: hodieq; sub aqua vi suntur hi tali. Ante paucos vero q̄ reuocaretur dies aquila nunq̄ antea Rhodi inspecta in culmine domus eius assedit. Et pridie q̄ de reditu certior fieret: vestimenta mutanti tunica ardere visa est. Thrasyllum quoq; mathematicū: quē vt sapientiae p̄fessorem conturbenio admouerat: tunc maxime expertus est: affirmantem naue prouisa gaudiū afferri: quū quidem illum durius et contra praedicta cadentibus rebus vt falsum et secretorū temere consciū eo ipso momento: dum spaciatur vna: praecipitare in mare destinasset:

De adoptione de eo facta Ab Augusto: Omam reuersus deducto in forum filio Druso statim e carinis ac pompeiana domo Exquilias i hortos MDecoenatianos trās migravit: totūq; se ad quietē cōtulit: priuata modo officia obiens: ac publicorū munerū expers. Laio et Lucio intra triennium defunctis: adoptatur ab Augusto simul cum fratre eorū. M. Agrippa: coactus prius ipse Germanicū fratris sui filiū adoptat: nec quicq; postea p̄ patre familias egit: aut ius: quod adoptōne amiserat: ex vlla parte retinuit. Nā neq; donauit: neq; manumisit: ne haereditatē quidē aut legata pcepit vlla: aliter q̄ vt peculio referret accepta: nihil ex eo tēpoze praetermissum ē ad maiestatem eius augendā: ac multo magis: postq̄ Agrippa abdicato atq; seposito certum erat vni spem successionis incumbere:

De Illyrico per eum domito. Atta rursus potestas tribunitia i quinquēniū. delegatus pacādae germaniae status: Parthorū legati mandatis Augusto Romae redditis eum quoq; adire i prouida iussi: sed nūciata illyrici defectione transiit ad curam noui belli: quod grauissimū omnium externorū bellorū post punica p̄ quideciz legiones: parēq; auxiliorū copiā triēnio gessit i magnis omnium rerum difficultatibus: summaq; frugum inopia. Et quāq; saepius reuocaretur: tamen perseuerauit: metuens ne vicinus et praevallens hostis instaret ultro cedentibus. Ac perseuerantiae grande pretium tulit: toto illyrico: quod intra Italiam: regnumq; noricum: et thraciam: et macedoniam: interq; danubium flumē: et sinus maris adriatici patet: perdomito: et in ditionem redacto.

De honoribus eidem a senatu decretis et eodem. Cui gloriae aplior adhuc ex opportunitate cumulus accessit. Nā sub id fere tempus Quintilius Varus cū tribus legionibus in germania periit: nemine dubitante: quin victores germani iuncturi se pannoniis fuerint: nisi debellatū prius illyricum esset. Quas ob res triumphus ei decretus ē: multi et magni honores. Lensusuerunt et quidā vt panonicus alij vt inuictus: nonnulli vt pius cognominaretur. Sed de cognomine intercessit Augustus eo contentum repromittens: quod se defuncto suscepturus esset. Triumphum ipse distulit maesta ciuitate clade Variana: nihilominus urbem praetextatus: et laurea coronatus intrauit:

Illyricum
Noricum
Noricum regnum

Tertius liber.

positumq; in septis tribunal senatu astante conscendit: ac medius inter duos consules cum Augusto simul sedit: vnde populo consalutato circū templa deductus est.

De gestis eius in germania. Rorimo anno repetita germania quā aiaduenteret Marianam cladem temeritate et negligentia ducis accidisse: nihil nō de cōsilijs sententia egit. Semper alias sui arbitrij contentusq; se vno tūc prae- ter consuetudinē cū pluribus de ratione belli cōmunicauit: curam quoq; solito exactiorem praestitit. Traiecturus Rhenu cōmeatū omnē ad cer- tam formulam astrictū nō ante trāsmisit q̄z consistens apud ripam explo- rasset vehiculorum onera: ne qua deportarentur nisi concessa aut necessa- ria. Trans Rheum vero eum vitae ordinē tenuit: vt sedens i cespite nu- do cibum caperet: saepe sine tentorio pernoctaret. Praecepta sequentis diei omnia et siquid subiti muneris iniungendū esset: per libellos daret: addita monitione: vt de quo quisq; dubitaret: se nec alio interprete qua- cumq; vel noctis hora vteretur.

De disciplina eius in re militari. Disciplina acerrime exegit: aiaduersionū et ignominiarū generi- bus ex antiquitate repetitis: atq; etiā legato legionis q̄ paucos milites cum liberto suo trans ripam venatum mississet ignominia nota- to. Proelia quāuis minimū fortunae casibusq; permitteret: aliquāto cō- stantius inibat: quotiens lucubrante se subito ac nullo propellente deci- deret lumen: et extingueretur: confidens vt aiebat: ostento sibi a maiori- bus suis in omni ducatu expertissimo. Sed re prospere gesta nō multūz abfuit: quin ab Rhuteno quodā occideret: cui iter proximis versanti et trepidatōne detecto tormentis exp̄ressa cōfessio est cogitati facinoris.

De triumpho illyrico et alijs gestis eius. Germania i urbē post biennium regressus triumphum quem di- stulerat: egit: psequētib; et legatis quibus triumphalia orna- menta impetrarat: ac priusquā i capitolium flecteret: descendit e curru: se q; praesidenti patri ad genua summisit. Bationē panonium duce m i gentibus donatū praemijs Rauēnā trāstulit gratiā referens: q̄ se quon- dā cū exercitū iniquitate loci circūclusum passus est euadere. Drandum- debinc populo mille mensis: et cōgiariū tricenos nūmos viritim dedit. Dedicauit et Cōcordiae aedem. Item Pollucis et Castoris suo fratris q; nomine de manubijs.

De gestis eius: ac testimonijs Augusti: et de principatu eiusdem.

Non multo post lege per consules lata vt prouincias cū Augu- sto cōmuniter administraret: simulq; censum ageret: cōdito Lu- stro i illyricū pfectus ē. Et statim ex itinere reuocatus: iam quidem af- fectū: sed tamē spirantē adhuc Augustum repperit: fuitq; vna secreto per totū diem. Scio vulgo psuasum quasi egresso post secretum sermonem: Liberio vox Augusti per cubicularios excepta sit: miserum populum

Bano

30

7

7

7

ro. qui sub tam lentis maxillis edit. Nec illud quidē ignoro aliquos tradidisse Augustū palam nec dissimulanter morū eius duritatem adeo improbasse: vt nōnunq̃ remissiores hilarioresq̃ sermōnes superueniente eo abrumperet. Sed expugnatū precibus vxoris adoptionem nō abnuisse: vel etiam ambitione tractū: vt tali successore desiderabilior ipse quando q̃ fieret. Adduci tamen nequeo: quin existimem circūspectissimū et prudentissimum principem in tanto praesertim negotio nihil temere fecisse: sed vitiis virtutibusq̃ Liberij p̃pensis potiores duxire virtutes. Praesertim quū et reip. causa adoptare se eū pro cōcione iurauerit: et epistolis aliquot vt peritissimū rei militaris: vtq̃ vnicū. p. r. praesidium. prosequatur. Ex quibus i exemplū pauca hinc inde subieci. Vale iucūdisime Tiberi: et rem gere foeliciter

Jucūdisime et ita sum foelix vir fortissime: et dur. Vale ordinē aestuorū tuorū. Ego vero mi Tiberi et iter tot difficultates

non potuisse quēquā prudentius gerere se: q̃ tu gesseris: existimo. Hi quoq̃ qui tecum fuerūt omnes confitentur verum illum i te posse dici. Unus homo nobis vigilando restituit rem: siue iquit quid incidit: de quo sit cogitandū diligentius: siue quid stomacho valde mediis fidius Liberium meū desidero succurratq̃ versus ille Domericus

Attenuatum te esse continuatōe laborū: quū audio: et lego: dii me p̃dant: nisi cohorrescit corpus meū: teq̃ rogo vt parcas tibi: ne si te languere audierimus: et ego et mater tua expiremus: et de summa imperij sui populus ro. periclitetur. Nihil interest: valeam ipse nec ne: si tu nō valebis: de os obsecro: vt te nobis conseruent: et valere nūc et semper patiantur: si non populum romanum perosi sunt.

vale E

De Agrippa iuvene occiso et aliis gestis. Excessum Augusti nō prius palā fecit q̃ Agrippa iuvenē interempro. Hunc tribunus militum custos appositus occidit lectis codicillis: quibus vt id faceret: iubebatur. Quos codicillos dubiū fuit Augustus ne moriens reliquisset: quo materiam tumultus post se subduceret: an nomine Augusti Liuiā: et ea conscio Tiberio: an ignaro dictasset: Tiberius renuncianti tribuno factum esse quod iperasset: neq̃ imperasse se: et redditurū eum senatui rationē respondit: inuidiam scilicet in praesentia vitans: nā mox silentio rem oblitterauit.

De gemitu eius et testamento Augusti i senatu recitato. Tre autē tribuniciae potestatis coacto senatu inchoataq̃ allocutione derepēte velut impar dolori congemuit. Atq̃ non solum vox: sed vt et spiritus deficeret optauit: ac plegendū librū Druso filio tradidit. Illatum deīde Augusti testamētū nō admissis signatoribus nisi senatorij ordinis caeteris extra curiam signa agnoscentibus: recitauit per libertū. Testamenti initium fuit: quoniam sinistra fortuna Caium et Lu-

Tertius liber.

cium filios mihi eripuit: Liberius Caesar mihi ex parte dimidia et sextante haeres esto: quo et ipso aucta est suspicio opinionum successorum ascitum cum necessitate magis quam indicio: quando ita praefari non abstinuerit.

De acceptione principatus ad preces senatus quasi coacta.
P Principatum quamvis neque occupare aperte confestim neque agere dubitasset: et statione militum hoc est vi et specie dominationis assumpta: diu tamen recusavit: impudentissimo animo adhortantes nunc a amicos increpas ut ignaros quanta baellua esset imperium: nunc precantes senatum et procubentem sibi ad genua ambiguus responsis: et callida cunctatione suspēdens: ut quidam patientiam ruperent: atque unus in tumultu perclamaret: aut agat: aut desistat: alter coram exprobare: caeteros quod polliciti sint tarde praestare: se ipsum quod praestet tarde polliceri. Tandem quasi coactus et querens miseram et onerosam iniungi sibi servitutem recepit imperium. Nec tamen aliter quam ut depositurum se quandoque spem faceret. Ipsius verba sunt: dum veniam ad id tempus: quo vobis aequum possit videri dare vos aliquam senectuti meae requiem.

De causis propter quas principatum recusauerat et aliis gestis eius.

Cunctandi causa erat metus undique imminentium discriminum: ut saepe lupum se auribus tenere diceret. Nam et servus Agrippae Laemens nomine non contemnenda manu in ultionem domini compararat. Et Lucius Scribonius Libo vir nobilis res novas clam moliebatur: et duplex seditio militum in illyrico et in germania exorta est. Flagitabant ab eo exercitus multa extra ordinem: ante omnia ut aequarentur stipendio praetoriani germanicianis. Quidam et principem detrectabant non a se datum: summaque vi Germanicum: qui tamen his praeerat ad capeffendam rempublicam: purgebant: quamquam obfirmate resistentem. Quem maxime casum timens partes sibi quas senatui liberet: tuendas in republica depoposcit: quando universae sufficere solus nemo posset: nisi cum altero vel et cum pluribus. Simulavit et valitudinem quo aequiore animo Germanicus celerem successionem: vel certe societatem principatus opperiretur. Compositis seditionibus Laementem quoque fraude deceptum redegit in potestatem. Libonem ne quid in novitate acerbius fieret: secundo demum anno in senatu coarguit: medio tantum temporis spacio cauere contentus. Nam et iter pontifices sacrificanti simul pro secespita plumbeum cultrum subiiciendum curavit: et secretum petenti non nisi adhibito Druso filio dedit: dextramque obambulantis veluti incumbens quoad perageretur sermo: continuavit.

De civilibus gestis eius in initio principatus:
Verum liberatus metu civilem admodum inter initia: ac paulominus quam priuatim egit. Ex plurimis maximisque honoribus praeter paucos et modicos non recepit. Natalem suum plebeis incurrentes circensibus vix unius bigae adiectione honorari passus est. Temples: flamines: sacerdotes decerni sibi prohibuit: et statuas atque imagines nisi permittente se poni: promisitque ea sola conditioe ne intra simulacra deorum: sed intra

ornamēta aediū ponerentur. Intercessit et quo minus in acta sua iuraret: et ne mēsis septēber Tiberius: october Linius vocaret. Praenomē quoq; impatoris: cognomē quoq; patris patriae: Et Luicam in vestibulo coronam recusauit. Ac ne Augusti quidem nomē q̄q; haereditarium vllis nisi ad reges ac dinastas epistolis addidit: nec amplius q̄ oīo tres cōsulatus vñ paucis diebus: alterum tribus mēsibus: tertium absens vñq; in idus maias gessit.

*Dynasta duxes
Dynasta*

De adulatōnibus p eum spretis et phibitis.

Adulatōnes adeo auersatus ē: vt neminē senatorū aut officij aut negocij causa ad lecticam suā admiserit. Consularem non satis facientem sibi ac p genua orare conantem ita suffugerit: vt caderet supinus: atq; ēt siquid in sermone vel in continua oratōe blandius de se diceretur: nō dubitaret interpellare ac repraehēdere et cōmutare continuo. Dominus appellatus a quodam denūciauit: ne se amplius contumeliae causa nominaret. Alium dicēte sacras eius occupatōnes: et rursus alium auctore eo senatum se adiisse: verba mutare: et p auctore suasoem: p sacris laboriosas dicere coegit.

De patientia eius aduersus conuitia et maledicta.

Ed aduersus cōuitia: malosq; rumores: et famosa de se ac suis carmina firmus ac patiens subinde iactabat in ciuitate libera liguam mentēq; liberam esse debere. Et quōdaz senatu cognitionē de eius modi criminibus ac reis flagitate nō tātū iquit ocij habemus vt implicare nos pluribus negociis debeamus: si hanc fenestram aperueritis nihil aliud agi sinetis. Omium inimiciciae hoc praetextu ad vos deferentur. Extat et sermo eius i senatu pculis. Siquidē locutus aliter fuerit: dabo operam: vt rōnem factorū meorū: dictorūq; reddaz: si perseuerauerit: inuicem eum odero.

De veneratione eius ad senatum.

Tq; haec eo notabiliora erant q̄ ipse in appellandis venerādis q; singulis et vniuersis ppe excesserat humanitatis modū. Dissentiēs i curia a. Q. Vaterio ignoscas inquit: rogo: si quid aduersus te liberius sicut senator dixero. Et deinde omēs alloquens dixit: et nunc et saepe alias. p. c. bonū et salutarem p̄cipē: quē vos tanta et tam libera potestate instruxistis senatui seruire debere et vniuersis ciuib? saepe: et plarūq; ēt singulis: neq; id dixisse me poenitet: et bonos et aequos et fauentes vos habui dominos: et adhuc habeo.

Itē de eodē et de pristina auctoritate senatus p eum seruata.

Quā ēt speciem libertatis quādā idurit conseruatis senatui: ac magistratibus et maiestate pristina. et potestate: neq; tam parū quicq; neq; tam magnū publici priuatiq; negocij fuit: de quo nō ad p̄es conscriptos referret. De vectigalibus: ac monopolis: de extruendis reficiendisue opibus: ēt de legendo vel exauctorando milite ac legionum et auxiliorum descriptōe: deniq; quibus imperiū praerogari: aut extraordinaria bella mandari. Quid et quam formam legum litteris rescribi

Tertius liber.

placeret. Praefectum alac de vi et rapinis reum causam in senatu dicere coegit. Nunquā curiam nisi solus intrauit: lectica quondam intro latus aeger comites a se remouit.

De patientia eius contra obtrectatores.

q **U**aedā aduersus sententiā suā decerni ne questus quidem ē. Regante eo destinatos magistratus abesse oportere: vt praesentes honori aquiescerent. Praetor designatus liberam legationem ipetrauit. Iterū eo censente vt trebianis legata in opus noui theatri pecuniā ad munitionem viae trāsferre concederet: obtinere nō potuit: quin rata voluntas legatoris esset. Quū senatusconsultū p discessionē forte fieret: transeūtes eum in alterā partem: in qua pauciores erant: secutus est nemo. Caetera quoq; nō nisi per magistratus et iure ordinario agebantur tanta consuli auctoritate: vt legati ex Africa adierit eos querentes trahi se a Laesare ad quem missi forent: Nec mirum quum palam esset ipsum quoq; eis de assurgere et decedere via.

De ciuilibus urbanis et gestis eius.

c **O**rripuit consulares exercitibus praepositos: q nō de rebus gestis senatui scriberet: q; de tribuendis quibusdam militaribus donis ad se referrent: quasi nō omniū tribuēdoz ipse ius haberet. Praetorem collaudauit: q honore inito cōsuetudinem atiquā rettulisset de maioribus suis p concione memorādis. Quorūdam illustrium exequias vsq; ad rogū frequentauit: parem moderatōnem minoribus quoq; psonis et rebus exhibuit. Quū rhodiorū magistrat⁹: q litteras publicas sine subscriptione ad se dederant: euocasset: ne verbo quidem insectatus: ac tātūmodo iussos subscribere remisit. Diogenes grāmaticus disputare sabbatis Rhodi solitus venientē eū vt se extra ordinem audiret: nō admiserat: ac per seruulū suum in septimū diem distulerat. Dunc Romae salutē di sui causa pro foribus astantem nihil amplius q; vt post septimū ānuz rediret: admonuit. Praesidibus onerādas tributo prouincias suadetibus rescripsit boni pastozis esse tondere pecus: non deglubere.

Item de eodem et aliis gestis eius.

p **A**ulatim principem exercuit: praestititq; etsi varium diu cōmodiorē tū saepius: et ad utilitates publicas pniorem: ac primo catenus iternuebat: ne quid perperā fieret. Itaq; et cōstitutōnes quasda; senatus rescidit: et magistratibus pro tribunali cognoscentibus placrum q; se offerebat consiliarium: assidebatq; iuxtim vel ex aduerso in parte primori. Et si quem reorū elabi gratia rumor esset: subitus aderat. Iudicesq; aut e plano: aut e quaesitoris tribunali legū et religionis: et norae de qua cognoscerent admonebat. Atq; et si qua in publicis moribus defidia: aut mala consuetudine labarent: corrigenda suscepit.

De ipensis ludorum ac munez taratis et aliis gestis eius.

l **V**idoz ac munez ipēsas corripuit mercedibus scaenicoz rescissis paribusq; gladiatorū ad certū numez redactis. Coribiorum vasoz pretia in imensum excreuisse: tresq; milos triginta milibus num

primus p. m. p. m.

luxury

mū vaenisse grauiter cōquestus: adhibendū supellectili modum censuit: Annonāq; macelli senatus arbitratu quot annis tempandam dato aedilibus negotio popinas: ganeasq; vsq; eo inhibendi: vt ne opera quidem pistoria pponi vaenalia sinerent. Et vt parsimoniā publicā exēplo quoq; iuuaret: solemnibus ipse coenis pridiana saepe ac semesa obsonia apposuit: dimidiatūq; apū: affirmās oīa eadē habere quae totū. Quotidianā oscula phibuit edicto: Item strenarū cōmerciū ne vltra kal. ianuarias exerceretur. Consuerat quadruplam strenam et de manu reddere: sed offensus interpellari se toto mense ab his qui potestatem sui die festo non habuissent: vltra non reddidit.

De quibusdam bene gestis per eum.

Matronasq; pstratae pudicitiae: quibus accusator publicus decesset: vt propinqui maiorū more de cōmuni sentētia coererēt: auctor fuit. Equiti romano iurisiurādī gratiā fecit: vxorē i stupro generi cōper tam dimitteret. quā se nūq; repudiaturū ante iurauerat. Foeminae famosae vt ad euitandas legū poenas iure ac dignitate matronali exoluerentur: lenocinium pfiteri coeperant: et ex iuuetute vtriusq; ordinis pfligatissimus quisq;: quo minus i opa scaenae arenaeq; edenda senatuscōsulto tenerent: famosi iudicij notam sponte subibant. Eos easq; omnes ne quod refugiū in tali fraude cuiq; esset: exilio affecit. Senatori latum clauum ademit: quē cognouisset sub. kal. iulij demigrasse in hortos: quo uilius post illum diē aedes in vrbe conduceret. Alium e quaestura remouit: q; vxorem pridie sortitione ductam postridie repudiasset.

De exteris cerimoniis et ritibus p eum prohibitis.

Eternas ceremonias aegyptios iudaicosq; ritus cōpescuit: coactis qui supstitōne ea tenebātur: religiosas vestes cū istrumēto omni cōburere. Iudaeorum inuentutē p speciem sacramenti i puincias grauioris caeli distribuit: reliquos gentis eiusdem vel similia sectantes vrbe summouit: sub poena perpetuae seruitutis nisi obtēperassent. Expulit et mathematicos: sed deprecantibus ac se artem desituros promittētib; veniam dedit.

De quibusdā bene gestis p eū tā Romae q; extra.

In primis tuendae pacis a grassaturis ac latrociniiis seditōnūq; licētia curā habuit. Statōes militū p italiā solito frequētōres disposuit. Romae castra cōstituit: quibus praetorianae cohortes vagae ante id tēpus et p hospitia disperfae cōtinerent. Populares tumultus exortos grauiissime coecuit: et ne ozirent sedulo cauit. Laede i theatro p discordiam admissa capita factionū et histriones: ppter quos diffidebat: relegauit: nec vt renocaret vnq; vllis populi precibus potuit euinci. Quū pollentina plebs funus cuiusdam primipilaris non prius ex foro mississet q; extorta pecunia per vim haeredibus ad gladiatorū munus: cohortem ab vrbe: et aliam a Lotti regno dissimulata itineris causa detectis repente armis: concinentibusq; signis per diuersas portas i oppidum immisit. Ac partem maiorē plebis: ac decurionum i perpetua vīcula con-

iecit: aboleuit et vim morēq; Asylox: quae usquam erant. Lyzicenis i ci-
ues ro. violentius quaedā ausis publice libertatem ademit: quam Alsi-
thridatico bello meruerunt. Hostiles motus nulla postea expeditione su-
scepta per legatos compescuit: nec per eos quidem nisi cunctanter et ne-
cessario. Reges ifestos suspectosq; cōminationibus magis et querelis
q; vi repressit. Quosdā p blāditiā atq; pmissa extractos ad se nō remi-
sit: vt Albarabodū germanū: Thrasypolū thracem: Archelanz capadocē:
cuius ē regnum in formam prouinciae redegit.

De mora eius in vrbe: et q; puincias nō visitauerit.

b Jennio continuo post adeptū imperiū pedem porta nō extulit.

Sequēti tempore praeter q; in ppinqua oppida: et quū longis-
sime Antio tenuis nusquā abfuit. Idq; p raros et paucos dies: quāuis p
uicias quoq; et exercitus reuissuz se saepe pnuiciasset: et ppe quot annis
pfectōne praepararet vehiculis cōpachēsis cōmeatibus p municipia
et colonias dispositis. Ad extremū vota p itu et reditu suo suscipi pas-
sus: vt vulgo iam per iocū gallipedes vocaretur: quem cursitare ac ne cu-
biti quidē mensuram pgrederi puerbio graeco notatum est:

De morte filioz eius: et secessu suo in campaniam.

f Ed orbatuz vtroq; filio: quoz Germanicus i syria: Drusus ro-
mae obierat: secessum campaniae petiit: constanti et opinione et
sermone pene omniū quasi neq; rediturus vnq; et cito mortem etiā obi-
turus: quod paulo minus vtrunq; euenit. Nam neq; romam amplius re-
diit: sed et paucos post dies iuxta Terracinam i praetorio: cui speluncae
nomen erat: icoenante eo cōplura et ingentia saxa fortuito superne dilap-
sa sunt: multisq; cōuiuaz et ministroz acclis praeter spem euasit.

De secessu caprensi et aliis gestis eius.

p Eragrata campania: quū Capuae capitoliū: Nolae templū An-
gusti. quā causam pfectionis praetēderat: dedicasset: capreas se contu-
lit: praecipue delectatus insula: q; vno paruoq; litore adiretur septa vn-
diq; praeruptis immēsaē altitudinis rupibus et pfundo maris: statiq;
reuocante assidua obtestatione populo propter cladē: qua apud fidenas
supra viginti hominū milia gladiatorio munere ampbiteatri ruina perie-
rant: transiit in continentem: potestatemq; omnibus aduendi sui fecit: tā-
to magis q; ab vrbe egrediens ne quis se interpelleret: edixerat: ac toto iti-
nere aduētes summouerat.

De abiecta cura reip. per eum.

r Egressus i insulam reip. quidem curam vsq; adeo abiecit: vt po-
stea non decurias equitū vnq; suppleret: nō tribunos militum:
praefectosq; nō prouiciarū praefides vllos mutauerit. Hispaniā et Sy-
riam p aliquot annos sine consularibus legatis habuerit: Armeniā a par-
this occupari: Aldeſiam a dacis sarmatisq; gallias a germanis vastari
neglexerit magno dedecore imperij: nec minori discrimine.

De vitis eius et potu ac commestationibus.

c Aeterū secreti licētiā nactus: et quasi ciuitatis oculis remotus:

euncta simul vitia male diu dissimulata tandē profudit: de quibus sigilla-
tim ab exordio referam: In castris tyro etiam tum ppter nimiam vini
auiditatem pro Liberio Biberius: pro Claudio caldus: pro Nerone
mero vocabatur: postea princeps in ipsa publicorū morum correctione cū
Domponio Glacco et L. pilone noctē continuumq3 biduū epulando po-
tandoq3 consumpsit: quorū alteri Syriam puinciam: alteri praefecturā
urbis confestim detulit: codicillisq3 iucundissimos: et omnium horarū ami-
cos professus. Sertio Claudio libidinoso ac prodigo seni olim ab Au-
gusto ignominia notato: et a se ante paucos dies apud senatum increpito
coenā ea lege cōdixit: ne quid ex consuetudine immutaret: aut demeret:
vtq3 nudis puellis ministrantibus coenaretur. Ignotissimū quaesitū
candidatū nobilissimis ateposuit ob epotā in cōuiuio ppināte se vini am-
phoram. Asellio Sabino sestertia ducēta donauit p dialogo: in quo bo-
leti et ficedulae et ostreae et turdi certamen iduxerat. Nouum deniq3 of-
ficiū instituit a voluptatibus pposito equite ro. L. Laesonio prisco.

De luxuria et libine eius.

I Ecessu vero caprensi et sellariā excogitauit sedem arcanarū libi-
dinum: i quam vndiq3 cōquisiti puellarū et exoletorū greges: mō-
struosiq3 concubitus repertores: quos spintrias appellabat: triplici serie
cōneri iuicem icestarent se coram ipso: vt aspectu deficientes libines ex-
citaret. Cubicula plurifariam disposita tabellis ac sigillis lasciuissimarū
picturarū et figurarum adornauit: librisq3 elephantidis instruxit: ne
cui in opera edenda exemplar impetratae scaenae deesset. In siluis quo-
q3 ac nemoribus passim venereos locos cōmentus ē: prostantesq3 p an-
tra et cauas rupes ex vtriusq3 sexus pube panischorū et nympharū habitu:
palamq3 iā et vulgato noie isulae abutentes caprineum dictitabant.

De ieffabili abusu luxuria eius.

M Aioze adhuc et turpioze ifamia flagrauit: vir vt referri audiriue
nedum credi fas sit: quasi pueros pīmae teneritudinis: quos pi-
sciculos vocabat institueret: vt natanti sibi inter foemina versaren-
tur: ac luderent: lingua morsuq3 sensim appetentes: atq3 etiā quasi ifantes
firmiores necdum tamē lacte depulsos iguini ceu papillae admoueret: p
nior sane ad id genus libidinis et natura et aetate. Quare parrhasij quo-
q3 tabulam i qua Mdeleagro Atalanta ore morigeratur legatā sibi sub cō-
ditōne vt si argumento offenderet: decies pro ea sestertium acciperet: nō
modo praetulit: sed et i cubiculo dedicauit. Sertur et i sacrificādo quon-
dam captus facie ministri acerram praeferentis nequisse abstinere: quin
pene vir dum re diuina peracta ibidem statim seductum constupraret: si-
mulq3 fratrem eius Tibicinem: atq3 vtriq3 mox q mutuo flagitium ex-
probrabant: crura fregisse:

De illusionibus eius ad foeminas.

F Deminarū quoq3 et quidē illustrium capitibus qntopere solitū
sit illudere: euidentissime apparuit. Malloniae cuiusdā exitu: quā
pductā nec quicquam amplius pati cōstantissime recusantem delatori

Tertius liber.

bus obiecit: ac ne ream quidem interpellare desuit: ecquid poeniteret: do nec ea relicto iudicio domū se arripuit: ferroq; transegit: obscaenitate oris hirsuto atq; olido seni clare exprobrata: vnde nota i athellanico exordio proximis ludis assensu maximo excepta percrebuit: hircum vetulū capreis naturam ligurire.

De auaricia et tenacitate eius.

P Ecuniae parcus ac tenax: comites peregrinationum expeditō nūq; nūq; salario cibariis tantum sustentauit. Etiam modo liberalitatē ex indulgentia vitrici, psecutus cū tribus classibus factis, p dignitate cuiusq; primae sexcentena sestertia: secundae quadringēta distribuit: ducenta tertiae: quā nō amicorū sed graecorū appellabat.

De operibus publicis per eum: et spectaculis nō factis: et parcitate alimoniarū.

P Rinceps neq; opera vlla magnifica fecit. Nam et quae sola susceperat idest Augusti templū restitutōneq; Sōpeiani theatri i perfecta post tot annos reliquit. Neq; spectacula omnino edidit: et his quae ab aliquo ederentur: rarissime interfuit: ne quid exposceretur utiq; postq; comoedum Actium coactus est manumittere. Paucoꝝ senatorū inopia sustentata ne pluribus opem ferret: negauit se alijs subuenturum nisi senatui iustas necessitatū causas probassent. quo peracto placentorū modestia et pudore deterruit: in quibus Ortalum Quinti Hortensij oratoris nepotem: qui permodica re familiari auctore Augusto quattuor liberos tulerat.

De auaricia et parcitate et alijs gestis eius.

P Ablice munificentiam bis omnino exhibuit pposito millies sestertio gratuito i triēnij tēpus. Et rursus quibusdā dominis insularū: quae i monte celio deflagrauerāt: pretio restituto: quorū alterū magna difficultate nūmaria populo auxiliū flagitante coactus ē facere: quū p senatusconsultū sanxisset: vt foeneratores duas patrimonij partes i solo collocarent: debitores totideꝝ aeris alieni statim soluerent: nec res expediretur. Alterum ad mitigandam temporum atrocitatem. Quod tamē beneficium tanti aestimauit: vt montem celium appellatione mutata vocari Augustum iusserit. Adiliri post duplicata ex Augusti testamento legata nihil vnq; largitus est praeter q; singula milia denarioꝝ. Praetoria nis q; Seiano se non accommodassent: et quaedam munera syriacis legionibus: q; solae nullam Seiani imaginē iter signa coluissent. Atq; etiam missiones veteranoꝝ rarissimas fecit ex senio mortem: ex morte compendū captas. Neq; prouincias quidem vlla liberalitate subleuauit excepta Asia disiectis terraemotu ciuitatibus.

De rapinis et cōcussionibus eius.

P Rocedente mox tempore et ad rapinas conuertit animū. Sat constat. En. Lentulū augurem: cui census maximus fuerit metu et langore ad fastidiū vitae ab eo actum: et vt ne quo nisi ipso haerede moreretur. Condemnatam et generosissimā foeminam lepidam in gra-

*Kami. 11
Amr. 5ff. 11*

tiam Quirini consularis praediuitis et orbi: qui dimissam eam e matrimonio post vigesimū annum veneni olim i se comparati arguebat. Praeterea galliarum et Hispaniarum Syriaeque et Graeciae principes confiscatos ob tā leue ac tam impudens calumniarū genus: ut quibusdā non aliud sit obiectū: quā quod partē rei familiaris i pecunia haberent. Plurimis et ciuitatibus: et priuatis veteres imunitates: et ius metallorum ac vectigaliū adēpta. Sed et Clononē regē parthorum: qui pulsus a suis quasi i fidē. P. R. cū igēti gaza Antiochiam se receperat: spoliatiū perfidia et occisum.

Vonones

De odio eius contra consanguineos et coniunctos.

O Diu: aduersus necessitudines in Druso primū fratre deterit. per data eius epistola: qua secum de cogendo ad restituendā libertatem Augusto agebat: deinde et in reliquis. Juliae vxori tantū affuit: ut re legatae quod minimū est: officij aut humanitatis aliquid impertiret: ut ex constitutōne patris vno oppido clausam: domo quoque egredi: et commercio hominum frui vetuerit. Sed et peculio concessio a patre: praebitisque annuis fraudauit per speciem publici iuris: quod nihil de his Augustus testamento cauisset. Matrem Liuiā grauatus velut partes sibi ac quas potentiae vindicātem: et congressum eius assiduū vitauit: et longiores secretioresque sermones: ne eius consiliis quibus tamen interdū et egere: et vti solebat: regi videretur. Tulit et pindigne actū i senatu: ut titulis suis quasi Augusti: ita et Liuiae filius adūceretur. Quare nō parentē patriae appellari nō vllū insignem honorem recipere publice passus ē: sed et frequēter admonuit: quod nō maioribus nec foeminae cōuenientibus negociis abstineret: praecipue ut aduertit incendio iuxta aedem Vestae: et ipsas interuenisse: populūque et milites: quo enixius opem ferrent: adhortatam sicut sub marito solita esset.

Item de odio et crudelitate eius in matrem.

E hinc ad similitudinem usque processit hac ut ferunt de causa. instanti saepius ut ciuitate donatū in decurias allegeret: negant alia se conditione allecturum quā si pateretur adscribi albo extortum id sibi a matre. At illa cōmota veteres quosdā ad se Augusti codicillos de acerbitate et intollerantia morum eius e secretario protulit atque recitauit. Hos et custoditos tādū et exprobratos tā ifeste adeo grauiter tulit: ut quidā putēt iter causas secessus hanc ei vel praecipuā fuisse. Toto quidē triennio quo viuente matre absuit: semel omino eā nec amplius quā vno die paucissimis vidit horis. Ac mori neque aegrae adesse curauit: defunctaque et dū aduentus sui spem facit: cōpluriū dierū mora corrupto demū et tabido corpore funera tā phibuit cōsecrari: quasi id ipsa mādasset. Testamentum quoque eius pro irritō habuit: omnesque amicitias et familiaritates: etiam quibus ea funeris sui curam moriens demādarat: intra breue tempus as fluxit. vno ex his equestri ordinis viro: et in Antiliam condemnato.

De crudelitate et odio eius contra filios.

Filioz neque naturalē Drusum: neque adoptiuū germanicū patria charitate dilexit. alteri viciis ifensus. nā Drusus animi fluxio

Tertius liber.

D. 217

Germanicus

In p. p. legatus

1720

ris remissiorisq; vitae erat. Itaq; ne mortuo quidē p̄de affectus ē: s; tamē non statim a funere ad negociorū cōsuetudinem redijt: iusticio longiore inhibito. Quin et Aliensium legatis paulo serius cōsolātib; quasi ob litterata iā dolois memoria irridēs: se quoq; respondit vicem eorū dolere: q; egregium ciuem Hectorē amisissent. Germanico vsq; adeo obtrectauit: vt et praeclara facta eius pro superuacuis elueret: et gloriosissimas victorias ceu damnosas. r. p. increparet. q; vero Alexandriam propter ī mensam et repentinam famē: inconsulto se adisset: questus ē in senatu. et causa mortis fuisse ei per. L. n. Isidorem legatum Syriae creditur: quez mox huius criminis reum putant quidā mādata prolaturū: nisi ea secreta obstarent: per quae multifariam increpitum: et per noctes celeberrime acclamatum est: redde germanicum: quam suspicionem confirmauit ipse postea: coniuge etiam ac liberis Germanici crudelem in modum afflictis.

De crudelitate et odio eius contra nurum.

Nurū Agrippinā post mortem mariti liberius quiddam questam manu apprehendit: graecoq; versu si non dominaris inquit filiola iniuriam te accipere existimas: nec vllō mox sermone dignatus est. Quondā vero inter coenā porrecta a se poma gustare nō ausam etiam vocare desuit: simulans veneni se crimine accersi: quū praestructum vtrūq; consulto esset: vt et ipse tentandi gratia offerret: et illa quasi certissimum exitum caueret. Nouissime calūniatus modo ad statuam Augusti: modo ad exercitus confugere velle Isidatariam relegauit. Conuiciantiq; oculum per centurionem verberibus excussit. Rursus mori in aedia destitanti per vim ore diducto infulciri cibum iussit. sed et perseverantem: atq; ita absumptā criminosisq; insectatus ē: quum diem quoq; natalis eius iter nefastos referēdū suasisset. Imputauit et q; nō laqueo stragula tā ī gemonias abiecerit. p. q; tali clauentia iterponi decretū passus est: quo sibi gratiae agerēt: et capitolino ioui domū ex auro sacraretur.

De crudelitate et odio eius contra nepotes.

Quam ex germanico tres nepotes Neronē et Drusum et Caiū: ex Druso vnum Liberiū haberet: destitutus morte liberorū maximos natu de Germanici filiis Neronē et Drusum patrib; conscriptis cōmēdauit: diemq; vtriusq; tyrocinij congiario plebi dato celebrauit: sed vt comperit ineūte āno pro eorū quoq; salute publice vota suscepta: egit cū senatu nō debere talia praemia tribui nisi expertis: et aetate p. uectis. atq; ex eo patefacta iteriore animi sui nota omnīū criminatōib; obnoxios reddidit: variaq; fraude iductos vt et cōcitarent ad cōuicia: et cōcitati pderent. accusauit p. litteras amarissime cōgestis et p. bzis: et iudicatos hostes fame necauit. Neronem ī isula pontia: Drusum in ima parte palacij. Putant neronē ad voluntariā mortē coactū: quū ei carnifer quasi ex senatus auctoritate missus laqueos: et vncos ostēteret. Druso autē adeo alimēta subducta vt tomētū e culcitra tētauerit mādere. Amboz sic reliquias dispfas: vt vix qnq; colligi possent.

Culcita, ab inculcando

De eius crudelitate contra amicos:

f Aper veteres amicos ac familiares. xx. sibi e numero principum civitatis depoposcerat: velut consiliarios i negociis publicis. Hox oim vix duos aut tres icolumes praestitit: caeterosqz aliū alia de causa pculit. Inter quos cū plurimox clade Aeliū Seianū: quē ad sum- mā potētiam nō tā beniuolentia puerat: qz vt esset cuius ministerio ac fraudibus liberos germanici circūveniret; nepotēqz suum ex Druso fili- um naturalem ad successionem imperij confirmaret.

De crudelitate et saevicia eius contra gram-
maticos et magistros.

n Philolenior i cōiuctores graeculos: quibus vel maxime aqūe-
scebat. Senonē quēdā exquisitius sermocinātē: quū iterrogasset
quaenā illa tā molesta dialectos esset: et ille respōdisset Doidē: relegavit
cynarā: existimās exprobratū sibi veterē secessum: qz Dozice Rhodi lo-
quant. Itē quū soleret ex lectione quōttidiana quaestiones sup coenā p-
ponere: Et cōperisset Seleucū grāmaticū a ministris suis pquire: quos
quoqz tēpore tractaret auctores: atqz ita praeparatum venire primū a cō-
tubernio remouit: deinde ēt ad mortem compulit.

De crudelitate eius in iuventute.

f Aena ac lenta natura ne i puero quidē latuit: quā Theodorus ca-
dareus Rhetoze paeceptor: et psperisse primus sagaciter: et
assimilasse aptissime visus ē: subinde in obiurgando appellans eum
id ē lutum a sanguine macera-
tum: sed aliquāto magis i principe eluxit ēt inter initia: quū adhuc fano-
rem moderatōis assimulatione captaret. Scurrā: qui praetereunte fune-
re clare mortuo mandarāt: vt nūciaret Augusto nōdū reddi legata: quae
plebeis reliquisset: adtractum ad se recipere debitum: duciqz ad supplici-
um iperauit: et patri suo verū referre. Nec multo post in senatu Pompe-
io cuiādam equiti ro. quiddam perneganti: dū vincula minatur: Affirma-
uit fore: vt ex Pompeio pompeianus fieret acerba cauillatōne simul ho-
minis nomen icessens veteremqz partium fortunam.

De crimine laesae maiestatis atrociter acto:

f Ab idem tēpus consulente praetore an iudicia maiestatis cogi-
iuberet: exercendas esse leges respondit: et atrocissime exercuit.
Statuae quidā Augusti caput dempserat: vt alterius iponeret. Acta res
in senatu. Et quia abigebat p tormenta quaesita ē: Dam nato reo paula-
tim genus calumniae eo processit: vt haec quoqz capitalia essent circa Au-
gusti simulacrum seruū cecidisse: vestem mutasse: nummo vel annulo ef-
figiem ipressam latrinae aut lupanari intulisse: dictum vllum factūe eius
existimatōne aliqua laesisse. periit deniqz et is qui honorem in Colonia
sua eo die decerni sibi passus ē: quo decreti et Augusto olim erant.

De atrociter gestis p eū sub specie gravitatis.

m Alta praeterea specie gravitatis ac mox corrigēdox: s; et magis
naturae obtēpans ita saevae et atrociter factitavit: vt nōnulli ver-

Aleg. seiang

*scm
scm
pug
atrox n5 m
pug
grauis
pug
atrox n5 m*

Tertius liber.

ficulis quoq; et praesentia exprobarēt: et futura denūciarent mala.

Asper et immitis breuiter vis omnia dicam.

Dispeream si te mater amare potest.

Non es eques: quare: non sunt tibi milia centum.

Omnia si quaeras: et rhodus exilium est.

Aurea mutasti Saturni saecula Caesar:

Incolumi nam te ferrea semper erunt.

Sustidit vinum: quia iam sitit iste cruorem.

Tam bibit hunc auide: q; bibit ante merum.

Aspice foelicem sibi: non tibi Romule syllam:

Et marium si vis aspice: sed reducem:

Nec nō Antoni ciuilia bella mouentis:

Non semel infectas aspice caede manus:

Et dic Roma perit: regnabit sanguine multo.

Ad regnum quiquis venit ab exilio.

Quae primo quasi ab impatientibus Romae domini: ac non tam ex animi sentētia: q; bile et stomacho fingerētur: volebat accipi: dicebatq; idē tidem: oderint: dum pbent. deinde vera plane: certaq; esse ipse fecit fidē.

De poenis grauissimis unmeritis propter modi

ca commissa irrogatis.

In paucis diebus q; capreas attigit piscatori: qui sibi secretum agenti grandē nullū inopinanter obtulerat: pfricari eodē pisce faciem iussit: territus q; is a tergo isulae p aspera et deuia erepsisset ad se. Gratulanti aut inter poenā q; non et locustam: quā pgrandē ceperat: obtulisset: locusta quoq; lacerari os imperauit. Ad militē praetorianū ob surreptum e viridario pationem: capite puniuit. In quodam itinere lectica: qua uehebatur vepribus impedita exploratorem viae primarū cohortiū centurionē stratum humi pene ad necem verberauit.

Item de saeuicia et omni genere crudelitatis eiusdem.

Or in omne genus crudelitatis erupit: nūquā deficiente materia. quū primo matris: dein nepotū et nurus: postremo Seiani familiares: atq; et notos persequeretur. post cuius interitū vel saeuissimus extitit: quo maxime apparuit nō tam ipsum Seiano cōcitari solitū: q; Seianū quaerenti occasiones sumministrasse. Et si cōmētario: quē de vita sua summatim breuiterq; composuit: ausus ē scribere Seianum se punisse: q; comperisset furere aduersus Germanici liberos filij sui: quorū ipse alterū suspecto iam: alterū oppresso demū Seiano interemit. Sigillatim crudeliter facta eius erequi longū ē. Genera velut exemplaria saeuiciae enumerare sat erit. nullus a poena hominū cessauit dies: ne religiosus quidem ac sacer. Animaduersum in quosdam ineunte anno: accusati: dāna rtiq; multi cum liberis atq; etiam vxoribus suis. Interdictum ne capite damnatos propinqui lugerent: decreta accusatoribus praecipua praemia nōnūquā et testibus: nemini delatorum fides abrogata. Omne crimē p capitali receptum est: etiam paucorum simpliciumq; verborū. Obiectū

est poetae: q̄ in tragoedia Agamemnonem p̄bris laceſſiſſet. obiectum et
 historico: q̄ Brutum Caſſiumq̄ vltimos Romanoꝝ dixiſſet: animad-
 uerſum ſtatim in auctores: ſcriptaq̄ abolita: quāuis probarentur etiam
 aliquot ante annos Auguſto audiente recitata. Quibuſdam cuſtodia tra-
 ditis nō modo ſtudenti ſolatiū ademptū: ſed et ſermonis et colloqui
 uſus. Litati ad cauſam dicendam partim ſe domi vulnerauerūt: certi dā
 natōnis: ſed ad veratōnem ignominiaq̄ vitandam: partim in media cu-
 ria venenum hauſerunt: et tamen colligatis vulneribus ac ſemianimes:
 palpitantesq̄ in carcerem recepti. Nemo punitoꝝ non in gemonias ab-
 iectus: vncoq̄ tractus. Vigiſſanti vno die abiecti tractiq̄ inter eos pueri ⁊
 foeminae: imaturae puellae: q̄ moꝛe tradito nefas eſſet virgines ſtrangu-
 lari: viciatae priuſ a carnifice dein ſtrāgulatae. Aſſoꝛi volētibus viſ adhi-
 bita viuēdi. Nam mortē adeo leue ſuppliciiū putabat. vt quū audiſſet vnū
 ex eis Carnulium noie anticipaſſe eam exclamauerit: Carnulius me eua-
ſit. Et in recognoſcendis cuſtodiis: precanti cuidam poenae maturitatē:
 reſpondit nōdum tecū i gratiam redij. Annalibus ſuis vir conſularis iſe
 ruit frequenti quodā cōiuiū cui et ipſe aſſuerit: interrogatum eum ſubi-
 to et clare a quodam nāno aſtante menſae inter capreas: cur Paconius
 maiestatis reus tam diu viueret: ſtatim quidē petulantiam linguae obiur-
 gaſſe. Laeteruꝝ poſt paucos dies ſcripſiſſe ſenatui: vt de poena Paconij
q̄ſprium ſtatueret.

Vw conſulari

1

Item de crudelitate et ſaenicia eiꝿdem auctis.

Arit itenditq̄ ſaenicia exacerbat idicio de morte filij ſui Dru-
ſi: quē quū morbo et iteperatā periffe exiſtumaret: vt tandem in-
 teremptū fraude Liullae vxoris atq̄ Seiani cognouit: neq̄ tormentis
 neq̄ ſupplicio cuiuſquā pepcit: ſoli huic cognitōni adeo per totos dies
 deditus et intentus: vt rhodiensem hoſpitē quē familiaribus litteris ro-
 mam euocarāt adueniſſe ſibi nūciatū torqueri ſine moꝛa uſſerit: quaſi ali-
 quis ex neceſſariis quaēſtioni adeſſet. deinde errore detecto: et occidi: ne
 diuulgaret iuriā. Carnificinae eiꝿ oſtenditur locus capreis: vnde dāna-
 tos p̄ longa et exquisita tormenta praecipitari corā ſe in mare iubebat:
 excipiente claſſarioꝝ manu: et cuntis atq̄ remis elidente cadauera:
 ne cui reſidui ſpiritus quicq̄ ineſſet. Excogitauerat aut̄ inter genera cru-
 ciatus: et vt larga meri portione p̄ fallaciam oneratos repente veretris de-
 ligatis fidicularū ſimul vrinaeq̄ tormento diſtenderet: quod et niſi eum
 moꝛs praenueſſet: et Thraſyllus cōſulto: vt aiūt: diſſerre quaedā ſpelō-
 gioris vitae compuliſſet: plures aliquanto necaturus. Ac ne reliquis qui-
 dem nepotibus parſurus creditur: quū et Caiū ſuſpectum haberet: ⁊ Ti-
 beriuꝝ vt ex adulterio cōceptū aſpernaretur: nec abhorret a vero: nanq̄
 identidem foelicē Priamum vocabat: q̄ ſuperſtes omniū ſuoꝝ exiſtiſſet.

Dzuſg

Seiang

Priamy.

De ſuſpicionē in qua vixit inter facinoꝛa.

q̄ Nam iter haec nō modo iuiſus: ac deteſtabilis: ſed praetrepidus
 quoq̄ atq̄ et cōtumeliis obnoxius vixerit: multa iudicia ſunt.
 aruſpices ſecreto ac ſine teſtibus cōſuli vetuit. Vicina vero vrbi oracu-

Tertius liber.

la disicere conatus est: s; maiestate praenestinarū sortium territus destitit: quū obsignatas deuectasq; Romam nō reperisset in archa nisi relata rursus ad tēplū. Unū et alterū consulares oblati puinciis nō ausus a se dimittere vsq; adeo detinuit: donec successores post aliquot annos praesentibus daret: quū interim manente officij titulo ē delegaret plurima. Assidueq; illi per legatos: et adiutores suos exequēda curarent.

De suspitione nurus et nepotum damnatorum.

n Arum ac nepotes nūq; aliter post dānationē: q; catenatos obstruq; lectica loco mouit: prohibitis per militem obuiis ac viatoribus respicere vsquā vel consistere.

Item de diffidentia et suspitione eiusdem.

s Eianum res nouas moliētem: quāuis iā et natalē eius publice celebrari: et imagines aureas coli passim videret: vix tandē et astu magis ac dolo q; pūcipali auctoritate subuertit. Nam primo ut a se per speciem honoris dimitteret: collegam sibi assumpsit i quinto cōsulatu: quem longo iteruallo absens ob id ipsum susceperat. Deinde spe affinitatis ac tribuniciae potestatis deceptū inopinantē criminatus est pudēda miserandaq; oratōne: quū inter alia patres cōscriptos precaretur: mitterent alterū e consulibus: qui senem se et solū in conspectū eorū cum aliquo militari praesidio pduceret. Sic quoq; diffidens tumultumq; metuens Drusum nepotē quē viculis adhuc Romae cōtinebat: solui: si res posceret: ducemq; cōstitui praeceperat. Aptatis ē nauibus ad quasq; legiones meditabatur fugam: speculabūdus ex altissima rupe idētidem signa: quae ne nūcij morarēt: tolli pcul: vt quicq; factū praesentiret: mādaauerat. Verū et oppressa cōiuratōne Seiani nihilo securior: aut cōstantior p nouē primos menses nō egressus ē villa: quae vocatur iouis.

De conuiciis et libellis contra eum editis.

v Rebant insuper anxīa mentes varia vndiq; cōiicia nullo nō dānatorum omne pbri genus corā vel per libellos i orchestra positos ingerente: quibus quidem diuersissime afficiebatur: modo vt prae pudore ignota: et celata cuncta euperet: nōnūq; eadem contemneret et proferret vltro ac vulgaret. Quin et Arthabani parthorum regis laceratus est literis parricidia et caedes et ignauiam et luxuriā obuiicentis monētisq; vt voluntaria morte maximo iustissimoq; ciuium odio quāprimum satisfaceret. Postremo semet ipse pertesus talis epistolae principio tantum non summam malorum suorum professus est.

De epistola eius ad senatum et oratione factum suum pronunciantibus.

q Quid scribam vobis patres conscripti: aut quo modo scribam: aut qd oīo nō scribā hoc tēpore. Dij me deaeq; poenis perdāt: quē quottidie pīre sentio. Scio: existimāt quidā praescisse haec eū pitia futuroz ac multo āte quāta se quandoq; acerbitas et infamia maneret: pspexisse. Ideoq; vt imperium iniret: et patris patriae appellatōnem: et ne i acta sua iuraretur: obstinatissime recusasse: ne mox maiore dedecore

Arthabany
Arthabany

impar tantis honoribus inueniretur. Quod sane et ex oratione eius: quem de utraque re habuit colligi potest: uel quum ait similem se semper sui futurum: nec unquam mutatur mores suos: quam diu mentis sanae fuisset: sed exempli causa cauendum ne se senatus in acta cuiusquam obligaret: qui aliquo casu mutari posset. Et rursus: si quando autem inquit de moribus de uotoque uobis animo dubitaueritis: quod priusquam eueniat: opto: ut me supremus dies huic mutatae uestrae de me opinioni eripiat: nihil honoris adiciet mihi patris appellatio: uobis autem exprobrabit: aut temeritatem delati mihi eius cognominis: aut inconstantiam contrarii de me iudicii.

De statura et membris eius et ualitudine et incessu.

Cum in Orpore fuit amplo: atque robusto: statura quae iustam excederet: latus ab humeris et pectore caeteris quoque membris usque ad imos pedes aequalis et congruens: sinistra manu agiliore ac ualidiore: articulis ita firmis ut recens et integrum malum digito terebaret. Caput pueri uel etiam adolescentis talitro vulneraret. Colore erat candido capillo pone occipitium summissiore: ut ceruicem et obtegeret: quod gentile in illo uidebatur: facie honesta in qua tamen crebri et subtiles tumores cum praegrantibus oculis: et qui quod mirum esset noctu et in tenebris viderent: sed ad breue: et quam primum a somno patuissent: demum rursus hebescebant. Incedebat ceruice rigida et obstipa adducto fere vultu plerumque tacitus: nullo aut rarissimo et cum primis sermone: eoque tardissimo nec sine molli quadam digitorum gesticatione. Quae omnia ingrata atque arrogantiae plena: et aduertit Augustus in eo: et excusare tentauit saepe apud senatum: ac populum. Professus naturae uicia esse non animi. Ualitudine prospera usus est tempore quidem principatus pene toto prope illaesa: quamvis trigesimo aetatis anno arbitratus eam suo rexerit: sine adiumento consilio medicorum.

De obseruatione religionum.

Circa deos ac religiones negligentior quippe addictus mathematicae pleniusque per suasionis cuncta fato agi. tonitrua tamen praeter modum expansebat: et turbatione caelo nunquam non coronam lauream ceruice gestauit: quod fulmine afflari negetur id genus frondis.

De artibus et disciplina eius.

Artes liberales utriusque generis studiosissime coluit. In oratione latina secutus est Lorum Alcellam: quem senem adolescens obseruauerat: sed affectatione et morositate nimia obscurabat stilum: ut aliquanto ex tempore quam a cura praestantior haberetur. Composuit et carmen lyricum: cuius est titulus conquisitio de Iulij Caesaris morte. fecit et graeca poemata imitatus Euphorionem et Arianum et Parthenium: quibus poetis admodum delectatus scripta eorum et imagines publicis bibliothecis inter veteres et praecipuos auctores dedicauit. Et ob hoc plerique et eruditorum certatim ad eum multa de his ediderunt. Maxime tamen curauit noticiam historiae fabularis usque ad ineptias: atque derisum. Nam et grammaticos: quod genus hominum praecipue ut diximus: appetebat: eiusmo-

hi

Stunr

*a supra m m m m
Ad r m p m m*

Tertius liber.

di fere quaestionibus experiebatur: Quae mater Decubae: quod Achilli nomen iter virgines fuisset. quid sirenes cantare sint solitae: et quo primū die post excessum Augusti curiam intrauit: quasi pietati simul ac religio- ni satisfactorius Adinoidis exemplo thure quidē ac vino verū sine tibicine supplicauit: ut ille olim i morte filij.

De peritia sermonis graeci: et abstinētia pñiciatus eius.

f Ermonē graeco quāq; alias promptus et facilis: nō tamen vsq; quaq; vsus ē. abstinuitq; maxime i senatu: adeo quidē ut mono- polium nominaturus prius veniā postularēt: q; sibi verbo peregrino utē dum esset. Atq; etiam i quodam decreto patrum: quum recitaretur: commutandam censuit vocem: et p peregrina nostratem re- quirendam: aut si non reperiretur vel pluribus: et per ambitum verborū rem enunciandam. Adilitem quoq; graece testimonium iterrogatum ni- si latine respondere vetuit.

De ifirmitate eius et q; ad urbē rediens retrocessit.

b Is omīno toto secessus tēpore Romā redire conatus: semel tri- remi vsq; ad primos naumachiae hortos subuectus est dispo- sita statione p ripas Thyberis: quae obuiaz pdeuntes summoneret. Itē Appia vsq; ad septimū lapidē: sed pspēctis modo nec aditis urbīs moe- nibus rediit. Primo incertū qua de causa: postea ostento territus. Erat ei i oblectamentis serpens draco: quem ex consuetudine manu sua ciba- turus quū cōsumptum a formicis iuenisset: monitus ē: ut vim multitudi- nis caueret. Rediens ergo ppe campaniam Asturae i languorem icidit: quo paulū leuatus circēios pertendit. Ac ne quā suspicionem ifirmitatis daret: castrensibus ludis non tantū iterfuit: sed ēt missum in arenā apuz iaculis desuper petiit: statimq; latere conuulso: et ut exaestuaret: afflatus aura i grauiorē recidit morbum. Sustentaui autē aliquādiu: quauis Adisenum vsq; deuectus nihil ex ordine quotidiano praetermitteret: ne conuiuiā quidem ac caeteras voluptates partim intēperantia: partim dis- simulatione. Nam Laridem medicum: q; cōmeatu abfuturus e cōuiuio egrediens manū sibi osculandi causa apprehendisset: existimans tentatas ab eo venas remanere: ac recumbere hortatus est: coenāq; protraxit. nec abstinuit consuetudine: quin tunc quoq; instans in medio triclinio astan- te lictore singulos valere dicentes appellaret.

De loco et tempore mortis eius.

i Interim quū in actis senatus legisset: dimissos ac ne auditos qui dē quosdam reos: de quibus stricti: et nihil aliud q; nominatos ab idice scripserat: pro cōtempo se habitū fremēs repetere capreas quo quo mō destinauit: nō temere quicq; nisi ex tuto ausurus: sed tēpestatib; et ingrauescente vi morbi retētus paulopost obiit in uilla luculliana octa- uo et septuagesimo aetatis āno: tertio et vigesimo iperij. xvij. kal. aprilis Ln. Acerronio proculo. L. Portio nigro consulibus. Sunt qui putēt ve- nēū ei a Laio datū lētū atq; tabificiū. Alij i remissione fortuitae febris ei bū desiderāti negatū. Nonnulli puluinum iniectū: quum extractum sibi de

*de primis primis
proponere in p
Antioch
de rebus*

83 46

Tertius liber Tiberius caesar.

ficienti anulum mox resipiscens requisisset. Seneca eū scribit intellecta defectione exēptum anulū quasi alicui traditurum parūp tenuisse: dein rursus aptasse digito et cōpressa sinistra manu iacuisse diu imobilem subito uocatus ministris: ac nemine respondēte cōsurrexisse: nec procul a lectulo deficientibus uiribus cōcidisse.

De signis praecedētibus mortē eius.

Supremo natali suo Apollinē Lemnitem et amplitudinis: et artis erimiae aduectū Syracusis: ut in bibliotheca noui tēpli poneretur: uiderat per quietē affirmātem nō posse se ab ipso dedicari. et ante paucos q̄ obiret dies turrīs phari terraemotu capreis cōcidit. ac miseni cinis et fauilla et carbonibus ad calefaciēdum tricliniū illatus extinctus: et iādū frigidus exarsit. Repēte prima uespera: atq; in multam noctē p̄tinaciter luxit.

De laetitia Romanorū in morte eius et gestis p̄ eos.

Morte eius ita lactatus ē populus: ut ad primū nūciū discurrentes: pars Tiberiū in Thyberi clamitarent: pars terram matrē deosq; manes orarent: ne mortuo sedem ullam nisi inter impios darent. Alij vncū et gemonias cadaueri minarentur: exacerbatī super memoriā p̄stinae crudelitatis et recentī atrocitate. Nā cū senatus consulto actum esset: ut poena dānatorū in decimū semp diē differret: forte accidit ut quorūdā supplicij dies is esset: quo nūciatū de Tiberio erat: hos ip̄lozantes hominū fidem: quia absente adhuc Laio nemo astant: qui adiri interpellariq; posset: custodes ne quid aduersus constitutum facerent: strāgu lauerunt: abieceruntq; in gemonias. creuit igitur inuidia quasi etiā post mortem tyranni saeuicia permanente: corpus ut moueri a Mdiseno coepit: conclamantibus plaerisq; Atellam potius deferendum: et in amphitheatro semiustulandum: Romam per milites deportatum est: crematumq; publico funere.

De testamento et vltima dispositōe eiusdem:

Testamentū duplex ante biēnium fecerat: alterum sua: alterum liberti manu: sed eodem exēplo: obsignaueratq; et humillimorum signis. Eo testamento haeredes aequis partibus reliquit Laiū ex Germanico: et Tiberiū ex Druso nepotes: substituitq; inuicem. Dedit et legata plaerisq; inter quos virginibus vestalibus ac militibus vniuersis: plebiq; Romanae viritim: atq; etiam separatim vicorum magistris.

L A I I S E C T O R I I T R A N Q U I L I
D E G E R M A N I C O C A E S A R I O N I B E R
Q U A R T U S I N E I P S E.

L A I I S E C T O R I I T R A N Q U I L I C A E S A R I.

De Germanico patre Laii et gestis eius.

Quartus liber.

ERASIA IULIUS. Caesaris pater: Drusus et iunioris Antoniae filius a Liberio patruo adoptatus: quaesturam quinquenniū anteq̃ per leges liceret: et post eam consulatum statim gessit: missusq̃ ad exercitū in Germaniā excessu Augusti nūciato legiones universas imperatorem Liberium pertinacissime recusantes: et sibi summam rei. p. deferentes: incertum constantia an pietate maiore compescuit: atq̃ hoste mox deuicto triumphauit. Consul deinde iterum creatus: ac prius q̃ honorem iniret: ad componendum orientis statū expulsus: quū Armeniae regem deuicisset: Cappadociam in prouinciae formā rede-gisset: annū aetatis agens quartum et trigesimū: diuturno morbo Antiochiae obuit: non sine veneni suspicione. Nam praeter liuores: qui toto corpore erant: et spumas quae per os fluebant: cremati quoq̃ cor inter ossa incorruptū repertum est: cuius ea natura existimatur: vt tinctum veneno igne confici nequeat.

De morte germanici.

O Buit autem: ut opinio fuit: fraude Liberij ministerio et opa. En. Dissonis: qui sub idem tempus Syriae praepositus: nec dissimulās offendendum sibi aut patrem aut filium quasi plane ita necesse esset: etiā aegrum germanicū grauissimis uerborū ac reꝝ acerbitatib⁹ nullo adhibito modo affecit: propter quae ut Romā rediit pene discerptus a populo: a senatu capitis damnatus est.

De virtutibus animi et corporis Germanici

O mnes Germanico corporis animiq̃ virtutes: et quantas nemini cuiq̃ contigisse satis cōstat. Formam et fortitudinē egregiam: ingenium in utroq̃ eloquentiae doctrianaeq̃ genere praecellens: benigno lentiam singularem: cōciliandaeq̃ hominum gratiae: ac promerendae amoris mirū et efficax studium: formae minus cōgruebat gracilitas cruzū: sed ea quoq̃ paulatim repleta assidua equi unctione post cibum. Hostem cōminus saepe percussit. Orauit causas etiam triumphalis: atq̃ inter caetera studioꝝ monumenta reliquit: et comoedias graecas. Domi forisq̃ ciuilib. Libera ac foederata oppida sine lictorib⁹ adibat. Sicubi clarorū uirorū sepulchra cognosceret: inferias manibus dabat. Laesorū clade uariā ueteres ac dispersas reliquas vno tumulto humaturus colligere sua manu et cōportare primus aggressus est. obrectatoribus etiam: qualescūq̃ et quātacūq̃ de causa nactus esset: lenis adeo et innoxius: ut pisoni decreta sua rescindentem clientelas diu ueranti nō prius succensere in animū induxerit: q̃ ueneficiis quoq̃ et deuotionibus impugnari se cōperisset. Ac ne tunc qdem ultra progressus: q̃ ut et amicitiam ei more maiorū renūciaret: mādaretq̃ domesticis ultionem: si quid sibi accideret.

De fauore et dilectione omnium ad eum.

Q uarū uirtutum fructum uberrimū tulit sic pbatus: et dilectus a suis: ut Augustus: omitto enim necessitudines reliquas: diu cōtact⁹: an sibi successorē dēstina-ret: adoptādū Liberio dēderit. Sic ulgo fa

uorabilis ut plurimi tradāt: quotiens aliquo adueniret: uel sicunde disce-
deret: prae turba occurrētū psequētiumue nō nunq̃ eum discriminē uitae
adiisse. Et germania uero post cōpressam seditionē reuertenti praetoria
nas cohortes uniuersas produisse obuiam: q̃uis p̃nunciātū esset: ut duae
tantūmodo exirent. Populi autē Romani sexum aetatem ordinē omnē
usq̃ ad uicesimū lapidem effudisse se.

De praesagiis: quae diem mortis Germanici praecenerunt:

de luctu etiam barbarico.

Amē lōge maiora et firmiora de eo iudicia i morte ac post mor-
tē extitere. Quo defūctus ē die: lapidata sunt tēpla: subuersae deūz arae:
lares a quibusdam familiares in publicum abiecti: partus coniugum ex-
positi: quin et barbaros ferūt: quib⁹ intestinum quibusq̃ aduersus nos
bellum esset: uelut in domestico cōmuniq̃ moerore cōsensisse ad induci-
as. Regulos quosdam barbā posuisse: et uxorū capita rasisse ad idiciū
marini luctus. Regum etiam regem et exercitatione uenandi: et cōiectū
Albestiganum abstinuisse: quod apud parthos iusticij iſtar est.

De moesticia et luctu in urbe de morte eius.

Omae egdē quū ad primā famā ualitudinis attonita et moesta
ciuitas lequētes nūtiōs opperiretur: et repente iam uesper i cer-
tis auctoribus cōualuisse tandem pcrebruiſſet: passim cum luminibus et
uictimis in capitolium cōcursum est: ac pene reuulsae templi fores: ne
quid gestiētes uota reddere moraretur. Exprofactus e somno Liberius
est gratulantium uocibus atq̃ undiq̃ cōcinētium: salua Roma: salua pa-
tria: saluus est germanicus. Et ut demum fato fūctum palam factū est:
non solatiis ullis: nō edictis inhiberi luctus publicus potuit: durauitq̃
et per festos decēbris mēsis dies. Auxit gloria desideriumq̃ defuncti:
et atrocitas insequētū temporū cūctis nec temere opinantibus reuerētia
eius: ac metu repressam Liberij saeuiciam: quae mox eruperit.

De vxoribus et filiis Germanici.

Abuit in matrimonio Agrippinā. Ad. Agrippae et Iuliae filiaz:
et ex ea nouē liberos tulit: quoz duo infantes adhuc rapti: vn⁹
iā puerascens iſigni festiuitate: cuius effigiē habitu cnpidinis i aede capi-
tolinae Genetris Liuiā dedicauit. Augustus i cubiculo suo positam quo-
tiscūq̃ introiret: exosculabatur. Laeteri superstitēs patri fuerūt. Tres
sexus foeminini: Agrippina: Drusilla: Liuilla continuo triēnio natae: to-
tidem mares Nero: et Drusus: et. L. Caesar. Neronem et Drusum se-
natus Liberio criminante hostes iudicauit.

De loco et tempore natiuitatis. L. Caesaris.

Aius Caesar natus ē pridie kal. septēbres: patre suo: et. L. Son-
teio Capitone consulibus. vbi natus sit icertū diuersitas traden-
tū facit. En. Lētulus Setulicus tyburi genitū scribit. Plinius secundus
i treniris vico ābitarino supra confluentes. Addit et p argumento aras
ibi ostendi iſcriptas ob Agrippinae puerperū. Versiculi i perate mox eo
diuulgati apud hibernas legiones procreatum indicant.

b. iij.

ambitazino

Me pyan

Twin. v.
Ambitazino
pyan
ab

In castris natus: patriis nutritus in armis.

Jam designati principis omen erat.

Ego in actis Antij iuenio editum. Setulicum refellit Plinius quasi mentum per adulationem ut ad laudes iuenis: gloriosiq; principis aliquid etiam ex urbe Herculi sacra sumeret: abusumq; audentius mēdacio: quāte annū fere natus Germanico filius tyburi fuerat appellatus et ipse. L. Caesar: de cuius amabili puericia: imaturoq; obitu supra diximus. Plinium arguit ratio temporū. Nam qui res Augusti memoriae mādant: Germanicum exacto consulatu in galliam missum consentiunt iam nato Laio. Nec Plinij opinionē iscriptio arae quicq; adiuuerit: quū Agrippina i ea regione filias enixa sit. Et qualiscūq; partus sine ullo sexus discrimine puerperium uocetur: quod antiqui et puellas pueros: sicut et pueros pueros dictitarēt. Extat et Augusti epistola ante paucos q; obiret menses: ad Agrippinam neptē ita scripta de Laio hoc (Neq; enī quis q; iam aliis infans nomine pari tunc supererat) puerū Caium. xv. kal. iunij: si dii uolent: ut ducerent Talaris et Asellius: heri cum his constitui. Aditto praeterea cum eo ex seruis meis medicum: quem scripsi Germanico: si uellet ut retineret: valebis mea Agrippina: et dabis operam ut ualens peruenias ad Germanicum tuum. Abunde arbitror patere non potuisse ibi nasci Caium: quo ppe bimulus demum perductus ab vrbe sit. Uersiculorū quoq; fidem eadem haec eleuant: et eo facilius: q; hi sine auctore sunt. Sequenda igitur est: quae sola anterior restat publici instrumenti auctoritas. Praesertim quū Caius Ancum omnibus semper locis: atq; secessibus praelatū nō aliter q; natale solū dilexerit. Tradaturq; et sedē ac domicilium imperij taedio vrbis trāsferre eo destinasse.

De cognomine Laij et ubi prim o fuerit educatus.

Aligulae cognomen castrensi loco traxit: quia manipulario habitu iter milites educabatur. apud quos quātum praeterea p hanc nutrimentoꝝ consuetudinē amore et gratia valuerit: maxime cognitū ē: cum post excessum Augusti tumultuantes et in furorem vsq; praecipites solus haud dubie conspectu suo flexit. Non enim prius dstitērūt: q; obligari eum ob seditionis periculū: et in proximam ciuitatē demandari animaduertissent. Tūc demum ad poenitētiā uersi represso ac retento vehiculo inuidiam: quae sibi fieret: deprecati sunt.

De loco et apud quos secundo fuerit educatus.

Omitatus ē patrē: i syriaca expeditōe. vnde fuerus: primū i matris: deinde ea relegata in Liuiae Augustae pauiae suae cōtubernio mansit: quā defunctam praetextatus ēt tūc p rostris laudauit. Transiitq; ad Antoniam auiam. et vnde vicesimo aetatis anno accitus Capreas a Tiberio vno atq; eodem die togam sumpsit: barbāq; posuit sine ullo honore: qualis contigerat tyrocinio fratrum eius. hic omnibus iudiis tentatus elicientium Logentiumq; se ad querelas nullam vnq; occasionem dedit: Perinde oblitterato suorū casu: ac si nihil cuiquā accidisset: quae uero ipse pateretur incredibili dissimulatōe transmittens. tan

tiq; in animum: et qui iuxta erant: obsequij: vt non immerito sit dictum: nec
seruum meliorem vllum: nec deteriozem dominū fuisse.

De signis sacuiciae eius in iuuentute. *photon*
Aturam tamen saeuam atq; probrosam: nec tūc quidē inhibere
poterat: quin et animaduersionibus poenisq; ad supplicium da
torū cupidissime interesset: et ganeas atq; adulteria capillamēto celatus:
et veste longa noctibus obiret: ac scaenicas saltandi canendiq; artes stu
diosissime appeteret. facile id sane Liberio patiente si per has māsuefie
ri posset ferum eius igeniū. Quod sagacissimus senex ita prozsus perspe
xerat: vt aliquotiens praedicaret exitio suo omniūq; Laium viuere: et se
natricem serpentis id genus. p. r. phaetōtem orbi terrarū educare.

De vxore eius et suspitōne veneficij i Liberium.

On ita multo post Iuniam Claudillam. Als. Syllani nobilissi
mi viri filiam duxit vxorē. Deinde augur i locū fratris sui Dru
si destinatus: prius q; inauguraret: ad pontificatum traductus ē: insigni
testimonio pietatis atq; idolis: quū deserta desolataq; reliquis subsidi
is aula: Seiano hoste tūc suspecto mori et oppresso: ad spem successionis
paulatim admoueret. Quā quo magis confirmaret amissa Iunia ex par
tu Enniam Neuiam Alsacronis vxorem: qui tum praetorianis cohorti
bus praeerat: sollicitauit ad stuprū: pollicitus et matrimonium suū: si po
titus iperio fuisset: deq; ea re et iureiurando et chirographo cauit: p hāc
insinuatus Alsacroni veneno Liberium agressus est: vt quidam opinant:
spirantiq; adhuc detrabi anulū: et quoniam suspicionem retinentis da
bat: puluinū iussit iniici: atq; et fauces manu sua oppressit: liberto: qui ob
atrocitatem facinoris exclamauerat: confestim in crucem acto. Nec ab
horret a veritate: quū sint quidam auctores: ipsum postea etsi non de per
fecto at certe de cogitato quondam parricidio pfectum. Eloziatum enī
esse assidue: et in cōmemorāda sua pietate ad vlciscendam necem matris
et fratrum itroisse se cum pugione cubiculū Liberij dormientis et misert
cordia corzeptū abiecto ferro recessisse: nec illū quāq; sensisset aut iquire
re quicq; aut erequi ausum.

De imperio Laii Caligulae Caesaris:

Ic imperium adeptus. p. r. vel vt ita dicā hoīum genus voti com
potem fecit: exoptatissimus pnceps maxime parti puincialium
ac militum: qui ifantes plaeriq; cognouerant. Sed et vniuersae plebi vr
banae ob memoriā Germanici patris: miseratōezq; prope afflictae do
mus. Itaq; vt a Alsifeno mouit quāuis lugentis habitu: et funus Libe
rij psequens: tamen inter altaria et victimas ardentesq; taedas densis
simo: et laetissimo obuiozū agmine icessit: super fausta nomina sydus et
pullum et puppum et alumnū appellantium:

De gestis i initio pncipatus eius.

Agressorq; urbem statim cōsensu senatus: et irrūpētis i curiā tur
bae irrita Liberij volūtate: qui testamēto alterū nepotē suū: prae
textatum adhuc cohaeredem ei dederat: ius arbitriumq; omnium re

Sony
Naryx
pythorem

photon

pha

chirgraphu Cami

rum illi permissum est tanta publica laetitia: ut tribus primis mensibus: ac ne totis quidem supra centū sexaginta milia victimarū caesa tradatur. Quum deinde paucos post dies i proximās cāpaniae isulas traiecisset: vota p reditū suscepta sunt: ne minimā quidem occasionem quoq; omittente i testificanda sollicitudine et cura de icolumitate eius. Et vero i aduersam valitudinē icidit pernoctatibus cunctis circa palatium non defuerūt: qui depugnatos se armis p salute aegri: quique capita sua titulo pposito vouerent. Accessit ad imēsum ciuium amorē notabilis et exterminorū fauor. Nāq; Arthabanus parthorū rex odium semper contemptūq; Liberij prae se ferens amicitiam eius ultro petiit: venitq; ad colloquium legati consularis: et transgressus Euphratem aquilas et signa romana: caesarumq; imagines adorauit.

De pijs et ciuilibus gestis per um i initio principatus.

i. Accendebat et ipse studia hoīum omni genere popularitatis. Liberio cū plurimis lachrymis pro concione laudato funeratoq; aplissime: confesti pandateria et pontias ad trāsferendos matris fratrisq; cineres festinauit tēpestate turbida: quo magis pietas emineret: adiitq; venerabundus: ac per se met i urnas condidit. Nec minore scaena hostiam praefixo i biremis puppe verillo et ide Romā thyberi subuectos per splēdidissimū quēq; equestris ordinis medio: ac frequenti die duobus forulis mausoleo itulit. i feriasq; his annua religione publice istitu it: et eo amplius matri circenses: carpentūq; quo i pompa traduceretur. At i memoriā patris septēbrē mensem germanicū appellauit. Posthaec Antoniae auiae quicquid vnquā Iunia Augusta bonorū cepisset: vno senatus cōsulto cōgessit. Patruum Claudium equitem romanum ad id tempus collegam sibi i consulatu assumpsit. Fratrem Liberium die virilis togae adoptauit: appellauitq; principem iuuentutis. De sororibus auctor fuit: ut omibus sacramentis afficerentur. Neq; me liberosq; meos cariores habeo: q; Caium et sorores eius. Item relatōibus consulū: quod bonū foelixq; sit. L. Caesari sororibusq; eius: pari popularitate damnatos: relegatosq; restituit. Criminūq; si qua residua ex priore tēpore manebant: omium gratiam fecit. Commentarios ad matris fratrumq; suorum causas pertinentes: ne cui postmodum delatori aut testi maneret vl lus metus connectos i forum: et ante clare obtestatus deos: neq; legisse neq; attigisse quicquam concremanit. Libellum de salute sua oblatū non recepit: contendens nihil sibi admissum: cur cuiq; iuisus esset: negauitq; se delatoribus aures habere.

De ciuilibus gestis et moderatōne eius.

Iditrias monstrosarū libidinū aegre ne pfundo mergeret exortatus: vrbe summonit. Liti Labieni: Cordij Cremutij: Cassi Seueri scripta senatus cōsultis abolita requiri: et esse i manibus: lexicariq; pmisit: quādo maxime sua itereffet: ut facta quaeq; posteris tradantur. Ratōnes imperij ab Augusto proponi solitas: sed a Liberio intermissas publicauit. Magistratibus liberam iurisdicōnem et sine sut ap-

pellatōne concessit. Equites romanos seuerē curiosq; nec sine modera-
tōne recognouit: palas adempto equo: quibus aut pbi aliquid: aut igno-
miniae iesset. Eorū qui minore culpa tenerentur: nominibus modo i reci-
tatōne praeteritis: vt leuior labor indicantibus foret. Ad quattuor prio-
res quintā decuriā addidit. Lētavit et comitioz more reuocato suffragia
populo reddere. Legata ex testamēto Tiberij quāq; abolito: s; et Linae
Augustae: quod Tiberius supprefferat: cum fide ac sine calumnia repae-
sentata psoluit. Ducentesimam auctionum italiae remisit. Adultis incen-
diorum dāna suppleuit. ac si quibus regna restituit: affectū et fructū om-
nium vectigalioz: et reddituum mediij temporis vt Antiocho comageno
sestertium milies confiscatū. Quoq; magis nullius non boni exēpli fau-
tor videretur: mulieri libertinae octoginta donauit: q; excruciatā grauif-
simis tormentis de scelere patroni reticuisset. Quas ob res iter reliquos
honores decretus est ei clipe⁹ aureus: quē quot annis certo die collegia
sacerdotum in capitolium ferrent senatu prosequente: nobilibusq; pue-
ris: ac puellis carmine modulato laudes virtutum eius canentibus. De-
cretum autem vt dies quo cepisset iperū: palilia vocaretur: velut argumē-
tum rursus conditae vrbis.

De cōsularibus p eū gestis et de liberalitate eius ad populū.

Cōsulatus quattuor gessit. primū ex kalēdis ianuarij p duos mē-
ses. secūdū ex kal. ianuarij p triginta dies. tertium vsq; in idus
ianuarij. quartū vsq; vij. idus easdem. Ex omnibus duos nouissimos cō-
iūxit: tertū aut lugdunū inuit solus: non vt quidā opinantur superbia ne-
gligentiae: sed q; defunctum sub calendarū diez collegā rescisse absens
non potuerat. Cōgiarium populo bis dedit trecenos sestertios. toties a-
bundantissimū epulum senatui equestriq; ordini et coniugibus ac liberis
vtroq;q;. Posteriore epulo forēsia insuper uiris pueris ac foeminis fa-
scias purpurae ac cōchylij distribuit. Et vt laeticiam publicam i ppetuū
quoq; augeret: adiecit diē saturnalibus: appellauitq; iuuenalem.

De spectaculis per eum editis.

Mūera gladiatoria partim in amphitheatro tauri: partim in sep-
tis aliquot edidit. quibus iseruit cateruas afrozū campanozūq;
pugilū ex vtraq; regione electissimoz. Neq; spectaculis semper ipe prae-
sedit: sed interdum aut magistratib⁹ aut amicis praesidēdi munus iun-
xit. Scaenicos ludos et assidue et varij generis multifariam fecit: quos-
dam et nocturnos accēs tota vrbe luminibus. Sparsit et missilia vari-
rum rerū: et panaria cū obsonio viritim diuisit. qua epulatione equiti ro-
mano contra se hilarius audiuq; vespenti partes suas misit. Sed et se-
natori ob eādē cām cod: cillos: quibus praetore eū extra ordinē designa-
bat. Edidit et circēses plurimos a mane vsq; ad vespērā iteriecta modo
africanarū venatōne: mō Troiae decursione. z quosdā praecipuos minio
et chrysocolla cōstrato circo: nec vllis nisi ex senatorio ordine auriganti-
bus: cōmisit: et subitos: quū lege luciana apparatū circi prospicere pauci
ex proximis menianis postulassent.

Quartus liber.

De nouo genere spectaculi per eum edito.

n Quum praeterea atq; inauditum genus spectaculi excogitauit. Nam baiarū medium iteruallū et puteolanas moles trium miliū et sexcentoz fere passuum pōte cōiūxit. Lōtractis vndiq; onerariis nautibus et ordine duplici ad anchoras collocatis: superiectoq; aggere terreno ac directo in appiae viae formā. Per hūc pontē vltro citro comeauit biduo cōtinenti. primo die phalerato equo insigniq; quercica corona et cetra et gladio aureaq; chlamyde. postridie q̄drigario habitu curriculo q; biūgi famosorū equoz prae se ferens Dareum puerum et parthoz obsidibus: cōmitante praetorianoz agmine et in esedo cohorte amicorū. Scio plerosq; aestimasse talem a Laio pōtem excogitatum aemulatōe Ferris: qui non sine admiratione aliquanto angustiozem bellespontum contabulauerit. Alios: vt Germaniam et Britanniam: quibus iminebat: alicuius imēsi operis fama territaret. Sz auū meū narrātem puer audieba cām opis ab interioribus aulicis pditā: quod Thrasyllus mathematicus anxio de successore Liberio et in Uerum nepotē prouiori affirmasset non magis Caiū iperaturum q̄ per baianum sinum equis discursuz.

De spectaculis p eū peregre factis.

e Didit et peregre spectacula in Sicilia: Syracusis hasticos ludos: et i gallia Lugduni miscellos. Sz 7 certamē quoq; graecae latinaeq; faciūdiae: quo certamine ferunt victoribus praemia victos contulisse: eorūdē et laudes cōponere coactos. Eos aut qui maxime displicuissent: scripta sua spōgia linguaue delere iussos: nisi ferulis obiurgari: aut flumine proximo mergi maluissent.

De operibus publicis p eū editis et peractis.

o Pera sub Liberio semipfecta templū Augusti: theatrūq; Pompeij absoluit. Inchoauit aut aquae ductū regione tyburri: et amphitheatrū iuxta septa. Quoz operū a successore eius Claudio: Alterum pactū: omissum alterū ē. Syracusis collapsa vetustate moenia: deozq; aedes reffectae. destinauerat et Sami Polycratis regiam restituere: Alile ti didymeū pagere: In iugo alpiū urbem condere: sed ante omnia isthmum in Achaia perfodere. Adiseratq; iam ad dimetiendū opus prunipilarem Caium.

De vanagloria et elatōne eiusdem.

b Actenus quasi de p̄cipe: reliqua vt de mōstro narranda sunt. Compluribus cognominibus assumptis (Nam et pius: et caestroz filius: et pater exercitū: 7 optimus maxim⁹ Caesar vocabat) quū audiret forte reges: qui officij causa i urbē aduenerāt: cōcertātes apud se sup coenā de nobilitate generis exclamauit.

Nec multū absfuit quin statim diadema sumeret: speciēq; principatus i regni formā conuerteret. Uerū admonitus et p̄cipū et regum se excessisse fastigium: diuinā ex eo maiestatem asserere sibi coepit. datoq; negocio vt simulacra numinum religione et arte praecleara: inter quae olympici Iouis apportarentur egregia: quibus

Dareus puer

Xerxes

Aug regis

30 milia
p. 77

capite dempto suum iponeret: partem palatij ad forum vsq; pmonit. at q; aede Castoris et Pollucis i vestibulū transfigurata consistens saepe inter fratres deos mediū adorādū se adeuntibus exhibebat: et quidam eum latialem iouem consalutauerunt. Templū ēē numini suo propriū z sacerdotēs: et excogitatissimas hostias instituit. In templo simulacrum stabat aureum iconium. Amiciebat q; quottidie veste: quali ipse vteretur. magisteria sacerdotij ditissimus quisq; et ambitōne: et licitatōne maria vicib; cōparabāt. Hostiae erāt phoenicopteri: pauones: erythrotaoēs: numidicae: meleagrides: phasianae: quae generati p singulos dies imolarēt. Et noctibus quidē plenam fulgētēq; lunā inuitabat assidue in amplexus atq; cōcubitum. interdiu uero cum capitolino ioue secreto fabulabatur: modo insusurrans ac praebens inuicem aurem: modo clarius nec sine iurgiis. Nam uox cōminantis audita est.

donec exoratus ut referebat: z in cōubernium ultro inuitatus sup templū diui Augusti ponte trāsmisso palatium capitoliumq; coniunxit. mox quo propior esset in area capitolina nouae domus fundamenta iecit.

De eodem et detractōne et saenicia eius contra propinquos. Grippae se nepotē neq; credi: neq; dici ob ignobilitatē eius volebat: succēsebatq; si qui vel oratōne vel carmine imaginib; eū Caesarū isererēt. Praedicabat aut matrē suam ex incesto: quod Augustus cum Julia filia admisisset: pcreatam. Ac nō cōtētus hac Augusti i sectatōne: actiacas sicalasq; victorias vt funestas populo Romano: z calamitosas vetuit solemnibus feriis celebrari. Liuiam Augustam pauā Ulyxem stolatū identidē appellans ēē ignobilitatis quadam ad senatus epistola arguere ausus est: quasi materno auo decurione fundano ortaz: quū publicis monumentis certum sit aufidiū ligonē Romae honoribus functum. Aniae Antoniae secretum petenti denegauit: nisi vt iterueniret Alsacro praefectus. Ac per istiusmodi idignitates et taedia causa extitit mortis dato tamen vt quidam putant: ēē veneno. Nec defunctae vllum honorem habuit: pseritq; e triclīnio ardentem rogi. Fratrem Tiberium iopinantem repente imisso tribuno militum iteremit. Syllanū itez socerū ad necem secandasq; nouacula fauces compulit. Lausatus i vtroq; q; hic igressum se turbatius mare non esset secutus: ac spe occupandi urbem si quid sibi p tempestates accideret: remansisset. Ille Antidorum oboluisset: quasi ad praecauenda venena sua sumptum: Quum et Syllanus impatientiam nauisae vitasset: et molestiam nauigandi. et Tiberius propter assiduam et igrauescentem tussim medicamento vsus esset. Naz successorē imperij Claudium patrum non nisi in ludibrium referuauit.

De libidine eius cum omnibus sororibus.

Um omibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit: plenoq; cōuiuio singulas ifra se vicissim collocabat vxore supra cubate. Ex his Drusillā viciasse virginē praetextatus adhuc creditur. Atq; etiā

Augurium

*Verba eius
Celebra*

Quartus liber.

in concubitu eius quōdam depraehensus ab auia Antonia apud quam simul educabāt. Mox Lucio Cassio longino consulari collocatā abduxit. Et i modū iustae vxoris ppalā habuit. Haeredē quoq; bonorū atq; ipe rij aeger instituit. eadē defuncta iusticiū idixit: in quo risisse: lauasse: coenasse cū parētib⁹ aut cōiuge: liberisue capitale fuit: ac moeroris ipatiēs: quū repēte noctuq; pfugisset ab vrbe: transcurrissetq; Campaniam Syraculas petiit: rursusq; inde propere rediit: barba capilloq; promisso: nec vnq; postea quātiscūq; de rebus: ne pro concione quidem populi aut apud milites nisi per nomē Drusillae deierauit. Reliquas sorores nec cupiditate tanta nec dignatione dilexit: vt quas saepe exoletis suis pstrauerit: quo facilius eas in causa Aemylj Lepidi condemnauit quasi adulteras: et insidiaz aduersus se conscias: et nec solum chirographa omniū requisita fraude ac stupro diuulgauit: sed et tres gladios in nece sua praeparatos Marti vltori addito elogio consecrauit.

De matrimoniis et vxoribus eius.

Matrimonia contraxerit turpius: an dimiserit: an tenuerit nō ē facile discernere. Liliam Domestillam Laio Disoni nubentem quū ad officiū et ipse venisset: ad se deduci imperauit: itraq; paucos dies repudiatam biēnio post relegauit: q; repetisse vsum prioris mariti tempore medio videbat. Alij tradūt adhibitū coenae nuptiali mandasse ad Disonem contra accumbētem: noli vxorem meā premere: statimq; e conuiuio abduxisse eā secū: et proximo die edixisse matrimonium sibi repertū exēplo Romuli et Augusti. Liliam Paulinā Caij Mēmij consularis exercitus regentis nuptam facta mentione auiae eius vt quōdam pulcherri me subito ex puincia euocauit: ac pducta a marito coniunxit sibi: breuiq; missam fecit interdicto cuiusquā i perpetuū coitu. Lesoniam neq; facie insigni neq; actate itegra matremq; iā ex alio viro trium filiarum sed luxuriae ac lasciuiae pditae et ardentius et constantius amauit. vt saepe chlamyde peltaq; et galea armatā et iurta adequitatem militibus ostenderit: amicis vero ē nudam. Quā enīā vxorio nomine dignatus ē: vno atq; eodem die pfessus et maritus se eius et patrem ifantis ex ea natae. Infantem autē Juliā Drusillam appellatā p omnium dearum templa circūferens Mneruae gremio imposuit: alendamq; et instituendam commēdauit. Nec vllō firmiore idicio sui seminis esse credebat q; feritatis: quae illi quoq; tanta iam tunc erat: vt ifestis digitis ora et oculos simul ludentium infantium icesset.

De crudelitate eius cōtra propinquos et caeteros.

Lue ac frigidum sit his addere quo ppinquos amicosq; pacto tractauerit. Ptolemaei regis Iubae filium cōsobrinum suū (erat enī et is. M. Antonij ex Helenae filia nepos) et i primis ipsum M. Sacronē: ipaz Enniā adiutores ipeij: quibus omibus p necessitudinis iure p q; meritorū gratia cruenta mors psoluta ē. Nihilō reuerentior lenior ue erga senatum: quosdam summis honoribus functos ad esedum sibi currere togatos per aliquot passuum milia et coenanti modo ad pluteuz mō

Laius Caligula caesar.

ad pedes stare succinctos linteo passus ē. Alios cum clam interemisset citare nihilominus ut uiuos perseuerauit paucos post dies uoluntaria morte periisse mentitus. Consulibus oblitus d natali suo edicere abrogauit magistratum: fuitq; p tridui sine summa potestate respublica. Quae storem suū in cōiuratione nominatum flagellauit ueste detracta subiecta q; militū pedibus: quo firme uerberaturi insisterent. Simili supbia uolentiaq; caeteros tractauit ordines. Inquietatus fremitu gratuita in circo loca de media nocte occupantium omnes fustibus abegit. aelisi q; per eum tumultum uiginti amplius equites Romani: totidem matronae sup innumeram turbam caeterā. Scaenicis ludis iter plebem et eqtem causā discordiaꝝ serens decimas maturius dabat: ut equestres ab isimo quo q; occuparetur. Gladiatorio munere reductis iterdum flagrantissimo sole uelis emitti quēq; uetabat. Remotoq; ordinario apparatu rabidis feris uilissimos senio cōfectos: gladiatores quoq; pegmares: patres familiariaꝝ notos sed isignes debilitate aliqua corporis subiiciebat. Ac nōnūq; horreis praeclusis populo famem indixit.

Item de saeuicia et crudelitate eiusdem.

Saeuiciam ingenij p hec maxime ostendit: quū ad saginaz feraz muneris praeparataꝝ carius pecudes cōpararetur: ex noxiis laniandos adnotauit. et custodiaꝝ seriem recognoscens nullius īspecto elogio stans tātūmodo itra porticum mediam a caluo ad caluum duci īperauit. Notū erexit ab eo: qui pro salute sua gladiatoria operā promiserat: Spectauitq; ferro dimicantem nec dimisit nisi uictorem: et post multas preces alteruz qui se periturum ea de causa uouerat: cūctatē pueris tradidit uerberatū īfulatūq;: qui uotū reposcentes per uicos agerēt: quoad praecipitaretur ex aggere. Multos honesti ordinis deformatos prius stigmatum notis ad metalla et munitiones uiarū: aut ad bestias condemnauit: aut bestiaꝝ more quadrupedes cauea coercuit: aut medios serra dissecuit. Nec omnes grauib; ex causis uerum male d munere suo opinatos uel q nunquam per genium suum deierassent: parentes supplicio filioꝝ īteresse cogebat: quoꝝ uni ualitudinem l'excūsanti lecticam misit. Alium e spectaculo poenae epulis statī adhibuit: atq; omni comitate ad hilaritatem et iocos puocauit. Euratorem munerum ac uenationum p cōtinuos dies in conspectu suo cathenis uerberatū nō prius occidit: q; offēsus putrefacti cerebri odore. Atellanae poetam ob ambigui loci versiculum media amphiteatri arena igni cremauit. Eqtem romanum obiectum feris: quum se innocentem proclamasset: reduxit: abscissaq; lingua rursus induxit.

De saeuicia eius contra suos exules et senatorem.

Euocatum quēdā a uetere exilio sciscitatus quidnam ibi facere consueffet: respondente eo per adulatōnem deos semper orauit: ut qd euenit: periret Tiberius: et tu īperares: opinans sibi quoq; exules suos mortem īprecari: misit circū īnsulas: qui vniuersos trucidarēt. Quū discerpi senatorem concupisset: subornauit qui ingredientem curiam repente

Quartus liber.

hostem publicum appellantel inuaderent: graphiisq; cōfossū lacerādū caeteris traderēt. Nec ante faciatus est: q̄z membra ⁊ artus ⁊ uiscera hominis tracta p̄ uicos: atq; ante se cōgesta uidisset.

De Atrocibus dictis eius.

i **M**aiissima facta augebat atrocitate uerborū: nihil magis ī natura sua laudare se: ac pbare dicebat: q̄z ut ipsius uerbo utar: hoc est inuerecūdiā. Adonēti Antoniae auiae tāq; pax esset nō obedire: memēto ait: omīa mibi in omēs licere. Trucidaturus fratrem: quem metu uenenoꝝ praemuniri medicamētis suspicabat: Antidotum inquit aduersus Caesarem. Relegatis sororibus nō solū insulas habere se: sed etiam gladios minabatur. Praetorium uirū ex secessu Anticirae: quam ualitudinis causa petierat p̄pagari sibi cōmeatum saepius desiderantem: quum mandasset interim: adiecit necessariā esse sanguinis missionem: cui tam diu nō p̄deset hellex. Decimo quoq; die numerū puniendorū ex custodia subscribens rotationem se purgare dicebat. Gallis Graecisq; aliquot uno tempore cōdemnatis gloriabat gallo graeciam se subegisse.

De Atrocibus ⁊ diris factis eius

n **N**on temere ī quēquā nisi crebris ⁊ minutis ictibus animaduerti passus est p̄petuo notoq; iā p̄aecepto ita fieri: ut se mori sentiat. Punito p̄ errorem nominis alio: q̄z quem destinauerat: ipm quoq; paria meruisse dixit. Tragicum illud subinde iactabat: oderint dū metuant. saepe ī cūctos pariter senatores: ut Sciani cliētes aut matris: ac fratrum suoz delatores inuectus est: prolatis libellis: quos crematos simulauerat. Ofensa q; Tiberii saciicia quasi necessaria: cum tot criminantibus credendū esset. equestrem ordinem ut scaenae arenaeq; deuotū assidue p̄scidit. In sensus turbae fauenti aduersus studiū suū exclamauit: utinam populus romanus vnā ceruicem haberet. Quūq; tetrinius latro postularetr: et qui postularent tetrinios esse ait. Retiarij tunicati quinq; numero gregatim dimicantes sine certamine vllō totidem secutoribus succubuerant: quum occidi uberentur: vnus resumpta fuscina omnes victores intemit: hāc ut crudelissimā caedem et defleuit edicto: et eos qui spectare sustinuisent: execratus est.

De quacrela eius cōtra suorum tēporū foelicitatem.

q **V**eri ēt palam de cōditōne temporū suorum solebat: q̄ nullis calamitatibus publicis insignirentur. Augusti principatū clade uariana Tiberij ruina spectaculorū apud fidenas memorabilē factum sui obliuionem imminere p̄speritate rerum. Atq; idēdem exercitū caedes: famem: pestilentiam: incendia: biatū aliq̄ terrae optabat.

De crudelitate eius ēt ī coenis ludis spectaculis et sacris.

a **N**imū quoq; remittenti ludoq; et epulis dedito eadem factorū dictorūq; saciicia aderat. Saepē in conspectu prandētis vel cōmessantis seriae quaestiones per tormenta habebant. Miles decollādi artifex q̄buscūq; custodia capita āputabat. Putcolis dedicatōe pōtis

Caïus Caligula caesar.

quē excogitatū ab eo significauim⁹: quū multos e littoze inuitasset ad se: repente omnes praecipitauit: Quosdam gubernacula appraehendētes contis remisq; detrusit in mare. Romae publico epulo seruum ob detra ctam lectis argenteam laminam carnifici confestim tradidit: ut manib⁹ abscissis: atq; ante pectus e collo pendentibus praecedente titulo: q cau sam poenae idicaret: p coetus epulantiū circūduceretur. Alfirmilonem e ludo rudibus secū batuentes ⁊ sponte prostratum confodit ferrea sica: ac more uictorum cū palma discurret. Admota altaribus uictima succin tus pompaz habitu elato alte malleo cultrarium mactauit. lautiore cōui uio effusus subito in cachinnos: cōsulibus: qui iuxta cubabant: quidnam rideret blande quaerentibus: quid ingt nisi uno meo nutu iugulari utrū q; uestrum statim posse.

De Appelle p eum flagellato: ⁊ aliis gestis eius.

Inter uarios iocos: quum assistens simulacro Jouis Apellē tra goedum cōsulisset: uter illi maior uideretur: cūctantē flagellis discidit: collaudans subinde uocem deprecantis: quasi etiam in gemitu praedulcem. Quotiens uxoris uel amicae collum exoscularetur: adde bat tam bona ceruir simulac iussero: demet. Quin ⁊ subinde iactabat: ex quisitum semel fidiculis de Lesonia sua: cur eam tātopere diligeret.

De malignitate ⁊ superbia eius cōtra omnes.

Ec minore liuore ac malignitate: q; supbia saeuiciaq; pene ad uersus omne genus hominū grassatus ē. Statuas uiroz illustriū ab Augusto ex capitolina area propter agustias in marcium cāpum colla tas ita subuertit: atq; disiecit: ut restitui saluis titulis nō ualuerit. Aetuit posthac uiuentium cuiq; usq; statuas aut imaginem nisi se cōsulto et auc tore poni. Logitauit etiam de Domeri carminibus abolendis: cur enim sibi non licere dicens: quod Platonī licuisset: qui eum e ciuitate: quam cōstituebat: ciecerit. Sed ⁊ Virgilii ⁊ Liti Liuii scripta ⁊ imagines pau lum absuit: qn ex omnibus bibliothecis amouerit. Quoz alterum ut nul lus ingenij minimaeq; doctrinae: alterū ut uerbozum in historia: negli gentemq; carpebat. De iuris quoq; consultis quasi scientiae eoz omnē vsum abolit⁹ saepe iactauit: se mehercle effectuz ne qd respōdere pos

Itē de eodē et de inuidia ei⁹ cōtra omēs.

Sint praeter eū.

Etera familiarū insignia nobilissimo cuiq; ademit: Torquato torquē: Lincinato crinē: En. Pōpeio stirpis antiquae magni cognomen. Ptolemaeum de quo rettuli et accersitū e regno: et exceptū honorifice nō alia causa repente pcussit: q; q edente se munus ingressus spectacula cōuertisse hominū oculos fulgore purpureae abollae aiaduer tit. pulchros et comatos quotiēs sibi occurrerent occipitio raso deturpa bat. Erat e suis proculus patre primipilari ob egregiam corporis āpli tudinem et speciem colossos dictus. Hunc e spectaculis detractum repē te et i arenam deductum thraci: et mox oplomacho comparauit: bisq; victorem constringi sine mora iussit: et pannis oblitum vicatim circū duci: ac mulieribus ostendi: deinde iugulari. Nullus deniq; tam abie

Quartus liber.

ctae cōditōnis: tāquā extremae fortis fuit: cuius nō cōmodis obtrecta-
ret. Nemozēsi regi q̄ multos iam annos potiretur sacerdotio: validiorē
aduersariū subornauit. quū quodā die muneris esedario porio ob pspe-
ram pugna serui sui manumittenti studiosius plausum esset: ita se proxi-
puit e spectaculis: vt calcata lacinia togae praeceps per gradus iret indi-
gnabundus et clamitans dñm gētū populū ex re leuissima plus honoris
gladiatori tribuentem q̄z consecratis principibus aut praesenti sibi.

De luxuria et libidine eiusdem.

p Adiciaciae neqz suae: neqz alienae pepercit. Marcum Lepidum
Ad. nestorē pantominū quosdā obfides dilexisse fert commē-
cio mutui stupri. Valerius Catulus cōsulari familia iuuenis stupratum a
se: ac latera sibi cōtubernio eius defessa ēt vociferatus ē. Super sororū
incesta et notissimū prostitutae Pirallidis amorem non temere vlla illu-
striorē foemina abstinuit: quas plaerūqz cum maritis ad coenam voca-
tas praeterqz pedes suos trāsēntes diligenter ac lente mercatū more cō-
siderabat: ēt faciē manu alleuās: si quae pudore summitteret. Quoties d
ide libuisset egressus triclinio: quū maxime placitā seuocasset: paulo post
recētibz adhuc lasciviae notis reuersus vel laudabat palā vel vitupera-
bat: singula numerās bona malaue corporis atqz cōcubitus. Quibusdā
absentiū maritorū noie repudiū ipe misit: iussitqz in acta referri.

De luxuria eiusdē i coenis: balneis: aedificiis: et aliis operibus.

n Epotinis sumptibus omiūm pdigoz igenia superauit: cōmen-
tus nouū balneaz vsuz: portētosissima genera ciboꝝ atqz coena-
rū: vt calidis frigidisqz vnguentis lauaretur: p̄tiosissimas margaritas a-
ceto liquefactas sorbozet: cōiuiis ex auro panes et obsonia apponeret:
aut frugi boiem esse oportere dictitans aut Caesarē. Qui et numos non
mediocris summae e fastigio basilicae Iuliae p̄ aliquot dies sparsit i ple-
bē. Fabricauit et de cedris liburnicas gēmatas puppibus versicoloribus
velis: magna thernarū et porticuū et triclinioꝝ laritate: magnaqz ēt vi-
tiū et pomiferarū arborū varietate: quibus discubens de die iter choros
ac symphonias littoꝝa campaniae peragraret. In extructōnibus praeto-
riorū atqz villarū omi rōne posthabita nihil tā efficere concupiscebat q̄z
qd̄ posse effici negaret. Et iactae itaqz moles ifesto ac p̄fundo mari. et
excisae rupes durissimi silicis: et campi mōtibus aggere aequati: z cōpla-
nata fossuris montiū iuga: incredibili qdem celeritate quum moꝝ culpa
capite lueretur. Ac ne singula enumerē: imensas opes totumqz illud Li-
berij Caesaris vices ac septies milies sestertium non toto vertente an-
no absumpsit.

De rapinis et extorsionibus eiusdem.

e Exhaustis igitur atqz egens ad rapinas cōuertit animū vario et
exquisitissimo calumniarū: et auctōnū: et vectigaliū genere. Ne-
gabat iure ciuitatē romanam vsurpare eos: quozū maiores sibi posteris
qz eā ipetrassent: nisi filij essent: neqz enim itelligi debere posteros vltra
hunc gradum: prolataqz diuozum Iulij et Augusti diplomata ut vetera

3 /
27 000

25 13 5000
24 /
8 25 000

Caïus Caligula caesar.

et obsoleta deflebat. Arguebat et pperam editos cēsus : quibus postea quacūq; de causa quicq; incrementi accessisset. Testamēta primipilariū: qui ab initio principatus Liberij neq; illū neq; se haeredem reliquissent: ut ingrata rescidit. Item caeteroz ut irrita et vana: quoscūq; qd diceret haerede Laesare mori dstinasse. Quo metu iniecto quum iam et ab ignotis iter familiares: et a parētibus iter liberos palam haeres nūcuparet: derisores uocabat: q post nuncupationem uiuere perseveraret: et multis uenenatas macteas misit. Lognoscebat autem de talibus causis taxato pū⁹ mō summae: ad quem conficiendum cōsideret. confecto demum excitabatur: ac ne paululum quidem morae patiens super quadraginta reos quōdam ex diuersis criminibus una sententia condemnauit. gloriatus qz est expergefactae somno Lesoniae quantum egisset: dum ea meridia- ret. Auctione proposita reliquias omnium spectaculorum subiecit et uenditauit exquirens per se precia: et usq; eo extendens: ut quidam immenso coacti quaedam emere ac bonis exuti uenas sibi inciderent. Nota res est Aponio Saturnino iter subsellia dormitante monitū a Caio praeconem: ne praetorium virum crebro capitis motu nutantem sibi praeteriret: nec dicendi finem factum: quoad tredecim gladiatores sestertium nonagies ignoranti addicerentur.

Item de eodem et de turpibus lucris eius.

¶ In gallia quoq; quum damnataz soroz ornamēta et supellectilē et seruos atq; etiam liberos immensis pretiis uendidisset: inuitatus lucro quicq; instrumenti ueteris aulae erat: ab vrbe repetiit: comprehēsis ad deportandum meritoriis quoq; uibiculis: et pistrinēsis uimentis: adeo ut et panis Romae saepe deficeret: et litigatorum pleriq; q occurrere absentes ad uadimonium non possent: causa caderet. cui instrumento distraendo nihil nō fraudis ac lenocinij adhibuit: modo auariciae singulos increpans: et q non puderet eos locupletiores esse qz se: modo poenitentiam simulans: q principalium rez priuatis copiam faceret. Compererat puincialem locupletem ducēta sestertia numerasse uocatoribus: ut per falaciam conuiuio interponeretur: nec tulerāt moleste tā magno aestimari honorem coenae suae. huic postero die sedenti in auctione misit: qui nescio quid friuoli ducentis milib⁹ traderet: diceretq; coenatur apud Laesarem uocatu ipsius.

De nouis uectigalibus et tributis et sordidis quaestibus.

¶ Uectigalia noua atq; inaudita primuz p publicanos deinde quia lucrum exuberabat p centuriones tribunosq; praetorianos exercuit: nullo rez aut hominum genere omisso: cui non tributū aliquid imponeret. p eduliis: quae tota urbe uenirent: certum statutūq; exigebatur. p litibus atq; iudiciis ubicūq; conceptis quadragesima summae de qua litigaretur nec sine poena: si quis composuisse uel donasse negotium cōuinceretur: ex gerulorum diurnis quaestibus pars octaua. ex capturis pstitutarum quātum quaeq; uno concubitu mereret. Additūq; ad caput legis ut teneret publico et quae meretriciū: et quae lenociniū fecisset: nec

Edm. 1115 p. 1115 53

Edm. 1115 142

Edm. 1115 142

Com. p. 1115

Quartus liber.

non et matrimonia obnoxia essent.

Item de eodem.

e Jusinodi uestigalibus indictis neque propositis: quum per ignorantiā scripturae multa commissa fierent: tandē flagitāte populo proposuit quidem legem: sed et minutissimis litteris et angustissimo loco: uti ne cui describere liceret. Ac ne quod non manubiarum genus expediretur: lupanar in palatio constituit. Destructisque et instructis pro loci dignitate compluribus cellis: in quibus matronae ingenuique starent. Adisset circa fora et basilicas nomenclatores ad inuitādos ad libidinem iuvenes senesque: praebita aduenientibus pecunia foenebris: appositique qui nomina palam subnotarent quasi adiuvantium Caesaris redditus. Ac ne ex lusu quidem altae compedium spernens plus mēdacio atque etiam periurio lucrabatur. Et quōdam primo collusori demandata uice sua progressus iatrium domus: quum praetereūtes duos egres romanos locupletes sine mora corripere confiscarique iussisset: exultans rediit gloriansque nunquā se prosperiore alea usum.

De dote per nata filia et strenis per eū petitis et receptis.

f Alia uero nata paupertatem nec iam imperatoria modo: sed et patria conquerens onera collationes in alimoniam atque dotem puellae recepit: edixitque strenas in eunte anno se recepturū: stetitque in vestibulo aediū a kalendis Ianuarij ad captandas stipes quas plenis ante eū manibus ac sinu omnis generis turba fundebat. Nouissime cōtrectandae pecuniae cupidine incensus: saepe super imensos aureorum acervos patentissimo diffusos loco: et nudis pedibus spaciatus et toto corpore aliquādiu

De expeditōne eius germanica.

m Alitiam resque bellicas semel attigit neque ex destinato sed quum ad visendū nemus flumēque clitumni Aldeuaniam percessisset: admonitus de supplendo numero batavorum: quos circa se habebat: expeditiōnis germanicae ipetū cepit: neque distulit: sed legionibus et auxiliis undique exercitis: delectibus undique acerbissime actis contracto et omnis generis cōmeatu: quātū nūquā ante iter ingressus ē: cōfecitque mō tā festināter et rapide: ut praetorianae cohortes cōtra morē signa iumentis imponere: et ita subsequi cogerēt. iterdū adeo segniter et oblique ut octophoro veheret: atque a propinquorum urbiū plebe verri sibi vias et cōspici propter pulverē exigeret.

De gestis per eum in castris.

p Ostquā castra attigit ut se acerrimū et seuerū ducē ostēderet: legatos qui auxilia serius ex diuersis locis adduxerant: cum ignominia dimisit. At in exercitu recensendo plerisque cēturionū maturis iam: et nonnullis ante paucissimos quos cōsumaturi essent dies primos pilos ademit: causatus senium cuiusque et ibecillitatē: caeterorum increpita cupiditate cōmoda emeritae militiae ad sexcentorum milium summam rescidit. Nihil autem amplius quā Adminiocinio Bellini britanorum regis filio: qui pulsus a patre cum exigua manu transfugerat in deditionem recepto: quasi vniuersa tradita insula magnificas romae litteras misit: monitis saepe la-

toribus vt vehiculo ad forū vsq; et curiam pertēderent: nec nisi in aede Martis: ac frequente senatu cōsulibus traderent.

De eodem et de silua per eum truncata et militibus donatis et aliis gestis eius.

Mox deficiente belli materia paucos de custodia germanos traieci occulq; trans Rhēnū iussit. ac sibi post prandiū q̄tumultuosissime adesse hostē nūciari. Quo facto prapuit se cum amicis et parte equitū praetorianorū i primā siluam: truncatisq; arboribus et in modum trophaeorū adornatis ad lumina reuersus eorū quidem qui secuti nō essent: timiditatē et ignauiam corripuit. comites aut et participes victoriae nouo genere ac noie coronarū donauit: quas distinctas solis ac lunae syderumq; specie exploratorias appellauit. Rursus obsides quosdam abductos e litterario ludo clamq; praemissos deserto repēte conuiuio cū equitatu isecutus veluti pfugos ac repraehensos i cathenis reduxit. In hoc quoq; nimio praeter modū intēperans repetita coena renunciantes coactum agmen sicut erant loricatedos ad discubendum adhortatus est. Quonuit ēt notissimo Virgilij versu: durarent secūdisq; se rebus seruarent. Atq; inter haec absentem senatū populūq; grauissimo obiurgauit edicto: q̄ Laesare praeliante et tātis discriminibus obiecto itēpestiua conuiuia: circū: et theatra: et amoenos secessus celebrarent.

De apparatu exercitus cōtra oceanum et gestis aliis eius.

Postremo quasi ppetraturus bellū directa acie in littoze oceanī ac balistis machinisq; dispositis nemine gnaro ac opinante qdnam coepturus esset: repente vt cōchas legerent: galeasq; et sinus replerent iperauit: spolia oceanī vocans capitolio palatioq; debita. Et i indicium victoriae altissimam turrē excitauit: ex qua vt Pharo noctibus ad regendos nauū cursus ignes emicarent: pnunciatoq; militi donatiuo centenis viritim denariis: quasi omne exēplū liberalitatis supergressus abite inquit laeti: abite locupletes.

De cura triumphī et aliis gestis eius.

Conuersus hinc ad curam triūphi praeter captiuos ac trāsfugas barbaros galliarū quoq; pcerissimū quēq; et vt ipse dicebat: ac nōnullos ex p̄cipibus legit: ac seposuit ad pompam: coegitq; nō tantū rutilare et summittere comam: sed et sermonē germanicū addiscere: et nomia barbarica ferre. Praecepit etiā triremes: quibus introierat oceanū magna ex parte itinere terrestri Romam deuehi. Scripsit et pcuratoribus triūphū appararent q̄ minima summa: sed quantus nūquā alius fuisset: quando in omnium hominum bona ius haberent.

De Nefario consilio trucidandi legiones.

Prius q̄ prouincia decederet: consilium inuit nefandae atrocitatis legiones: quae post excessus Augusti seditionē olim monerāt: contrucidandi: q̄ et patrem suum Germanicum ducem: et se infantem tūc obsedissent: virq; a tam praecipiti cogitatōne reuocatus inhiberi nul

Quartus liber.

lo potuit modo: quin decimare velle perseveraret. Vocatos itaq; ad concionē inermes atq; et gladiis dispositis equitatu armato circūdedit. Quū videret suspecta re plerosq; dilabi ad resumēda: siqua vis fieret: arma: pfugit concionē: cōfestimq; urbē petiit deflexa omni acerbitate i fenatū: cui aiaduertēdos tātoꝝ dedecoꝝ rumores palā minabat: querēs inter caetera fraudatū se iusto triumpho: quū ipse pauloante nequid d̄ honoribus suis ageret: et sub mortis poena denunciasset.

De reditu eius ad urbē et de malo pposito et venenis repertis.

a Ditus ergo i itinere a legatis aplissimi ordinis vt maturaret oratibus q̄z maxima voce veniā: iquit: veniā: et hic mecū capulū gladij crebro verberās: quo cinctus erat: edixit et reuerti se: sed his tātū: q optarent: equestri ordini z populo. Nam se neq; ciuem neq; p̄cipē senatui amplius fore. Actuit et quēquā senatorū sibi occurrere: atq; omisso vt dilato triumpho ouans urbē natali suo ingressus est. Intraq; quartū mēsem periit ingentia facinora ausus et aliquanto maiora moliens. Siquidem pposuerat Antium deinde Alexandriam cōmigrare iterempto prius vtriusq; ordinis electissimo quoq; quod ne cui dubium videatur in secretis eius reperti sunt duo libelli diuerso titulo: alteri gladius: alteri pugio idex erat: Ambo notas et nomina continebant morti destinatoꝝ. Inuenta et arca igens variorum venenorum plena: quibus mor a Claudio demersis infecta maria traduntur non sine piscium exitio: quos enectos aestus in proxima littoꝝa eiecit.

De statura corporis z ualitudine eius.

f Statura fuit eminēti: palido colore: corpore enormi: gracilitate maxima ceruicis z crurū: z oculis et temporibus cōcauis: fronte lata z torua: capillo raro: ac circa verticem nullo: hirsutus caetera. Quare trāseunte eo pspicere ex superiore parte: aut omnino quacūq; de causa caprā nomiare criminofus et exitiale habebat. Vultū vero natura horridum ac tetrū et ex industria efferebat componens ad speculū in omnem terroꝝ ac formidinem. Ualitudo ei neq; corporis neq; animi constitit. Puer comitali morbo veratus. In adolescentia ita patiens laboꝝ erat: vt tamen nōnūq; subita defectione gradi: stare: colligere semet: ac sufferre vix posset. Mētis ualitudinē et ipse senserat: ac subinde de secessu: de q; purgando cerebro cogitauit. Creditur potionatus a Lesonia vxore a matorio quidem medicamento: sed quod in furorem verterit. Incitabatur isomnio maxime. neq; enim plusquā tribus nocturnis horis quiescebat: ac ne is quidem placida quiete: sed pauida miris rerum imaginib⁹: vt qui iter caeteras: pelagi quōdam spēm colloquentem secum videre visus sit. Ideoq; magna parte noctis vigiliae cubandiq; taedio: nunc thoro residens: nūc p longissimas porticus vagus inuocare identidem atq; expectare lucem consueuerat.

Itē de ualitudine mentis z contēptu deoꝝ z aliis gestis eius.
n On i merito mētis ualitudini attribuerim diuersissima i eodem uitia summā confidentia: z cōtra nimium metū. Nam qui deos

Caïus Caligula caesar.

tantope cōtemneret: ad minima tonitrua et fulgura cōnuere caput obuiol
uere. Ad uero maiora p̄cipere se e strato sub lectūq; cōdere solebat. De
regrinatōe quidē siciliensi irr̄sis multoz locoꝝ miraculis rep̄te a M̄es
sana noctu p̄fugit: aetnaei verticis fumo ac murmure pauefactus. Aduer
sus barbaros quoq; minacissimus: quum trans Rhenu inter angustias
densumq; agmē iter effedo faceret: dicente quodam non mediocrem fo
re cōsternationē sicūde hostis appareat: equum illico cōscēdit: ac p̄pere
versus ad pontes: ut eos calonibus et impedimētis stipatos repperit: ipa
tiēs morae per manus ac sup capita hominum translatus est. M̄dor etiaꝝ
audita rebellione germaniae fugā et subsidia fugae classes apparabat: v
no solatio aquiescens trāsmarinas sibi sup futuras p̄uincias: si uictores
alpium iuga ut cimbr̄i: uel etiam urbē: ut senones quōdam: occuparent: n̄
de credo p̄cussoribus eius postea consiliū natum apud tumultuātes m̄
lites ementiendū ipsum sibi manus intulisse: nūcio malae pugnae p̄territū.

De uestibus et caetero habitu eius.

Estu calciatuq; et caetero habitu neq; patrio neq; ciuili: ac ne
virili qdem: ac dñiq; nō huāno semper vsus est. Saepe depictas
gēmatasq; indutus penulas: manuleatus et armillatus in publicum p̄ces
sit: aliquando sericatus et cycladatus: ac modo in crepidis uel cothurnis:
modo i speculatoria caliga: nōnūq; socco muliebri. P̄lerūq; uero aurea
barba fulmē tenēs: aut fuscina: aut caduceus deoz insignia: atq; etiam
Veneris cultu conspectus est. Triumphalem quidem ornatum etiam ante
expeditionem assidue gestauit. Interdum et magni Alexandri thoracem
repetitum e conditorio eius.

De eloquētia eius et arte oratoria.

Et disciplinis liberalibus minimum eruditioni: eloquētiaē pluri
mū attendit: quantumuis facūdus et promptus utiq; si porandum in ali
quem esset irato et uerba et sententiae suppetebāt. P̄ronūciatio quoq; et
vox ut neq; eodē loci p̄ae ardore cōsisteret: et exaudiretur a procul stāti
bus. P̄derozaturus stricturum se lucubrationis suae taelū minabatur. Le
n̄ius compriusq; scribēdi genus adeo cōtemnens: ut Senecam tum ma
xime placētem commissiones meras componere: et arenam esse sine cal
ce diceret. Solebat etiam prosperis oratoꝝ actionibus rescribere: et ma
gnoz i senatu reoz accusationes defensionesq; meditari. Ac prout stilus
cesserat uel oncrare sententia sua quēq; uel subleuare: equestri quoq; or
dine ad audiēdum inuurato p̄dicta.

De arte cantandi saltandi et aurigandi.

Et alioꝝ genēꝝ artes studiosissime et diuersissimas exercuit.
Aur̄at et Auriga: et idē cantor atq; saltator batuebat pugnatoriis armis.
Aurigabat exstructo plurifariam circo canemdi: ac saltandi uoluptate ita
efferebatur: ut ne publicis quidem spectaculis temperaret: quo minus et
tragoedo pronūcianti concineret: et gestum bistrionis quasi laudans uel
corrigens palam effingeret: nec alia de causa uideretur eo die quo periit
p̄uigilium indixisse: q̄ ut initium in scaenam prodeundi licētia tēporis au

Caliga

Quartus liber.

spicaretur. Saltabat autem nonnunquam etiam noctu: et quodam tres consulares secunda uigilia in palatium accitos multaque et extrema metuens super pulpitum collocauit: deinde repetere magno tibiae et scabellorum crepitu cum palla tunicaque talari persiluit: ac desaltato cantico abiit: atque hic tam docilis ad caetera natum nesciit.

De studio ei et fauore ad plaudentes: et odio ad impediētes.

Quorum uero studio teneretur: omnibus ad insaniam fauit. M. nestorem pantomimum etiam inter spectacula osculabatur: ac si quis saltante eo uel leuiter obstreperet: detrabi iussu manu sua flagellabat. Egit Romano tumultuati per ceterum denūciavit: ut abiret sine mora hostia: perferretque ad Ptolemaeum regem in mauritania codicillos suos. Quorum exemplum erat: ei quem istuc misi: neque boni quicquam neque mali feceris. Libraces quosdam germanis corporis custodibus praeposuit. M. Sirmilonum armaturas rescidit. Columbo uictori leuiter tamen saucio uenenum in plagam addidit. quod ex eo columbinum appellauit. Sic certe iter alia uenena scriptum ab eo reatum est. Brasinae factioni ita addictus et dedit: ut coenaret in stabulo assidue et maneret. Agitatori cythico comessatione quadam in apophoretis uicies sestercium contulit. Incitato equo: cuius causa pridie circenses ne ingetaretur: uicinae silentium per milites indicere solebat: praeter equum marmoreum et praesepe eburneum: praeterque purpurea tegumenta ac monile et gemas: domum etiam et familiam et suppellectilem dedit: quolentius nomine eius iuitati acciperetur. consulatum quoque traditur destinasse.

De coniuratione et conspiratione contra eum facta.

In bacchantem atque grassantem non defuit plaudis animus adoriri. Sed una et altera conspiratione detecta: Aliis per inopiam occasionis cunctantibus duo consilium communicauerunt: perfeceruntque: non sine conscientia potentissimorum libertorum praefectorumque praetorii: quod ipsi quoque et si falso in quadam coniuratione quasi participes notati: suspectos tamen se et inuisos sentiebant. Nam et statim seductis magnam fecit inuidiam: destitit gladio affirmas sponte se periturum: si et illis morte dignus uideretur. Nec cessauit ex eo criminari alteri alteri: atque inter se omnes committere. Quum placuisset palatinis ludis spectaculo egressum meridie aggredi: primas sibi partes Cassius Charea tribunus cohortis praetoriae depoposcat: quem Caius seniores iam et mollem et effoeminatum denotare omni perbro consueuerat. et modo signum petenti priapum aut uenerem dare: modo ex aliqua causa agenti gratias osculandam manum offerre: formatam comotamque in obscenum modum.

De prodigiis futurae caedis eius.

Uturae caedis multa prodigia extiterunt: olympiae simulacrum Iouis: quod dissolui transferrique Romam placuerat: tantum cachinum repetere edidit: ut machinis labefactis opifices diffugerint. Supuenitque ilico quodam Cassius quoque nocte visum se somnio affirmans imolare taurum Ioui. Capitolium Capuae idibus Martiis de caelo tactum est. Item Romae cella palatina atriculis. Nec defuerunt qui coniectarent altero ostento periculum a custodibus domino portendi: altero caedem rursus insignem:

Laius Caligula caesar.

qualis eodē die facta quōdā fuisset. Cōsulēti quoq; de genitura sua Sulla mathematicus certissimā necē appropinquare affirmavit. Admonuerunt et fortunae aīatīnae ut a Cassio caueret: qua causa ille Cassium lōginum Asiae tū p̄cōsulem occidēdū delegauerat inemor Chacream Cassiū nominari. Idie q̄z periret: somniauit consistere se in caelo iuxta solium Iouis impulsūq; ab eo dextri pedis pollice et i terras praecipitatum. Prodigiōz loco habita sunt ēt: quae forte illo ipso die paulo prius acciderant. sacrificans respersus ē Phoenicopteri sanguine. Et Pantomimus. Ad. nestor tragoediā saltavit: quam olim Neoptolemus tragoedus ludis quibus rex Adacedonū Philippus occisus est: egerat. Et i laureolo mimo: i quo actor p̄cipiens se ruina sanguinē vomit: ut plures secundariū certatum experimentū artis darent: cruore scaena abundavit. Parabatur et in noctē spectaculū: quo argumenta inferorū per aegyptios et aethiopes explicarentur.

De Laede et morte eius:

Nono kalendas february hora quasi septima cūctatus an ad praedū surgeret marcescente adhuc stomacho pridiani cibi onere: tandē suadentibus amicis egressus ē. Quum i crypta per quam transeundum erat pueri nobiles ex Asia ad edendas i scaena operas euocati praepararent: ut eos inspiceret: hortaretq; restitit: ac nisi princeps gregis algere se diceret: redire ac repraesentare spectaculū voluit. Duplex debic fama ē: alij tradunt alloquenti pueros a tergo Chacream cervicem gladio caesum grauit̄ percussisse praemissa voce: hoc age: dehinc Cornelium sabinū alterū e coniuratis tribunū eraduerso traiecisse pectus: alij sabinum sum̄mota per consocios centuriones turba signum more militiae petisse: et Laio iouem dante Chacream exclamasse accipe ratur: respiciētiq; maxillam ictu discidisse: iacentem contractisq; membris clamitātē se viuere caeteri vulneribus triginta confecerūt. Nam signum erat omnium repete. Quidam etiam per obscoena ferrum adegerunt. Ad primū tumultum leuicarij cum asseribus in auxiliū accurrerunt. Ador germani corporis custodes ac nōnullos ex percussoribus: quosdam ēt senatores innoxios interemerunt.

De funere Laii et morte vxoris et filiae eius.

Trit̄ annis. xviij. iperavit triēnio et decem mēsis diebusq; octo: cadauer eius clam i hortos lamianos asportatū: et tumultuario rogo semiabustum leui cespite obruptū ē. Postea per sorores ab exilio reuersas erutū et sepultum crematumq;. Satis cōstat priusquā id fieret: hortorū custodes vmbreis inquietatos. In ea quoq; domo in qua occubuerit nullam noctem sine aliquo terrore transactā: donec ipsa domus incēdio consumpta sit. Perit vna et vxor Lesonia gladio a centurione confossa: et filia parieti illisa.

De gestis per senatum post mortem eius.

Conditōem tēporum illorū ēt p̄ haec aestimare quiuis possit. Nā neq; caede vulgata statim creditū ē. fuitq; suspicio ab ipso La

Quintus liber.

io famā caedis simulatā et emissam: vt eo pacto erga se hominū mētes de
phēderet: neq3 cōiurati cuiquā iperū destinauerūt. Et senatus i asserēda
libertate adeo cōsensit: vt consules primo nō in curiam: q2 Julia vocaba
tur: sed in capitolū cōnocarēt. Quidam vero sententiae loco abolendam
Laesarū memoriā ac diruenda tēpla censuerūt. Observatū aut notatum
q3 ē i primis Laesares omēs: quibus Laij praenomen fuit: ferro periisse:
iam inde abeo: qui cinnanis temporibus sit occisus.

LAJJ S T E L O R JJ I R A R Q U JJ I
I J B E R Q U J R T S J R E J P J T.

D J U S L A U D J S L A E S A R.

De Patre Claudii et gestis eius.

A T R E N L A U D J J L A Esaris Dru
sum oli decimū mox Nerone praenomine Luia
quū Augusto grauida nupsisset: itra mensem tertiu3
peperit: fuitq3 suspicio ex Clitrico p adulterij con
suetudinē pcreatum: statī certe vulgatus ē versus.

Js Drusus in quaesturae praeturaeq3 honore dux
rhetici deinde germanici belli oceanum septētrionalē primus romanorū
ducū nauigauit: transq3 rhenū fossas noui et imensi operis effecit: quae
nūc adhuc drusinae vocāt. Hostē et frequēter caesus: ac penitus i trimas
solitudines actū non prius destitit insequi: q3 species barbarae mulieris
humana āplior victorē tendere vltra sermone latino phibuisse. Quas
ob res ouādi ius: et triumphalia ornamēta pcepit. Ac post praeturam cō
festi inito consulatu: atq3 expeditōne repetita supremū diem morbo obi
it i aestiuīs castris quae ex eo appellata sunt scelerata. Corpus eius p mu
nicipiorū coloniarūq3 primores suscipientibus obuiis scribarū decuriis
ad urbē deuectū: sepultumq3 est in martio campo. Laeterū exercitus ho
norariū ei tumulū excitauit: circa quē deinceps stato die quotānis miles
decurreret: galliarūq3 ciuitates publice supplicarent. Praeterea senatus i
ter alia cōplura marmoreū arcū cū trophaeis via appia decreuit: et germa
nici cognomen ipsi posterisq3 eius. Fuisse autem credit non minus glo
riosi q3 ciuilis animi. Nam ex hoste super victorias opima quoq3 spolia
captasse: summoq3 saepius discrimine duces germanorū tota acie insecta
tus: nec dissimulasse vnquā pristinū se reip. statū quādocūq3 posset restitu
turū. Unde existimo nōnullos tradere ausos suspectū eum Augusto: reuo
catumq3 ex prouincia: et quia cunctare interēptū veneno. Quod equidē
magis ne praetermitterem: rettuli: q3 quia verum aut verisimile putem.
Quum Augustus tantopere et viuū dilexerit vt cohaeredē semper filiis
instituerit: sicut quōdam i senatu professus est: et defunctum ita pro con

Dux rheni
helli zern

Claudius Caesar.

cione laudauerit: ut deos precatus sit: similes ei Caesares suos facerent: sibi qz tā honestū qnqz exitū darent: qz illi dī dissent: nec cōtētus elogium tumulo eius versibus compositis a se exculpisse: etiam vitae memoriam prosa oratione cōposuit. Ex Antonia minore cōplures quidem liberos tulit: uerum tres omnino reliquit: Germanicum: Liuillam: Claudium.

De natiuitate Claudij et eius infancia.

Claudius natus est Julio Antonio: Fabio Africano cōsulibz kalēdis augusti lugduni eo ipso die: quo primū ara ibi augusto dedicata est. Appellatusqz Tiberius Claudius drusus: mox fratre maiore i Liuiam familiam adoptato: Germanici cognomen assumpsit. Infans autem relictus a patre: ac p omne fere pueritiae atqz adolescentiae tempus variis et tenacibus morbis cōflictatus ē: adeo ut aīo simul et corpore debetato ne pgressa quidem aetate ulli publico priuatoqz muneri habilis existimaretur. Diu etiam atqz post tutelam receptam alieni arbitrij: et sub pedagogo fuit: quez barbarum et olim sup iumentarium ex idustria sibi appositum: ut se quibuscunqz de causis qz saeuissime coerceret: ipe quodam libello cōqueritur. Ob hanc eandem ualitudinem et gladiatorio munere: quod simul cū fratre memoriae patris edebat: palliolatus nouo more praesedit. et togae uirlis die circa mediam noctem sine solēni officio lectica in capitolium latus est.

De opera eius circa liberales disciplinas.

Disciplinis tamen liberalibus ab aetate prima nō mediorem operam dedit: ac saepe experimenta cuiusqz etiā publicauit: uex nec sic qdem quicqz dignitatis assequi: aut spē d se cōmodiore i posterū facere potuit. Mater Antonia portentum eum hominis dictitabat: nec absolutum a natura: sed tantum inchoatum: ac si quē socordiae argueret stultiores aiebat filio suo Claudio: Ania Augusta pro despectissimo semper habuit: non affari nisi rarissime: nō monere nisi acerbo et breui scripto: aut per internūcios solita. Soror Liuilla quum audisset quandoqz imperaturum: tam iniquam tam indignam sortem populi romani palam et clare detestata est. Nam et auūculus maior Augustus quid de eo i utrāqz pte opinatus sit: quo certius cognoscat: capita ex ipsius epistolis posui.

Epistole Augusti ad Liuiam de testimonio Claudij.

Locutus sum cum Tiberio ut mādasti mea Liua: quid nepoti tuo Tiberio faciendum esset ludis marcialibus. Consentit autē uterqz nostrum semel nobis esse statuendū quod cōsiliū in illo sequamur: Nam si est artius: ut ita dicam quid est quod dubitemus: qn per eosdem articulos et gradus pducēdus sit: per quos frater eius perductus sit. Sin autem sentimus eum etiam

praebenda materia deridendi et illū et nos nō est hominibus. Nā semp aestuabim? si de singulis articulis tēpōz deliberabim? posse arbitremur eū gerere honores nec ne.

k.i.

liberis claudij drusi
Mox claudij

Quintus liber.

In praesentia tamē quibus de rebus cōsulis curare eum ludis martialibus tricliniū sacerdotū nō displicet nobis: si ē passur⁹ se ab Siluani filio hoie sibi affini admoneri ne qd faciat: quod cōspici ⁊ derideri possit: spectare eum circa circenses ex puluinari non placet nobis. Expositus enī i pria fronte spectaculorum conspicietur. In albanum montem ire eū nō placet nobis: aut esse Romae latinarum diebus. Cur enim non praeficiū urbi si potest fratrem suum sequi in montem. Dabes nostras mea Liuia sententias: quibus placet semel de tota re aliqd cōstitui: ne semper inter spem et metum fluctuemus. Licebit autē: fluoles. Antoniae quoq; nostrae de hanc ptem epistolae huius legendam: rursus alteris litteris Liberū adolescentē ego uero dum tu aberis quottidie inuitabo ad coenam: ne solus coenet cum suo Sulpitio ⁊ Athenodoro: qui uellem diligentius ⁊ minus deligeret sibi aliquem: cuius motū ⁊ habitum ⁊ incessum imitaretur misellus

ubi non aberrauit eius animus satis apparet:

Item tertijs litteris Liberium nepotem tuū placere mihi declamantem potuisse: peam nisi mea Liuia admiror. Nam qui tam loquatur: qui possit quum declamat dicere: quae dicenda sunt: non uideo. Nec dubium est quid post haec Augustus constituerit: ⁊ reliquerit eum nullo praeter auguralis sacerdotii honore impartitum: ac ne haeredem quidē nisi inter tertios ac pene extraneos: ⁊ parte sexta nuncuparet legatoq; nō āpius q̄ octingentoz sestertioz ꝑsecutus.

De honore consulatus eidē per Liberū negato ⁊ secessu eius.

Liberius patruus petenti honores cōsularia ornamenta dūlit: s; instantius legitimis flagitanti id solum codicillis rescripsit quadraginta aureos i saturnalia ⁊ sigillaria misisse ei. Tūc demū abiecta spe dignitatis adotium cōcessit modo in hortis ⁊ suburbano: modo domo: modo i cāpaniae secessu delitescēs: atq; ex cōubernio sordidissimoz hominū super ueterem segniciae notā ebrietatis ⁊ aleae quoq; ifamiā subiit.

De Gratia ⁊ fauore eius apud homines.

Am iterim q̄q; hoc modo agenti nunq; aut officium hominū aut reuerentia publica defuit. Equester ordo bis patronum eum ꝑferendae ꝑ se legationis elegit: Semel quum deportandum Romam corpus Augusti humeris suis a cōsulibus exposcerent: Iterum quum oppressum Seianum apud eosdem gratularentur. Quī ⁊ spectaculis adueniēti assurgere: ⁊ lacernas deponere solebat. Senatus quoq; ut ad numerum sodalium Augustalium sorte ductorum extra ordinem addiceretur: censuit. Et mox ut domus ei quam incendio amiserat: publica impensa restituere: dicēdaeq; iter consulares sentētiaē i⁹ esset. Quod decretū a-bolitum est excusante Liberio imbecillitatem eius: ac dānū liberalitate sua resarsurum pollicente: qui tamen moriens ⁊ in tertijs haeredibus eum ex pte tertia nuncupatum legato etiam circa sestertium uicies ꝑsecutus: commendauit insuper exercitibus ac senatui: populoq; Romano iter caeteras necessitudines nominatim

Claudius Caesar.

De consulatibus eius et gestis per eum.

Ub Laio demum fratris filo secundam existimationem circa initia imperii omnibus lenociniis colligente honores auspicatus consulatum gessit una per duos menses: euenitque ut primum ingredienti cum fascibus foris praeter uolans aquila dexteriore humero consideret. Sortitus est et de altero consulatu in quartum annum: praeseditque nonnumquam spectaculis in Laio uicem acclamante populo foeliciter partim: patruo imperatoris: partim Germanici fratri.

De contumeliis eidem per ludum illatis.

Ec eo minus contumeliis obnoxius uixit. Nam etsi paulo serius ad praedictam coenae horam occurrisset: non nisi aegre et circuito demum triclinio recipiebatur. Et quotiens post cibum obdormisceret: quod ei fere accidebat olearum ac palmularum ossibus icescebatur: interdum ferula flagroue: uelut per ludum excitabatur a crapreis. Solebant et manibus stercentis focci induci: ut repente expugnatus faciem sibi confricaret.

De discriminibus quae passus est.

Ed ne discriminibus quidam caruit: primum in ipso consulatu quod Nero et Drusi fratrum Caesaris statuas segnius locandas ponendasque curasset: pene honore summotus est. Deinde extraneo uel et domestico aliquo deferente assidue varieque inquietatus. Quum uero detecta esset Lepidi et Sertulici coniuratio missus in germaniam inter legatos ad gratulandum etiam vitae periculum adiit. Indignante ac fremente Laio patruum potissimum ad se missum quasi ad puerum regendum: adeo ut non defuerint: qui traderent praecipitatum quoque in flumen sicut uestitus aduenerat. Atque ex eo nunquam non in senatu nouissimum consularium sententiam dixit ignominiae causa post omnes interrogatus. Etiam cognitio falsi testamenti recepta est: in quo et ipse signauerat. Postremo etiam sestertium octogies pro introitu noui sacerdotis coactus impendere: ad eas rei familiaris angustias decidit: ut quum obligatam aerario fidem liberare non posset: in vacuum lege praedictoria ualenalis pependerit sub edicto praefectorum.

De initio imperii Claudii.

Et haec ac talia maxima aetatis parte transacta quinquagesimo anno imperium cepit quantumvis mirabili casu. Exclusus iter caeteros ab insidiatoribus Laio: quum quasi secretum eo desiderante turbam summo uerent in dietam: cui nomen est Hermeum recesserat. Neque multo post rumore caedis exterritus prorepit ad solarium proximum interque praetenta foribus uela se abdedit: latentem discurrens forte Sregarius miles animaduersis pedibus e studio sciscitandi quisnam esset: agnouit: extractusque et praemetu ad genua sibi accedente imperatorem salutauit. Hic ad alios commilitones fluctuantes: nec quicquam adhuc quam fremetes perduxit: ab his lecticae impositus: et quia sui defugerant vicissim succollatibus in castra delatus est: tristis ac trepidus miserante obuia turba quasi ad poenam rape retur isons. Receptus intra vallum inter excubias militum pernoctauit aliquanto minore spe quam fiducia. Nam consules cum senatu et cohorte

k.ii

50 aetatis anno
imperium accepit

Grang

Grang

Quintus liber.

bus vrbanis forum capitoliūq; occuparūt: asserturi cōmunem libertatē. Accitusq; et ipse p tribunū plebis i curiā ad suadenda: quae viderentur: ui se et necessitate teneri respondit. Verū postero die et senatu segniorē i exequēdis conatibus p taediū ac dissensionē diuersa cēsentiū: et multitudine quae circūstabat vnū rectorē iam z noiatim exposcente armatos p cōcione iurare in nomen suū passus est: pmisitq; singulis quina dena fertia: primus Caesarum fidem militis etiam praemio pigneratus.

De gestis per eum i initio p̄cipatus.

i Asperio stabilito nihil antiquius duxit q̄ id biduum: quo de mutādo reip. statu haesitātū erat memoriae eximerē. Omniū itaq; factorū dictorūq; i eo veniam z obliuionē i perpetuū sanxit: ac praestitit. Tribunis modo ac cēturionibus paucis e cōiuratorū i Caium numero iteremptis: exempli simul causa z q̄ suam quoq; caedē depoposcisse cognouerat. Conuersus hinc ad officia pietatis iusiurandū neq; sancti sibi: neq; crebrius istituit q̄ per Augustū. Auiāe Linae diuinos honores et circensi pompa currum elephātōz Augustino similem decernenda curauit. Parentibus inferias publicas z hoc amplius patri circenses ānuos natali die: matri carpētum: quod per circum duceretur: z cognomen Augustae ab Auiā recusatum. Ad fratris memoriam per omnem occasionem celebratam. Lomoediam quoq; graecam neapolitano certamine docuit: ac de sentētia iudicum coronauit. Re Ascarum qdem Antonium inhonoratum ac sine grata mentione transmisit testatus quondam per edictum tanto impensius petere se ut natalem patris Drusi celebraret: q̄ idem esset z aui sui Antonij. Tiberio marmoreuz arcum iuxta Pdonpeij theatrum decretum quidem olim a senatu uerum omissum peregit. Caij quoque etsi acta omnia residit: diem tamen necis: quamuis exordium principatus sui uetuit: inter fastos referri.

De honoribus p eum sp̄ctis: z aliis ciuilibus gestis eius.

e T in semet augēdo parcus atq; ciuilis praenomine imperatoris abstinuit: nimios honores recusauit: Sp̄salia filiae natalemq; geniti nepotis silentio: ac tantum domestica religione transsegit. Reminē exulum nisi ex senatus auctoritate restituit: ut sibi in curiam praefectum praetorij tribunosq; militum secum iducere liceret: utq; rata essent: quae pcuratores sui in iudicando statuerent: precario exegit. Ius nundinarū i priuata praedia a cōsulibus petiit. Cognitionibus magistratū ut unus e cōsiliariis frequenter interfuit. Eisdem spectacula edētes surgens z ipse cū caetera turba uoce ac manu ueneratus est. tribunis ple. aduentibus se pro tribunali: excusauit q̄ propter angustias non posset audire eos nisi stantes. Quare i breui spacio tantum amoris fauorisq; collegit: ut cum pfectum eum hostiam periisse ex insidiis nūciatum esset: magna cōsternatione populus z militem quasi proditorem: z senatum quasi parricidā diris excreatōib; icessere nō āte d̄stiterit: q̄ un⁹ atq; alter z mox plures a magistratib; i rostra producti saluū z appropinquare cōfirmarent.

De insidiis z cōiurationibus cōtra eum factis.

Claudius Caesar.

n Et tamē exps insidiarū vsquequaq3 pmansit: sed et a singulis
 z p factōnem et deniq3 ciuili bello ifestatus est. E plebe homo
 nocte media iuxta cubiculum eius cū pugione depræhēsus ē. Reperti et
 equestris ordinis duo ī publico: cū dolonē ac venatorio cultro præstolā
 tes: alter vt egressum theatro: alter vt sacrificantem apud Martis aedē
 adoriretur. Conspirauerāt autē ad res nouas Gallus asinius: et Statilius
 cornutus Pollionis ac Messallae oratorū nepotes assumptis compluri-
 bus libertis ipsius atq3 seruis. Bellum ciuile mouit Gurius Lamillus
 scribonianus dalmaciae legat⁹. Verum itra quintū diem oppressus est le-
 gionibus quae sacramentū mutauerāt ī poenitētiā religione cōuersis:
 postq3 denunciato ad nouū iperatozē itinere casu quodam ac diuinit⁹: ne-
 q3 aquila ornari neq3 signa conuelli: moueri q3 potuerunt.

*fuit Comillg
 scribonianus
 Legatus dalmatiae*

De consulatibus eius et gestis in eis:

c Consulatus sup pristinum quattuor gessit: ex qbus duos primos
 iūcti: sequētes p iteruallū quarto quēq3 anno: semestrem nouis-
 simum: bimestres caeteros. Tertium autem nouo circa picipem exēplo
 ī locum demortui suffectus. Ius z consul z extra honorē laboriosissime
 dixit etiam suis suorūq3 diebus sollēnibus nōnūquam festis quoq3 anti-
 qtus z religiosus. Nec semper praescripta legum secutus duriciē: lenita-
 temue mulctarum ex bono et aequo perinde ut afficeretur: moderat⁹ ē.
 Nā et his q apud priuatos iudices plus petendo formula excidisset: resti-
 tuit actiones: et in maiore fraude cōuictos legitimam poenam supergres-
 sus ad bestias condemnauit.

De uarietate eius in cognoscendo et decernēdo.

i In cognoscendo autē ac decernendo mira uarietate animi fuit: mō
 circūspectus et sagax: interdum incōsultus ac praeceps: nōnūq3
 frivulus amentiq3 similis. Quum decurias reꝝ actu expūgeret: cum q
 dissimulata uacatione: quam beneficio libeꝝorum habebat: rēpōderat: ut
 cupidū indicandi dimisit. Alium interpellatum ab aduersariis de propria
 lite: negantemq3 cognitionis rem sed ordinariū iuris esse agere causas cō-
 festim apud se coegit: pprio negotio documentū datūz q3 aequus iudex
 in alieno negotio futuruseffet. Soeminam nō agnoscentem filium suū du-
 bia utriq3 argumentorum fide ad cōfessionē cōpulit indicto matrimoio
 iuuenis. Absentibus secundum praesentes dabat poenas facillime nullo
 delectu culpaē ne q3 ī aliqua necessitate cessasset. Proclamāte quodā prae-
 cidēdas falsario manus carnificē statim acciri cū machaera mēsaq3 lani-
 onia flagitauit. Deregrinitatis reū orta iter aduocatos leui cōtentioē to-
 gatū ne an palliatum dicere causā oporteret: quasi aeqtatē itegrā ostētās
 mutare habitū saepius: z put accusaret: defēdereturq3 iussit. De quodā
 negotio z ita ex tabella pnunciasse creditur: secundum eos se sentire: qui
 nera pposuissent. Propter quae usq3 eo euiluit: ut passim ac ppalam cō-
 temptui esset. Excusans quidam testem e pꝛouincia ab eo uocatum: nega-
 uit praesto esse posse: dissimulata diu causa ac post lōgas demū itꝛrogati-
 ones mortu⁹ est: iquit: puteoli: licuit. Alius gracias agens q reū defendi

Quintus liber.

pateretur: adiecit: et tamen fieri solet. Illud quoque a maioribus natu au-
diebā adeo cauidicos patientia eius solitos abuti: ut descendente e tri-
bunali nō solū voce reuocarēt: sed et lacinia togae retēta interdū pede ap-
prehēso retinerēt: ac ne cui haec mira sint: litigatori graeculo vox in al-
tercatōne excidit. Equitem quidem roma-
num obscenitatis in foeminas reum sed falso: et ab impotentibus inimi-
cis conficto crimine: satis cōstat: quum scorta meritoria citari aduersus
se et audiri p testimonio videret: graphium et libellos: quos tenebat i ma-
nu: ita cum magna stultitiae et facuiciae exprobratōne iecisse in faciē eius:
ut genam non leuiter perstrinxerit.

De officio censurae: et gestis per eum.

g Essit et censurā intermissam diu post Paulū Plancumque cēsores:
sed hāc quoque iaequaliter varioque et aīo et euētū. Recognitione
equitum iuuenem plenum probri sed quē pater pbatissimum sibi affirma-
bat: sine ignominia dimisit habere dicens censorem suum. Alium corrup-
telis adulteriisque famosum nihil amplius quā monuit: ut aut parcius acta-
tulae indulgeret: aut certe cautius: addiditque. Quare enim ego scio quas
amicā habeas: et quū orantibus familiaribus dempsisset cuidam apposi-
tam notā: litura tamen iquit extet. Splendidum virum graeciaeque pui-
ciae principem: verum latini sermonis ignarū nō modo albo iudiciū era-
sit: sed et in pegrinitatē redegit: nec quēque nisi sua voce utēque quis pos-
set: ac sine patrono rōnem vitae passus est reddere. Notauitque multos et
quosdam inopinantes et ex causa noui generis: quod se inscio ac sine cōme-
atu italia excessissent. Quēdam vero et quod comes regis in prouincia fuisset
referens maiorū tēporibus: Rabirio posthumo Ptolemaeum alexandri-
am crediti seruandi causa secuto crimē maiestatis apud iudices motum.
Plures notare conatus magna inquisitorum negligentia: sed suo maiore
dedecore innoxios fere repperit: quibuscumque celibatum aut orbitatem
aut egestatem obiiceret maritos: patres: opulentos: se probantibus: Lo-
quidem qui sibi met vim ferro intulisse arguebatur illaesum corpus veste
deposita ostentante. Suerūt et illa i censura eius notabilia: quod esedum ar-
genteum sumptuose fabricatū ac venale ad sigillaria redimi: cōcidi-
que coram iperavit: quod quod vno die. xx. edicta proposuit: inter quae duo: quorum
altero admonebat: ut vberi vinearum prouentu bene dolia picarentur: al-
tero nihil aeque facere ad viperae morsum: quā taxi arboris sucum.

De expeditōne eius Britannica et triumpho.

e Expeditōne vnam oīo suscepit eamque modicam quum decretis si-
bi a senatu ornamentis triumphalibus leuiorem maiestati princi-
pali titulum arbitraretur: velletque iusti triumphī decus: vnde acquireret:
Britanniam potissimum elegit: neque depredatam vlli post diuum Juli-
um et tunc tumultuantem ob non reditos transfugas. Duc quum ab ho-
stia nauigaret: vachementi circio bis pene demersus est prope liguriam in-
traque stoechadas insulas. Quare a Massilia gessoriacum vsque pedestri
itinere cōfecto inde transmisit: ac sine vlllo proelio aut sanguine iter pau-

Claudius Caesar.

cissimos dies parte insulae i deditōem recepta sexto q̄z pfectus erat mē se Romam rediit: triumphauitq; maximo apparatu: ad cuius spectaculū cōmeare in urbem nō solum praesidibus prouinciarū pmisit: verū et exulibus q̄busdam: atq; inter hostilia spolia naualem coronam fastigio palatinae domus iuxta ciuicā fixit: traieci et quasi domiti oceani isigne. currum eius Messalina vxor carpento secuta est: secuti et triumphalia ornamenta eodem bello adepti: sed caeteri pedibus et i praetexta. Crassus frugi equo phalerato et in veste palmata: q̄ cum honorem iterauerat.

De cura urbis et annonae.

Urbis annonaeq; curam sollicitissime semper egit. Quū acmiliana p̄tinacius arderent: in diribitorio duabus noctib; māsit: ac deficiente militum ac familiarū turba auxilio plebem p magistratus ex omnib; uicis cōuocauit: ac positis ante se cū pecunia fisci ad subueniēdum hortat; ē: representans pro opera dignam cuiq; mercedem. Arcioze autem ānona ob assiduas sterilitates detētus quōdā medio foro a turba: conuitiisq; ac simul fragminibus panis ita instratus: ut aegre nec nisi postico euadere in palatium valuerit. Nihil non ex eo cogitauit ad inebendos et in tempore hiberno cōmeatus. Nam et negotiatoribus certa lucra proposuit suscepto i se damno: si cui qd per tempestates accidisset: et naues mercaturae causa fabricantibus magna commoda.

De uacationibus per eum concessis.

Constituit p cōditōne cuiusq; ciuis uacationē legis Papiae: Pōpeiae: Latinae: ius quiritiū foeminis: ius quattuor liberorū: quae cōstitutae hodie seruantur.

De operib; publicis per eum factis.

Opera magna poti; q̄z necessaria q̄z multa pfecit: s; ul' praecipua aquae ductū a Laio ichoatū. Itē emissarium fucini lacus: portumq; hostiensē: quāq; sciret ex his alterum ab Augusto precantibus assidue maris negatū: alterum a diuo Julio saepi; d̄stinatū: ac ppter difficultatem omissum. Claudiae aquae gelidos et uberes fōtes: quorū alteri ceruleo: alteri curtio et Albudino nomē est: simulq; riuū anienis nouo lapideo ope in urbem perdurit: diuisitq; in plurimos et ornatissimos lac;. Sucinum agressus est: non minus compendij spe q̄z gloriae: quū qdā priuato sumptu emissuros se repromitterent: si sibi siccati agri cōcederētur. Per tria autē passuū milia partim effosso monte: partim excisso canalē absoluit: aegre et post undecim annos: q̄zuis continuis. xxx. hominū milibus sine intermissione opātibus portum hostiae extruxit circūducto dextra sinistraq; barchio: et ad introitum profūdo iā solo mole obiecta: quā quo stabilius fundaret: nauem ante demersit: qua magnus obeliscus ex aegypto fuerat aduectus: congestisq; pilis super posuit altissimā turri i exemplū alexandrini phari: ut ad nocturnos ignes cursum nauigia dirigerent. Lōgiaria populo saepius distribuit.

De spectaculis p eum editis.

Spectacula quoq; cōplura magnificaq; edidit: nō usitata modo ac solitis locis: s; et cōmentitia et ex antiquitate repetita: et ubi prae

Quintus liber.

terea nemo ante eū ludos dedicatōis pompeiani theatri: quod ambuſū reſtituerat: e tribunali poſito i orchestra cōmiſit: quum prius apud ſuperiores aedes ſupplicaffet: perq; mediam caueam ſedentibus: ac ſilentib; cūctis deſcendiſſet. Fecit et ſeculares quaſi anticipatos ab Auguſto: nec legitimo tempore reſeruatos: quāuis ipſe i hiſtoriis ſuis pdat intermiſſos eos Auguſtū multo poſt diligentiffime annorum ratione ſubducta in ordinem redegiſſe. Quare vox praeconis irriſa ē inuitantis more ſolēni ad ludos: quos nec ſpectaſſet quiſquā: nec ſpectaturus eſſet: quum ſuper eſſent adhuc: qui ſpectauerant: et quidam hiſtrionum producti olim tunc quoque producerentur. Lircenſes frequenter etiam in vaticano cōmiſit: nōnūq; iteriecta per quinos miſſus venatōne. Lirco vero maximo marmoreis carceribus auratiſq; metis: quae vtraq; et tophina ac lignea antea fuerant: ex cultis: propria ſenatoribus conſtituit loca promiſſue ſpectare ſolitis: ac ſup quadrigarū certamina troiae luſum exhibuit. Exhibuit et africanas cōficiēte turma eqtūm praetorianorū: ducib; tribunis ipſoq; praefecto. Praeterea theſſalos eqtes: qui ſeros tauros per ſpacia circi agunt: iſiliūtq; deſeſſos: et ad terrā cornibus detrahūt. Gladiatoria munera plurifaria ac multiplicia exhibuit. Anniverſariū i caſtris praetorianis ſine venatōne apparatuq; iuſtum atq; legitimū i ſeptis ibidem extraordinarium et breue dierūq; paucorū: quodq; appellare coepit ſportulaz: q; praemiū daturū ſe dixerat velut ad ſubitam cōdictamq; coenulā iuitare ſe populū. Nec vllō ſpectaculi genere cōmunior aut remiſſior erat: adeo vt oblatos victorib; aureos, plata ſiniſtra pariter cū vulgo voce digitisq; numeraret. Ac ſaepe hortando rogandoq; ad hilaritatē homines puocaret: dominos idētidem appellans imixtis interdum frigidis et accerſitis iocis: qualis ē: vt quū palūbum poſtulantibus daturū ſe pmiſit: ſi captus eſſet. Illud quoq; plane quātūvis ſalubriter et in tempore: quū eſedario pro quo quattuor filij deprecabant: magno omnium fauore iduſſet rudem: tabulam illico miſit admonens populū quāto pere liberos ſuſcipere deberet: quos videret: et gladiatori praefidio gratiaeq; eſſe. Edidit et in martio campo expugnatōnem direptōnemq; oppidi ad imaginem bellicam et deditōnem britanniae regum: praefeditq; paludatus. Quin et emiſſurus fucinū lacū naumachiam ate cōmiſit: ſed quū proclamantibus naumachiariis: Aue imperator morituri te ſalutāt: reſpondiſſet aucte vos: neq; poſt hanc vocem quaſi nenia data quiſquā dimicare vellet. diu cunctatus ante omēs igni ferroq; abſumeret: Tandē e ſede ſua proſiliuit: ac per ambitū lacus nō ſine foeda vacillatōne diſcurrens partim minādo partim adhortando ad pugnam cōpulit. Hoc ſpectaculo claiſ ſicula et rhodia cōcurrerūt duodenarum triremiū ſingulae: exciente bucina tritone argenteo: qui e medio lacu p machinā emerſerat.

De iſtitutōne correctōne et ordinatōne quorūdam morū et actū.

Q Uaedā circa cerimoniaſ ciuilem et militarem morē item circa omnium ordinum ſtatum domi forisq; aut corerit: aut exoleta reuocauit: aut etiam noua iſtituit. In cooptandis per collegia ſacerdoti

Clandius Caesar.

bus neminē nisi iuratus noīauit: obseruauitq; sedulo: vt quotiens terra i
vrbe mouisset: ferias aduocata concione praetor indiceret: vtq; ob dira
aut i vrbe aut i capitolio visa obsecratio haberetur: eaq; ipe iure maximi
pōtificis cōmonito p rostris populo praeciret: summotaq; opariozū ser
uozūq; turba rerū actū diuisus: atea i hybernos aestiuosq; mēses cōiūxit.

De institutis et sanctionibus eius.

In iurisdictionem de fidei cōmissis quotannis et tantū i vrbe delega
ri magistratibus solitam i ppetuū: atq; et per prouincias potesta
tibus demandauit. Capiti papiae legis a Liberio Caesare quasi sexage
narij generare nō possent: edicto abrogauit. Sanxit vt pupillis extra or
dinē tutores a consulibus darentur: vtq; hi quibus a magistratibus pro
uinciae interdicerentur: vrbe quoq; et italia summonerentur. Ipse quos
dam nouo exemplo relegauit: vt vltra lapidem tertius, vetaret egredi ab
vrbe. De maiore negocio acturus in curia medius inter consulum sellas
tribunitio subsellio sedebat. Commeatus a senatu peti solitos beneficij
sui fecit.

De indulgētia et liberalitate eius.

Omnamenta consularia et pcuratoribus ducenariis idulsit. Se
natoriā dignitatē recusantibus equestre quoq; ademit. Latū cla
uū: quāuis initio affirmasset nō lecturū se senatore nisi ciuis ro. abnepotē
et libertini filio tribuit: sed sub cōditione: si prius ab equite romano ado
ptatus esset: ac sic quoq; repraehensionem verens: et Appium caecum cē
sozem generis sui proauctorem libertinorum filios in senatu allegisse do
cuit: ignarus temporibus Appij: et deinceps aliquādiu libertinos dictos
non ipsos qui manumitterentur: sed ingenuos ex his procreatos. Colle
gio quaestorū pro stratura viarum gladiatorum munus iniunxit: detracta
q; hostiensi et gallica prouincia curam aerarij Saturni reddidit: quam
medio tempore praetores: aut vtq; praetura functi sustinuerant. Trium
phalia ornamenta Syllano filiae suae sponso nondūz puberi dedit. Ma
ioribus vero natu tam multis tamq; facile vt epistola communis legionū
noīe extiterit petētū vt legatis cōsularib; simul cū exercitu et triūphalia
darent: ne causam quoq; mō belli quaerere. Aulo plācio et onatōnem
decreuit: ingressosq; vrbem obuiam pgressus: et i capitolū eunti: etiā rur
sus reuertenti latus terit. Sabinio secundo caucis gente germanica supe
ratis cognomen caucius vsurpare concessit.

Item de quibusdā ciuilibus gestis et ordinatōib; eius.

Questres militias ita ordinauit: vt post cohortē alam: post alam
tribunatū legionis daret: stipendiaq; instituit z imaginariae mili
tiae genus: quod vocatur super numerū: quo absentes et titulo tenus fun
gerentur. Milites domus senatorias salutandi causa ingredi et patrum
decreto phibuit. libertinos qui se pro equitibus romanis agerent publi
cavit. Ingratos: z de qbus patroni quererent: reuocant i seruitutem: ad
uocatisq; eoz negauit se aduersus liberos ipsorū ius dicturum. Quum
quidam aegra z affecta mancipia i insula Aesculapij taedio medendi

libertini libertorum filij

Quintus liber.

exponerēt: omēs q̄ exponerēt liberos ēē sanxit: nec redire ī dītōnē dñi si cōualuissent: q̄ siq̄s necare mallet quē q̄z exponere caedis crimine teneri viatores ne p̄ italiae oppida nisi aut pedibus aut sella aut lectica trāsirēt: monuit edicto. ¶ Duteolis z hostiae singulas cohortes ad arcēdos icēdio rū casus collocauit. ¶ Deregrinae cōditōnis hoies vetuit vsurpare romana noia dūtaret gētilicia. Lūitatē romanā vsurpantes in cāpo aesquilino securi percussit. ¶ Prouicias achaiam et macedoniā: quas Liberi⁹ ad curā suā transtulerat: senatui reddidit. Zitiis ob exitiabiles iter se discor dias libertatē ademit. Rhodiis ob poenitentiam veterum delictorū reddidit. Ilienſibus quasi Romanae gentis auctoribus tributa ī ppetuū remisit: recitata vetere epistola graeca senatus populiq̄ romani Seleuco regi amicitia et societate ita demū pollicētis si consanguineos suos ilieſes ab omni onere imunes praestitisset. Iudaeos īpulsoze Chriſto assidue tumultuantes Roma expulit. Germanorū legatis ī orchestra sedere p̄misit: simplicitate eorū et fiducia motus: q̄ ī popularia deducti quū animaduertissent parthos z armenios sedentes ī senatu: ad eadē loca spōte transierant: nihilo deteriozem virtutē: aut cōditōnem suam praedicantes. Dryudarū religionē apud gallos dirae imanitatis et tantum ciuib⁹ sub Augusto interdictam penitus aboleuit. Contra sacra Eleusina etiaq̄ transferre ex attica Roma conatus est. Zēplū quoq̄ ī sicilia veneris Erycinae vetustate collapsus: vt ex aerario populi ro. reficeretur: auctor fuit. Enn regibus foedus in foro iecit: porca caesa ac vetere faecialiū praefactione adhibita. Sz et haec z caetera totūq̄ adeo ex parte magna p̄cipatum nō tā suo q̄z vrozū libertorūq̄ arbitrio administravit: talis vbiq̄z plaerūq̄z qualem esse eū aut expediret illis: aut liberet.

De sponsis et vrozibus eius.

¶ Sponsas admodū adolescens duas habuit: Aemiliam Lepidam Augusti p̄neptē: Item Lūiam Alsedullinā: cui cognomen et Camillae erat e genere antiquo dictatoris Camilli. ¶ Priorem: q̄ parentes eius Augustum offenderant: virginem adhuc repudiavit. ¶ Posteriorē ipodie: qui erat nuptiis destinatus: ex valitudine amisit. Vrozes deinde duxit Planciam, Herculanillam triumphali: et mox Aeliam Petinam cōsulari parte: cū vtraq̄ diuortium fecit: sed cum Petina ex leuibus offensis: cum Herculanilla ob libidinū p̄bra z homicidij suspicionem. ¶ Post has Valeriam Alseffalinam barbatī Alseffalae consobrini sui filiam in matrimoniuū accepit: quā quū cōperisset sup caetera flagitia atq̄ dedecora. L. filio et nupsisse dote iter auspices consignata supplicio affecit: confirmavitq̄ p̄ concione apud praetorianos: quatenus sibi matrimonia male cederent: p̄mansurū se in caelibatu: ac nisi permansisset: non recusaturum confodi manibus ipsoz. Nec durare valuit quin de conditionibus cōtinuo tractaret: etiam de Petinae: quam olim exegerat: deq̄ Lolliae Paulinae: quae. L. Caesari nupta fuerat. Verum illecebris Agrippinae Germanici fratris sui filiae per ius osculi et blanditiarum occasiones p̄lectus in amorem subornauit proximo senatu: qui censeret cogen

Claudius Caesar.

dum se ad ducēdū eam vxorē: quasi reipublice maxime interesset: dandā qz caeteris veniam talium cōiugiorū: quae ad id tēpus icesa habebātur: ac vix vno interposito die cōfecit nuptias nō repertis: qui sequerent̃ exēplum excepto libertino quodā et altero primipilari: cuius officium nuptiarum z ipse cum Agrippina celebrauit.

De liberis et generis eius

Iberos ex tribus vxorib⁹ tulit: ex Herculaniilla Drusuz et Claudiam: ex Petina Antonia: ex Messalina Octauiam: et quē primo Germanicū mox Britannicū cognominauit. Drusum Pōpeium puberem amisit piro p lulum i sublimē iactato: z hiatu oris excepto strāgulatum: cui et ante paucos dies filiam Seiani despondisset. Quo magis miroz fuisse qui traderēt fraude a Seiano necatum. Claudiam ex libertō suo Botere conceptam: quāuis ante quintū mensem diuortij nata: aliqz coeptam: exponi tamē ad matris ianuam z nudā iussit abiici. Antonia En. Pompeio magno: deide fausto Syllae nobilissimis iuuenibus: Octauiam Neroni priuigno suo collocauit Syllano ante despōsatam. Britannicum vigesimo iperij die: inqz secūdo consulatu natum sibi: parvulū ēt tum: et militibus pro concione manibus suis gestans et plebi per spectacula gremio aut ante se retinens assidue cōmēdabat: faustisqz ominibus eum acclamantium turba psequēbatur. E generis Neronē adoptauit. Pōpeium atqz Syllanum non recusauit modo: sed et interemit.

De liberis ab eo praedilectis.

Ibertozū praecipue suspexit Pōsidem spadonē: quē ēt britanico triumpho inter militares viros hasta pura donauit: nec min⁹ foelicē quē cohortibus et alis puiciaeqz iudaeae praeposuit trium reginarum maritū: et Harpocram cui lectica per vrbē vehendi: spectaculaqz publice edendi ius tribuit: ac super hos Polybiū a studiis: qui saepe inter duos cōsules ābulabat: sed āte omēs Narcisum ab epistolis: z Pallatē a rōnib⁹: quos decreto quoqz senat⁹ nō praemiis mō igētibus: sed z quaestoriis praetoriis qz ornāmētis ornari libēter passus est. Latū praeterea acqrere z rape: ut querente eo quodā de fisci exiguitate nō absurde sit dictū abūdatuz: si a duobus libertis in consortium reciperetur.

De maleficiis opera libertozū z vxorum p eū patrat̃:

Is vt dixi vxoribusqz addictus nō p̃cipē se sz ministrū egit. Lōpēdio cuiusqz hoz vel ēt studio ac libidine honores: exercitus: ipunitates: supplicia: largitus est: Et quidem insciens plaerunqz et ignarus. Ac ne sigillatim minora quaeqz numerem: reuocatas libertates eius: iudicia rescissa: suppositos aut ēt palā immutatos datorū officioruz codicillos. Appium Syllanū cōsoceꝝ suū: Juliasqz alteram Drusi alteram Germanici filiam crimine incerto nec defensione vlla data occidit. Item En. Pompeium maioris filiae virū. et L. Syllanum minoris spōsum. Ex qbus Pōpeius i concubitu dilecti adolescentuli cōfossus est. Syllanus abdicare se praetura āte. iiii. kal. Ianuarias: moriqz initio anni coact⁹: die ipo Claudij et Agrippinae nuptiarum i quinqz z xxx. sena

Quintus liber.

tores trecentosq; amplius equites ro. tāta facilitate aīaduertit: vt de ne
ce cōsularis viri renūciantē cēturione factū esse quod imperasset: negaret
q; quā se iperasse: nihilominus rē cōprobaret. Affirmantibus libertis of
ficio milites functos: q; ad vltōnem iperatozis vltro ꝑcucurrissent. Itaq;
illud omnē fidem exceßerit: q; nuptiis: quas Aldeffalina cū adultero Si
lio fecerat: tabellas dotis et ipse consignauerit: inductus quasi de indu
stria simularentur ad uertendū transferendūq; periculum quod immine
re ipsi per quaedam ostenta portenderetur.

De forma et statura eius.

a Vltoritas dignitasq; formae nō defuit vel stāti vel sedenti: ac
praecipue gescēti. Itā ꝓlixo nec exili corpore erat: ꝓ specie ca
nicieq; pulchra: opimis ceruicibus: caetex ꝓ ingrediētē destituebāt popli
tes minus firmi. Et remisse qd vel serio agētē multa debonestabāt: risus
idecēs: ira turpioz: spumate rictu humētib; naribus: ꝓterea liguae titubā
tia: caputq; tū semp: tū in quātulocūq; actu vel maxime tremulum.

De valitudine eius.

v Alitudine sicut olim graui ita ꝓnceps per ꝓspera vsus est ex
cepto stomachi dolore: quo se corzeptum etiam de cōsciscenda
morte cogitasse dixit.

De conuiuiis et aliis gestis eius.

c Onulina agitauit et āpla ꝓ assidua ac fere ꝓtentissimis locis vt
plaerūq; sexcenteni simul discūberēt. Conuiuiatus et sup emissā
rium fucini lacus: ac pene summerfus: quū emissā ipetu aqua redūdasset.
Adhibebat omni coenae ꝓ liberos suos cū pueris puellisq; nobilibus:
qui more veteri ad fulcra lectoz sedentes vescerentur. Conuiuae qui ꝓ
die scyphum aureū surripuisse aestimabat reuocato in diem ꝓsterum ca
licem fictilē apposuit. Dicit etiam meditatū edictum: quo veniā daret:
efflatum crepitumq; ventris in conuiuiū emittendi. Quum periclitatū
quēdam ꝓac pudore ex continentia repperisset.

De cibo et potu somno et luxuria eius.

c Ibi viniq; quocūq; et tempore ꝓ loco appetentissimus: Logno
scens quōdā in Augusti foro: victusq; nidoze ꝓrandij: quod i ma
xima Alartis aede salis apparabat: deserto tribunali ascendit ad sacer
dotes vnaq; discubuit. Nec temere vnq; triclinio abcessit: nisi distētus
ac madens: ꝓ vt stāti supino ac ꝓ somnū hianti ꝓina i os ideretur ad exo
nerandū stomachū. Somni breuissimi erat: nam ante mediā noctē plaer
unq; vigilabat: vt tamen interdū nōnūq; in iure dicendo obdormisce
ret: virq; ab aduocatis de industria vocem augentibus excitaretur. Ibi
dinis in foeminas ꝓfusissimae: mariū omnino expers. Alea studiosissi
me lusit: de cuius arte librum quoq; emisit solitus etiam in gestatorio lu
dere: Ita esedo alueoq; adaptatis ne lusus confunderetur.

De saeuicia et crudelitate eius.

f Aeuū ꝓ sanguinarium natura fuisse magnis minimisq; apparuit
reb;. Tormentā quaestionū poenasq; parricidaz repraesentabat:

exigebatq; coram. Quis spectare antiqui moris supplicium Tyburi cōcu-
pisset: et deligatis ad palū noriis carnifex deesset: accitū ab vrbe vesperā
vsq; opperiri pseueravit. Quocūq; gladiatorio munere vel suo vel alie-
no etiam forte prolapsos iugulari iubebat maxime retiarios: vt expiran-
tium facies videret. Quum par quoddam mutuis ictibus concidisset: cul-
tellos sibi paruulos ex vtroq; ferro in vsum fieri sine mora iussit. Besti-
ariis meridianisq; adeo delectabatur: vt etiam a prima luce ad spectacu-
lū descēderet: et meridie dimisso ad prandium populo perfederet: praeter
q; destinatos ēt leui subitaq; de causa quosdam committeret. De fabro-
rū quoq; ac ministroz: atq; id genus numero si aut ornatus aut pae-
gma vel quid tale aliud parum cessisset. Induxit et vnum ex nomenclato-
ribus suis sicut erat togatus.

De timiditate et diffidentia eius.

Ed nihil aeque q; timidus ac diffidēs fuit: primis imperij dieb;
quāq; vt diximus: iactator ciuilitatis: neq; conuiuia inire ausus
ē: nisi vt spiculatores cu; lanceis circumstarent: militesq; uice ministroz
fungerentur. Neq; aegrum quēquam uisitauit nisi explorato prius cu-
biculo culcitrisq; et stragulis praetentatis et excussis. Reliquo aut tempo-
re saluatoribus scrutatores semper apposuit: et quidem omnibus et acer-
bissimos: sero enim ac uix remisit: ne foeminae praetextatiq; pueri et puel-
lae contrectarentur: et ne cuius comiti aut librario calamariae: et graphia-
riae thecae adimerentur. Adotu ciuili quum cum Camillus non dubitās
etiā citra bellum posse terreri cōtumeliōsa et minaci et cōtumaci epistola
cedere imperio iuberet: vitāq; otiosam i priuata re agere: dubitauit adhi-
bitis principibus uiris an obtemperaret.

De timore insidiarum et gestis aliis eius.

Quādam insidias temere delatas adeo expauit: vt deponere ipe-
rium tentauerit. Quodam vt supra rettuli: cum ferro circa sacri-
ficantem se depraehēso senatum p praecones prope conuocauit: lachry-
misq; et vociferatōne miseratus ē conditōnem suam: cui nihil tuti vsquā
esset: ac diu publico abstinuit. Messalinae quoq; amorem flagrantissimū
nō tam indignitate cōtumeliarū q; periculi metu abiecit: cum adultero
Silio acquiri imperium credidisset. Quo tempore foedum i modū trepi-
dus ad castra cōfugit: nihil tota via: q; esset ne sibi saluū iperū requirens.

De poenis p eū innocentibus ppter leues suspitōnes illatis.
Nulla adeo suspicio: nullus auctor tam leuis extitit: a quo nō me-
diocri scrupulo iniecto ad cauendum vlciscendūq; cōpelleret:
Unus ex litigatoribus seducto i salutōne affirmauit se uidisse p quietem
occidi eum a quodā. Deinde paulo post quasi percussorem agnosceret li-
bellum tradentem aduersarium suū demonstrauit: confestimq; is pro de-
praehēso ad poenam raptus ē. Pari modo oppressum ferunt Appiū Syl-
lanum: quē quum Messalina et Narcisus cōspirassent pdere diuisis par-
tibus alter ante lucem similis attonito patroni cubiculū irrupit affirmās
somniaffe se vim ei ab Appio illatam: altera in admiratōne formata sibi

Sextus liber.

quoq; eandem speciem aliquot iam noctib⁹ obuersari rettulit. Nec multo post ex composito irrumpere Appius nunciatus: cui pridie ad id temporis ut adesset: praeceptū erat: q̄si plane repraesentaretur somni fides: acersi statim ac mori iussus est. Nec dubitauit postero die Cladius ordinē rei gestae perferre ad senatum ac liberto gratias agere: q̄ pro salute sua etiam dormiens excubaret.

De ira iracundia ac stultitia eius.

Irae atq; iracūdiae cōsciū sibi: utrāq; excusauit edicto: distinxit q; pollicitus alteram qdē breuē z innoxiam: alterā non iniustam fore. Hostiensibus quia sibi subeunti cyberim scaphas obuiā nō misert grauter correptis: eaq; cū inuidia: ut in ordinem se coactum cōscriberet: repēte tantummodo satisfaciētibz ueniam dedit. Quosdā in publico paz tempestiue adeuntes manu sua reppulit. Item scribam quaestorium: itēq; praetura functum senatores inauditos z innoxios relegauit: q̄ ille aduersus priuatum se intemperantius affuisset: hic in aedilitate inquilinos praediorū suoz cōtra uetitū cocta uendentes mulctasset. Millicumq; interuenientem flagellasset: qua de causa etiam coercionem popinarum aedilibz ademit. At ne stultitiam quidem suam reticuit: simulatamq; a se ex industria sub Laio: q̄ aliter euasurus peruenturusq; ad susceptā stationem nō fuerit: quibusdam oratiūculis testatus ē: nec ate psuasit qz itra breue tempus liber editus sit: cui index erat.

Argumentum autem: stultitiam neminem fingere.

De obliuione z aliis gestis eius.

Iter caetera i eo mirati sūt homines z obliuionē z iconsideratiā uel ut graece dicā occisa. Adessa lina paulo postq; in triclinio decubuit: cur domina nō ueniret: requisiiuit. Adultos ex his quos capite damnauerat: postero statim die z i cōsiliū et ad aleae lusum admoueri iussit: z quasi morarent: ut somniculosos per nuncium increpuit. Ducturus contra fas Agrippinam uxorem non cessauit omni oratione filiam z alumnam z in gremio suo natam atq; educatam praedicare asciturus in nomen familiae Neronem quasi parum repraehenderetur q̄ adulto iam filio priuignum adoptaret: idētidem diuulgauit: neminem uquam per adoptionem familiae claudiae insertum.

De sermonibus z orationibus eius.

Sermonis uero rerumq; tantam saepe negligētiā ostēdit: ut neq; nec iter quos quo ue tēpore ac loco uerba faceret: scire ac cogitare existimaret. Quū de laniis aut uinariis ageret: exclamauit i curia: **R**ogo uos quis potest sine offula uiuere. Descripsit abundantiam ueterū tabernarum: iude solitus esset uinum oli z ipse petere. De quaesturae quodam candidato inter causas suffragationis suae posuit: q̄ pater eius frigidam aegro sibi aquā tempestiue dedisset: inducta teste in senatu haec inqt matris meae liberta z ornatrix fuit. Sz me patronū semp existimauit: hoc ideo dixi: q̄ quidā sunt adhuc i domomea: qui me patronum nō putant. Sed et pro tribunali hostiensibus quiddam publice orantibus:

quū excanduiſſet: nihil habere ſe uociferatus eſt: quare coſ demereatur:
Si quē aliū et ſe liberum eſſe. Nam illa eiꝯ quotidiana et plane omni
um horarū ⁊ mōmētōꝝ erāt: qd ego tibi Theogoniuſ videoꝝ: ⁊

multaq; talia ēt priuatis deformia nedū prin
cipi neq; iſaciūdo neq; idocto: imo ēt p̄tinaciter liberalibꝯ ſtudiis dedito.

De libris et opusculis per eum editis.

h iſtoriam i adoleſcentia hortante Tito Lūio: Sulpitio vero ſa
uo ēt adiuvante ſcribere agreſſus ē: et quū primū frequēti audi
torio cōmiſiſſet aegre perlegit refrigeratus ſaepe a ſemetipſo. Nam quū
initō recitatōnis defractis cōpluribus ſubſeliis obſitate cuiuſdā riſus
exortus eſſet: ne ſedato quidem tumultu temperare potuit: quin ex inter
uallo ſubide facti reminiſcere: cachinoſq; reuocaret. In p̄cipatu quo
q; et ſcripſit plurimum et aſſidue recitauit per lectorem. Initium autem
ſumpſit hiſtoriae poſt caedem Caefaris dictatoꝝ: ſed et tranſiit ad infe
riora tempora: coepitq; a pace ciuili: quū ſentiret neq; libere: neq; ve
re ſibi de ſuperioribus tradendi poteſtatem relictam correctus ſaepe et
a matre et ab Auiā. Prioris materiae duo volumina: poſterioris vnum
et quadragita reliquit. Compoſuit et de vita ſua octo volumina magis
inepte q; ieleganter. Item Liceronis deſenſionem aduerſus Aſiniꝯ galli
libros ſatis eruditam. Nouas ēt commentus eſt litteras treſ: ac numero
veterū quaſi maxie neceſſarias addidit: de q̄rū rōne quū priuatus adhuc
volumē edidiſſet: mox p̄iceps nō difficulter obtinuit: vt i vſu quoq; pro
miſcuo eſſent. Extat talis ſcriptura i pluriſq; libris ac diurnis tituliſq; o

De ſtudio graecarū litterarū et opibus eiꝯ.

n Ec minore cura graeca ſtudia ſecutus ē amorē p̄aeſtantiamq; li
guae occasione omni p̄feſſus. Luidam barbaro graece ac latine
differenti quū vtroq; inquit ſermone noſtro ſis peritus. Et i cōmēdāda
patribus cōſcriptis Achaia: gratam ſibi p̄ouiciam ait cōmuniū ſtudioꝝ
cōmercio. Ac ſaepe i ſenatu legatis perpetua oratōne reſpondit. Multū
vero pro tribunali ēt heroicis locutus ē verſibus. Quotiens quidem ho
ſtem vel inſidiatoꝝem vltus eſſet excubitoꝝi tribuno ſignum de more po
ſcenti non temere aliud dedit q; .

Deniq; et graecas ſcripſit hiſtorias tyreni
cō. xx. carchedonicō . viij. Quaz cauſa veteri Alexandriae Aſuſaeo ad
ditum ex ipſius noie iſtitutūq; vt quot ānis i altero tyrenicon libri: i alte
ro carchedonicon diebus ſtatutis velut i auditorio recitarent toti a ſin
gulis per vices.

De poenitētia matrimoniꝯ Agrippinae: et adoptōis Neroniſ.

f Ab exitu vitae ſigna quaedā nec obſcura poenitētis d̄ matrimo
nio Agrippinae deq; Neroniſ adoptōne dederat: ſigdem cōme
morantibus libertis ac laudantibus cognitōnem qua pridie quādā adul
terij ream cōdēnauit: ſibi quoq; i ſatis eſſe iactauit omia ipudica: ſed nō
impunita matrimonia. Et ſubinde obuium ſibi Britannicum arctius
complexus hortatus eſt: vt creſceret: rationemq; a ſe omnium factorū

Quintus liber Clandius Caesar

acciperet: graeca isup uoce psecut⁹ quiq; ipu
beri teneroq; adhuc quādo statura permetteret: togam dare destinasset:
adiecit: ut tandem populus romanus uerum Caesarem habeat.

De testamento et morte eius.

n On multoq; post testamentum etiam cōscripsit: ac signis omniū
magistratū obsignauit. Pri⁹ igitur q; ultra pgrederetur: prae
uētus est ab Agrippina: quam praeter haec cōsciam quoq; nec minus de
latores multorum criminum arguebant: et ueneno qdem occisum cōuenit:
ubi autem et per quem dato discrepat. Quidam tradunt epulanti in arce
cum sacerdotibus p Halotum spadonem praegustatorem: alii domestico
cōuiuio per ipsam Agrippinam: quae boletum medicatum auidissimo ci
borum talium obtulerat. Etiam d subsequētib⁹ diuersa fama est: multi
statim hausto ueneno obmutuisse aiunt: excruciatumq; doloribus nocte
tota defecisse prope lucem. Nonnulli inter initia consopitum deinde cibo
affluente euomuisse omnia: repetitumq; toxico incertum pulti ne addito:
quum uelut exhaustum refici cibo oporteret: an immisso per clystere ut
quasi abundantia laboranti etiam hoc genere egestionis subueniretur.

De morte eius caelata et tempore mortis et funere.

m Ors eius caelata est: donec circa successorē omnia ordinarent.
Itaq; et quasi p aegro adhuc uota suscepta sunt: et iducti p simu
lationem coemedi: qui uelut desiderantem oblectarent. Excessit. iij. idus
octobris Asinio Asdarcello: Acilio Ausola consulibus. Lxiiij. aetatis: ipe
rij. xiiij. anno: funeratusq; est sollēni principum pompa: et in numerum
deorū relatus: quem honorem a Nerone destitutum abolitumq; recepit
mox per Vespasianum.

De praesagiis mortis eius.

p Raesagia mortis eius praecipua fuerūt: exortus crinitae stellae:
quā cometē uocant. Lactumq; de caelo monumētū Drusi patris.
Et q eodem anno ex omnium magistratūz genere pleriq; mortem ob
ierant. Sed nec ipse ignorasse aut dissimulasse ultima uitae suae tēpora ui
detur aliquot quidem argumentis. Nam et quum consules designaret
neminem ultra mensem: quo obiit: designauit: et in senatu cui nouissime
interfuit: multum ad concordiam liberos suos hortatus: vtriusq; aetate
suppliciter patribus commendauit. Et in vltima cognitione pro tribuna
li accessisse se ad finem mortalitatis quāq; abominatibus: qui audiebāt:
semel atq; iterū pronūciauit.

CAESARIS TRAIANO
LIBER SEXTUS IN CAESARIS

NERO CLAUDIUS CAESAR

SEXTUS Domitia duae familiae claruerunt cal-
unorum et aenobarborum. Aenobarbi auctorem originis ite-
que cognominis habent. L. Domitium: cui rure quodam
reuerenti iuvenes gemini augustiore forma ex occur-
su imperasse tradunt: nunciaret senatui ac populo vic-
toriam de qua incertum adhuc erat. Atque in fide ma-
iestatis adeo permulsi sunt malas: ut e nigro rutilum acrique assimile capil-
lum redderent: quod isigne mansit et in posteris eius ac magna pars rutila
barba fuerunt. Summi autem consulatibus. vij. triumpho censuraque duplici: et in-
ter patricios allekti perseverauerunt omnes in eodem cognomine. Ac ne prae-
nomina quidem vlla praeterquam Lnei et Lucij usurparunt: eaque ipsa notabili
varietate modo continuantes nunquamque per trinas personas modo al-
ternantes per singulas. Nam primum secundumque ac tertium aenobarborum
Lucios rursus sequentes tres ex ordine Lneos accepimus: reliquos non
nisi vicissim: tum Lucios: tum Lneos: plures e familia cognosci referre ar-
bitror: quo facilius appareat ita degenerasse a suorum virtutibus Nero: ut
tamen vitia cuiusque quasi tradita et ingenta rettulerit.

De Lneo Domitio Atano Neronis.

igitur paulo altius repetam: atanus eius. En. Domitius in tri-
bunatu pontificibus offensior: quod alium quam se in patris sui locum
cooptassent: ius sacerdotum subrogandoque a collegis ad populum translu-
lit: at in consulatu allobrogibus aruernisque superatis elephanto per pro-
vinciam iunctus est turba militum quasi iter solennia triumphi persequente.
In hunc dixit Licinius Crassus orator non esse mirandum: quod aeneam barbam
haberet: cui os ferreum: cor plumbeum esset: huius filius praetor Caesa-
rem abeuntem consulatu: quem adversus auspicia legesque gessisse existi-
mabatur: ad disquisitionem senatus vocavit: mox consul imperatorem
ab exercitibus gallicis retrahere tentavit. Successorque ei per factionem
nominatus principio civilis belli ad corfinium captus est: unde dimissus
massilienses obsedione laborantes cum aduentu suo confirmasset: repen-
te destituit: Atque demum pharsalica occubuit: vir neque satis constans
et ingenio truci. In desperatione rerum mortem timore appetitam ita ex-
pauit: ut haustum venenum poenitentia evomuerit: medicumque manu-
miserit: quod sibi prudens ac sciens minus noxium temperasset. Consultante
autem En. Pompeio de mediis ac neutram partem sequentibus so-
lus censuit hostium numero habendos.

Item de praeano Neronis:

Atanus
filius
Abanus
praeanus

Atanus est domitius
filius patris Abanus
natus praeanus
domitius Atanus
patris neronis

l iij

Atanus

Abanus

Atanus est domitius
filius patris
natus praeanus
domitius Atanus
patris neronis

proavung

Reliquit filium omnibus gentis suae proculdubio praeferendū: is iter conscios Caesarianae necis quāq; insons damnatus lege pedia quum ad Cassium Brutumq; se propinqua sibi cognatōne coniunctos contulisset: post vtriusq; interitum classem olim commissam retinuit. Auxit etiam nec nisi partibus vbiq; profligatis. **M.** Antonio sponte et ingentis meriti loco tradidit: solusq; omnium ex his: qui pari lege damnati erant: restitutus in patriam amplissimos honores percucurrit: ac subinde redintegrata dissensione civili eidem Antonio legatus delatam sibi summam imperij ab his: quos **Leopatrae** pudebat: neq; suscipere: neq; recusare fidenter propter subitam valitudinem ausus transiit ad **Augustum**: et in diebus paucis obiit nōnulla et ipse infamia aspersus. Nam **Antonius** cum desiderio amicae **Seruiliae** naidis transfugisse iactavit:

De Domitio ayo **Neronis**.

Et hoc **Domitius** nascitur: quem emptorem familiae pecuniaeq; in testamento **Augusti** fuisse mox vulgo notatum est: non minus aurigandi arte in adolescentia clarus: q; deinde ornamentis triumphalibus ex germanico bello. Verum arrogans profusus immitis censorum **L. Plancum** via sibi decedere aedilis coegit praeturae consulatusq; honore. Equites romanos matronasq; ad agendum minimum produxit in scaenam: venatōnesq; et in circo et in omnibus vrbis regionibus dedit. **Adunus** etiam gladiatorum: sed tanta saevicia vt necesse fuerit **Augusto** clam frustra monitum edicto coercere.

De patre **Neronis**.

Antonia maiore patrem **Neronis** procreavit omni parte vitae detestabilem: siquidem comes ad orientem. **L. Caesaris** iuuenis occiso liberto suo q; quantum potare iuebatur: recusarat: dimissus e cohorte amicorum nibilo modestius vixit: s; et in viae appiae uico repente puerum citatis iumentis haud ignarus obtrivit: et **Romae** medio foro cuidam equiti romano liberius iurganti oculum eruit. **Perfidiae** vero tantae ut non mō argentarios pretiis rerum coemptarum: sed et in praetura mercede palmarum aurigarios fraudauerit. Notatus ob haec et sororis loco querentibus dominis factionū repraesentanda praemia in posterum sanxit. **Maestatis** quoq; et adulteriorum incestiq; cum sorore **Lepida** sub excessu **Tiberij** reus mutatione temporum evasit. De

Nero Caesar.

173

cessitq; pyrgis morbo aquae intercutis sublato filio Nerone ex Agrippina Germanico genita.

De natiuitate z infantia Neronis z praesagiis quibusdam.

Nero natus est ante nouem menses q̄z Tiberius excessit. xvij. kal. ianuarias iā tū qd̄ exoriēte sole pene ut radius pri⁹ q̄z terra cōti geretur. De genitura eius statim multa et formidolosa multis coniecturā tibz praesagio fuit etiam Domitij patris uox inter gratulationes amicorum negantis quicquam ex se z Agrippina nisi detestabile z malo publico nasci potuisse. Eiusdem futurae infortunitatis signū euident die lustrico extitit. Nam. L. Caesar rogante sorore ut infanti ei quod uellet: nomen daret: ituens Claudium patruū suum: a quo mox p̄cipue Nero adoptatus est: eius se dixit dare: neq; ipse serio s̄p iocū z asp̄nante Agrippina: q̄ tum Claudius inter ludibria aulae erat. Trimulus patrē amisit: cuius ex parte tertia haeres ne hāc quidē integram cepit cor reptis per cohaeredem Caium vniuersis bonis et subide matre etiam relegata pene inops: atq; egens apud amitam Lepidam nutritus est: sub duobus paedagogis saltatore atq; tonsore. Verum Claudio imperium adepto non solū paternas opes recupauit: s̄ et Crispi passienī vitrici sui haereditate ditatus ē. Gratia quidem et potentia reuocatae restitutaq; matris vsque eo floruit: vt emanarat in vulgus missos a Messalina vxore Claudij: qui cum meridianam quasi Britannici aemulum strangularent: additum fabulae z eosdem dracone e puluino se p̄ferente conterritos refugisse: quae fabula exorta est de praechensis i lecto eius circum ceruicalia serpentis exuuiis: quas tamē aureae armillae ex uolūate matris iclusas dextro brachio gestauit aliquādiu: ac taedio tandem maternae memoriae abiecit: rursusq; extremis suis rebus frustra regnauit.

De pueritia z gestis in ea.

Ener adhuc nec dum matura pueritia circēsis ludis troiā cōstantissime fauorabiliterq; lusit. Undecimo aetatis anno a Claudio adoptatus est: Anneoq; Senecae iam tunc senatori in disciplina traditus. Serunt Senecam proxima nocte uisū sibi p̄ quietē. L. Caesari praecipere: z fidem somnio Nero breui fecit prodita imanitate naturae: quibus primum potuit experimentis: Nāq; Britannicum fratrem q̄ se post adoptōnem aenobarbum ex consuetudine salutasset: vt subdititium apud

Dies lustricus
Dies lustricus

Sextus liber.

patrem arguere conatus est. Amataz eius Lepidam ream testimonio co-
ram afflixit gratificans matri: a qua rea premebatur. Deductus in fo-
rum tyro populo congiarium: militi donatiuū pposuit. Indictaqz decur-
sione praetorianis scutū sua manu praetulit: exinde patri gratias i senatu
egit. Apud eundem consulem pro bononiēsisibus latine: pro rhodiis atqz
iliensibus graece verba fecit. Auspicatus est ⁊ iurisdictionem praefecti
urbis atqz latinarum celeberrimis patronis non translatitias ut assolet:
et breues: sed maximas plurimasqz postulationes certatim ingerentibus:
quamuis interdictum a Claudio esset. Nec multo post duxit uxore Octa-
uiam: ediditqz pro Claudio salute circenses et venationem.

De Imperio Neronis.

¶ Eptēdecim natus annos ut de Claudio palā factum est: inter horam sextam spetimaqꝫ pcessit ad ercubitores: quū ob totius diei diritatem non aliud auspicandi tempus accommodatius uideretur: proqꝫ palatij gradibus imperator consalutatus lectica ī castra: et ide ra ptim appellatis militibus in curiam delatus est. Discessitqꝫ iam vesperi ex immensis quibus cumulabat honoribus tantū patris patriae noīe re cusato propter aetatem.

De gestis per eum in initio principatus.

o Rſus hinc a pietatis oſtentatione Claudium apparatiſſimo ſu-
nere elatum laudauit: cōſecrauitq3. Memoriae Domitij patris
honores maximos habuit. Patri ſumā omniū rex publicarū priuatarū
q3 permisit: primo etiam imperij die ſignum excubanti tribuno dedit op-
timā matrē: ac deinceps eiꝯdē ſaepe lectica per publicum ſimul uectus eſt.
Antiū coloniā deduxit aſcriptis ueteranis e praetorio: additisq3 p domi-
cilij trāſlationē ditiffimis primipilariū: vbi ⁊ portū operis ſumptuoſiſſimi
fecit.

De civilibus gestis eius.

a Tqz ut certiorē adhuc indolem ostenderēt ex Augusti praescripto imperatorum se p̄fessus neq; liberalitatis neq; clementiae nec comitatis quidē exhibēdae ullā occasionem omisit. Gravioza uectiga

Nero Caesar.

lia aut aboleuit aut minuit: praemia delatorum papiae legis ad quartas redegit: diuisis populo uiritim quadragenis numis. Senatorum nobilissimo cuique sed a re familiari destituto annua salaria et quibusdam genera constituit. Item praetorianis cohortibus frumentum menstruumque gratuitum. Et quum de supplicio cuiusdam capite damnati ut ex more subscriberet admoneretur: quuellem inquit nescire litteras. Omnes ordines subide memoriter salutauit. Agenti senatui gratias respondit: quum meruero. Ad campestris exercitationes suas admisit et plebem. Declamauitque saepius publice: recitauit et carmina non modo domi: sed in theatro tanta vniuersorum laetitia: ut ob recitationem supplicatio secreta sit: eaque per carminum aureis litteris Ioui capitolino dicata.

De spectaculis per eum editis et liberalitate eius ad populum.

Spectaculorum plurima et uaria genera edidit: iuuenales: circenses: scaenicos ludos: gladiatorum munus. Iuuenalibus senes quoque consulares anusque matronas recepit ad lulum. Circensibus loca equi secreta a caeteris tribuit. Commisitque etiam camelorum quadrigas. Ludis quos per aeternitate imperii susceptos appellari maximos uoluit: Ex utroque ordine et sexu plerique ludicras partes sustinuerunt. Noctissimus eques romanus elephanto super sedens per Latadromum decucurrit. Inducta est Afranius togata: quae incendium scribitur: concessumque ut scaenici ardentis domus suppellectilem diriperent ac sibi haberent. Sparsa et populo missilia omnium rerum per omnes dies singula quottidie milia. Animum cuiusque generis multiplex genus: thesserae frumentariae: vestis: aurum: argentum: gemae: margaritae: tabulae pictae: mancipia: iumenta: atque etiam mansuetae ferae: nouissimae naues: insulae: agri.

Item de spectaculis: et unde ea spectauerit et aliis gestis eius.

Hos ludos spectauit et proscaenii fastigio. munere quod in amphitheatro ligneo in regione martii campi intra anni spatium fabricato dedit: neminem occidit ne noxiorum quidem. Exhibuit autem ad ferrum etiam quadringentos senatores sexcentosque equites ro. et quosdam fortunae atque existimationis integrae ex iisdem ordinibus: confectoresque ferarum et uariae arenae misteria. Exhibuit et naumachiam marina aqua inatibus belluis. Item pyrrhicas quasdam e numero epheborum: quibus post editam operam diplomata ciuitatis romanae singulis obtulit: iter pyrrhicarum argumenta taurus pasiphaen in ligneo iuuencae simulacro abditam inuit: ut multispectantium crediderunt. Icarus primo statim conatu iuxta cubiculum eius decidit: ipsumque cruore resperxit: nam perraro praesidere: caeterum accubans primus paruis foraminibus inde toto podio adapto spectare consueuerat. Instituit et antiquenale certamen primus omnium Romanae more graeco triplex: musicum: gymnium: equestre: quod appellauit Neronia: dedicatisque thermis atque gymnasio. Senatui quoque et equi oleum praebuit. Magistros toti certamini praeposuit consulares: sorte sede praetorum: deinde in orchestram senatuique descendit: et orationis quidem carminisque latini coronam de qua honestissimus quisque contenderat: ipsorum

Sextus liber.

consensu concessam sibi recepit. Litharā autē a iudicibus ad se delatam adorauit: ferriq; ad Augusti statuam iussit. Symnico: quod in septis edebat: inter buthisiae apparatus barbam primam posuit cōditam in aureā pixidem ⁊ pretiosissimis margaritis adornatam capitolio cōsecrauit. Ad athletarum spectaculum iuitauit ⁊ virgines vestales: quia olympiae quoq; Cereris sacerdotibus spectare cōceditur.

De Tyridate rege p eum recepto ⁊ eius spectaculo.

n On immerito inter spectacula ab eo edita Tyridatis in urbem introitum rettulerim: Quē armeniae regem magnis pollicitatōibus sollicitatū cum destinato per edictum die ostensurus populo propter nubiluz distulisset: pduxit quo opportunissime potuit: dispositis circa fori templa armatis cohortibus curuli residens apud rostra triūphātis habitū iter signa militaria atq; vexilla: et primo per deuexum pulpitem sub euntem admisit ad genua: alenuatūq; dextra exosculatus ē. dein precanti tiara deducta diadema iposuit: verba supplicis interpretata praetorio viro multitudini pronunciante: perductum in theatrum: ac rursus supplican-tem iuxta se latere dextro collocauit. Ob quae iperatoz consalutatus: laurea in capitolium lata.

De Jano gemino per eum clauso:

i Anum geminum clausit tam nullo q; residuo bello. Consulatus quattuor gessit: primum bimestrē: secundum et nouissimum semestres: tertium quadrimestrem: medios duos continuauit: reliquos inter annua spatia variauit.

De more eius i iure dicendo et aliis gestis.

f In iurisdictione postulatoribus nisi sequēti die ac per libellos nō temere respondit. In cognoscēdo morē eum tenuit: vt cōtinuis actōnib⁹ omisissis singulati q; p vices ageret. quotiēs aut ad cōsultādū se cederet: neq; i cōmune q; neq; ppalā deliberabat: Sed et cōscriptas ab vnoquoq; sentētiās tacitus ac secreto legēs quod ipi libuisset: peride atq; pluribus idem videret: pnūciabat. In curiam libertinoz filios diu nō admisit. admissisq; a pziōribus pziōcipibus honores denegauit. Candidatos q; supra numerū essent: i solatiū dilatōis ac morae legionib⁹ prae posuit. Cōsulatū i senos plerūq; menses dedit. Defunctoq; circa kalendas Ianuarij altero e consulibus neminem sustituit iprobans exemplū vetus Laninij Rebuli vno die consulis. Triūphalia ornamenta et quae stoziae dignitatis et nōnullis ex equestri ordie tribuit. Nec vtiq; de causa militari: sed et de qbusdam rebus orōnes ad senatum missas praeteri to quaestoris officio per consulem plerūq; recitabat.

De qbusdā iſtitutis p eū et prauis moribus emendatis.

f Ornam aedificiorum urbis nouā excogitauit: et vt ante iſulas ac domos porticus essent: de quaz solariis icendia arcerēt: eas q; sumptu suo extruxit: Destinarat et hostiatenus moenia promouere: at q; ide fossa mare veteri urbi iducere. Multa sub eo et animaduersa se uere et coercita nec minus iſtituta: adhibitus sumptibus modus pu-

Nero Caesar.

blicae coenae ad sportulas redactae: interdictum ne quid i popinis cocti praeter legumina aut olera veniret: quā antea nullū nō obsonij gen⁹ p^o poneretur. Afflicti suppliciis christiani genus hominū superstitionis no-
uae ac maleficae. Vetiti quadrigariorū lusus: quibus inueterata licentia passim vagantibus fallere ac furari per iocum ius erat. Pantomimorum factiones cum ipsis simul relegatae.

christiani supplicii

De quibusdam legibus p^o eum repertis et institutis.

a Duersus falsarios tūc primū repertū ne tabulae nisi pertusae ac ter lino per foramina trajecto obsignarentur. Eautū vt in testamentis primae duae caerae testatorū modo nomine iⁿscripto vacuae signaturis ostenderentur. Ac ne quis alieni testamēti scriptor legatū sibi ascriberet. Itē vt litigatores pro patrociniis certam iustamq³ mercedem: pro subfelliis nullam omnino darent praebente aerario gratuita: vtq³ rerum actū ab aerario causae ad for^o ac recuperatores transferrentur: z vt omnes appellatōnes a iudicibus ad senatum fierent.

De quibusdam gestis circa exercitū britānicū.

a Agendi p^opagandiq³ imperij nec voluntate vlla neq³ spe motus vnq³ etiam ex britannia deducere exercitum cogitauit: nec nisi verecundia ne obrectare parentis gloriae videretur: destitit: ponti modo regnum concedente Idolemone. Item alpiū defuncto Lottio iⁿ pro uiciae formā redegit.

Cottus alp

De expeditōnibus Alexandriae z achaiiae p^o eū susceptis.

p Regminatōnes duas omnino suscepit Alexandrinam z achaiicā sed Alexandrinā ipso profectōnis die destituit turbatus simul religione ac periculo. Nam quū circuitis tēplis i aede vestae resedisset: cōsurgenti ei primū lacinia obhaesit: deinde tanta coorta caligo ē: vt despice re non posset. In Achaia isthmum perfodere aggressus: praetorianos pro concione ad iⁿchoandum opus cohortatus est: tubaq³ signo dato primus rastello humum effodit: et corbulae congestā humeris extulit. Parabat et ad caspias portas expeditōnem conscripta ex italicis senum pedūz tyronibus noua legione: quam magni Alexandri phalangem appellabat. Haec parti nulla rep^oprehensione: partim ēt non mediocri laude digna in vnum contuli: vt secernerem a probis ac sceleribus eius: de quibus de hinc dicam.

Caucasias po

De studio et opera eius i cantu et musica.

i Inter caeteras disciplinas pueritiae ibutus tēpore et musica statim vt iperium adeptus est Terpnū citharoedum vigentē tunc praeter alios acersuit: diebusq³ continuis post coenam canenti i multaz noctē assidens paulatim z ipse meditari: exerceriq³ coepit. neq³ eorū q³ omittere: quae generis eius artifices vel conseruandae vocis causa: vel augendae factitarent: sed et plumbeam chartam supinus pectore sustinere: et clystere vomituq³ purgari: et abstinere pomis cibisq³ officiētib⁹: donec blandiente profectu quāq³ exiguae vocis et fuscae prodire in scaenam concupiit: subinde inter familiares graecū prouerbiū iactans

Sextus liber.

occultae musicae nullum esse respectū. Et prodiit Neapoli primū: ac ne concusso quidem repente motu terrae theatro ante cantare destitit: q̄ inchoatum absolueret nomon. Ibidem saepius et p̄ cōplures cantauit dies: sumpto ēt ad reficiendam vocem breui tempore. Impatiens secreti a balneis i theatrum transiit: mediaq; in orchestra frequente populo epulatus: si paulum subbibisset aliquid se sufferri tinniturū graeco sermone promisit. Captus autem modulatis Alexandrinorū laudatōnibus: q de nouo cōmeatu Neapolim confluxerant: plures Alexandria euocauit. Neq; eo segnius adolescentulos equestris ordinis et. v. amplius milia e plebe robustissimae iuuentutis vndiq; elegit: qui diuisi in factiones plausuū genera cōdiscerent (bombos et ibrices et testas vocabant) operaq; nauarent. Cantanti sibi insignes p̄guissima coma et excellentissimo cultu pueri: ac sine ānulo leuis: quorū duces quadragena milia sestertia merebāt.

De tragoediis et aliis p̄ eum romae publice decantatis.

q Cum magni aestimaret cantare etiam Romae Neroneū agona ante praestitutā diē reuocant: flagitantibusq; cunctis caelestēz vocē respōdit qdē in hortis se copiā volentibus facturū: sed adiūnate vulgi preces ēt statōne militū: quae tunc excubabat: repraesentatur se pollicitus est libens: ac sine mora nomen suum in albo profitentiū citharoedoz iussit ascribi: sorticulaq; in urnam cū caeteris demissa itrauit ordine suo: Simulq; praefecti praetorij citharam sustinentes: post tribuni militum: iuxtaq; amicorum itimi. Atq; constitit peracto p̄cipio Nioben se cantaturum p̄ Elinium Ruffum consularem pronūciauit: et i horam fere decima pseuerauit: coronamq; eam et reliquam certaminis p̄tē i annum sequentem distulit: vt saepius canendi occasio esset. quod quum tardum videret: non cessauit idētidem se publicare: non dubitauit ēt i priuatis spectaculis opam iter scaenicos dare: quodam praetorū sestertium decies offerente. Tragoedias quoq; cantauit p̄sonatus: heroum deorumq; Item heroidum ac dearū p̄sonis effictis ad similitudinē oris sui: et foeminae put quāq; diligeret: iter caetera cātauit Lianacē parturientē: Orestē matricidā: Oedipodē excecātū: Herculē isanū: i qua fabula fama ē Tyrūculū militē positū ad custodiā aditus: quū eum ornari ac vinciri catenis: si cut argumentūz postulabat: videret: accurrisse ferendae opis gratia.

De studio eius aurigandi citharizandi et aliis gestis.

e Quorū studio vel praecipue ab ineunte aetate flagrauit: plurimus q; illi sermo: quāq; vetaret: de Lircensibus erat. Et quodā tractum Prasinū agitatorē iter cōdiscipulos querens obiurgāte paedagogo de Dectore se loqui e mentitus ē. Sed quū iter initia iperij eburneis quadrigis quottidie i abaco luderet: ad omēs ēt mimos Lircēses secessu cōmeabat primo clā: deide p̄palā: vt nemini dubiū ēēt eo die vtiq; affuturū: neq; dissimulabat velle se palmarum numerū ampliare. Quare spectaculum multiplicatis missibus in serum p̄trahabatur: ne dominis quidem iam factionū dignantibus nisi ad toti⁹ diei cursum greges ducere: Al: or et ipse aurigare atque etiam spectari voluit saepius: positoq; in hortis

Nero Caesar.

inter seruitia et sordidam plebem rudimento vniuersorum se oculis in circo maximo praebeuit: aliquo liberto mittente mappam: vnde magistratus solent. Nec cōtētus harū artium experimenta Romae dedisse: achaiā ut diximus petiit: hinc maxime motus q̄ instituerant ciuitates apud quas musici agones edi solent: omnes citharoedoz coronas ad ipsum mittere. Has adeo grate recipiebat: ut legatos: qui ptulissent nō modo primos admitteret: sed etiam familiaribus epulis interponeret. A quibusdam ex his rogatus ut cantaret super coenam: exceptusq; effusi⁹ solos scire audire graecos: solosq; se et studiis suis dignos ait: nec pfectōne dilata ut primū Catiopē traiecit: statī ad arā Iouis Cassij cātare auspi

De certamib⁹ et exercitio ac timore ei⁹ i dictis discipulis. car⁹ ē.
 Et certamina deinceps obiit omnia: nam et quae diuersissimorū tēporū sunt: eogi i unū annū quibusdam etiam iteratis iussit. Olympiae quoq; praeter consuetudinem musicū agona cōmisit. Ac ne quid circa hoc occupatum auocaret: detineretue: quū praesentia eius vrbicas res egere a liberto helio admoneretur: rescripsit his verbis. Quāuis nūc tuū consilium sit: et votum me celeriter reuerti: tamen suadere et optare potius debes: vt Nerone dignus reuertar. Cantante eo nec necessaria quidem causa excedere theatro licitum erat. Itaq; et enisae quaedam in spectaculis dicuntur. Et Multi taedio audiendi laudandiq; clausis oppidorū portis: aut furti dissiluisse de muro: aut morte simulata funere elati. Quā autē trepide anxieq; certauerit: quanta aduersarioz aemulatione: quo metu iudiciū vix credi potest. Aduersarios quasi plane cōditionis eiusdē obseruare: captare: ifamare secreto: nōnūq; ex occurso maledictis icescere: ac si qui arte praecellerēt: corrumpere etiā solebat. Iudices autē priusq; inciperet: reuerētissime alloquebatur: omnia se faciendā fecisse: sed euentū i manu ēē fortūae. Illos ut sapientes et doctos viros fortuita dberē excluderē atq; ut auderet hortantibus aequiore animo recedebat. Ac ne sic quidē sine sollicitudine taciturnitatem pudoremq; quorundam pro tristitia ac malignitate arguens suspectosq; sibi dicens.

De obediētia eius in dictis certaminibus et aliis gestis p eū.
 In certando vero ita legi obediebat: ut nūq; excreate ausus: sudorez quoq; frontis brachio detergeret: Atq; etiam in quodā tragico actu quū elapsū baculum cito resumpsisset pauidus et metuēs ne ob delictum certamine summoneretur: non aliter confirmatus est: q̄ adiurāte hypocrita non aiaduersum id inter exultationes succlamationesq; populi. Victorem autē se ipse pronūciabat. Qua de causa et preconio vbiq; contendit. Ac ne cuius alterius hieronicarum memoria aut uestigiū extaret vsquā: subuerti et vnco trahi abiciciq; i latrinas omnium statuas et imagines imperauit. Auriganū quoq; plurifariā: olympiis vero et decemingenē: quāuis id ipsuz i rege Adithridate carmīe quodaz suo repraehēdisset: sed excussus curru ac rursus repositus quū perdurare non posset: destitit ante decursū: nec eo secius coronatus est. Decedens deinde prouinciam vniuersam libertate donauit: simulq; iudices ciuitate roma

mi

Hypocrita.

decemingenae

hypo

Sextus liber.

na et pecunia grādi: quae beneficia e medio stadio isibmior die sua ipse uoce p̄nunciavit.

De triumpho eius ob uictoriā musicorum et aliis gestis.

Ruerfus e graecia Neapolim q̄ in ea primum artem protulerat: albis equis introiit disiecta parte muri: ut mos hieronicarū ē. Simili modo Antium: inde Albanum: inde Romam: sed et Romam eo curru quo Augustus olim triumphauerat: et in veste purpurea: distinctaq; stellis aureis: chlamyde: coronamq; capite gerens olympicam: dextra manu pythiam: praeunte pōpa cacterarum cum titulis: ubi et quos: quo cationū quoue fabularū argumento uicisset: sequentibus currū ouantium ritu plausibus augustianos militesq; se triumphī eius clamitratib⁹. Dehinc diruto circi maximi arcu p̄ velabrum forumq; palatium et Apolinē petit. Incedenti passim victimae caesae sparsae p̄ vias identidē croco: igestaeq; aues ac lemnisci et bellaria: sacras coronas i cubiculis circum lectos posuit. Itē statuas suas citharoedico habitu: qua nota ēt nūmū pcusit. Ac post haec tantū abfuit a remittēdo laxandoq; studio: ut conseruandae vocis gratia: neq; milites ūq; nisi absens aut alio uerba pronūciante appellaret: neq; q̄cūq; serio iocoue egerit: nisi astāte Phonnasco: q̄ moneret: parceret arteriis: ac sudariū ad os applicārēt: multisq; uel amiciciam suā obtulerit: uel similitatem idiserit: prout quisq; se magis parciusue laudasset.

De rapinis iuriis et aliis sceleribus clā p̄ eū et publice cōmissis.

Petulantia libidinē luxuriā auariciā crudelitātē sēsīm quidē priusmo et occulte uelut iuuenili errore exercuit: sed ut tunc quoq; dubium nemini foret: naturae illa uicia non actatis esse. Post crepusculum statim arrepto pileo uel galero popinas inibat: circūq; uicos vagabatur ludibundus nec sine p̄nicie tamen. Sigdem redeūtes a coena verberare: ac repugnantes uulnerare: cloacisq; demergere assuerat. Tabernulas etiam effrigere et expilare: q̄ntana domi cōstitutae: ubi partae et ad licitationē diuidēdae praedae pretium assumeretur: ac saepe in eiusmodi rixis oculorū et vitae periculum adiit. a quodam laticlauio: cuius vxorē attractauerat: prope ad necē caes⁹. Quare nūq; postea publico se illud horae sine tribunis cōmissit procul et occulte subsequētib⁹. Interdū quoq; clā gestatoria sella delatus i theatrum seditionibus p̄atomimorū ex parte proscenij superiorī signifer simul ac spectator aderat: et quum ad manus uētum esset lapidib⁹q; et subselliorū fragminib⁹ decertaretur: multa et ipse iecit i populum: atq; etiam praetoris caput cōsauciauit.

De comessationibus et epulis eius:

Paulatim uero inualescentibus uitiis iocularia et latebras omisit: nullaq; dissimulandi causa ad maiora palā erupit. Epulas e medio die ad mediam noctē protrahēbat: refectus saepius calidis piscinis ac tempore aestiuo niuatis. Coenitabatq; nōnūquā et i publico naumachia praecclusa: uel martio cāpo: uel circo maximo iter scortorū totius urbis abubaiarūq; ministeria. Quotiēs hostiā thyberi deflueret: aut baiā nū sinū praeter nauigaret: dispositae p̄ littora et ripas diuersoriae taber-

Nero Caesar.

nae parabat: insignes ganeae: et matronarum istitoriarum opas imitatum: atque hic
ide oratum ut appelleret. Indicebat et familiaribus coenas: quorum vni melli
ta quadragies sestertium constiterunt: alteri pluris aliquanto rosaria.

De luxuria et libidine eiusdem.

Super ignuorum paedagogia: et nuptiarum concubinarum vestali virgini
Rubriae vii tulit. Acte liberta paulum abfuit quoniam iusto matrimonio
sibi coniungeret summis consularibus viris: qui regio genere orta peiora
ret. Duorum sporum erectis testibus et muliebri naturam transfigurare conatus
est. Cum dore et flamine solenni nuptiarum celeberrimo officio deductum ad se
per uxorem habuit. Extatque cuiusdam non scitus iocus bene agi potuisse cum re
bus humanis si Domitius pater tale habuisset uxorem. Hunc sporum augustarum
ornamentis ex cultu lecticaque vectum: et circa conventus mercatusque graeciae:
ac mox Romae circa sigillaria comitatus est idem ex osculis. Nam ma
tris concubitum appetisse: et ab obrectatoribus eius: ne feror atque impotens mu
lier et hoc genere gratiae praevaleret deterritum nemo dubitavit utique post
quam meretricem quam fama erat Agrippinae simillimam iter concubinas recepit.
Olim et quoties lectica cum matre veheretur libidinatum iceste ac macu
lis vestis proditum affirmant.

De pudicitia eius passim prostrata.

Enam quidem pudiciam usque adeo prostituit: ut contaminatis pe
ne omnibus moribus novissime quasi genus lusus excogitaret: quo
ferae pelle cunctus emitteretur et cauea: virorumque ac foeminarum ad stupi
tem deligatorum iugum inaderet. Et quum affatim desensisset: conficeretur a
Doryphoro liberto: cui et sicut ipsi Sporus: ita ipse denupsit: voces quo
que et eulatus vim patientium virginum imitatus. Ex nonnullis coperi persuasissimu
habuisse eum neminem hominem pudicum: aut vlla corporis parte purum esse:
Terum plerisque dissimulare vitium et calliditate obtegere. Ideoque professis
apud se obscenitatem caetera quoque concessisse delicta.

De prodigalitate et effusione divitiarum:

Autiarum et pecuniae fructum non alium putabat quam profusionem. Sor
didus ac deparcos esse: quibus ratio impensarum constaret: praeclautos
veroque magnificos: qui abuterentur: ac perderent. Laudabat: mirabaturque
avunculum Caium nullo magis nomine: quam quod ingentes a Liberio relictas opes
ibremi spatio prodegisset. Quare nec largiendi nec absumendi modum te
nuit. In tiridatem quod vir credibile videatur: octigena numerum milia di
urna erogavit: abeuntemque super sestertium milies contulit. Albi Senebratem
citharoedum: et Spectillum Albi Milonem triumphali virorum patrimo
niis aedibusque donavit. Lercopitemum Panerodem foeneratorem et ur
banis rusticisque praediis locupletatum prope regio extulit funere. Nullam
vestem bis induit: quadrigenis in punctum sestertiis aleam luxit. Pesca
tus est rete aurato: purpura coccoque funibus nexis: Numquam carrucis
minus mille fecisse iter traditur soleis mularum argenteis: canusinatis muli
onibus: armillata et phalerata cymazacum turba atque cursorum.

De opibus publicis pro eum factis et dispositis.

Non in alia re tam danosior quam in aedificando domum a palatio exglas

m ij

Ex Nemo probus
puru

Sextus liber.

vsq; fecit: quam primo transitoriam: mox incendio absumptam restituta
q; aurea nominavit. De cuius spacio atq; cultu suffecerit haec rettulisse:
Aestibulum eius fuit: i quo Colossus. c. xx. pedum staret ipsius effigiei tanta
laritas ut porticus triplices miliarias haberet. Item stagnum maris in
star circūseptum aedificiis ad urbium speciem. Rura isup arvis atq; vine
tis et pascuis silvisq; varia cum multitudine omnis generis pecudum ac fe
rarum. In caeteris partibus cuncta auro lita: distincta gemis: unumq; conchis
erat. Lenationes laqueatae tabulis eburneis versatilibus: ut flores fistu
latis et unguenta desuper spargerentur. praecipua cenationum rotunda: quae per
petuo diebus ac noctibus vice mundi circumageretur. Balneae marinis et al
bulis fluentes aquis. Eiusmodi domum cum absolutam dedicaret: hactenus com
probavit: ut se diceret quasi hominem tandem habitare coepisse. Praeterea in
choabat piscinam a Miseno ad auernum lacum cōtectam porticibusq; con
clusam: quo quicquid lotis balneis calidarum aquarum esset: committeretur: fossas
ab auerno Ostiam vsq;: ut navibus nec tamen mari iret longitudinis per
sex. miliaria latitudinis qua contrariae quicquid remes comearent: quorum
operum perficiendorum gratia: quod ubique esset custodiae in Italiam deporta
ri: et scelere convictos non nisi ad opus damnari praeceperat. Ad hunc ipen
diorum furorē super fiduciam imperij et spe quadam repentina immensarum
et reconditarum opum impulsus est ex iditio equis romani pro comper
to pollicentis thesauros antiquissimae gazae: quos Dido regina fugiens
Tyro secum extulisset: esse in Africa vastissimis specubus abditos ac pos
se erui parvula molientium opera.

De Rapinis et extorsionibus: et sacrilegiis eius.

¶ Erum ut spes sefellit destitutus atq; ita iam exhaustus et egens
ut stipendia quoque militum et comoda veteranorum pertrahi ac differ
ri necesse esset calumniis rapinisq; intendit animum. Ante omnia instituit ut e
libertorum defunctorum bonis pro semisse dodrans cogeretur ei: qui sane per
babili causa eo nomine esset: quo fuissent illae familiae: quas ipse cōtingeret.
Deinde ut ingratorum in principem testamenta ad fiscum pertinerent. Ac ne ipse
esset studiosis viris qui scripsissent: vel dictassent ea: tunc ut lege maiestatis
facta dictaq; omnia: quibus modo delator non deesset: tenerentur. Revo
cavit et praemia coronarum: quae unumq; sibi in certaminibus civitates detu
lissent. Et quum interdixisset usum amethystini ac tyrii coloris: summis
setq; quod nudinarum die pauculas uncias venderet: praecelsit cunctos negocia
tores: qui et inter canendum adversam matronam et spectaculis vetita pur
pura cultum demonstrasse percuratoribus suis creditur: detractaq; ilico non
veste modo sed et bonis eruit. Nulli delegavit officium: ut non aduiceret: scis
quid mihi opus sit: et hoc agamus: ne quis quicquam habeat. Ultimo tem
plis compluribus dona detraxit: simulacraque ex auro vel argento fabrica
ta conflavit: in his penatium deorum quae mox Salva restituit.

De paricidio eius in personis Claudij et Britannici.

¶ Arricidia et caedes a Claudio exorsus est. Qui necis et si non ante
totum consilium fuit: neque dissimularet: ut qui boletos in quo cibi ge

deligere

nere venenū is acceperat: quasi deorū cibū: post hac puerbio graeco col
laudare sit solitus. Lerte omnibus rerū verborumq; contumeliis mor-
tuum insectatus est modo stulticiae: modo saeuiciae arguēs. Nā z morari
eū inter homines desuisse pducta prima syllaba iocabat: multa q; decre-
ta z cōstituta ut insipientis atq; deliri pro irritis habuit. Deniq; bustum
ei⁹ conspīri nisi humili leuiq; materia neglexit. Britānicum nō minus
aemulatiōe uocis quae illi iucūdiōr suppetebat q; metu ne quādoq; apud
hoiū gratiam paterna memoria praeualeret: veneno aggressus ē: quod ac-
ceptū a quadā locusta venenariōz indice: quū opinione tardius cederet:
vētre modo Britānici moto accersitam mulierē sua manu verberauit:
arguens p veneno remediū dedisse: excusantiq; minus datū ad occultā-
dam facinoris inuidiam: sane iquit legem iuliam timeo: coegitq; se corā
in cubiculo q; posset velocissimū ac praesentaneū coquere. Deinde i hac-
do expertus: postq; is quiq; horas protraxit: Itēz ac saepius recoctum
pōcello obiecit: quo statim exanimato i ferri in tricliniū: dariq; coenanti
secum Britānico i perauit: et quū ille ad primū gustum cōcidisset cōmiti
ali morbo ex consuetudine correptum apud cōuiuas emētus. Postero
die raptim iter maximos ibres translatitio extulit funere. Locustae p na-
uata opa ipunitatē praediaq; ampla: sed et discipulos dedit.

De parricidio eius i matrē et amitā: et aliis sceleribus eius:
matrē dicta factaq; sua exgrentē acerbi⁹: z corrigētē hacten⁹ pri-
mo grauabatur: ut inuidia identidem oneraret quasi cessurus im-
perio: rhodumq; habiturus: mox z honore omni z potestate priuauit. Ab-
ductaq; militum z germanorum statione contubernio quoq; ac palatio
expulit. Neq; in diueranda quicq; pensi habuit submissis z qui Romae
morantem litibus z in secessu gescētē per conuitia z iocos terra mariq;
praeteruehentes inquietarent. Verum minis eius ac violentia territus p-
dere statuit: z cum veneno ter tentasset: sentiretq; Antidotis praemunitā:
lacunaria quae noctu super dormiētē laxata machina deciderent: para-
uit: hoc consilio p conscios parū caelato solutū nauem: cuius uel naufra-
gio uel camerae ruina periret: cōmētus est. Atq; ita recōciliatione simula-
ta iucūdisimīs litteris baias euocauit ad sollennia quinquatrum simul
celebranda: datoq; negotio trierarchis: qui liburnicam qua aduecta erat
velut fortuito cōcursu confrigerent: protraxit conuiuiū repetētīq; baulos
in locum corrupti nauigij machinosum illud obtulit: hilare prosecutus: at-
q; in digressu papillas quoq; exosculatus reliquum tēporis cum magna
trepidatōne vigilauit operiens coeptorum exitum. Sed ut dimersa om-
nia nandoq; euasisse eam comperit: inops consilij Lagerinum libertū ei⁹
saluam z incolumem cū gaudio nūciatē abiecto clam iuxta Pugione
ut pcusorem sibi subornatum arripi cōstringiq; iussit: matremq; occidi
quasi depraehensum crimē voluntaria morte vitasset. Adunē his atrocō-
ra nec incertis auctorib⁹ ad visendum iterfectae cadauer accurrisse: con-
tractasse membra: alia vituperasse: alia laudasse siti q; interim oborta bi-
bisse. Neque tñ sceleris cōsciētā: quāq; et militum et senatus populi q;

Sextus liber.

gratulationibus confirmaretur: aut statim aut unq̃ postea fere potuit: saepe cōfessus exagitari se materna specie: verberibus furiarum: ac taedis ardentibus. Quin et facto p̃ magos sacro euocare manes et exorare tentauit. Peregrinatione q̃dem graeciae elusinis sacris quoz initiatione ipii et scelerati voce preconis summoventur: interesse nō ausus est. Iunxitq̃ parricidio matris amatae necē: quam quū ex duritia alui cubantem visitaret: et illa tractans lanuginem eius ut assolet: iam grandis natu per blanditias forte dixisset: simul hanc excepero mori volo: conuersus ad proximos cōfestim se positurum velut irridēs ait: praecepitq̃ medicis ut largius purgarent aegram. Nec dum defunctae bona inuasit: suppresso testamento ne quid abscederet.

Item de parricidiis eius in uxores: affines. et necessarios: et cōiunctos suos cōmissis.

Uxorē praeter Octauiam duas postea duxit: Pompeiam Sabina quaestorio patre natam et equiti romano ante nuptam: deinde Statiliam Messalinam Tauri bis cōsulis ac triumphalis abneptē. Quam ut potiretur: virū eius Atticū Vestinum cōsulem in honore ipso trucidauit. Octaviae cōsuetudinē cito aspernatus corripientibus amicis sufficere illi debere respondit vxoria ornata. Eandē mox saepe frustra stragulare meditatus dimisit vt sterilem: sed improbate diuortium populo nec parcente conuiciis et relegauit. deniq̃ occidit sub crimine adulteriorum adeo impudenti falsoq̃ vt in quaestione pernegantibus cunctis Amicetū paedagogū suum idicem subiecerit: qui dolo stuprata a se fateretur. Pompeiam duodecimo die post diuortium Octaviae i matrimonium acceptā dilexit vnice: et tamē ipsam quoq̃ ictu calcis occidit: q̃ se ex aurigatōne sero reuersum grauida et aegra conuiciis inceserat. Ex hac filiam tulit Claudiam Augustam: amisitq̃ admodum infantem. Nulluz adeo necessitudinis genus est: quod non scelere perculerit. Antoniam filiam Claudij recusantem post Pompeiae mortem nuptias suas quasi molitricem nouarū rerum interemit. Similiter interemit caeteros aut affinitate aliqua sibi aut p̃pinq̃uitate cōiunctos: in quibus Aulum Plancum iuuenē: quē quū aetate mortē p̃ vim cōstuprasset: eat nūc inquit mater mea: et successorem meū osculetur iactans dilectum ab ea et ad spem imperij ipulsum. Prinuignū Rufinum Crispinū Pompeia natum ipuberem adhuc quia ferebatur ducatus et imperia ludere mergendum mari dum piscaretur: seruis ipsius demandauit. Tuscum nutricis filium relegauit: q̃ in procuratōne egypti balneis in aduentū suum exstructis lauisset. Senecam praecceptorem ad necē cōpulit: quāuis saepe cōmeatum petēti bonisq̃ cedenti p̃sancte iurasset suspectū se frustra periturūq̃ potius q̃ nociturum ei. Burro praefecto remediū ad fauces pollicitus toxicū misit. Libertos diuites et senes olim adoptōnis mox dominatōni suae fautores atq̃ rectores veneno p̃tim cibus partim potōnibus indito intercepit.

De Saenitia eius contra extraneos: et caede illustriū viroz.

Ec minore saenicia foris et i exteros grassatus ē Stella crinita

Nero Caesar.

quae summis potestatibus exitium portendere vulgo putatur: p. continuas noctes oriri coeperat. Anxius ea re vt ex Babilo astrologo didicit solere reges talia ostenta caede aliqua illustri expiare: atque a semet in capita procerū depellere: nobilissimo cuiq; exitiū destinauit. Enimuero multo magis et quasi p. iustam causam duabus cōiuratōibus promulgatis: quarū prior maiorq; pisoniana romae: posterior vinciana beneuenti conflata atq; detecta ē. Coniurati e vinculis tripliciū cathenarū direxerunt. Quū quidā crimē vltro faterentur: nonnulli et imputarent tanquā aliter illi non possent nisi morte succurrere dedecorato flagitiis omnibus: Damnatorum liberi vrbe pulsi enectiq; veneno aut fame. Constat quosdā cū paedagogis et capsariis vno prandio pariter necatos: alios diurnum victum prohibitos quaerere.

Item de caede multorū passim facta: et aliis gestis eius. Illus posthac adhibitus delectus aut modus iterimēdi quoscūq; libuisset quacūq; de causa: sed ne de pluribus referā: Saluidieno orfite obiectū est: q. tabernas tres de domo sua circa forum ciuitatibus ad statōnem locasset. Cassio longino iuriconsulto ac luminibus orato q. in vetere gentili stēmate. L. Cassij percussoris caesaris imagines retinisset. Peto Thraseae tristior et paedagogi vultus moxi iussis nō amplius q; horarū spatiū dabat. At ne qd morae interueniret: medicos ad monebat: qui cūctantes continuo curarēt (ita enim vocabat) venas mortis gratia icidere. Creditur etiam Polyphago cuidam aegyptij generis crudā carnem: et quicquid daret mādere assueto concupisse viuos homines: laniandos: absumentosq; obicere. Elatus inflatusq; tantis velut successibus negauit quēq; p. cipū scisse quid sibi liceret. Multasq; nec dubias significatōnes saepe iecit: ne reliquis quidem se parsurus senatoribus: eumq; ordinē sublatū quandoq; e re publica: ac puincias et exercitus equiti Romano ac libertis p. missurum. Certe neq; adueniens neq; proficiscens quēq; osculo impartiuit. Ac ne resalutatōne quidem: et in auspiciando ope Isthmi magna frequentia clare vt sibi ac populo Romano bene res verteret: optauit dissimulata senatus mentōne.

De Incendio vrbis p. eum facto.

Ed nec populo aut moenib; patriae pepercit: dicēte quodam in sermone communi imo inquit plane itaq; fecit: nā quasi offensus deformitate veterū aedificiorū et āgustius flexurisq; vicorū icēdit vrbe: tā palā: vt placriq; consulares cubicularios eius cū stupa taedaq; i praediis suis deprehēsos nō attigerit: et quaedā horrea circa domū aureā: quorum spatiū maxime desiderabat: vt bellicis machinis labefacta atq; inflamata sint: q. saxeo muro cōstructa erāt: p. sex dies septēq; noctes ea clade saeuitū est ad monumentorū bustorūq; diuersoria plebe compulsa. Tūc praeter immensum numerum insularum domus p. iscorū ducum arserunt hostilibus adhuc spoliis adornatae deorūq; aedes ab regibus ac deinde puniciis et gallicis bellis votae dedicataeq; et q. visendum atq; memo

Sextus liber.

rabile ex antiquitate durauerat. Hoc incediū e turre mecoenatica prospe-
crans: lactusq; flammae vt aiebat: pulchritudine halosim glj decātauit
in illo suo scaenico habitu. Ac ne nō hinc quoq; quātum posset praedae ⁊
manubiaz inaderet pollicit⁹ cadaueꝝ et ruderū gratuitā egestionē: nemi-
ni ad reliquias rex suarū adire pmisit: collatōnibusq; nō receptis mō ve-
rū et efflagitatis puincias priuatorūq; census prope exhausit.

De Cladibus quae eius tempore eueniunt:

et probis contra eum dictis.

Ecesserunt tātis ex pꝛcipe malis pꝛisq; quaedā fortuita pesti-
lētia vnius autūni: qua. xxx. funerū milia i rōne libitinae venerūt:
clades Britānica qua dno pꝛaeipua oppida magna ciuiū sociorūq; cae-
de direpta sunt. Ignominia ad orientē legionibus i Armenia sub iugum
missis: aegre q; syria retenta mirū et vel pꝛaeipue notabile inter haec fu-
erit: nihil eum patientius q; maledicta et conuicia hominū tulisse: neq; in
illos leniorē: q; qui se dictis aut carminibus laceffissent: extitisse. Multa
graece latineq; proscripta aut vulgata sunt sicut illa

Quis negat aeneae magna de stirpe neronem.

Sustulit hic matrem: sustulit ille patrem.

Dum tendit citharam noster dum cornua parthus:

Noster erat paeon: ille hecatebeletes.

Roma domus fiet: veios migrate quirites.

Si non et veios occupat ista domus:

Sed neq; auctores requisivit: et quosdā p idicē delatos ad senatū affici

grauiore poena phibuit. Transcuntem eū sifidorus cinicus i publico cla-

ra voce corripuerat: q; Naupli mala bene cantitaret: sua bona male dispo-

neret. Et datus atellanarū histrio in cantico quodam

ita demonstrauerat: vt bibentē na-

tātemq; faceret exitū scilicet. L. Claudij Agrippinae q; significās: et i no-

uissima clausula: orcus vobis ducit pedes senatum gestu notaret histrio-

nem et philosophū: Nero nihil āplius q; vrbe italiaq; summouit: vel cō-

tēptu omnis ifamiae: vel ne fatendo dolorē irritaret ingenia.

De defectōne galliaz cōtra eū et aliis gestis eius.

Alem pꝛincipē paulo minus. xiiij. ānos pꝛessus terraz orbis tan-

dē destituit: initiū faciētib⁹ Gallis duce Julio vindice: qui tum

eam puinciam pro pꝛaetore obtinebat. Praedictum a mathematicis ne-

roni olim erat: fore: vt quādoq; destitueretur: vnde illa vox eius. celeberrima

quo maiore venia

meditaretur citharoedicā artem pꝛincipi sibi gratā priuato necessariam.

Spopoderunt tamē quidam destituto dominatōem orientis: nōnulli no-

minati regnū hierosolymoz: plures omnis pꝛistinae fortunae restitutōez:

Qui spei promoz britannia armeniaq; amissa: ac rursus vtraque recepta

defunctum se fatalibus malis existimabat. Ut vero consulto delphis

huly duby

Nero Caesar.

Appolline septuagesimum ac tertium annū cauendum sibi audiuit quasi eo demum obiturus: ac nihil cōiectans de aetate Salbae tāta fiducia: nō modo senectam: sed etiam ppetuam singularemq; cōcepit foelicitatē: ut amissis naufragio pretiosissimis rebus nō dubitauerit inter suos dicere pisces eas sibi relatueros. Neapoli de motu galliarum cognouit die ipso: quo matrem occiderat: adeoq; lente ac secure tulit: ut gaudēdi etiā suspicionem praeberet tanq; occasione nata spolianday iure belli opulentissimarum puinciarū. Statimq; in gymnasium pgressus certantes athletas effusissimo studio spectauit. Coenae quoq; tempore interpellatus tumultuosioribus litteris hactenus excanduit: ut malū his qui descisset: minaretur. Deniq; p octo cōtinuos dies nō rescribere cuiq; nō mādare qd aut praecipere conatus rem silentio oblitterauit.

De Reditu ei⁹ ad urbē: et cōtumeliis i eū dictis et aliis gestis ei⁹.
E Dictis tādē vidicis contumeliosis et frequētib⁹ p motus senatū epistola i ultionem sui rei⁹ pu. adhortatus est excusato langore fancium propter quem nō adesset. Nihil autē aeque doluit q; ut citharodum malū se increpitum ac pro Rezone Aenobarbū appellat⁹: et nomē quidem gētile: quod sibi p cōtumeliam exprobaretur: resumpturū se p fessus est deposito adoptiuo. Laetera cōiitia ut falsa nō alio argumento refellebat: q; etiā inscitia tantopere laboratae pfectaeq; a se artis obui ceret: singulos subinde rogians nosset ne quēq; praestantiorē. Sed ut gētib⁹ aliis sup alios nūciis Romā praetrepidus rediit: leniterq; modo i itinere fruolo auspicio mēte recreata quū ānotasset isculptū monumēto militē gallū ab equite romano oppressum trahi crinibus: ad eam speciem exiit gaudio: caelūq; adorauit. Ac ne tūc quidē aut senatu aut populo coram appellato quosdam e primoribus viris demū euocauit: trasactaq; raptim cōsultatōne reliquā diei ptē per organa hydraulica noni et ignoti generis circūdurit: ostendēsq; singula de ratōne ac difficultate cuiusq; differens: iamq; etiam prolaturum omnia in theatrum affirmauit: si per vindicem liceat.

De defectōne Hispaniarū et Salbae cōtra eum.
P Ostq; ēt deide Salbā et hispanias descuiisse cognouit collapsus aioq; male fracto diu et sine voce: et ppe itermortuus iacuit: utq; resipiuuit veste descissa capite conuerberato actum de se pnucliauit: Consolantiq; nutriculae et aliis quoq; iam pncipibus similia accidisse memorati se vero praeter caeteros iaudita et icognita pati respōdit: qui summū imperiū viuis amitteret: nec eo secius quicq; ex consuetudine luxus atq; desidiae omisit vel minimū. Quin imo quū pspere quiddā ex puinciis nūciatum esset super abundantissimā coenam iocularia in defectōnis duces carmina lasciuēq; modulata quae vulgo inotuerūt: etiam gesticulatus ē: ac spectaculis theatri clam illatus cuidam scaenico placēti nūcium misit abuti cum occupationibus suis.

De malis eius ppositis et de consulū priuatōne: et consulatus assumptōne.

Sextus liber.

Initio statim tumultus multa et immania uex non abhorrētia sua natura creditur destinasse: successores percussoresque summittere exercitum: et prouincias regētib⁹ quasi cōspiratis idemque et unū sentiētibus: quicquid ubique exulū: quicquid in vrbe hominum gallicanorum esset cōtrucidare illos ne desciscētib⁹ aggregarētur: hos ut cōscios populariū suorum atque fautores: Gallias exercitibus diripiendas pmittere: senatum vniuersum veneno per conuiuia necare: urbē incēdere feris in populum immissis: quo difficilius defenderetur: sed absterritus non tam poenitentia quam perficiendi desperatione credensque expeditionem necessariam cōsules ante tempus priuauit honore: atque in utriusque loci solus inuit cōsulatum: quasi fatale esset non posse Gallias debelari nisi a cōsule: ac susceptis fascibus: quum post epulas triclinio digrederetur innixus humeris familiarium affirmauit: simulac primum prouiciam attigisset inermem se in conspectum exercitus perditurum: nec quicquid aliud quam fletum. Renocatisque ad poenitētiā defectoribus sequenti die laetum inter laetos cātatum epinicia: quae iam nunc sibi componi oporteret.

De apparatu expeditionis cōtra Gallos et exactioib⁹ eius.

In praeparanda expeditione primā curā habuit deligēdi uehicula portandis scaenicis organis: cōcubinasque quas secū educeret tondendi ad virilē modū et securib⁹ peltisq⁹ amazonicis instruēdi. Ador tribus urbanas ad sacramentū citauit: ac nullo idoneo respondēte certum dominis seruorum numem indixit. Nec nisi ex tota cuiusque familia perbatissimos ne dispensatorib⁹ quidem aut amanuensib⁹ exceptis recepit. Partem etiam sensus omnes ordines conferre iussit: et insuper inquilinos priuatarum aedium atque insularum pensionem annuam repraesentare fisco. Eregitque ingenti fastidio et accerbitate nummū asperum argentū pustulatū aux obrogum: ut plerique omnē collationē palā recusarent consensu flagitantes a delatorib⁹ potius reuocanda praemia quaecūque cepissent.

De probis cōtra eum scriptis ac aliis gestis eius.

Ex annonae quoque caritate lucratiū accreuit inuidia: nam et forte accidit: ut in publica fame alexandrina nauis nūciaretur puluerē luctu torib⁹ aulicis aduerisse. Quare omnium in se odio incitato nihil cōtumeliarum defuit: quin subiret. Statuae eius a vertice currus appositus est cum inscriptione graeca. Nūc demum agona esse et traheret tandem. Alterius collo et scopa deligata simulque titulus: ego quid potui: sed tu culeū meruisti. Ascriptum et columnis: iam gallos eū cātando excitasse: iam noctib⁹ iurgia cum seruis plerique simulantes crebro vindicē poscebant.

De Somniis et prodigiis mortē ei⁹ praecedentib⁹.

Errebatur ad haec euidentib⁹ portētis somniorū et auspiciorum et ominum tum veteribus tum nouis. nunquam antea somniare solitus. Occlusa demum matre vidit per quietem nauem sibi regenti extortum gubernaculum: trahique se ab Octavia uxore in arctissimas tenebras: Et modo per natarū fornicarum multitudine oppleri: modo a simulacris gētiū ad Iōpeii theatrū dedicatarū circumiri: arcerique progressu. Asturconē: quo ma

Nero Caesar.

rime laetabat posteriore corporis parte in simiae speciem transfiguratum ac tantum capite integro hinnitus edere canoros. De Alsausoleo sponte foribus patefactis exaudita vox est: nomine cum cientis calendis Ianuarij exornati lares in ipso sacrificij apparatu conciderunt. Auspicianti sporus annulum muneri obtulit: cuius gemae sculptura erat Proserpinae rapti. Tota totum nuncupatione magna iam ordinum frequentia vix reptae capitolij clauis: cum ex oratione eius qua in iudice perorabat: recitaretur in senatu daturos poenas sceleratos ac breui dignum exitum facturos conclamatum est ab vniuersis. Tu facies Auguste. Obseruatum est fuerat nouissimam fabulam canasse eum publice. Oedipodem exulem: atque in hoc decidisse versu.

De variis angustiis et cogitationibus eius: cum esset ab omnibus derelictus.

Nunciata est interim caeterorum exercituum defectione litteras praedicti sibi redditas concerpit: mesam subuertit: duos scyphos gratissimi usus: quos homericos a caelatura carminum Homeri vocabat: solo illis: ac sumpto a locusta veneno: et in auream pixidem condito transiit in hortos seruilianos: ubi praemissis libertorum fidissimis hostiam ad classem praeparanda tribunos Lenturionesque praetorij de fugae societate tentauit: sed parti et tergiuersantibus: primum apte detrectatibus vno vero et proclamante usque adeo ne mori miserum est: varia agitant: parthos ne an Halbam supplex peteret: an atratus periret in publicum: proque rostris quanta posset maxima miseratione veniam praeteritorum precaretur. Ac ni flexisset animos vel aegypti praefecturam concedi sibi oraret: inuentus est postea in scrinio eius hac de re sermo formatus: sed deteritum putant ne prius quam in forum pueniret: discerneret. Sic cogitatione in posterum diem dilata ad mediam fere noctem excitatus ut compit stationem militum recessisse: prosiluit e lecto: misitque circum amicos: et quia nihil a quoquam renunciabatur: ipse cum paucis hospicia singulorum adiit: Tlerum clausis omnium foribus respondente nullo in cubiculum rediit: vnde iam et custodes diffugerant direptus est stragulis: amota et pixide veneni: ac statim spectillum Admilonem vel quolibet alium percussorem: cuius manu periret: requisivit: et nemine repto: Ergo ego inquit nec amicum habeo nec inimicum: procurritque quasi praecipitaturus se in tyberim.

De fuga eius ab vrbe et aliis gestis.

Ed renouato rursus impetu aliquid secretoris latebrae ad colligendum animum desiderauit: et offerente Phaeonte liberto suburbanum suum iter salariam et nometanam viam circa quartum miliarium ut erat nudo pede atque tunicatus penulam obsoleti coloris supinduit: adoptoque capite et ante faciem obtento sudario equum ascendit quattuor solis comitantibus: inter quos et Sporus erat: statimque tremore terrae et fulgure aduerso pauesfactus audiit ex proximis castris clamorem militum et sibi aduersa et Halbae prospera ominantium. Etiam ex obuiis viatoribus quendam dicentem: hic Nerone persequitur: alium sciscitantem ecquid in vrbe noui de Nerone.

Sextus liber.

Equo aut odore abiecti in via cadaueris consternato detecta facie agnitus est a quodam missitio praetoriano et salutatus: ut ad diuerticulū vētum est dimissis equis inter fruticeta ac vepres per arūdeti semitam ae gre nec nisi strata sub pedibus veste: ad aduersum villae parietem cuasit. Ibi hortate eodē Phaoonte ut interim in specum egestae arenae cōcederet: negauit se viuū sub terrā iturū: ac parūper cōmoratus dū clādestinus ad villā itroitus pararet: aquam ex subiecta lacuna poturus manu hausit. Et haec est inquit Neronis decocta. Deinde diuisa sentibus penula traiectos surculos rasit: atq; ita quadrupes p agustias effossae cauernae receptus in proximā cellā decubuit super lectum modica culcitra: vetere pallio strato instructum: fameq; et iterū siri interpellante panem quidez sordidum oblatum aspnatus est. Aquae aut tepidae aliquantū bibit.

De morte eius et gestis in ea.

Enc vnoquoq; hinc ide istante ut quāprimū se ipēdētibus cōtū melius eriperet: scrobē coram fieri imperauit dimensus ad corporis sui modulū: componiq; simul siqua inuenirentur frustra marmoris: et aquā simul ac ligna conferri curando mor cadaueri flens ad singula atq; idētidem dictitās: Qualis artifex pereō. Inter moras platos a cursoze Phaoontis codicillos praeripuit: legitq; se hostem a senatu iudicatū: et quaeri ut puniatur more maiorū: Interrogauitq; quale esset id genus poenae: et quū comperisset nudi hominis ceruicē iferi furcae: corpus virgis ad necem caedi. Lōterritus duos pugiones: quos secum tulerat arripuit: tētataq; vtriusq; acie rursus cōdidit. causatus nōdū a desse fatalem horam. Ac modo Sporū hortabatur: ut lamentari ac plāgere inciperet: modo orabat ut se aliquis ad mortem capeffendam exemplo iuuaret: iterdum segniciem suam his verbis increpabat: viuo deformiter turpiter.

Iaq; equites appropinquāt quib; pceptū erat: ut viuū eū attraherēt: quod ut sensit trepidāter effatus ferrū iugulo adegit iuuāte Epaphrodito a libellis. Semianimisq; adhuc irrumpenti centurioni et penula ad vulnus apposita i auxilium se venisse simulanti nō aliud respondit q; sero: et haec est fides: atq; in ea voce defecit: extantibus rigentibusq; oculis vsq; ad horrorem formidinemq; visentium nihil prius aut magis a comitibus exegerat q; ne potestas cuiq; capitis sui fieret: sed ut quoquo modo totus cremaret. Promisitq; hoc Seius Balbae libertus nō multo ante vinculis exolutus: in quae primo tumultu coniectus fuerat.

De funere et reliquiis eius.

Tneratus est impensa ducentorum miliū stragulis albis auro in textis: qb; vsus calēdis Ianuarij fuerat. Reliquias Aegloge et Alexandria nutrices cum Acte concubina gentili domitiorū monumēto condiderūt: quod pspicitur e campo martio ipositum collo hortulorū. In eo monumento solium Porphyretici marmoris superstanti lunensi

Nero Caesar.

ara circumseptum est lapide thasio.

De statura et cultu corporis eius.

Statura fuit pene iusta: corpore maculoso et foedo: suffrago capillo: vultu pulchro magis quam venusto: oculis cecis et hebetioribus: ceruice obesa: ventre proiecto: gracillimis cruribus: valitudine prospera. Nam qui luxuriae immoderatissimae esset ter omnino per .xiii. annos languit: atque ita ut neque vino neque consuetudine reliqua abstinere. Circa cultum habitumque adeo pudendus ut comam semper in gradus formatam: peregrinatione aethiopia etiam pone verticem summisserit: ac plerumque synthesum indutus ligato circum collum sudario prodierit in publicum sine cinctu et discalciatus.

De studio eius circa liberales disciplinas.

Liberales disciplinas omnes fere puer attigit: sed a philosophia enim mater auertit monens imperaturo contrariam esse a cognitione veterum oratorum. Seneca praeceptor quo diutius in admiratione sui detineretur. Itaque ad poeticae praeconis carmina libenter ac sine labore composuit: nec ut quidam putant aliena pro suis edidit. Venere in manus meas pugillares libelli et cum quibusdam notissimis versibus ipsius chirographo scriptis: ut facile appareret non translatos aut dictante aliquo exceptos sed plane quasi a cogitante atque generatim exaratos: ita multa et deleta et inducta et superscripta inerant.

De studio eius in pigendo et figendo et aemulatione eius ad omnes:

Abuit et pigendi figendique maxime non mediocriter studium: maxima autem popularitate efferebatur: omnium aemulus: qui quoquo modo animam vulgi mouerent. Exiit post scaenicas coronas opinio primo lustro descensurum cum ad olympia inter athletas. Nam luctabatur assidue: nec aliter certamina gymnica graecia tota spectauerat quam brabentem more in stadio humi assidens: ac si qua paria longius recessissent in medium manibus suis protrahens. Destinauerat etiam qui Apollinem cantu: solem aurigando aequiperare aestimaretur. Imitari et Herculis facta praeparatumque leonem adiut: quem vel claua vel brachiorum nexibus in amphitheatri arena spectante populo nudus elideret.

De voto per eum emisso si vinceret.

Ub exitu quidem vitae palam vouerat: si sibi incolumis status praemissus esset: perditurum se parta victoria ludis: etiam hidraulam et Coraulam et vtricularium ac nouissimo die histrionem: saltatoremque Virgilij Turnum: et sunt qui tradant Iherosolimam occisum ab eo quasi grauem aduersarium.

De cupidine famae et aeternitatis eius.

Erat illi aeternitatis perpetuaeque famae cupido: sed inconsulta. Ideoque multis rebus ac locis veteri appellatione detracta nouam induxit ex suo nomine. Mensen quoque apuleum necroneum appellauit: Destinauerat et Romam Hieropolim nuncupare.

De contemptu eius et obseruantia religionum.

Religionum usque quaque contemptor praeter unius deae syriae: hanc mox ita spreuit ut vrina contaminaret: alia substitutione captus: in qua

n. i

Veneri pueri
Cecum obesa.

Seneca praeceptor
necromis

Necropolis

Septimus liber.

sola pertinacissime haesit. Siquidem acunculam puellarem: quā quasi re-
medium insidiarum a plebeio quodam et ignoto muneri accepisset: detecta
cōfesti cōiuratione pro summo numine trinisque in die sacrificiis colere p-
seueravit: volebatque credi monitione eius futura praenoscere. Ante pau-
cos quod periret menses attēdit et extispicio: nec unquam litauit.

De aetate eius et gestis post obitum ipsius.

Buit. xxx. et secundo aetatis anno: die quo quodā Octaviā ite-
remerat. Tantūque gaudium publice praebuit: ut plebs pileata tota
vrbe discurreret. Et tamen non defuerunt qui per longum tempus vernis
aestiuisque floribus tumulum eius ornarent: ac modo imagines praetexta-
tas in rostris proferrent: modo edicta quasi viuentis et breui magno inimico-
rum malo reuersuri. Quin etiam Gologesus Parthorum rex missis ad senatū
legatis de instauranda societate hoc etiam magnopere orauit: ut Neronis me-
moria coleretur. Denique quum post viginti annos adolescente me extitisset
conditionis incertae: qui se Neronem esse iactaret: tam fauorabile nomē
eius apud Parthos fuit: ut uacchemeter adiutus et vir redditus sit.

CAESARIS SEPTIMI TRAIANOZ II.
LIBER SEPTIMUS IN CAESARIS.

SEPTIMIUS SALVARIUS SEPTIMUS.

De progenie caesarum: quae in Nerone defecit et prodigiis hoc praece-
dentibus.

ROSCELIUS Caesarum in Nerone defecit:
quod futurum compluribus quidem signis sed eviden-
tissimis duobus apparuit. Iuliae olim post Augusti
statim nuptias uicentianum suum reuerti praeteruolans
aquila gallinam albam ramulum lauri rostro tenentem ita
ut rapuerat: demisit in gremium: quumque nutrirī ali-
tem: pangi ramulum placuisset: tanta pullozū soboles
puenit: ut hodie quoque ea villa ad gallinas vocetur. Tale vero lauretum
ut triumphaturi caesares inde laureas decerperent: fuitque mos triumphan-
tibus alias cōfestum eodem loco pāgere: et obseruatum ē sub cuiusque obitu
arborē ab ipso institutam elanguisse. Ergo nouissimo Neronis anno et fil-
ia omnis exaruit radicitus: et quicquid ibi gallinarum erat: iteriit. Ac subide
tacta de caelo Caesarum aede capita omnibus statuis simul deciderunt: Au-
gustique sceptrum e manibus excussum est.

De prosapia et veteri origine Salbae.

Neroni Salba successit nullo gradu cotingens caesarum domus:
sed haud dubie nobilissimum magnaque et vetere prosapia: ut qui sta-
tuaz titulis nepotem se Quinti Latuli Capitolini semper ascripserit.
Imperator vero etiam stēma in atrio proposuerit: quo paternam originem
ad Iouem: maternam ad Basiphae Minois uxorem referret.

Sergius Salba imperator.

De progenitoribus et cognomine Salbae.

i. **S**agines et elogia vniuersi generis exequi longum est: familiae breuiter attingam. Qui primus sulpitiorum cognomen Salbae tulit: cur aut vnde traxerit: abigitur. Quidam putant: quod oppidum hispaniae frustra diu oppugnatum: illitis demum Salbano facibus succederit. Alij quod in diuturna valitudine Salbeo. i. remediis lana inuolutis assidue vteretur. nonnulli quod praepinguis fuerit visus: quem Salbam galli vocent: vel contra quod tam exilis quam sunt animalia quae in aesculis nascuntur: appellanturque galbae. Familiam illustrauit Sergius Salba consularis temporum suorum eloquentissimus: quem tradunt Hispaniam ex praetura optinentem xxx. Lusitanorum milibus perfidia trucidatis viriati bellum causam extitisse. Eius nepos ob repulsam consulatus infensus Julio Caesari: cuius legatus in Galia fuerat conspirauit cum Cassio et Bruto: propter quod pedis lege damnatus est. Ab hoc sunt imperatoris Salbae Auius et pater: auus clarior studio quam dignitate: non enim egressus praeturae gradum multiplicem nec incuriosam historiam edidit. Pater consulatu functus quamque breui corpore atque etiam gibber modicaeque in dicendo facultatis causas industriae actitauit. Uxores habuit Mumiā Achaiā neptem Catuli praenepotemque. L. Mumij: qui Corinthum excidit: Item Liuiam Ocellinā ditem admodum et pulchram: a qua tamen nobilitatis causa appetitus ultro existimat: et aliquanto enixius: postquam subinde instanti vitium corporis secreto posita ne se deterit: ne quasi ignaram fallere videretur. Ex Achaiā liberos Caium et Sergium procreauit: quorum maior Caius attritis facultatibus urbe cessit: prohibitusque a Tiberio sortiri anno suo praesulatum voluntaria morte obiit.

De natiuitate Salbae et indicis principatus eius.

i. **S**ergius Salba impator. M. Valerio M. Messala. L. n. L. etulo consularibus natus est. ix. calendae ianuarij in villa colli supposita prope terracinam sinistrorsum fundos petentibus: adoptatus a nouerca sua liuij nomine et ocellare cognomen assumpsit mutato praenomine. Nam Lucium pro Sergio usque ad tempus imperij usurpauit. Constat Augustum puero adhuc salutati se inter aequales appraehensa buccula dixisse.

i. **S**ed et Tiberius cum coperis / set eum imperaturum: vix in senecta: viuat sane ait: quando id ad nos nihil pertinet. Auo quoque eius fulgur percuranti: quum ex ta de manibus aquila rapuisset et in frugiferam quercum contulisset: Responsum est: summum sed seruum imperium portendi familiae. Et ille irridens sane igit quum mula pepererit. Nihil aequae postea Salbam tentatem res nouas confirmant quam mulae partus: caeterisque ut obscenum ostentum abhorreribus solus pro laetissimo accepit memor sacrificij dictique aui. Super ta virili toga somniauit fortunam dicentem stare se ante fores defessam: et nisi ocius reciperet cuiusque obuius praedae futura: utque vigilauit apud atrium simulacrum aeneum deae cubitali maius iuxta limen inuenit: idque gremio suo tusculum ubi aestiuare consueuerat: auerit: et in parte aedium consecratum mensuris deinceps supplicationibus et peruigili anniuersario coluit: quamque aetate nodum constat vete

Sulpin

Salba

G

giber.

p. 111

S. 111

S. 111

Septimus liber.

rem ciuitatis exoletumq; morem ac tantum in domo sua haerentem obstinatissime retinuit: ut libertis seruiq; bis die frequentes adessent: ac mane saluere: vesperi valere sibi singuli dicerent.

De studio ei⁹ in artib⁹ et iure: et vxoribus ei⁹ et filiis ei⁹.
Iter liberales disciplinas attēdit et iuri: dedit et matrimonio operā: Verum amissa vxore Lepida: duob⁹q; ex ea filiis remāsit in celibatu: neq; sollicitari vlla cōditione amplius potuit: ne Agrippinae quādam viduatae mōte Domitij: quae maritum quoq; adhuc nec dum caelibem Salbam adeo omnibus sollicitauerat modis: ut inter cōuentum matronarū correpta iurgio: atq; ēt manu pulsata sit a matre Lepidae. Obseruauit ante omnes Liuiam Augustam: cuius et viuae gratia plurimū valuit: et mortuae testamēto pene ditat⁹ est: sestertium nāq; quingēties quū praecipuū iter legatarios habuisset: quā notata nō p scripta erat summa haeredit. **L**iberio legatū ad quinquaginta reuocante ne haec quidē accepit.

De honorib⁹ p eū gestis: et disciplina in re militari.

Honorib⁹ aēte legitimū temp⁹ initis praetor commissione ludorū floralium nouū spectaculi genus elephantos funābulos edidit. **E**xide prouinciae Aquitaniae anno fere praefuit: **A**ldor consulatum per sex mēses ordinarium gessit: **E**uenitq; ut in eo ipse. **L.** Domitio patri **N**eronis: ipsi **S**iluius **O**tho pater **O**thonis succederet velut praefagiū insequentis casus: quo medi⁹ inter vtriusq; filios extitit imperator. **A** **L**aius **C**aesare ludis substitutus postridie q; ad legiones venit sollenni forte spectaculo plaudētes ibibuit data tessera: ut manus penulis cōtinerent: statim per castra iactatum est: disce miles militare: **S**alba est non getulicus: pari seueritate interdixit cōmeatus peti. **V**eteranū ac **T**yronē militez ope assiduo corroboraui: matureq; **B**arbaris qui iā in **S**alliam vsq; proruperant coercitus praesenti quoq; **L**aius tales et se et exercitum approbauit: ut inter innumeras contractasq; ex omnibus puinciis copias neq; testimonium: neq; praemia ampiliora vlli pciperent. **I**pse maxime insignis: q; campestre decursionem scuto moderatus etiam ad esedum imperatoris per. xx. passuum milia cucurrit.

Item de eodē et de iustitia et aegitate eiusdem.

Aede **L**aij nūciata multis ad occasionē stimulantibus qetē praetulit. **I**per haec gratissimus **C**laudio recept⁹q; in cohorte amico rum tātae dignationis est habitus: ut quū subita ei valitudo nec adeo grauis incidisset: dilatus sit expiditionis britanicae dies: **A**fricam pro cōsule biennio obtinuit extra sortem electus ad ordinandam puiciam et itestina dissensione et barbarorū tumultu quietā: ordinauitq; magnae seueritatis ac iustitiae cura ēt i paruulis rebus. **M**iliti qui p expeditōnem anno na arctissima residuum cibarioz tritici modium centum denariis vendidisse arguebatur: vetuit simulatq; idigere cibo coepisset a quoquā opem ferri et is fame extabuit. **A**t i iure dicendo quum de proprietate iumentiquaereretur: lenibus vtriq; argumentis et testibus: ideoq; difficili coniectura veritatis ita decreuit: vt ad lacum vbi adaquari solebat: ducere

Sergius Salba imperator.

tur capite inuoluto: atq; ibidem reuelato eius esset: ad quem sponte se a potu recepisset.

De honoribus ei collatis: et signis futuri eius imperij.

O Bres et tunc in Africa et olim in Germania gestas ornamenta triumphalia accepit: et sacerdotium triplex inter. xv. viros: sodalesq; titios. Item augustales cooptatus: atq; ex eo tempore prope ad Neronis medium principatū in secessu plurimū uixit: ne ad gestandum quidem unquā iter ingressus: quā ut secū uehiculo primo decies sestertium in auro efferret: donec in oppido fūdis moratū Hispania tharacōnes oblata est. Acciditq; ut cū prouinciā ingressus sacrificaret: intra aedem publicam puero et ministris acerram tenētī capillus repēte toto capite canesceret. Nec defuerūt qui interpretarētur significari rex mutationē: successurū q; iuueni senē hoc ē ipsum Neroni: nec multo post in cātabriae lacū fulmē decidit: reptaeq; sunt duodeci secures haud ābiguum summi imperij signū.

De varietate eius in prouincia et de initio principatus eius.

P Er octo annos varie et inaequabiliter prouinciam rexit: primo acer et uacillans et in coercendis quidē delictis uel immodicus. Nā et nūmulario nō ex fide versanti pecunias manus āputauit: mēsaesq; eius affixit: et tutorem: quā pupillū cui substitutus haeres erat: veneno necasset: cruce affecit. Implorantiq; leges et ciuem romanū se testificanti: quasi solatio et honore aliquo poenam leuaturus: mutari multoq; praeter caeteras altiorē: et dealbatā statui crucē iussit. Paulatim in defidia se gniciemq; cōuersus ē: ne quid materiae praebere Neroni: et ut dicere solebat: quā nemo rōnem oculi sui reddere cogeretur. Carthagine noua cōuentū agens tumultuari Gallias cōperit: legato aquitaniae auxilia implorante. Supuenerūt vindicis litterae hortantis ut humano generi assertorē ducē q; se accommodaret: nec diu cūctatus cōditiōē partim metu: partim spe recepit. Nā et mandata Neronis de nece sua ad procuratores clā missa deprehenderat: et cōfirmabatur cū secundissimis auspiciis: et ominibus: tum virginis honestae vaticinatione: tanto magis: quā eadem illa carmina sacerdos Iouis diuine ex penetrali somnio monitus eruerat ante ducētos annos similiter a fatidica puella pronūciata: quorū carminum sentētia erat: oriturū quandoq; ex hispania principem dominumq; rerum.

Item de initio principatus eius et aliis gestis.

S itur quū quasi manumissioni vacaturus cōscēdisset tribunal propositis ante se dānatorū occisorūq; a Nerone quā plurimis imaginibus: et astanti nobili puero: quē exulantem ex prima baleari insula ob id ipsum acciuerat: deplorauit temporū statum: consalutatusq; imperator legatum se senatus ac populi romani pfectus est. Deinde iusticio indicto e plebe quidē prouinciae legiones et auxilia conscripsit: super exercitum veterem legionis vnius: duarūq; alarū: et cohortium trium. At e primoribus prudentia atq; aetate praestantibus uelut instar senat⁹: ad quos de maiore re quotiens opus esset referretur: instituit. Delegit et equestri ordinis iuuenes: qui manente annulorum aureorum usu euocati appella-

Septimus liber.

rentur: excubiasq; circa cubiculum suū vice militum agerēt. Etia; per p
vincias edicta dimisit: auctor singulis vniuersisq; conspirādi simul: et ut
qua posset qsq; opera cōmunem causam iuuarent. Per idē forte tempus
i munitione oppidi quod sedem bello delegarat: reptus est annulus opere
antiquo sculptura gemmae victoriam cum trophaeo exprimente. Ac sub
inde Alexandrina naus decursu appulit armis onusta sine gubernatore si
ne nauta ac vectore vllō: ut nemini dubium esset iustum pūq; et fauētibus
diis bellum suscipi. Quū repente ex inopinato ppe cuncta turbata sunt.
Alarum altera castris ap̄opinquante pocnitentia mutati sacramenti de
stituere conata est: aegreq; retenta in officio. Et serui quos a liberto Ne
ronis ad fraudem praeparatos muneri acceperat: p angiportum i balnea
transeūtem pene interemerunt: nisi cohortantibus inuicem ne occasione
omitterent: interrogatisq; de qua occasione loquerentur: expressa cru
ciatu confessio esset.

De cōsternatione ei; ppter mortē vindicis et aliis gestis;
Cecidit ad tanta discrimina mors vindicis: qua maxime cōster
natus d̄stitutoq; similis nō multū abfuit: qui uitae renūciaret: sed
supuenientib; ab urbe nunciis ut occisum Neronem cūctosq; i uerba sua
iurasse cognouit: deposita legati suscepit Laesaris appellationem. Iterq;
ingressus est paladatus ac depēdēte a ceruicibus pugione āte pectus: Nec
prius usum togae recuperauit q̄ oppressis qui nouas res moliebāt. Prae
fecto praetori; Nymphidio Sabino Romae: In germania Phonteio
Capitone: In Africa Clodio Alacro legatis.

De Saecuitia et auaricia eiusdē et aliis gestis eius.
P Raecesserat d̄ eo fama saecuitiae simul atq; auariciae: q; ciuitates
Hispaniarū Galliarq; quae cūctātius sibi accesserāt: grauiorib;
tributis: quasdā etiam muroz destructione punisset: et praepositos pro
curatoresq; supplicio capitis affecisset cum coniugibus ac liberis: q; q;
oblatam a tharaconēsis e uetere templo Iouis coronam aureā librarū
xv. conflasset: ac tres vncias: quae ponderi decrant iussisset exigi. Ea fa
ma et confirmata et aucta est: vt primū urbem introit. Nam quum classi
arios quos Nero ex remigibus iustos milites fecerat redire ad pristinū
statum cogeret: reclusantes atq; insuper aquilam et signa pertinacius fla
gitantes non modo immisso equite disiecit: sed decimauit etiam. Item
Germanorum cohortem a Laesaribus olim ad custodiam corporis insti
tutam: multisq; experimentis fidelissimā dissoluit: ac sine vllō cōmodo
remisit in patriam: quasi. En. Dollobellae iuxta cuius hortos tendebat
proniorem: illa quoq; vere ne an falso per ludibrium iactabantur appo
sita lautioze coena ingemuisse euz. Et ordinario quidem dispēsatori bre
uiarum rationum offerēti parapsidem leguminis pro sedulitate ac dili
gētia porrexisse. Eano autē Coraulae mire placēti denarios quiq; donas
se prolatos manu sua e peculiaribus oculis suis.

De aduentu eius ad urbem.
Qare aduentus ei; nō p̄inde gratus fuit: idq; proximo specta

Germani

Sergius Salba imperator.

lo apparuit: siquidem atellanis notissimum canticum exorsus venit Jone
suis a villa cuncti simul spectatores consentiente voce reliquam partē ret
tulerunt: ac saepius versu repetito egerunt.

De gestis per eum in initio principatus.

M Aioze adeo et fauore et auctoritate adeptus est q̄z gessit iperū
quāq̄z mltā documēta egregij p̄cipis daret: sed nequaq̄z tā gra
ta erāt: q̄z iūsa quae secus fierēt. Regebatur triū arbitrio: quos vna ⁊ in
tra palatiū habitātes: nec vnq̄z nō adhaerentes paedagogos vulgo voca
bant. Hi erāt. L. Junius legat⁹ eius in hispania cupiditatis imēsae: Corne
lius Iaco ex assessore praefectus praetorij arrogantia socordiaq̄z intolera
bilis: libertus Itelus paulo ante anulīs aureis: et Albartiani cognomine
ornatus: ac iam summae equestris candidatus. His diuerso vitioꝝ gene
re grassantibus adeo se abutendū pmisit et tradidit: ve vix sibi ipse cōsta
ret: modo accerbior parciorq̄z: modo remissior ac negligentior q̄z conue
niret p̄cipi electo atq̄z illius aetatis. Quosdā claros ex vtroq̄z ordine vi
ros suspicione minima inauditos cōdemnavit. Civitatem Romanam ra
ro dedit. Jura trium liberorū vix vni atq̄z alteri: ac ne his quidem nisi ad
certū praefinitūq̄z tempus. Judicibus sextam decuriam adiici praecanti
bus nō modo negavit: sed et concessum a Claudio beneficium: ne hyeme
initioq̄z anni ad iudicandum evocarentur: eripuit.

De gestis eius et de liberalitatibus Neronis p̄ eū correctis.

Fistimabatur et senatoria et equestria officia biēnij spacio deter
minaturus: nec daturus nisi inuitis ac recusantibus. Liberalita
tes Neronis nō plus decimis concessis p̄ quinquaginta equites. r. ea con
ditōne reuocandas curavit erigendasq̄z: vt et si quid scaemici aut rystici
donatum oli vendidissent: auferetur emptoribus: quando illi absumpto
pretio soluere nequirent. At contra nihil non per comites atq̄z libertos
pretio addici aut donari passus est gratia: vectigalia: immunitates: poenas
inocentum: impunitatē noxiorum. Quin etiā populo ro. deposcēte suppli
ciū Valoti: et Tigillini solos ex omnibus Neronis emissariis vel male
ficentissimos icolumēs praestitit. Atq̄z insuper Valotum p̄curatōne am
plissima ornauit: pro Tigillino et fauiciae populum aedicto increpuit.

De inuidia militū cōtra eū: et rebellionē exercitus Germaniae.

Er haec prope vniuersis ordinibus offensis: vel praecipua flagra
uit inuidia apud milites. Nā quū i verba eius absentis iurantib⁹
donatiū grandius solito praepositi pronūciaissent: neq̄z rem ratam habu
it: et subinde iactauit se legere militem nō emere consueisse. Atq̄z eo quidē
nomine omēs qui vbiq̄z erāt: exacerbanit. Laeterū praetorianos et metu
et indignitate commouit: remouens subinde plerosq̄z vt suspectos et
Nimphydij socios: sed maxime fremebat superioris Germaniae exer
citus fraudari se praemiis nauatae aduersus Gallos et vindicem ope
rae. Ergo primi obsequium rumpere ausi: calendis ianuarij adigi sacra
mento nisi in nomen senatus recusarunt: statiq̄z legatōnē ad praetoria
nos cū mandatis destinauerūt: displicere imperatorem in Hispania fa

Septimus liber.

ctum: Eligerent ipsi quē cuncti exercitus cōprobarent.

De adoptione Pisonis p eum facta.

q Uod ut nūciatum ē despectui esse non tā senectaz suā: q̄ orbitatē ratus Pisonem frugi licinianum nobilem egregiumq; iuuenem ac sibi olim probatissimum: testamentoq; semper in bona z nomen adscitum repēte e media salutantium turba appzæhendit: filiumq; appellans pduxit in castra: ac p cōcione adoptauit: ne tunc quidē donatiui vlla mē tione facta. Quo faciliorem occasionē. **Ms.** Siluio Othoni præbuit pfi ciendi conata intra sextum adoptionis diem.

De pdigiis præcedētib; iſoelicez exitum iperij ei.

m Agna z assidua mōstra iā ide a principio exitum ei qualis euenit portenderant: quū per omne iter dextra sinistraq; oppidatim victimæ caederentur: taurus securis ictu cōsternatus rupto vinculo ese dum ei inuasit: Elatisq; pedib; totum cruore pfudit: ac descendētē spiculatoz ipulſu turbae lancea prope vulnerauit. Urbem quoq; z deide palatium ingressum excepit terra tremore: z assimilis quidam mugitui sonus: secuta sunt aliquanto maiora z tristiora monile margaritis gemmis q; consertum ad ornādū fortunaz suā tusculanā ex omni gaza secreuerat. Id repēte quasi augustiore dignius loco capitoline veneri dedicauit: ac proxima nocte somniauit speciem fortunæ quaerentis fraudatam se dono destinato: minantisq; erepturam z ipsam quæ dedisset. Quūq; exterritus luce prima ad expiandum somnium præmissis qui rem diuinam apparent: tusculum excucurrisset: nihil inuenit præter tepidam in ara fauillam: atratumq; iuxta senē in catino vitreo thus tenentem z in calice fictili merum. Obseruatum etiam est kal. ianuarij sacrificātī coronam de capite excidisse: Auspicianti pullos euolasse: adoptionis: die neq; milites allocuturo castrensem sellam de more positam ptribunali oblitis ministris: z in senatu curulem puerse collocatam.

De caede z morte eius z alijs gestis.

p Rius vero q̄ occideretur sacrificāte mane aruspex idētidē monuit: cauere periculum: nō longe percussores abesse. Haud multo post cognoscit teneri castra ab Othone: ac plaerisq; vt eodē q̄ primuz pergeret suadentib; posse enī auctoritate et præsentia præualere: nihil a pli q̄ cōtinere se statuit: et legionarioz firmare præsidius: q̄ multifariā diuerſeq; tēdebāt. Lorica tamē induit lītēā: quāq; haud dissimulans pax aduersus tot mucrones pfuturā. Sed extractus rumoribus falsis quos cōspirati vt eum i publicū elicerēt: de industria dissiparant: paucis temere affirmātibus trāsactū negocium: oppzessos qui tumultuarentur: aduenire frequētes caeteros gratulabūdos: et in omne obsequium paratos. His vt occurreret prodiit tanta fiducia: vt militi cuidam occisum a se Othonem gloriāti: quo auctore responderit: Atq; in forum vsq; processit. Ibi equites quibus mādata caedes erat: quū per publicum dimota paganorū turba equos adegissent: viso procul eo parūper restiterunt: deinde rursus incitati desertum a suis contrucidarunt.

De gestis p eū in morte: et de funere et cadauere eius.

Sunt qui tradant ad primū tumultum proclamasse eum: quid agitis cōmilitones: Ego vester sum: et vos mei: donatiū ē polliciti. Plures autē pdiderūt obtulisse vltro iuguli: et vt hoc agerēt ac ferirent quādo ita videret: hortatū. Illud mirū admodū fuerit: neq; praesentū quēq; iperatozi auxiliū ferre conatū: et omnes q accerserent spreuisse nūtiū excepta germanicorū verillatōe. Hi ob recens meritū q se aegros et inualidos magnopere fouisset: in auxiliū aduolauerunt: sed serius itinere deuio p ignoratiā locorū retardati. Iugulatus ē ad lacū Lurtij: ac relictus ita vti erat. Donec gregarius miles a frumentatōne rediens abiecto onere caput ei amputauit. Et quoniam capillo prae caluicio arripere nō poterat: in gremium abdidit. Mox inserto per os pollice ad Othonem detulit. Ille liris caloniibusq; donauit: qui hasta suffixum non sine ludibrio circum castra portarunt acclamantes idētidem: Galba cupide fruaris aetate tua: maxime irritati ad talem iocorum petulantiam: q ante paucos dies erierat in vulgus laudanti cuidam formam suam: vt adhuc floridam et vegetam: respondisse eum.

Ab his Patrobius neronianus libertus cētum aureis redemptū eo loco vbi iussu Galbae aiaduersum in patronum suum fuerat: abiecit. Sero tandem dispensator Argius: et hoc et caeterū truncum in priuatis eius hortis aureliae viae sepulturae dedit.

De statura corporis et de membris eius. Statura iusta fuit: capite caluo: oculis caeruleis: adunco naso: manibus pedibusq; articulari morbo distortissimis: vt neq; calceum ppeti: neq; libellos euoluere aut tenere omnino valeret. Excreuerat etiam in dexterioze latere eius gibbus vel caro: praependebatq; adeo: vt aegre fascia substringeretur.

De cibo potu et luxuria eiusdem. Ibi plurimi traditur: quem tēpoze hiberno ē ante lucem capere consueuerat: Inter coenam vero vsq; eo abundantem vt congeflas super manus reliquias circūferri iuberet spargiq; ad pedes stantib⁹. Libidinis i mares pni⁹ fuit: et eos non nisi praeduros exoletosq; Segebant in hispania. L. Igelum e veteribus concubinis de Neronis exitu nūciantem non modo arctissimis osculis palam exceptum ab eo: sed vt sine mora velleretur oratum atq; seductum.

De tēpoze et aetate eius: et gestis p senatū post mortē. Erut tertio et septuagesimo aetatis āno: imperij mēse septimo. Senatus vt primū licitū est statuā ei decreuerat rostratae colūnae supstantē in parte fori qua trucidatus ē: sed decretum Vespasianus aboleuit: pūssores sibi ex hispania i iudaea summisisse opinatus.

LAJJ SECTONJJ TRAAQJZJZJ.
LJB ER OZAAJ SJA LJJZJ.

OTHO SYLVIUS IMPERATOR.

De progenitoribus Othonis.

AJOIRE S Othonis sunt orti oppido ferentino familia veteri et honorata atque ex principibus betruriae. Avus. M. Silvius otho patre equite romano: matre humili: incertum an ingenua per gratiam Liviae Augustae in cuius domo creverat. Senator est factus: nec praeturae gradum excessit. Pater. L. Otho materno genere praecclaro: militumque et magnarum propinquitatum: tam charus: tamque non absimilis facie Tiberio principi fuit: ut placereque procreatum ex eo crederetur. Urbanos honores: consulatum africae et extraordinaria imperia severissime administravit. Ausus est in Illyrico milites quosdam pro motu Camilli ex poenitentia praepositos suos quasi defectores adversus Claudium auctores occiderant capite punire. Et quidem ante principia se coram: quamvis ob id ipsum promotos in amplio gradum a Claudio sciret. Quo facto sicut gloriam auxit ita gratiam minuit: quam tamen mature recuperavit: detecta equitis ro. fraude: quem prodentibus servis necem Claudio parare compererat. Namque et senatus honore rarissimo statua in palatio posita prosecutus est eum: Et Claudius allecsum inter patricios collaudans amplissimis verbis: haec quoque adiecit. Vir: quo meliores liberos habere ne opto quidem: Ex Albia Terentia splendidissima foemina duos tulit filios. L. Titianum et minorem Marcum cognominem sibi. tulit et filiam: quam nondum nubilem Druso germanici filio despondit.

De nativitate Othonis et eius adolescentia.

Otho imperator. iiii. kalendas maii natus est: Camillo Arutio Domitio Aenobarbo consulibus: A prima adolescentia prodigus ac peccator adeo ut saepe flagris obiurgaretur a patre: ferebatur et vagari noctibus solitus atque invalidum quemque obuiorum: vel potentium corripere: ac distento sago ipositi in sublime iactare. post patris deinde mortem: libertinam Aulicam gratiosam: quo efficacius coleret: et diligere simulavit: quantum annu ac pene decrepita: per hanc insinuat. Neroni facile summum inter amicos locum tenuit congruentia morum: ut vero quidam tradunt et consuetudine mutui stupri: Ac tantum potentia valuit: ut donatum repetundis consularem virum igens premium pactus prius quam plane restitutionem ei impetrasset: non dubitaret in senatum ad agendas gratias introducere.

De amicitia eius cum Nerone et aliis gestis eius.

Marcium autem consilioque secretorumque particeps die quem Nero necandae matri destinaverat ad auertendas suspiciones coenam utrique exquisitissime comitatus dedit. Inter Neronem et Albiam tunc adhuc amicam eius abductam marito demandatamque interim sibi nuptiarum specie recepit. Nec corruptisse contentus adeo dilexit: ut ne rivalem quidem

Cognomini

pliny
134

Otho filius imperator.

Neronem aequo tulerit animo. Creditur certe non modo missos ad accersendam non recepisse: sed ipsum etiam exclusisse quondam pro foribus astantem: miscentemq; frustra minas et preces: ac depositum reposcentem. Quare diducto matrimonio sepositus est per causam legationis in Lusitaniam: et satis visum ne poena acrior minus omnem divulgaret: qui tamen sic quoq; hoc disticho innotuit.

Eur Otho mentito sit quaeritis exul honore:

Uxoris moechus coeperat esse suae.

Provinciam administravit quaestorius per decem annos moderatione atq; abstinentia singulari.

De spe eius ad imperium et aliis gestis eius.

Et tandem occasio ultionis data est: conatibus Salbae primus accessit: eodemq; momento et ipse spem imperii coepit: magnam quidem et ex conditione temporum: sed aliquanto maiorem ex affirmatione Seleuci mathematici: qui quum cum olim superstitem Neroni fore spopondisset tunc ultro inopinatus aduenerat: imperaturum quoq; breui repromittens. Nullo igitur officij aut ambitionis in quemquam genere omisso: quotiens coena principem acciperet aureos excubanti cohorti uirum divedebat. nec eo minus alium alia via militum demerebatur. Quidam etiam de parte finium cum uicino litiganti adhibitus arbiter totum agrum redemit: emancipauitq; ut iam vix ullus esset qui non sentiret et praedicaret solum successionis imperij dignum. De conspiratione eius contra galbā et causas.

Perauerat autem fore ut adoptaret a galba: idq; idies expectabat.

Sed postq; Disone praelato spe decidit ad vim conuersus est: instigante super animi dolorem. Etiam magnitudine eris alieni: neq; enim dissimulabat nisi principem se stare non posse: nihilq; referre ab hoste in acie: an in foro sub creditoribus cadere. Ante paucos dies seruo Caesaris per impetrata dispensatione decies sestertium expresserat. Hoc subsidium tantum coepti fuit. Ac primo quinq; spiculatoribus commissa est res: deinde decem aliis: quos singuli binos perduxerant. omnibus dena sestertia repraesentata: et quiquagena promissa: per hos sollicitati reliqui: nec adeo multi haud dubia fiducia in ipso negotio pluribus affuturis.

De assumptione eius ad principatum et aliis gestis.

Ulerat autem post adoptionem statim castra occupare: coenantemq; in palatio Salbā aggredi. Sed obstitit respectus cohortis: quae tunc excubabat ne oneraretur invidia: quae eiusdem statione: et Caius fuerat occisus: et desertus nero. Ad medium quoq; tempus religio et Seleucus exemit: ergo destinata die praemonitis consciis ut se in foro sub aede Saturni ad miliarium aureum opperirentur mane Salbā salutauit: utq; consueuerat osculo exceptus etiam sacrificanti interfuit. Audiuitq; praedicta aruspices: Deinde liberto adesse architectos nunciante: quod signum conuenerat: quasi venalem domum inspecturus abscessit. Proripuitq; se postica parte palatii ad constitutum: Alii febrem simulasse aunt: eamq; excusationem proximis mandasse si quaereretur. Tunc abditus

ppere muliebri sella in castra contendit: Ac deficientibus leccariis quā descendisset: cursumq; coepisset laxato calceo restitit: donec omīssa mora succollatus: et a praesente comitatu imperator consalutatus inter faustas acclamatōnes strictosq; gladios ad principia deuenit. Obuiō quoq; nō aliter ac si conscius et particeps foret adhaerente. Ibi missis qui Salbā et Idisonem trucidarent ad conciliandos pollicitatōnibus militum aios nihil magis p concione testatus ē qz id demum se habiturum quod sibi ipsi reliquissent.

De initio principatus eius et aliis gestis.

d E inde vergēte iam die ingressus senatum positaq; breui oratōe quasi raptus de publico et suscipere imperium vi coactus: gestu rusq; cōmuni omīum arbitrio palatiū petit. Ac super cacteras gratulan tium adulantiumq; blanditias ab infima plebe appellatus. Neco nullum iditium recusantis dedit: imo vt quidam tradiderūt et diplomatibus pri misq; epistolis suis ad quosdam puinciaz praesides Neronis cogno men adiecit. Eerte et imagines statuasq; eius reponi passus est: et procu ratores atq; liberos ad eadem officia reuocauit. Nec quicq; prius pro potestate subscripsit qz quingencies festerium ad peragendam auream domum. Dicitur ea nocte per quietem pauefactus gemitus marinos e didisse: repertusq; a concursantibus humi ante lectum iacens per omia piaculorum genera manes Salbae: a quo deturbari expelliq; se viderat: propiciare tētasē. Postridie quoq; in augurando tempestate orta graui ter prolapsū idētidem obmurmurasset.

De coniuratione germaniciani exercitus contra Otho nem et aliis gestis eius.

¶ Ab idē vero tempus germanicianus exercitus in Vitelij verba iurauerat. Quod vt cōperit: auctor senatui fuit mittendae legatō nis: quae doceret electum iā p̄cipē: quietē et concordiam suaderet: et tñ p̄ internūcios ac litteras consortē iperij generūq; se vitelio obtulit. Verum haud dubio bello iam ducibus et copiis quas Vitelius praemiserať ap propinquantibus animū fidemq; erga se praetorianozū pene interniciōe amplissimi ordinis expertus ē: et placuerat per classiarios arma transfer ri remittiq; nauibus. Ea quum in castris sub noctem promerentur: insidi as quidam suspicati tumultum excitauerunt: ac repente omnes nullo cer to duce in palatium cucurrerunt caedem senatus flagitantes: repulsisq; tribunoz qui inhibere tentabant nonnullis et occisis sicut erant cruenti: vbinam imperator esset requirentes prozuperūt intriclinium vsq;: nec ni si viso destiterunt. Expeditōnem aut impigre atq; etiam praepropere in choauit: nulla ne religionum quidem cura: sed et motis nec dum cōditis ancilibus: quod antiquitus infaustum haberetur: et die quo cultores de um matris lamentari et plangere incipiunt. Praeterea aduersissimis au spiciis: nam et victimas Diti patri caesas litauit: quū tali sacrificio con traria exta potiora sint. Et primo egressu iundationibus thyberis retar.

Otho filius imperator.

datus: ad vigesimū ēt lapidē ruina aedificiorū praeclusam viā offendit.

De congressu Othonis cū exercitu Vitelij et aliis gestis.

S Imili temeritate quāvis dubium esset nemini: quin trahi bellū oporteret: quā et fame et angustius locorū vrgeretur hostis: quā pri mum tamē decertare statuit siue impatiens lōgioris sollicitudinis: spe ransq; ante Vitelij aduentum profligari plurimū posse: siue impar mili tum ardori pugna deposcētū. Nec illi pugnae affuit: substititq; Brixel li. Et tribus quidē verū mediocribus proeliis apud alpes: circaq; placē tiam et ad Latoris: quod loco nomen est: vicit: nouissimo maximoq; a pud Vebriacū fraude superatus est: quū spe colloquij facta quasi ad cō ditōnem pacis militibus eductis ex iprouiso atq; in ipsa consalutatione dimicadum fuisset: ac statim moriendi impetum coepit: ut multi nec fru stra opinantur magis pudore: ne tanto rerum hominumq; periculo domi nationem sibi asserere perseueraret q̄ desperatōne ulla aut diffidentia co piarum. Quippe residuis integrisq; etiam nunc quas secum ad secūdos casus detinuerat et superuenientib; aliis e Dalmatia Pannoniaq; et mes sia ne uictis quidem adeo vel afflictis: ut nō i vltionē ignominiae quiduis discriminis vltro et uel solae subirent.

De detestatione eius ciuiliū bellox: et vltima dispositione ipsi.

Interfuit huic bello pater meus Suetoni; lenis tertiae decimae legiōis tribunus: Augusti. Clamul. If mor referre crebro solebat Othonem etiam priuatum usq; adeo detestatum ciuilia bella: ut memorā te quodam inter epulas de Cassij Brutiq; exitu corruerit: nec cōcursurū cum Salba fuisse nisi confideret sine bello rem transigi posse. Tūc ad de spiciendam vitam exemplo manipularis militis concitatum: q̄ quū cladē exercitus nūciaret: nec cuiq; fidem faceret: ac nūc mendacij nūc timoris q̄si fugisset ex acie: argueretur: gladio ante pedes eius icubuerit hoc uiso proclamasse eū aiebat non amplius se in periculum tales tāq; benemeritos coniectur. Fratrem igitur fratrisq; filiū: et singulos amicorum co hortatus ut sibi quisq; pro facultate consuleret: ab amplexu et osculo suo dimisit omnes. Secretoq; captato binos codicillos exarauit ad sororem consolatorios: sed ad Messalinam Neronis: quā matrimonio destinaue rat commendās reliquias suas et memoriam. Quicquid deinde epistolarum erat: ne cui periculo aut noxae apud victorem forent: cōcremauit: diuisit et pecunias domesticis ex copia praesenti.

De Morte et funere eius.

A Tq; ita paratus intētusq; iam morti tumultu iter moras exorto: ut eos qui discedere et abire coeptabant: corripere quasi desertores detineriq; sensit. Adiciamus iquit vitae et hanc noctem: iis ipsis toridē q; verbis: vetuitq; uim cuiq; fieri: et in serum usq; patente cubiculo si q; adire uellet: potestatem sui praebuit. Post haec sedata siti gelidae aquae potione arripuit duos pugiones: et explorata vtriusq; acie quū alterum puluino subdidisset foribus ad apertis artissimo somno genuit. Et circa lu cem demū expergefactus vno se traiecit ictu infra leuam papillam. Irrū

Suetonij lenis
vny oblong

pentibusq; ad primum gemitum modo caelans modo detegens plagam
exaiat⁹ ē: et celeriter apud veliternā (ita praeceperat) funerat⁹. L. Et octa
no aetatis anno et nonagesimo et quinto iperij die.

De statura et cultu corporis eius et aliis gestis eius.

Stanza
t Anto Othonis animo nequaq; corpus aut habitus cōpetit. Su
isse enim tradit et modicae staturae: et male pedatus: caluusq;
mūditiāz vero pene muliebriū: Vulso corpore: galericulo capiti pp rari
tē capilloz adaptato et annexo: vt nemo dignosceret. quin et faciem quot
tidie rasitare: ac pane madido linire consuetum: idq; instituisse a prima la
nugine ne barbatus vnquā esset. sacra ēt Isidis saepe in lintea religiosaq;
veste ppalam celebrasse: per quae factuz putem: vt mors eius minime cō
gruens vitae maiori miraculo fuerit. Multi praesentium militū cū pluri
mo fletu manus ac pedes iacentis exosculati: fortissimum virum: vnicum
imperatorē praedicantes ibidem statim nec pcul a rogo vim suae vitae
attulerunt. Multi et absentiu accepto nūcio prae dolore armis inter se ad
iternitōnem cōcurrerunt. Deniq; magna pars hominū icolumē grauissi
me detestata: mortuum laudibus tulit: vt vulgo iactatum sit: et Salbā ab
eo nō tā dominandi q; reipublicae ac libertatis restituendae causa inte
rēptum.

CAPI SECTORII TRANQUILLI
VITELII ORIGINIS INCEPIIT.

VITELIUS VITELIUS IMPERATOR:

De Stirpe et origine Viteliorum.

Vincula
VITELIORUM originem Alij aliam et quidem
diuersissimam tradunt: partim veterem et nobilem:
partim vero nouam et obscuram atq; etiam sordi
dam. Quod ego per adultores obrectatoresq; i
peratoris vitelij euenisse opinarer: nisi aliquanto pri
us de familiae conditōne variatum esset. Extatq; elo
gij ad Quintum vitelium diui Augusti quaestorem libellus: quo contine
tur vitelios Sauno aboriginum rege et vitelia quae multis locis pro nu
mine coleretur ortos toto latio imperasse. Horum residuam stirpem ex
Sabinis transisse romam: atq; inter patricios allectam. Inditia stirpis
diu mansisse viam viteliam ab ianiculo ad mare vsq;. Itē coloniā eiusdē
nois: quam gentili copia aduersus aequiculos tutandam olim depopo
scissent: tempore deinde samnitici belli praesidio i Apuliā misso quosdā
ex viteliis subsedisse Nuceriae: eozq; progeniem longo post intervallo
repetisse urbem: atq; ordinem senatorium.

De progenitoribus et patre Viteliji.

c Contra plures auctorem generis libertinū prodiderunt: Cassius

Aulus Vitellius imperator.

Seuerus: nec minus alij eundem et futozem veteramentarium: cuius fili
us sectōnibus et consuturis vberius compendium nactus ex muliere vul
gari Antiochi cuiusdā furnariā exercentis filia equitē ro. genuerit. Sed
quod discrepat: sit in medio. Laetex. P. Vitellius domo nuceria: siue
ille stirpis antiquae: siue pudēdis parentibus: atq; auis: eques certe ro
manus et rerum Augusti pcurator quattuor filios amplissimae dignita
tis cognomines: ac tantum praenominibus distinctos reliquit: Aulū. Q.
P. L. Aulus in consulatu obiit: quē cū Domitio Neronis Caesaris pa
tre inierat praelatus eloquio: famosusq; coenarū magnificentia. Quin
tus caruit ordine quū auctore Liberio secerni minus idoneos senatores
remoueri q; placuisset. Publius germanici comes L. n. Pisonem inimi
cum et interfectorem eius accusauit: cōdemnauitq;. Ac post praeturae ho
norem inter Seiani conscios arrept⁹ et in custodiam fratri datus Scal
pro librario venas sibi incidit: nec tam mortis poenitentia q; suoz obte
statōe obligari curariq; se passus in eadem custodia morbo periit. L. ex
consulatu syriae praepositus Arthabanum parthoz regem summis arti
bus non modo ad colloquium suum: sed et ad veneranda legionū signa
pellerit. Ador cum Claudio p̄cipe duos isuper ordinarios consulatus
censuramq; gessit. Curam quoq; iperij sustinuit absente eo expeditōne
bitānica: vir inocens et iudustrius sed amore Libertinae pinsamis: cui⁹
et saluiis melle cōmixtis nec clam quidem aut raro: sed quottidie ac pa
lam arterias et fauces pro remedio fouebat. Idem miri inadulando i ge
nij primus. L. Caesarem adorari vt deum instituit: quū reuersus ex syria
non aliter adire ausus esset: q; capite velato circūuertensq; se deinde p
cūbens. Claudium vxoribus libertisq; addictum: ne qua nō arte deme
retur p mario munere a Messalina petiit: vt sibi pedes praebere ex cal
ciandos: detractumq; focculum dextrū inter togā tunicasq; gestauit assi
due: nōnūq; osculabundus. Narcissi quoq; et pallantis imagines aureas
inter lares coluit. Huius et illa vox est: saepe facias: quū seculares ludos
edenti Claudio gratularetur.

De matre Vitellij et eius pueritia et de morte patris et alijs gestis.
Ecessit Paralyti altero die q; corcept⁹ est: duobus filiis superstit
tib⁹: quos ex Sextilia pbatissima nec ignobili foemina editos
consules vidit: et quidem eodem ambos totoq; anno: quū maiori minoz
i sex mēses successisset. Defunctū senatus publico funere honorauit. Itē
statua pro rostris: cum hac inscriptōne: pietatis imobilis erga principē.
Aulus Vitellius. L. filius imperator natus ē octauo kal. octobris: vel vt
quidam septimo idus septēbris Druso Caesare: Norbano Flacco con
sulibus: genituram eius praedictam a mathematicis ita parētes exhorru
erunt: ut pater magnope semper contenderit: ne qua ei provincia nino se
cōmitteretur. Mater et missum ad legiones et apellatū imperatorem pro
affecto statim lamentata sit. Pueritiam primāq; adolescētiā capreis egit
inter tiberiana scorta: et ipse perpetuo Spintriae cognomine notatus exi
stimatusq; corporis gratia initiū et causa icremētoz patri fuisse.

Vokrambm
alt 21

A
2
v
2
} melling

arthabang

Adoraz
Cm 4

paralyti

Auly v. 4

Nonus liber.

De adolescentia eius et gestis in ea.

In Equēti quoq; aetate oib⁹ probis cōtaminatus praecipuū i aula locū tenuit. Caio p aurigādī: Claudio per alcae studium familiaris: sed aliquanto Neroni acceptior tum propter eadem haec: tum peculiari merito: q; praesidēs certamini Neronēo cupientem inter citharoedos contendere: nec q;uis flagitantib⁹ cūctis promittere audentem. Ideoq; egressum theatro reuocauerat: quasi perseuerantis populi legatione suscepta: exorandumq; praebuerat.

De honoribus per eum administratis.

Rium itaq; principum indulgentia non solum honoribus: uerum et sacerdotiis amplissimis auctus: pconsulatus africae post haec: curāq; operum publicorum administrauit: et uoluntate dispari et existimatione. In prouincia singularem innocentia praestitit biennio continuato: quum succedēti fratri legat⁹ substitut⁹ esset. At i urbano officio dona atq; ornāmēta templorum surripuisse: et cōmutasse quaedam ferebat: p q; auro et argento stagnū et aurichalchū supposuisse.

De vxoribus et filiis eiusdem.

Porē habuit Petroniam consularis uiri filiam: et ex ea filium petronium captum altero oculo: hūc haeredem a matre sub cōditione institutum si de potestate patris exisset: manu emisit: breuiq; ut creditum est: interemit: insimulatum insuper parricidij: et quasi paratum ad scelus uenenum ex cōscientia hausisse. Duxit mox Haleriam fūdanā praetorio patre. Ac de hac quoq; liberos utriusq; sexus tulit: sed marē titubantia oris prope mutū et eliguum.

De germania eidē decreta et de paupertate ipsius et de comitate eius erga singulos et de gestis in castris.

Salba i inferiorem germaniam cōtra opinionem missus ē. Ad iū tū putant. T. iunij suffragio tūc potētissimi: et cui iam pridem per communem factionis suae fauorem conciliatus esset: nisi q; Salba prae se tulit nullos minus metuendos q; qui de solo uictu cogitarent: ac posse prouincialibus copiis profundam eius expleri gulam: ut cuius euidentis sit contemptu magis q; gratia electum. Satis constat exituro viaticum defuisse tanta egestate rei familiaris ut vxore et liberis: quos Romae relinquebat meritorio coenaculo abditis: domum in reliquam partem anni ablocaret: utq; ex aure matris detractum vnionem pignerauerit ad itinēris impensas. Creditorum quidem postulantium ac detinentium turbā et in iis sinuessanos formianosq; quorum publica uectigalia interuenterat: non nisi terrore calumniae amouit. Quum libertino cuidam iacribius debitum reposcētū iniuriarum formulam: quasi calce ab eo percussus intendisset: necaliter q; extortis quinquaginta sestertiis remisisset. Ad uenientem male animatus erga principem exercitus: pnuusq; ad res nouas libens ac supinis manibus excepit uelut dono deum oblatum: ter cōsulis filium aetate integra facili ac prodigo animo. Quam ueterem de se persuasionem Vitellius recentibus etiam de se experimētis auxerat tota

Aulus Vitellius imperator.

uia caligatorum quosq; militum obuios exosculans: p q; stabula z diuerforia mulionibus ac viatorib; praeter modum comis: ut mane singulos iam ne ietassent: sciscitaretur: sec; fecisse ructu quoq; ostenderet.

De Assumptione etus ad principatum facta in castris et aliis gestis eius.

c Astra uero ingressus nihil cuiq; poscenti negauit: atq; etiā ultro ignominiosis notas: reis sordes: damnatis supplicia dēpsit. Quare uix dum mense transacto neq; diei neq; temporis habita ratione: ac iam uespere subito a militibus e cubiculo raptus: ita ut erat in ueste domestica imperator est consalutatus. Circūlatusq; p celeberrimos uicos: strictū diui iulij gladium tenens detractum delubro martis: atq; in prima gratulatione porrectum sibi a quodam: nec ante in praetorium rediit q; flagrante triclinio ex conceptu camini: tum quidem consternatis et quasi omine aduerso anxius omnibus iquit: bono animo estote: nobis alluxit: nullo sermone alio apud milites vsus. Consistente deinde etiam iam superioris p uinciae exercitu: qui prius a Salba ad senatum defecerat: cognomen germanici delatum ab vniuersis cupide recepit: Augusti distulit: Caesaris in perpetuum recusauit.

De progressu ei; versus urbē cōtra Othonē: et quibusdā pdigiis.

a E subide caede Salbae annūciata cōpositis germanicis reb; par titus est copias: quas aduersus Othonem praemitteret: quasq; ipse perduceret. Praemisso agmine laetum euenit auspiciū: siquidem a parte dextra repente aquila aduolauit: lustratisq; signis: ingressos uiam sensum antecessit. At contra ipso mouente statuae equestres: quum plurifariam ei ponerentur: fractis repente cruribus pariter corruerunt: et laurea quam religiosissime circumdederat: in profluentem excidit. Altor Tienae pro tribunali iura redenti gallinaceus supra humerum: ac deinde in capite astitit. Quibus ostentis par respondit exitus: nam confirmatum p legatos suos imperium per se retinere non potuit.

De gestis per eum post mortē Othonis: z reditu ei; ad urbē.

d E bebbiacensi victoria: z Othonis exitu cuz adhuc i gallia esset: audiit: Nihilq; cūctat; quicqd praetorianaz cohortium fuit: ut pessimi exēpli uno exauctorauit edicto iussas tribunis tradere arma: centum autem atq; uiginti: quorum libellos Othoni datos inuenerat exposcentium praemia ob editam in caede Salbae operam conquiri z supplicio affici iperauit: egregie prorsus atq; magnifice: et vt summi picipis spem ostenderet: nisi caetera magis ex natura et priore uita sua: q; ex imperij maiestate gessisset. Namq; itinere inchoato per medias ciuitates ritu triumphantium uectus est: perq; flumina delicatissimis nauigiis: et uariarum coronarum genere redimitis. Inter profusissimos obsonioz apparatus nulla familiae aut militis disciplina: rapinas ac petulantiā ōnium i iocum uertēs: qui non contenti epulo ubiq; publice praebito quoscūq; libuisset in libertatē asserebant: uerbera z plagas saepe vulnera: non nunq; necem repraesentantes aduersantibus. vtq; campos in quibus pu

gnatum est adiit: abhorrentes quosdam cadauerum tabem detestabili uoce confirmare ausus est: optime olere occisum hostem: et melius ciuē. Nec eo secius ad leniendam grauitatem odoris plurimum meri propalā hausit: passumq; diuisit: pari uanitate atq; insolentia lapidem memoriae Othonis inscriptum intues dignum eo. Aldausoleo ait: pugionēq; quo se is occiderat: in agrippinēsem coloniam misit marti dedicādum in Ape- nini etiam iugis peruigilium egit.

De aduentu ei⁹ ad urbem et gestis per eundē in initio principat⁹.

v Urbem quoq; ad classicum itrouit paludatus: ferroq; succinctus inter signa atq; uerilla sagulatis comitibus: ac detectis cōmilito- num armis. Aldagis deinde ac magis omni diuino humanoq; iure neglec- to aliensi die pontificatum maximū cepit. Comitia in decem annos ordi- nauit: seq; perpetuum cōsulē. Et ne cui dubium foret: quod exēplar regen- dae reip. eligeret: medio martio campo adhibita publicorū sacerdotū fre- quentia inferias Neroni dedit: ac sollenni cōuiuiο citharoedum placētē palā admonuit: ut ⁊ aliquid de Domitio diceret. Inchoantiq; neroniana cātica primus exultans etiam plausit.

De progressu eius i initio principatus.

t Alibus picipiis magnam iperij partem nō nisi cōsilio ⁊ arbitrio uilissimi cuiusq; histriionum ⁊ aurigaz administrauit: et maxime asiatici liberti: hūc adolescētulū mutua libidine cōstupratum: mox taedio pfugum cum puteolis poscam uēdentē repraebendisset: coniecit in com- pedes: statimq; coluit: et rursus in delitiis habuit. Itēz deinde ob nimia cōtumatiam et nimia ferocitatem grauatus circūforano lanistae vēdidit: dilatumq; ad finem muneris repēte surripuit: et prouincia demū accep- ta manumisit: ac primo imperij die aureis donauit anulis super coenam: cum mane rogantibus pro eo cūctis detestatus esset fenerissime talē eque- stris ordinis maculam.

De comessatione ⁊ epulis eiusdem.

f Ed uel praecipue luxuriae saeuiacq; deditus epulas trifaria se- per: iterdū quadrifariam dispartiebat in ientacula: et prandia: et coenas: comessationesq; facile omnibus sufficiens vomitandi cōsue- tudine. Indicebat autem aliud alij eadem die: nec cuiq; minus singuli ap- paratus quadrigenis milibus nūmū constiterunt: famosissima super cae- teras fuit coena ei data aduentitia a fratre: i qua duo milia lectissimorum piscium: septem auium apposita traduntur: hāc quoq; exuberauit ipse de- dicatōne patinae: quā ob imēsam magnitudinē clipeū Aldineruae dictitabat. In hac scarorum iocinoza: fasti- anoz et pauonū cerebella: linguas phoenicopterū: murenarū lactes a par- thia vsque fretoq; hispaniae p nauarchos: ac triremes petitarū cōmiscu- it. Et aut hō nō pfundae modo: sed itēpestinae quoq; ac sordidae gulae ne i sacrificio qdē vnq; aut itinere vllō tēperauit: quin iter altaria ibidez statim viscus et farra pene rapta e foco māderet: circaq; viarū popinas fumantia obsonia vel pridiana atq; semesa.

Aulus Vitellius imperator.

De saeuicia et crudelitate eiusdem.

P Ronus vero ad cuiusq; et quacūq; de causa necē atq; supplicii: Robiles viros cōdiscipulos et aequales suos omnib; blāditiis tātū nō ad societatem iperij allicefactos vario genere fraudis occidit: et vnū veneno manu sua porrecto ī aquae frigidae potōne: quam is affectus febre poposcerat. Tum foeneratorū et stipulatorum: publicanorumq; qui vnquam se aut Romae debitum: aut in via portorium flagitassent: vix vllī pepercit: Ex quibus quēdam in ipsa salutatiōe supplicio traditum statiq; reuocatum cunctis clamentiam laudantibus coram interfici iussit: velle se dicēs pascere oculos. Alterius poenae duos filios adiecit deprecari pro parte conatos. Sed et equitē romanū proclamantem quum raperetur ad poenam haeres meus es. exhibere testamenti tabulas coegit: vtq; legit cohaeredē sibi libertum eius ascriptū iugulari cum liberto imperauit. Quosdam et de plebe ob id ipsum: q; venetae factioni clare male dixerant: interemit: contemptu sui et noua spe id ausos opinatus. Nullis tamen infensior q; vernaculis et mathematicis: vt quisq; deferretur inauditum capite puniebat. Exacerbatus q; post edictum suum: quo iubebat itra kal. octobris vrbe italiaq; mathematici excederēt: statiz libellus est ppositus: ut chaldaeos dicere: bonū factū ē ne Vitellius Germanicus itra eundem calendarū diem vsquā esset. Suspectus et ī mortem matris fuit: quasi aegrae praebere cibum prohibuisset. Vaticinate Lathamuliere: cui velut oraculo acquiescebat: ita deinde firmiter ac diutissime īperatur: si superstes parenti extitisset. Et alij tradūt ipsam taedio praesentium et imminentium metu venenum a filio impetrasse haud sane difficulter.

portorium manu 31

De apparatu exercitus cōtra Vespasianū et aliis gestis eius.

O ctavo iperij mense descīuerūt ab eo exercitus messiarum: atq; pānoniae. Item ex transmarinis iudaicus et syriacus: ac pars in absentis pars ī praesentis Vespasiani verba iurarunt. Ad retinendum ergo caeterorum hominū studium ac fauorem nihil nō publice priuatimq; nullo adhibito modo largitus est. Delectū quoq; ea cōditōne ī vrbe egit: vt volūtariis nō modo missione post victoriam: sed et veteranorū iustaeq; militiae commoda polliceretur. Argenti deinde terra mariq; hosti hic fratrē cum classe ac tyronibus et gladiatorum manu opposuit: hinc et bebriacē ses copias et duces atq; vbiq; aut superatus: aut proditus salutem sibi et milies sestertium a Flavio Sabino Vespasiani fratre pepigit: statimq; p gradibus palatij apud frequentes milites cedere se imperio: quod inuitus recepisset professus: cunctis clamantibus rem distulit: ac nocte interposita primo diluculo sordidatus descendit ad rostra multisq; euzlachrymis eadem verba verum e libello testatus est. Rursus interpellante milite ac populo et ne deficeret hortante: omnemq; operam suam certatim pollicente animum resumpsit: Sabinūq; et reliquos flauianos nihil iam metuentes vi subita ī capitolium compulit: succensorq; templo Iouis optimi maximi oppressit: quum et proelium et incendium e tiberia-

na pspiceret domo inter epulas. non multo post poenitens facti: et in alios culpam conferens vocata cōcione iuravit: coegitq; iurare ceteros nihil sibi antiquius quiete publica fore. Tunc solum a latere pugionē cōsuli primū: deinde illo recusante magistratibus ac mox senatoribus singulis porrigens nullo recipiente quasi i aede cōcordiae positurus abscessit: sed quibusdā acclamantibus ipsum esse concordiam rediit: nec solum retinere se ferrum affirmavit: verum etiam cōcordiae recipere cognomē.

De concordia per eum tentata cum Vespasiano.

I Vespasius senatoribus ut legatos cū virginib; vestalib; mitteret pacem aut certe tēpus ad cōsultādū petituos. Postridie responsa opperienti nūciatū ē per exploratōrē: hostem appropinquare. Quotino igitur abstrusus gestatoria sella duobus solis comitib; pistore et coquo: Auctinum et paternam domū clam petiit: ut idē in campaniam fugeret. Mox leui rumore et incerto tanq; pax impetrata esset: referri se in palatium passus est: ubi cum deserta omnia reperisset dilabentibus et qui simul erāt: zona se aureorum plena circūdedit: cōfugitq; i cellulam ianitoris religato p foribus cane: lectoq; et culcitra obiectis.

De captōne et vilissima morte eiusdem.

I Ruperāt aut iam agminis ātecessores: ac nemine obuiō rimabatur: ut sit: singula: ab iis extractus e latebra sciscitātes quis eēt: nam ignorabatur: et ubi esse Vitellium sciret: mendatio elusit: deinde agnitus rogare non destitit: quasi quaedā de salute vespasiani dicturus: ut custodiretur iterum vel i carcere: donec religatis post terga manibus iniecto ceruicibus laqueo veste descissa seminudus in forum tractus ē: iter magna rex verborq; ludibria per totum viae sacrae spacium reducta coma a capite: ceu norij solent: atq; ēt mento mucronis gladij subiecto: ut visendam praeberet faciem neue summitteret: quibusdam stercore et coeno in censentibus: aliis incendiarium et patinarium vociferantibus: parte vulgi ēt corporis vitia exprobrante: erat enī i eo enormis pceritas: facies rubida plerūq; ex vinolentia: venter obesus: alterum foemur subdebile impulsu oli quadrigae: quū auriganti Laio ministratorem exhiberet: tādē apud gemonias minutissimis ictibus excarnificatus: atq; confectus est: et idē vnco tractus i tyberim.

De tempore mortis eius et interpretatōne ostenti.

P Erat com fratre et filio anno vitae. vij. quiquagesimo: nec sefellit coniectura eoz: qui augurio quod factum ei Viennae ostēdimus non aliud portendi praedixerant q; venturum i alicuius Gallicani hominis potestatem. Siquidem ab Antonio primo aduersarum partium duce oppressus est. Cui Tolosae nato cognomen i pueritia Becco fuerat: id valet gallinacij rostrum.

Becco

Becco

LAZZ SUEZONAZ TRAIQUILLZ ZJBer
DEZANUS JIAEZJAZ.

Vespasianus imperator.

IMPERATOR DVVS VESPASIA
IVS AVGVSTVS.

De Hete Flavia z de pgenitoribus Vespasiani.

VELLZIOAE **IR** Ium pñcipum z cae
de incertum diu:et quasi vagum imperium suscepit:
firmauitqz tandem gens flavia obscura illa quidem
ac sine vllis maiorū imaginibus sed tamē rei.p. neq-
qz poenitenda:constet licet Domitianuz cupiditatis
ac sacuiciae merito poenas luisse. L.flavius Petroni
us municeps Reatinus bello civili pompeianarum
partiū cēturio icertū spōte an euocatus pfugit ex pharsalica acie: domū
qz se cōtulit. Vbi deinde venia et missione ipetrata coactōnes argentari
as factitauit. Vnius filius cognomine Sabinus expers militiae et si qui
dam eū primipilarē:nōnulli quū adhuc ordines duceret sacramēto solu
tum per causam valitudinis tradūt publicum quadragesimae i asia egit.
Adanebantqz imagines a ciuitatibus ei positae sub hoc titulo

Gem. flauia

.Postea foenus apud elnetios exercuit:
ibiqz diem obiit:superstitibus vxore Vespasia polla et duobus ex ea li
beris:quoz maior Sabinus ad praefecturam vrbis:minor Vespasianus
ad principatum vsqz pcessit. Polla Nursiae honesto genere orta patrē
habuit Vespasianum Pollionem ter tribunum militum:praefectūqz ca
strozum:fratrem senatorem praetoriae dignitatis:locus ē nūc ad sextū
miliarium a Nursia Spoletum euntibus in mōte summo appellat Vē
spasiae:vybi vespasiozū cōplura monumenta extant:magnū indicū splen
doris familiae et vetustatis. Non negauerim iactatum a quibusdam Pe
troniuz patrē e regione trāspadana fuisse mācipē operaz:quae ex ūbria i
sabinos ad culturam agroꝝ quottānis cōmeare solerent:subsedis se autē
in oppido reatino vxore ibidem ducta:ipse ne vestigium quidem de hoc
quāuis satis curiose igrerem iueni.

R. 12

Vespasia polla

De natinitate Vespasiani et ei⁹ educatōne:z honoribus p eū gestis.
Vespasianus natus ē i samnis vltra reate vico modico:cui nomē
ē phalacrinae.xv.calendas decembzis vespəriqz Quinto Sulpi
tio Lamerino.L. Pōpeio Sabino cōsulib⁹:qnquēnio ate qz Augustus
excederet:educat⁹ sub paterna auia Tertulla in praediis cosamis. quare
pñceps quoqz et locum icunabuloꝝ assidue frequentauit:manente villa
qualis fuerat olim:nequid scilicet oculoꝝ consuetudini deperiret:z auiae
memoriam tātope dilexit:vt solēnibus ac festis diebus poculo quoqz ei⁹
argenteo potare perseuerauerit:sumpta toga virili latuclauū:quāqz fra
tre adepto:diu aduersatus ē:nec vt tandem appeteret:compelli nisi a ma
tre potuit: Ea demum excutit magis conuicio qz precibus:vel auctorita
te:dum eum identidem per contumeliam Antambulonem fratris ap
pellat. Tribunatum militum in thracia meruit. Quae

solis

Antambul

Comit

Decimus liber.

stor cretam: et Lyrenas puiciam sorte cepit. aedilitatis ac mor praeturae candidatus est non sine repulsa: sextoque loco vix adeptus est. Ac prima statim petitione: et in primis praetor infensus senatui Caium ne quo non genere demereretur ludos extraordinarios pro victoria eius germanica de poposcit: poenaeque coniuratorum addendum censuit: ut insepulti proicerentur. Egit et gratias ei apud amplissimum ordinem: quod se honore coenae dignatus esset.

De vxore et filiis eius.

Iter haec Glauiam domicillam duxit vxorem Statilij Lapellae equitis romani sabracensis: ex africa delegata olim: latinaeque conditionis: sed mor ingenua et ciuem romanam recuperatorio iudicio pronuntiata patre asserente Glauio liberale ferenti genito: nec quicquam amplius quam quaestorio scriba: Ex hac liberos tulit: Titum et Domicianum et Domicillam: vxori ac filiae superstes fuit: atque adhuc utramque priuatus amisit. Post vxoris excessum Lenidem Antoniae libertam et a manu: dilectam quondam sibi reuocauit in contubernium: habuitque etiam imperator pene iustae vxoris loco.

De expeditioe germanica et iudaica et aliis gestis per eum.

Claudius princeps Narcissi gratia legatus legionis in germaniam missus est: inde in britaniam translatus est: tricies cum hoste confligit: duas validissimas gentes: superque viginti oppida et isulam vectem britaniae proximam in deditonem redegit: partim Auli palatini legati consularis: partim Claudij ipsius ductu. Quare triumphalia ornamenta et in spacio breui duplex sacerdotium accepit. Praeterea consulatum: quem gessit per duos nouissimos anni menses: medium tempus ad praefecturam usque in otio secessuque egit. Agrippinam timens potentem adhuc apud filium: et defuncti quoque Narcissi amicos perosam. Exinde sortitus africanam integerrime nec sine magna dignatione administravit: nisi quod Adrumeti seditione quadam rapa in eum iacta sunt. Rediit certe nihilo opulentior: ut qui prope labe facta iam fide omnia praedia fratri obligaret: necessarioque ad mangonicos quaestus sustinendae dignitatis causa descenderit: propter quod vulgo mulio vocabatur. Conuictus quoque dicitur ducenta sestertia expensis se inueni: cui latum clauum aduersus patris voluntatem impetrarat: eoque nomine grauiter increpitus. Peregrinatione achaica inter comites Aeronis: quum cantante eo aut discederet saepius: aut praesens obdormisceret: grauissimam contraxit offensam: prohibitusque non contubernio modo: sed etiam publica salutatione: secessit in paruam ac deuam ciuitatem: quoad lateri etque extrema metuenti puicia cum exercitu oblata est. Percrebruerat oriente toto vetus et constans opinio: esse in satis: ut eo tempore iudaea profecti rerum potirentur. Id de imperatore romano quantum euentu postea praedictum patuit: iudaei ad se trahentes rebellauerunt: caesoque praeposito legatum insuper syriae consularem suppetias ferentem rapta aquila fugauerunt. Ad hunc motum comprimendum cum exercitu ampliore et non instrenuo duce cui tamen tuto tanta res committeretur: opus

esset: ipse potissimum delectus est: et ut industriae expertae nec metuendus ullo modo ob humilitatem generis ac nominis. Additis igitur ad copias duabus legionibus. viij. alis: cohortibus decem: atq; inter legatos maiore filio assumpto: ut primum prouinciam attigit: proximas quoq; conuertit in se: correcta statim castrorum disciplina: uno quoq; et altero proelio tam constanter inito: ut in oppugnatione castelli lapidis ictu genu scuto sagittas aliquot exceperit.

De prodigiis et signis praecedentibus imperium Vespasiani.

p. Ostendit Neronem Salbāq; Othone atq; Vitellio de principatu certantibus in spem imperij uenit: iam pridem sibi per haec ostenta conceptam. In suburbano flauiorum quercus antiqua: quae erat Marti sacra per tres Vespasiae partus: singulos repente ramos a fructice dedit: haud dubia signa futuri cuiusq; fati: primum exilem et cito arefactum: ideoq; puella nata non peramauit: secundum praenale ac prolixum: et qui magnam foelicitatem portenderet: tertium uero instar arboris. Quare patrem Sabinum ferunt aruspicio insuper confirmatum renunciasse matri nepotem ei Caesarem genitum: nec illam quicquam aliud quam cecinisse tantum quod adhuc se mentis compote deliraret iam filius suus.

puzimur

D

Mox cum aedilem cum L. Caesar succensens propter curam uerrendis uis non adhibita luto iussisset oppleri congesto per milites in praeterea sinu: non defuerunt: qui interpretarentur quandoq; proculcatam deferantq; rem. cum aliqua perturbatione: in tutelam eius ac uelut gremium deuenturam. Brandente eo quondam canis extrinsecus triclinio manus humana intulit: mensaeq; subiecit. Loenate rursus bos arator decussus iugo triclinium irrupit: ac fugatis ministris quasi repente defessus percudit ad ipsos accubentis pedes: ceruicemq; submisit. Arbor uero compressus in agro auto sine ulla vi tempestatis euulsa radicitus atq; prostrata sequenti die uiridior ac firmior surrexit. At in Achaia somnauit initium sibi suisq; foelicitatis futurum simulac dens Neroni exemptus esset: Euenitq; ut sequenti die progressus in atrium medicus dete ei ostenderet recenter quidem exemptum. Apud iudaeam Carmeli dei oraculum consulentem ita confirmare sortes: ut quicquid cogitaret: uolueretq; animo quatuorlibet magnum id esset puentum pollicerentur. Et unus ex nobilibus captiuis Iosephus quem coniceret in vincula: constantissime asseuerauit fore ut ab eodem breui solueretur uerum iam imperatore. Nunciabantur et ex urbe praesagia Neronem diebus ultimis monitum pergere ut tensam Iouis optimi maximi e sacratio in domum Vespasiani inde et in circuitu deduceret. Ac non multo post comitia secundi consulatus in eunte Salba statua diui Iulij ad orientem sponte conuersa: acieq; bebriacensi: priusquam committeretur: duas aquilas in conspectu omnium conflixisse: victaq; altera subuenisse tertiam a solis ortu: ac uicticem abegisse.

De assumptione eius ad imperium.

Et tamen quicquam ante tentauit promptissimis atq; et instantibus suis: quam sollicitatus quorundam et ignotorum et absentium for-

tuito fauore: mesiaci exercitus bina e tribus legionibus milia missa auxi-
lio Othoni: postq̃ iter ingressis nūciatum ē victū eū ac vum vitae suae at-
tulisse: nibilo secius aquileiā vsq; pseuerauerūt: quasi rumori minus cre-
derent. Ibi p̃ occasionem ac licentiam omni rapinarum genere grassati:
quū timerent ne sibi reuersis reddenda ratio ac subeunda poena eēt: con-
siliū inierūt eligendi creandiq; imperatoris: neq; enim deteriores eē aut
hispaniensi exercitu: qui Salbam: aut praetoriano: qui Othonem: aut
germanitiano: qui Vitellium fecissent. Propositis itaq; nominibus lega-
toꝝ consulariū quot vbiq; tunc erant: quū caeteros alium alia de causa i
probarent: et quidam e legione tertia: quae sub exitu Neronis translata
ex syria in mesia fuerat: Vespasianū laudibus ferrent: assensere cuncti: no-
mēq; eius vexillis omibus sine mora inscripserunt. Et tunc quidē com-
pressa res ē reuocatis ad officium muneris parūper. Caeterum diuulga-
to facto Liberius Alexander praefectus aegypti primus i verba Vespas-
iani legiones adigit kal. iul. qui principatus dies in posterum obseruat⁹
est. Iudaicus deinde exercitus. v. idus Iulij apud ipsum iuravit: plurimū
coeptis contulerūt. Iactatum exēplar epistolae verae siue falsae defūcti
Othonis ad Vespasianum extrema obtestatōne vltōnem mādantis: et
ut reip. subueniret optantis: simul rumor dissipatus: destinasse Vitellium
victorem pmutare hiberna legionū: et germanicas transferre in orientē
ad securiorem mollioremq; militiam. Praeterea ex praesidibus prouin-
ciarum Licinius Mucianus et e regibus Tologesus parthbus. Ille de-
posita similitudine: quam in id tēpus ex aemulatōne non obscure gerebat:
syriacum promisit exercitum: hic quadragita milia sagittarioꝝ.

De quibsdā miraculis p̃ eū factis i initio p̃cipatus.
s (Vitcepto igitur ciuili bello ac ducibus copiisq; i italiam prae-
missis iteri Alexādriā trāsit: vt claustra aegypti obtineret. Hic
quū de firmitate iperij capturus auspiciū: aedem Serapidis summo-
tis omibus solus itraffet: ac propiciato multum deo tandem se cōuertis-
set: verbenas coronasq; et panificia: ut illic assolet: Basilides libertus
obtulisse ei uissus ē: quē neq; admissus a quoq; et iam pridem pp̃ neruoꝝ
valitudinem vix ingredi lōgeq; abesse constabat. Ac statim aduenere litterae
fusas apud Cremonam Vitellij copias: ipsum i vrbe iteremptum nunciā-
tes. Auctoritas et quasi maiestas quaedam vt scilicet iopinato et adhuc
nono p̃cipi deerat: haec quoq; accessit. E plebe quidam luminibus or-
batus: Item alius debili crure pro tribunali pariter adierunt orantes o-
pem valitudinis demonstratam a Serapide per quietem: restitutum
oculos si inspuiisset: confirmaturū crus: si dignaretur calce cōtingere: quū
vix fides esset rem vllō modo successuram: ideoq; ne experiri quidē aude-
ret: extremo hortantibus amicis palam pro concione vtrunq; tētavit: nec
euentus defuit. Per idem tempus tegeae in arcadia instinctu vaticinan-
tium effossa sunt sacro loco vasa operis antiqui: atq; in iis assimilis Ve-
spasiano imago.

De restitutōne collapsae reip. per eum facta.

Vespasianus imperator.

Alis tantaq; cum fama in urbem reuersus acto de iudaeis triumpho: consulatus octo ueteri addidit: suscepit et censuram: hac et p totum imperij tempus nihil habuit antiquius q; prope afflictaz nutatēq; rem p. stabilire primo: deinde et ornare. Adilites pars victoriae fiducia pars ignominiae dolore ad omnem licentiam audaciamq; processerant. Sed et prouinciae ciuitatesq; liberae: nec non et regna quaedam tumultuosius inter se agebant. Quare vitelianorum quidem et exauctorauit plurimos: et coercuit: partibus autem uictoriae adeo nihil extra ordinem indulgit: ut etiam legitima praemia sero psoluerit. Ac ne quam occasione corrigendi disciplinam praetermitteret: adolescentulum frāgratem ungento: quum sibi pro impetrata praefectura gratias ageret: nutu aspernatus uoce etiam grauiissima increpuit: maluisse allium aboluisse litteras q; reuocauit. Lassiarios uero qui ab hostia et puteolis romam pedibus per uices commeant petentes constitui aliquid sibi calciarij nomine: quasi parum esset sine r'sponso abegisse: iussit post haec ex calciatos cursitare: et ex eo ita cursitāt. Achaia: licia: Rhodum: Byzantium: Samum libertate adempta: Item Thraciam: Ciliciam: et Comagenen ditionis regiae usq; ad id tempus in prouinciarum formā redegit. Cappadociae propter assiduos barbarorum incursus: legiones addidit: cōsularemq; rectorē imposuit pro equite romano. Deformis urbs ueteribus incendiis ac ruinis erat: vacuas areas occupare et aedificare si possesores cessarent: cui cunq; permisit. Ipse restitutionem capitolij aggressus rudibus purgandis manus primus admouit: ac suo collo quaedam extulit: aerearumq; tabularum tria milia: quae simul conflagrauerāt: restituenda suscepit undique iuestigatis exemplaribus. Instrumētum iperij pulcherrimum ac uetustissimū: quo cōtinebatur pene ab exordio urbis senatus cōsulta: plebis cōsulta de societate et foedere ac priuilegio cuiusq; concessis.

De operib; publicis p eū factis et supplemento senatus.

Ecce et noua opera templum pacis foro primū: Diuiq; Claudij in Celio monte coeptum quidē ab Agrippina: sed a Nerone ppefunditus destructum: item amphitheatrum urbe media: ut destinasse comperat Augustū. Amplissimos ordines: et exhaustos caede uaria: et cōtaminatos ueteri negligētia purgauit: suppleuitq; recēso senatu: et egre submotis indignissimis: et honestissimo quoq; italicoz: ac prouincialium allecto: atq; uti notum esset utrūq; ordinē nō tam libertate inter se q; dignitate differre. De iurgio quodā senatoris equitisq; ro. ita pronūciauit: non oportere maledici senatoribus: remaledici ciuile fasq; esse.

De litigiis p eū cōpendiosissime decisis et aliis gestis.

Itium series ubiq; maiorem in modum excreuerant: manētib; atiquis intercapedine iurisdictionis: accedentibus nouis ex cōditione tumultuq; tēporū sorte elegit: p quos rapta bello restituerētq; iudicia cētum uiralia: q; peragēdis uix suffectura litigatoz aetas uidebat: extra ordinē diiudicarēt: redigerētq; ad breuissimū numerum.

De quibusdā legibus per eum decretis.

Decimus liber.

I Ibido atq; luxuria coercēte nullo inualuerat. Auctor senatui fuit decernēdi: ut quae se alieno seruo iunxisset: ancilla haberetur. Ne ue filioꝝ familias foeneratoribus exigendi crediti ius unq; esset: hoc est ne post patrum quidem mortem. Lacteris i reb⁹ statim ab initio pricipat⁹ usq; ad exitum ciuilis et clāmēs.

De mediocritate originis ei⁹ p eū agnita: et recusatione pōparū.

M Ediocritatem pristina neq; dissimulauit unq;: ac frequēter etiā prae se tulit. Quin et conātes quosdam originem flauij generis ad conditores reatinos: comitemq; Derculis: cuius monumentum extat: via salaria referre: irrisit vltro: adeoq; nihil ornamētoꝝ itrinsecus cupi de appetiuit: ut triumpho die fatigatus tarditate ⁊ taedio pompae non reticuerit merito se plecti: qui triumphum quasi aut debitū maiorib⁹ suis: aut speratum unq; sibi tā inepte senex cōcupisset. Ac ne tribuniciā quidē potestatem patris patriae appellationē nisi sero recepit. Nā cōsuetudinē salutātes scrutādi manēte adhuc bello ciuili omiserat.

De modestia ei⁹ cōtra audacius ad eū loquentes.

A Adicoꝝ libertatē: causidicoꝝ figuras: ac philosophoꝝ cōtumaciam lenissime tulit. Licinium Aducianum notae impudiciae: sed meritorum fiducia minus sui reuerētem: nunq; nisi clam et hactenus retaxare sustinuit: ut apud cōmunē aliquē amicum querens adderet clausulae: Ego tamen uir sum. Saluium liberalē in defēsiōe diuitis rei ausū dicere: quid ad Laesares: si Hipparcus sestertiū milies habet: et ipse laudauit. Demetrium Lynicum in itinere obuium sibi post dominationē: ac neq; assurgere: neq; salutare se dignantem oblatrantē etiam nescio quid: satis canem habuit appellare.

De obliuione inimiciciarum et cōtra eum gestoꝝ.

O Sfenसारum inimiciciarumq; minime memor executorue: Titeli hostis sui filiam splendidissime maritauit: dotauiq; etiā et iſtruxit. Trepidum eū interdicta aula sub Nerone quaerētēq; quidnā ageret: aut quo abiret: quidā ex officio admissionis simul expellens abire Adon boniam iusserat. In hunc postea deprecantem haud ultra verba excauit: et quidem totidē fere atq; eadem. Nam ut suspiciōe aliqua uel metu ad pñiciem cuiusq; cōpelleretur: tantum abfuit: ut monentibus amicis cauendum esse Adetium Adomposianum: q̄ vulgo crederetur Senesim habere imperatoriam: insuper consulem fecerit spondens quandoq; beneficij memorem futurum.

De clāmētia eius contra reos accusatos.

N On temere quis punitus iſons reperit nisi absēte eo et ignaro: aut certe inuito atq; decepto. Deluidio prisco: qui reuersus ex syria solus priuato nomine Aespasianum salutauerat: et in praetura omnibus edictis sine honore ac mētiōe vlla transmiserat: nō ante succēssit q̄ altercationibus insolentissimis pene in ordinem redactus: hunc quoq; q̄uis relegatum primo: deinde interfici iussum magni aestimauit seruare quoquo modo: missis qui percussores reuocarent: ⁊ seruasset: nisi

Despasianus imperator.

iam pisse falso renunciatum esset. Laeterum neq; caede cuiusq; unq; laetus iustis suppliciis illachrymauit etiā et igemuit.

De Avaricia et cupiditate i eo notatis.

Illa est in qua merito culpetur pecuniae cupiditas: nō enī content^{us} omīssa sub Salba vectigalia reuocasse noua et grauiā addidisse: et auxisse tributa prouinciis nōnullis: et duplicasse: negociationes quoque uel priuato pudendas propalam exercuit: coemendo quaedam tātum: ut pluris postea distraberet. Nec candidatis quide; honores: reisue tā in- noriis q; nocentibus absolutiones venditare cūctatus est. Creditur etiā procuratorum rapacissimum quēq; ad ampliora officia ex industria so- litus promouere: quo locupletiores mox condemnaret: quibus quidem vulgo pro spongiis dicebatur uti: q; quasi et siccos madefaceret: et expri- meret humentes. Quidam natura cupidissimum tradunt: idq; exprobra- tum ei a sene bubulco: qui negata sibi gratuita libertate: quam imperium adeptus suppliciter orabat: proclamauerit: vulpem pilum mutare: nō mo- res. Sunt cōtra qui opinentur ad manubias et rapinas necessitate com- pulsū sūma aerarij fisci q; inopia: de qua testificatus sit initio statī prīcipa- tus: professus quadringentis milies op^{us} esse: ut resp. stare posset. Quod et verisimilius uidetur: quādo male partis optime usus est.

De libertate et magnificentia eiusdem.

In omne hominum genus leberalissimus expleuit censum senato- rium: consulares iopes quingenis sestertius ānuis sustētauit: pluri- mas p totū orbē ciuitates terrae motu aut icēdio afflictas rēstituit i melius.

De cultu et incremento artificum per eum facto.

Ingenia et artes uel maxime fouit: primus e fisco latinis graecis q; rhetoribus annua cētena constituit: praestantes poetas nec non et artifices coemit. Item colossi refectorem insigni congiario magna q; mercede donauit. Aldechanico quoq; grandes columnas exigua impēsa pductur i capitolium pollicētī praemiū p cōmēto nō mediocre obtulit: opam remisit: praefatus sineret se plebeculam pascere pane.

De ludis p cū editis et conuiujs per eum factis.

Idis per quos scaena marcelliani theatri restituta dedicabatur: ve- tera quoq; acromata reuocauerat: Apelli tragoedo quadringen- ta: Istermo Diodoro q; citharoedis ducenta: nōnullis centena: quib^{us} mi- nimū quadragena sestertia: super plurimas coronas aureas dedit. Sed et conuiuabatur assidue: ac saepius recte ac dapnile: ut macellarios adiu- uaret: sicut saturnalibus dabat viris Apophoreta: ita et kal. martij foemi- nis. Et tamen ne sic quidem pristinae cupiditatis ifamia caruit: Alexan- drini cibiotatē eū vocare pseuerauerūt cognomine vnus ē regib^{us} suis tur- pissimarū sordij. Sed et i funere Sauro Archimimus psonā eius ferēs: imitās q; ut ē mos: facta ac dicta viri interrogatis palam pcuratorib^{us} quanti funus et pompa constaret: ut audiūt sestertium centies: exclama- uit: cētū sibi sestertia darent: ac se vel i tyberim proiicerent.

De statura corporis et mēbroꝝ ac valitudine eius.

p. ij

Archimimus
Archimimus A

duh

Sorphy diu
pal. an. p. m. p.
g. m.

Archimimus
M. m. p.
g. m.

Decimus liber.

Etatura fuit quadrata: compactis firmisq; membris: vultu veluti nitētis: Unde quidam vrbanoꝝ nō infacete: siquidem petenti vt et i se aliqd diceret: dicam inquit: quū ventrem exonerare desieris. Alitudine p̄sperrima vsus ē: quāuis ad tuendam eam nihil ampli⁹ q̄z fauces caeteraq; mēbra sibi met ad numerū i spheristerio defricaret: inediamq; vnius diei per singulos menses interponeret.

De ordine vitae quē in principatu tenuit.

Ordinem vitae fere hunc tenuit in p̄cipatu maturius semper: ac de nocte vigilabat: Deinde perlectis epistolis: officiorumq; omnium breuiariis amicos admittebat: ac dum salutabatur: et calciabat ipse et amiciebat. Post decisa quaecūq; obuēnissent negocia: gestatōni et i de geti vacabat: accubante aliqua pallacearū quas i locū defūctae Laenidis plurimas constituerat: ac secreto in balneum tricliniumq; transibat: nec vllō tēpore facilioꝝ aut indulgentioꝝ traditur: eaq; momenta domestici ad aliqd petendum magnopere captabant.

De Jocis post coenam et quibusdam facetis dictis ipsius.

Super coenā autem et semper alias comisissimus multa ioco trāfigebat. Erat enim dicacitatis plurimae: et sic scurrilis ac sordidae: vt ne praetertatis qdem verbis abstineret: et tamen nonnulla eius facetissima extāt: i qbus et hoc. Alendrium florū consularem admonitus ab eo plaustra potius q̄z plostra dicenda: postero die Glaurum salutauit. Expugnatus autem a quadā quasi amore suo deperiret: quū p̄ductae p̄ cōcubitu sestertia quadraginta donasset: admonēte dispēsatoꝝ quē admodū summā ratōnibus vellet i ferri Cesariano inquit adamato.

De versibus graecis p̄ eum editis: et aliis iocis et facetis dictis ei⁹.

Lebatur et versibus graecis tempestiue satis: et de quodam procaerae staturae iprobisq; nato

Et de Cerulo liberto: qui diues admodū ob subterfugiendum quandoq; ius fisci igenuū se: et Lachetem mutato nomine coeperat eferre

Et maxime tamen dicacitatem i deformibus lucris affectabat: vt inuidiam aliqua cauillatōne dilueret: transferretq; ad sales: Quēdam e charis ministris dispēsatōnem cuidam quasi fratri petentē: quum distulisset: ipsum candidatum ad se vocauit: exactaq; pecunia: quāta is cum suffragatoꝝ suo pepigerat: sine mora ordinauit. Interpellanti mox ministro alium tibi ait quaere fratrem: hic quem tuum putas meus est. Alulionem i itinere quodam suspicatus ad calciandas mulas desilisse: vt adeunti litigatoꝝ spaciū moramq; praeberet: interrogauit quanti calciasset: pactusq; est lucri partem. Repraehendenti filio Lito q̄ etiam vrinae vectigal commentus esset: pecuniam ex prima pēsione ad mouit ad nares: sciscitans num odore offenderetur: et illo negante: atqui inquit e lotio est. Nunciantes legatos decretam ei publice non medioꝝ crīsummae statuam colosseam iussit vel continuo ponerent cauam manum ostentans: et paratam basum: dicens. Ac ne in metu quidem ac pe-

l. 207

planista p̄p̄ta
"flumy"
p̄

p̄ Curre

Titus imperator.

riculo mortis extremo abstinuit iocis: nam quum inter prodigia caetera Aususoleum Caesarum derépente patuisset: et stella in caelo crinita apparuisset: alter ad Juniam Caluinā e gēte Augusti pertinere dicebat: alterū ad parthorū regē q̄ capillar⁹ esset: prima quoq; morbi accessione ut iquit puto: deus fio. De ifirmitate et morte eiusdem.

De 9 f.

Consulatu suo nono tentatus in campania motuiculis leuib⁹: ac protin⁹ vrbe repetita cutillas ac reatina rura: vbi aestiuare quotā nis solebat: petuit. Hic quū super vrgentē valitudinē creberrimo frigidae aquae usu etiam intestina viciasset: nec eo minus muneribus imperatoris ex consuetudineungeretur: ut etiam legationes audiret cubans alio repē te usq; ad defectionem soluta imperatorem aut stantem mori oportere. Dumq; consurgit: ac nititur inter manus subleuantium extintus est. viij. kal. iul. aūz gerens aetatis sexagesimū ac nonūz superq; mensē ac diē septimum.

De certitudine eius circa filios successores.

Conuenit inter omēs tā certū euz de sua suorūq; genitura semp fu isse: ut post assiduas in se coniuratōnes ausus sit affirmare senatui aut filios sibi successuros aut neminem. Dicitur etiā vidisse quādam per quietē staterā i media parte vestibuli palatinae dom⁹ positā examine ae/ quo: cū in altera lance Claudius et Nero starent: in altera ipse ac filij: nec res fefellit: quādo totidem annis pari q; tēporis spacio utriq; impauerūt.

28

**LAZZ SUEZORZZ TRARQZZZZZ ZYBER
UADELZAMUS ZIAEZPZZ.**

DZUS ZZZS ZAMPERAZOR AZS AZS.

ZZS Eognomie paterno amor ac deliciae generis humani tantum illi ad promerendam omnium volū tatē vel ingenij vel artis vel fortunae superfuit: et quod difficilimum est i imperio quando priuatus: atq; etiā sub patre principe: ne odio quidem, nedum utuperati one publica caruit.

Titus Vespasianus

De Nativitate Titi et eius educatione.

Natus est. iij. kal. ianuarij insigni anno Caiana nece prope septizonium sordidis aedibus: cubiculo vero perparuo et obscuro: nā manet adhuc: et ostenditur. Educatus in Aula euz Britannico simul: ac paribus disciplinis et apud eosdem magistros institutus. Quo quidem tempore aiūt Metoposcopus a Narcisso Claudij liberto adhibitū ut Britannicum ispiceret: constantissime affirmasse illum quidem nullo modo: caeterum Titum: qui tunc prope astabat utiq; imperatur⁹. Erant autem adeo familiares: ut de potione qua britannicus hausta periit: Titus quoq; iuxta cubans gustasse credatur: grauiq; morbo afflictus diu. Quorū oium mox memor statuam ei auream in palatio posuit: et alterā ex eboze

p. iij.

Undecimus liber.

equestre: quae circēsi pōpa hodie quoq; praefert: dedicauit: psecut⁹ q;

De virtutibus et sciētiis eiusdem.

Abzern
In puero statim corporis atq; dotes explenduerūt magis ac magis: deinceps per aetatis gradus forma egregia: et cui non minus auctoritatis iesset: q; gratiae: praecipuū robur: q; neq; procera statura: et uentre paulo proeclatior: memoria singularis: docilitas ad omnes fere tum belli tum pacis artes: armorum et equitandi peritissimus: latinae graecaeq; linguae uel in orando: uel in figendis poematibus promptus et facilis ad extemporalityatem usq; sed ne musicae quidem rudis: ut qui cātaret: et psalleret iucunde scienterq;. Et pluribus comperi: notis quaeq; excipere uelocissime solitum: cum amanuensibus suis per ludum iocūq; certantem imitariq; chirographa quaecunq; uidisset: ac pferri saepe se maximū falsarium esse potuisse.

De Officiis et studio ac moribus eius et aliis gestis.

Tribunus militum et in germania et in britannia meruit summa industria: nec minore modestia et fama sicut apparet: ex imaginum eius multitudine ac titulis per utranq; prouinciam. Post stipendia foro operam dedit honestam magis q; assiduam. Eodemq; tempore Arricidiam Tertulo patre equite ro. sed praefecto quōdam praetorianarū cohortium duxit uxorem: et in defunctae locum Albarthiam Suluam splendoris generis: cum qua sublata filia diuortium fecit. Ex quaesturae deinde honore legioni praepositus thracias et gamala vrbes validissimas iudaearum potestate redegit: equo quadā acie sub foeminib; amisso: alteroq; isesso: cuius rector cōtra se dūmīcās occubuerat.

De Victoria ciuitatis ierusalem: et aliis gestis eius.

Galba mox tenente remp. missus ad gratulandum quaquā iret cōvertit homines: quasi adoptionis gratia arcesseretur. Sed ubi turbari rursus cūcta sensit: rediit ex itinere: aditoq; Iaphiae ueneris oraculo dum de nauigatione consuluit: etiam de imperij spe confirmatus est: Quis breui compos et ad perdomandam iudaeam relictus nouissima hierosolimorū oppugnatione. xii. propugnatores toridem sagittarū cōfecit ictibus: cepitq; eam natali filiae suae tanto militum gaudio ac fauore: ut in gratulatione imperatorem eum consalutauerint: et subinde decedentem prouincia detinuerint: suppliciter nec nō et minaciter efflagitantes aut remaneret aut secū omnes pariter abduceret: unde nata suspicio est: quasi desciscere a patre: orientisq; regnum sibi vēdicare tentasset. Quam suspicionem auxit postq; Alexandria petens in consecrando apud Alēphim boue api diadema gestauit. De more siquidem rituq; priscā religionis. sed non deerant: qui secus interpretarētur. Quare festinans in italiam quum Regium dein puteolos oneraria naue appulisset: Romā inde contendit expeditissimus: inopinantiq; patri uelut arguens rumorū de se te meritatem ueni inquit pater ueni.

De Administratione picipat⁹ cū patre et aliis gestis in ea:

Neq; ex eo destitit participem atq; etiam tutorem imperij agere.

Titus imperator.

Triumphauit cum patre: censuramq; gessit vna: eidem collega et in tribunicia potestate: et in septem consulatibus fuit. Receptaq; ad se prope omnium officioꝝ cura quum patris nomine et epistolas ipse dictaret: et edicta conscriberet: orationesq; in senatu recitaret: etiam quaestoris vice: praefecturam quoq; praetorij suscepit: nunquā ad id tempus nisi ab equite romano administratam. Egitq; aliquando inciuilius et violētius: siquidem suspectissimū quēq; sibi submissis: qui per theatra et castra quasi consensu ad poenam deposcerent: haud cunctāter oppressit. In his Aulum Lacinam consularem virum vocatum ad coenam: ac vix dum triclinio egressum confodi iussit. Sane urgente discrimine quum etiam chiꝛographum eius praeparatae apud milites coniurationis depræhēdisset: quibus rebus sicut in posterum securitati satis cauit: ita ad praesens plurimum contraxit inuidiae: vt non temere quis tam aduerso rumore magisq; inuitis omnibus transierit ad principatum.

De suspitione vitiorum conuersa in laudem suam et de gratia et magnificētia eius.

Praeter saeuiciam suspecta in eo etiam luxuria erat: q; ad mediā noctem comestationes cum profusissimo quoq; familiarium extēderet. Nec minus libido: propter exoletoz et spadonum greges: ppter q; insignem reginae Veronices amorem: cui etiam nuptias pollicitus se rebatur. Suspecta et rapacitas q; constabat in cōcionibus patris nūdinari premiariq; solitum: deinde propalam alium Neronem et opinabantur: et etiam praedicabant. At illi ea fama pro bono cessit: conuersaq; est in maximas laudes: neq; ullo uitio reperto et contra uirtutibus summis. Conuiuia instituit iucunda magis q; profusa: amicos elegit: quibus etiā post eum principes: ut et sibi et reip. necessariis acquieuerunt: praecipue q; sunt usi Veronicem statim ab vrbe dimisit inuitus inuitam. Quosdā e gratissimis delictoz quanq; tam artifices saltationis ut mox scaenam tenuerint: non modo fouere prolixius: sed spectare omnino publico in coetu supersedit. Nulli ciuium quicq; ademit: abstinuit alieno: vt siquis vnquam. Ac ne concessas quidem ac solitas collationes recepit. Et tamen nemine ante se munificentia minor. Amphitheatro dedicato thermisq; iuxta celeriter extructis munus edidit apparatissimū largissimūq; dedit et nauale proelium i veteri naumachia: ibidem et gladiatores atq; vno die quinq; milia omne genus ferarum.

De liberalitate et ciuilibus gestis eius.

Natura autē beniuolentissimus: quū ex instituto Tiberij omēs de hinc Caesares beneficia a superibus concessa principibus aliter non haberent: q; si eadē iisdem et ipsi dedissent: primus praeterita omnia vno confirmauit edicto: nec a se peti passus ē. In caeteris vero desideriis animum hominum obstinatissime tenuit: ne quem sine spe dimitteret: quin et admonentibus domesticis quasi plura polliceretur: q; praestare posset: non oportere ait quenq; a sermone principis tristem discedere: atque etiam recordatus quondam super coenam: q; ni-

Undecimus liber.

hil cuiq; toto die praestitisset: memorabilem illam meritoq; laudandam uocem edidit: Amici diem perdidi. Populum in primis uniuersum tanta per omnes occasiones comitate tractauit: ut proposito gladiatorio munere nō ad suū sed ad spectantium arbitriū editū se professus sit. Et plane ita fecit: na; neq; negauit quicq; petentibus: et ut quae uellent peteret: ultro adhortatus est: quin et studium armaturae thracum prae se ferens saepe cum populo et uoce et gestu ut fautor: cauillatus est. Verum maiestate salua nec minus aegritate: ne quid popularitatis praetermitteret: non nūq; i thermis suis admissa plebe lauit. Quaedam sub eo fortuita ac tristia acciderunt: ut conflagratio Vesui montis i cāpania: et incendiu. Romae per tridū totidemq; noctes: Item pestilentia quāta nō temere alias. In his tot aduersis ac talibus nō modo principis sollicitudinem sed et parentis affectum vnicum praestitit: nūc consolando p edicta: nūc opitulando quatenus suppetere facultas. Curatores restituendae cāpaniae e consularium numero sorte duxit. Bona oppressorū i uesuo: quorū hae redes nō restabant restitutiōi af flicta; ciuitatū attribuit. Urbis icēdio nihil nisi sibi perisse testatus est publice: cūcta praetoriorū suorum ornamenta operibus ac templis destinauit: praeposuit complures ex equestri ordine: quo quaeq; maturius peragerentur. Ad sedēdae ualitudini leniendisq; morbis nullā diuinā humanāq; opem nō adhibuit iquisito omīū sacrificioꝝ remedioꝝq; genere. Inter aduersa tempoz et delatores mandatoresq; erāt ex licentia veteri: hos assidue i foro flagellis ac fustibus caesos: ac nouissime traductos p āphitheatri arenā parti subiici i seruos ac venire i perauit: parti i aspina isulaz aduehi. Utq; et similia quādoq; ausuros ppetuo coereret. Uetuit inter caetera de eadem re pluribus legibus agi: quaerine de cuiusq; defunctorū statu ultra certos annos.

De Laementia et mansuetudine eius.

Pro Pontificatum maximū ideo se professus accipere ut puras seruaret manus: fidem praestitit: nec auctor posthac cuiusq; necis nec conscius: quāuis interdum vlciscēdi causā deesset: sed peritū se potius: q; punitū: adiurans duos patricij generis conuictos in affectatōne imperij nihil amplius q; ut desisterent: monuit: dicens principatum fato dari: si quod praeterea desiderarent pmittens se tributurū: et confestim quidem ad alterius matremq; procul aberat cursores suos misit: qui anxiae filium saluū nūciarent. Laeterū ipsos nō solū familiari coenae adhibuit: sed et insequenti die gladiatorū spectaculo circa se ex industria collocatis: oblata sibi ornamenta pugnantū inspicienda porrexit. Dicit et cognita vtriusq; genitura imminere ambobus periculum affirmasse: venturū quoq; et ab alio: sicut euenit. Fratrem insidiari sibi non desinentē: sed pene ex professo sollicitantem exercitus: meditantem fugam: nec occidere neq; seponere ac ne in minore quidem honore habere sustinuit. Sz ut a primo imperij die consortem successoremq; testari perseverauit: nō nunq; secreto lachrymis et praecibus orans ut tandem mutuo erga se animo uellet esse.

Domitianus imperator.

91

De Morte eius et gestis tunc per eum.

i Inter haec morte praeventus est maiore hominū damno q̄ suo. Spectaculis absolutis: in quorū fine populo coram: vbertim fleuerat: sabinos petit aliquāto tristior: q̄ sacrificanti hostia aufugerat: q̄ q̄ tempestate serena tonuerat. Deinde ad primam statim mansionem febrim nactus: quum inde lectica trāferretur: suspexisse dicitur dimotis palulis caelum multumq̄ conquestus eripi sibi uitam immerēti: neq̄ enī extare ullum suum factū poenitēdum excepto dūtarat uno: id quale fuerit neq̄ ipse tunc prodidit: neq̄ cuiq̄ facile succurrit. Quidam opinātur cōsuetudinē recordatū: quā cū fratris uore habuerit: sed nullā habuisse p̄sancte Domitia iurabat haud negatura siqua oīo fuisset: imo et gloriatura qd̄ illi prōptissimū erat i omībus p̄bis.

De loco et tēpore mortis ei⁹ et laudib⁹ senatus.

e Excessit in eadem qua pater villa idibus septēbris post biēnium et mēses duos diesq̄. xx. q̄ successerat patri altero et quadragesimo aetatis anno. Quod ut palam factum est: non secus atq̄ in domestico luctu moerentibus publice cūctis. Senatus priusq̄ edicto cōvocaret: ad curiā cōcurrit: obseratisq̄ adhuc forib⁹: deinde aptis tantas mortuo gratias egit laudesq̄: cōgessit quātas nec uiuo qdē unquā atq̄ praesenti.

CAESAR SUETORIUS TRAIANO ILLI IUBER
DUODECIMUS IANUARI.

DIVUS CLAUDIUS DOMITIANUS Imperator.

De Natiuitate Domitiani et gestis eius in adolescentia.

DIVUS CLAUDIUS Natus ē. ix. kal. nouēbris patre consule designato inituroq̄ mense insequenti honorē: regione vrbis sexta ad malū punicum domo quā postea in templum gentis flauiae conuertit. Pubertatis ac primae adolescentiae tempora tanta inopia: tātaq̄ infamia gessisse fertur: vt nullum vas argēteum in usu haberet. Satisq̄ constat Clodius Pionem praetoriū virū: in quem ē poema Neronis: quod inscribitur Luscio: chirographum eius conseruasse et nōnunq̄ protulisse noctem sibi pollicētis: nec defuerunt qui affirmarent corruptum Domitianum et a Nerua successore mox suo. Bello viteliano confugit in capitolium cū patruo Sabino ac parte praesentium copiarum. Sed irrūpentibus aduersariis et ardēte templo apud aedituum clam pernoctauit: ac mane isiaci celatus habitu interq̄ sacrificulos vanae superstitionis: quū se trans tyberim ad cōdiscipuli sui matrē comite vno cōtulisset: ita latuit: vt scrutatib⁹ qui uestigia subsecuti erant: deprehendi non potuerit. Post victoriā demū progressus: et Caesar cōsalutat⁹ honorē praeturae vrbanae cū cōsulari potestate suscepit titulo

Sacrific.

Quoddecimus liber.

tenuis: quam iurisdictionem ad collegam proximū trātulit. Laeterū omne vim dominatōnis tam licenter exercuit vt iam tum qualis futurus esset: ostenderet. Ne exequar singula contrectatis multoz vxoribus Domitiā Longinam Aelio lamiae nuptam ēt i matrimoniu abduxit: atqz vno die super .xx. urbana officia atqz peregrina distribuit: Adirari se Celsasiano dictitante: qz successorem non et sibi mitteret.

Item de gestis per eum ante p̄cipatum.

e Expediōnem quoqz i Galliam germaniasqz neqz necessariam ⁊ dissuadentibus paternis amicis ichoauit tantum: vt fratri se ⁊ o- peribus et dignatōne adaequaret. Ob haec correctus quo magis et aeta- tis et cōditōnis admoneret: habitabat cū patre vna: sellamqz eius ac fra- tris quotiens p̄dirēt: lectica sequebat: ac triumphum vtriusqz iudaicum equo albo comitatus est: i sex consulatibus non nisi vnum ordinariū ges- sit: eumqz cedente et suffragante fratre. Simulauit et ipe mire modestiā. In primisqz poeticae studium tam iusuetum antea sibi qz postea spretum et abiectum: recitauitqz ēt publice. Nec tamen eo secius quum Tologe- sus parthorum rex auxilia aduersus alanos: ducemqz alterum ex Celsa- siani liberis depoposcisset: omni ope contendit: vt ipse potissimū mittere- tur: et quia discussa res ē: alios orientis reges vt idem postularent: donis ac pollicitatōnibus sollicitare tentauit. Patre defuncto diu cunctatus an duplum donatiū militi donaret: nūquā iactare dubitauit relictum se p̄- cipem i perij: sed fraudem testamento adhibitam. Neqz cessauit ex eo i- dias struere fratri clam palamqz: quoad correptum graui valitudine p̄- us qz plane efflaret animā: pro mortuo deferri iussit: defunctūqz nullo p̄ae- ter qz consecratōnis honore dignatus: saepe etiam carpsit obliquis orati- onibus et edictis.

De gestis per eum i initio p̄cipatus.

i Inter initia p̄cipatus quottidie secretum sibi horarium sumere solebat: nec quicquā āplius qz muscas captare ac stilo praeacuto configere: vt cuidam interroganti esset ne quis itus cum Laesare: nō absur- de responsum sit a Tibio Crispo ne musca quidem. Deinde vxorem suā Domitiā ex qua in secundo suo consulatu filium tulerat: alteroqz anno consalutauerat: vt Augustam: eandem paridis histrionis amore deperdi- tam repudiauit: itraqz breue tempus i patiens dissidij quasi efflagitante populo reduxit. Circa administratōnem i perij aliquādiu se variū p̄ae- stitit: mixtura quoqz aequabili vitōrum atqz virtutū: donec virtutes quo- qz i vitia deflexit: quantum coniectare licet super igenij naturam: inopia rapax: metu saeuus.

De spectaculis per eum editis et liberalitate eius ad populū.

s Spectacula magnifica assidue et sumptuosa edidit nō in amphitheatro modo: verū et in circo: vbi praeter solēnes bigarum qua- drigarūqz cursus: proelium duplex ēt equestre ac pedestre cōmisit: Ac in amphitheatro nauale quoqz. Nam venatōnes gladiatoresqz et noc- tibus ad lychnos: nec virozum modo pugnās: sed et foeminaz. Praete

rea quaestoriis muneribus quae olī omīssa reuocauerat: ita semp̄ interfuit: vt populo potestātē faceret bina paria e suo ludo postulandi: quae nouissima aulico apparatu induceret. Ac per omne gladiatorum spectaculū ante pedes eius stabat puerulus coccinatus portentuosō paruoq; capite: cū quo plurimū fabulabatur nonnūquā serio. Auditus est certe dū ex eo quaerit: ecquid sciret: et qd sibi visum esset: ordinatōne prima aegypto praeficere Aethiū Russū. Edidit nauales pugnas pene iustarū classium effosso et circūducto iuxta Tyberim lacu: atq; iter maximos umbres p̄spectauit. Fecit et ludos saeculares computata ratōne temporū ab anno: nō quo Claudius prime: sed quo olim augustus ediderat. In his circensium die: quo facilius centum missus pagerentur: singulos a septem spaciis ad quina corripuit. Instituit et quinquēnale certamen capitolino Ioui triplex: Musicum: Equestre: gymnicum: et aliquanto pluriū q̄ nūc ē coronatorū. Lertabatur ēt et prosa oratōne graece latineq;: ac praeter citharoedos chorocitharistae quoq; et psalloytharistae. In stadio vero cursu ēt virginis certaminī praesedit crepidatus purpureaq; amictus toga graecanica: capite gestans coronam auream cum effigie Iouis ac Iunonis Adineraeq;: assidentibus Diali sacerdote et collegio flauialium pari habitu: nisi q̄ illoz coronis inerat et ipsius imago. Celebrabat z in albano quotānis quiquatria minervae: cui collegium instituerat: ex quo sorte ducti magisterio fungerentur: redderentq; eximias venatōnes et scaenicos ludos: superq; oratorum ac poetarum certamina. Longiarū populo nummoz trecentorum ter dedit: atq; inter spectacula muneris largissimum epulum: septimōtiali sacrorum quidem: senatui equitūq; panariis: plebei sportellis cum obsonio distributis. Initium vesp̄endi primus fecit: dieq; p̄ximo omne genus rerum missilia sparsit: et quia pars maior intra popularia deciderat: quiquagenas tesseras in singulos cuneos equestris ac senatorij ordinis pronunciauit.

De operibus publicis per eū editis.

Prima et amplissima opera incendio absumpta restituit: i quis et capitolium quod rursus arserat: sed omnia sub titulo tantum suo: ac sine vlla pristini auctoris memoria. Nouam autem excitauit aedē in capitolio custodi ioui: et forum quod nunc Neruae vocatur. Item Flauiae templū gentis: et stadium et methodium: et naumachiam: e cuius p̄stea lapide maximus circus deustis vtrinque lateribus extructus est.

De expeditōnibus per eum susceptis.

Expeditōnes partim sponte suscepit: partim necessario: sponte in catts: necessario vnam in sarmatas legione cum legato simul caesa: in dacos duas: primā Oppio sabino cōsulari opp̄resso: secundam Cornelio fusco praefecto cohōtiū p̄tozianaz: cui belli summā cōmiserat. De cattis dactisq; post varia proelia duplicem triumphū egit. De sarmatis lauream modo capitolino Ioui rettulit. Bellum ciuile motum a L. Antonio superioris germaniae praeside cōfecit absens foelicitate mira: quū ip̄a dimicatōis hora resolutus rep̄te rhenus trāsiturus ad Antoniū

Musum
Gym

2 mg
2 mm
lyth

Magisterio
Galy

Edificia

Neruae p̄m

Duodecim^{us} liber.

copias barbarorum ibibisset: de qua victoria prius praesagiis q̄ nūciis comperit. Siquidem ipso quo dimicatum est die statuam eius Romae i signis aquila circumplexa pennis clangores. Lactifimos edidit: paulo q̄ post occisum Antonū adeo vulgatū ē: ut caput ei⁹ quoq̄ apportatum vidisse se pleriq̄ cōtenderent.

De quibusdā cōstitutis ⁊ ordinatis per eum.
m Alta etiā i cōmuni rerū usu nouauit: sportulas publicas sustulit: reuocata coenarū rectorum consuetudine: duas circēsis gregū factōnes aurati purpureiq̄ panni ad quattuor pristinas addidit. Interdixit histrionibus scaenā: itra domū quidē exercēdi artē iure cōcesso. Lastrari mares vetuit: spadonū qui residui apud māgones erant: pretia moderatus est. Ad summā quōdā vbertatem vini frumenti vero inopiā existimans nimio vinearū studio negligi arua: edixit ne quis i italia nouella ret: vtq̄ i prouinciis vineta succiderētur: relicta vbi plurimū dimidia parte: nec exequi rem perseuerauit. Quaedam ex maximis officiis iter libertinos militesq̄ romanos cōmunicauit: geminari legionum castra prohibuit: nec plusquā mille nūmos a quoq̄ ad signa deponi. q. L. Antonius apud duarum legionū hiberna res nouas moliens fiduciam cepisse ēt ex depositorū summa videbat: addidit et quartum stipendium militi auros ternos.

De diligentia ⁊ idustria i iure dicēdo et aliis gestis eius.
i As diligenter et idustrie dixit: plaerūq̄ eti⁹ foro pro tribunali extra ordinē: ambitōsas cētum viroꝝ sententias rescidit. Recuperatores: ne se semper psuasoris assertōnibus accomodarent: idē tēdeꝝ amouit. Nūmarios iudices cū suo quēq̄ cōsilio notauit. Auctor ⁊ Tr. pl. fuit aedilem sordidum repetundarum accusandi: iudicesq̄ i eum a se natu petendi. Magistratibus quoq̄ vrbicis prouiciarumq̄ praesidibus coercendis tantum curae adhibuit: vt neq̄ modestiores vnq̄: neq̄ iustiores existerint: e q̄bus plaerosq̄ post illum reos omīum criminum vidimus. Suscepta morum correctōne licentiam theatralem promiscue i egte spectādi ibibuit. Scripta famosa vulgoq̄ edita q̄b⁹ primores viri ac foeminae notabantur aboleuit nō sine auctozum ignominia. Quaestorū virum q̄ gesticulandi saltandiꝝ studio teneretur: mouit senatu. Probros foeminis lecticae vsum ademit: iusq̄ capiēdi legata haereditatesq̄. Egetem ro. ob reductam i matrimonium vrozem cui dimissae adulterij crimen itenderat: erasit iudicum albo. Quosdam ex vtroque ordie lege scatinia condemnauit. Incesta vestalium virginū a patre suo et fratre neglecta varie ac seuerē coercuit: priora capitali supplicio: posteriora more veteri. Nam cū ocelatis sorozibus: item varonillae liberum mortis permisisset arbitrium: corruptoresq̄ earum relegasset: mor Corneliam vginem maximam absolutam oli: debic longo iteruallo repetitam atque cōuictam defodi iperauit. Stupratoresq̄ virgis vcomitio ad necem caedi excepto praetorio viro: cui dubia ēt tum causa et incertis quaestionib⁹ atq̄ tormentis de semet professo exilium idulsit: ac ne qua religio deum

impune cōtaminaret: monumētum quod libertus eius e lapidibus templo capitolini iouis destinatis filio construxerat: diruit per milites: ossa qz et reliquias quae inerant: mari merfit.

De claemētia ⁊ largitate in initio p̄cipatus.

i Inter initia usqz adeo ab omni caede abhorrebat: ut absente adhuc patre recordatus Virgilij versum: Impia qz caesis gens est epulata iuēcis: edicere destinauerit ne boues immolarēt. Cupiditatis quoqz atqz auariciae vix suspicionem vllam: aut priuatus unqz: aut princeps ali quando dedit: immo e diuerso magnae saepe nō abstinentiae modo: sed etiam liberalitatis experimēta. Omnes circa se largissime p̄secutus nihil prius aut acrius monuit qz ne quid sordide facerent: relictas sibi haereditates ab his quibus liberi erant: non recepit. Legatum etiā ex testamento Rusci Lepionis: qui cauerat: ut quotannis ingrediētibus curiā senatoribus certam summā virutum praestaret haeres suus: irritū fecit. Reos q ante qnquennū proximum apud aerarium pependissent: vniuersos discrimine liberauit: nec repeti nisi intra ānum eaqz condicione permisit: ut accusatori qui causam nō teneret: exilium poena esset. Scribas quaestorios negociantes ex consuetudine sed contra clodiam legem: vena in praetertum donauit. Subcisiua quae diuisis per veteranos agris carptim super fuerunt veteribus possessoribus: ut usucapta concessit: fiscales calumnias magna calumniantium poena repressit: ferebaturqz uox ei⁹: p̄iceps qui delatores non castigat: irritat.

De Saenicia ⁊ crudelitate ei⁹ contra plurimos.

f Ad neqz in claemētia neqz i abstinentiae tenore p̄māsit: ⁊ tamē aliquanto celerius ad saeniciam desciiuit qz ad cupiditatē. Discipulum Paridis pantomimi puberem adhuc etiam tū maxime aegrū: q arte formaqz nō absimilis magistro videbatur: occidit. Itē hermogenē tarsensem propter quasdam in historia figuras: librariis etiā qui eam descripserant crucifixis. Patremfamilias q Thracem Adirmiloni parem: munerario imparem dixerat: detractum e spectaculis in arenam canibus obiecit cū hoc titulo: impie locutus parmularius. Complures senatores in his aliquot consulares interemit: ex quibus ciuicam caerealem in ipso asiae proconsulatu: Saluidienum Orfitum: Acilium Glabzonem exilio quasi molitores nouarū rerū. Caeteros leuissima quēqz de causa: Aeliuz Lamiam ob suspiciosos quidem: vex et veteres ⁊ innoxios iocos: q post abductā vxorē laudanti vocem suā heu taceo dixerat: qz Tito hortanti se ad alterum matrimoniū respōderat.

Saluium Locceanum: q Othonis ip̄atoris patrui sui diem natalem celebrauerat: Adetium Pōposianū: q habere ip̄atoriam genesim vulgo ferebatur: et q depictū orbem terrae in membranas: concionesqz regum ac ducum ex Tito linio circūferret: qz seruis nomina Adagonis ⁊ Hannibalis indidisset: Salustium luculum Britāniae legatum: q laceas nouae formae appellari luculeas passus esset. Iunium rusticum: q Peti Thraseae et Eluidij p̄isci laudes edidisset: appellassetqz eos sanctissimos

q. i

Aeliuz lamia

Saluij locceanus

Duodecim^{us} liber.

viros: cuius criminis occasione philosophos omnes vrbe Italiaq; sum-
 mouit. Occidit et Eluidium filium: q; quasi scaenico ex odio sub perso-
 na Paridis et Denones diuortium suum cū vxore tractasset. Glanum sa-
 binū alterū e patruelibus: q; eū comitorū consulariū die destinatum ppe-
 rā preco nō consulem ad populum: sed imperatorem pnūciaffet. Ceterum
 aliquanto post ciuilis belli victoriam saeuioz plerosq; partis aduersae:
 dudum etiam latentes conscios inuestigato nouo quaestionis genere di-
 storsit: immisso per obscena igne: nonnullis et manus amputauit: satisq;
 constat duos solos e notioribus venia donatos tribunum laticlaurū z cē-
 turionem: qui se quo facilius expertes culpaē ostenderent: impudicos p-
 bauerāt: et ob id neq; apud ducē: nec apud milites vlli⁹ momēti eē potu-
 isse.

Item de saeuicia et crudelitate eiusdem.
 Rat autem non solum magnae: sed z callidae iopinataeq; saeu-
 ciae. Auctorem summae priedie q; crucifigeret i cubiculum voca-
 uit: assidere i thoro iuxta coegit: securum hilaremq; dimisit: partibus et
 de coena diguatus est. Aretinum Laementem consulem viz e familia-
 ribus et emissarius suis capitis cōdemnaturus i eadem vel et i maiore gra-
 tia habuit: quoad nouissime simul gestanti: conspecto delatore eius: vis i-
 quit hunc nequissimum seruum cras audiamus: Et quo contentius abu-
 teretur patientia hominū: nunq; tristiozem sententiā sine praefatōne clae-
 mentiae pronūcianit: vt non aliud iam certius atrocis exitus signum eēt:
 q; picipij lenitas. Quosdam maiestatis reos i curiam iduxerat: et cum
 praedixisset experturum se illa die q; charus senatui esset: facile perfece-
 rat: vt et moze maioz puniendi condemnarentur. deinde atrocitate poe-
 nae conterritus ad leniendā inuidiam itercessit his verbis: neq; enim ab
 re fuerit ipsa cognoscere. permittite patres conscripti a pietate vestra im-
 petrari: quod scio me difficulter ipetraturum: vt damnatis liberū mortis
 arbitrium idulgeatis. Nam et parcetis oculis vestris: et itelligēt me om-
 nes senatui interfuisse.

De rapinis et extorsionibus et aliis gestis ei⁹.
 Exhaustus operum ac munerum ipensis stipendioq; quod adie-
 cerat: tentauit quidem ad releuandos castrenses sumptus mili-
 tum numerū diminuerē. sed cum obnoxium se barbaris per hoc aiaduer-
 teret: neq; serius eo i explicandis oneribus omibus haereret: nihil pensi
 habuit: quin praedaretur omni modo. bona viuoꝝ ac mortuoꝝ vsq; qua-
 q; quolibet et accusatore z crimine corripiebātur. Satis erat obiici qua-
 lecunq; factum dictumq; aduersus maiestatem picipis. confiscabantur
 alienissimae haereditates vel existente vno: q diceret audisse se ex defunc-
 to cum viueret haeredem sibi Caesarem esse. praeter caeteros iudaicus
 fiscus acerbissime actus est: ad quem deferebantur: qui velut pfecti iu-
 daicam itra urbem: viuerent vitam: vel dissimulata origine, iposita genti
 tributa non pependissent. Interfuisse me adolescentulum memini quū a
 pcuratore frequentissimoq; consilio ispiceretur nonagenarius senex an
 circūsectus esset. Ab inuenta minime ciuilis animi confidens et et tū ver-

Milium numero

Adolescentum

Iudaeis fisci

90

C. 12. lib. 12

C. 12. lib. 12

bis tum rebus immodicus. Lenidi patris concubinae ex histria reuersae osculumq; ut assueuerat offerenti manū praeiuit. Generum fratris indigne ferens albatos et ipsum ministros habere: perclamauit.

De elatione et vanagloria eiusdem.

P Rincipatum vero adeptus neq; in senatu iactare dubitauit: et patri se et fratri imperium dedisse: illos sibi reddidisse. Neq; i reducenda post diuortium vxore edicere vocatam eam in puluinar suū. acclamari etiam in amphitheatro epulari die libenter audiit domino et dominae foeliciter: sed et capitolino certamine cūctos ingenti consensu precantes: ut palfurium furam restitueret pulsam olim senatu ac tūc de oratoribus coronatum nullo responso dignatus tacere tantummodo iussit voce preconis. Pari arrogantia quum procuratorum suorum nomine formalem dictaret epistolam sic coepit. Dominus et deus noster sic fieri iubet: unde institutum posthac ut ne scripto quidem ac sermone cuiusq; appellaretur aliter. Statuas sibi in capitolio nō nisi aureas et argenteas poni permisit ac ponderis certi. Janos arcusq; cum quadrigis et insignibus triumphorum per regiones vrbis tantos aut tot extruxit: ut cuidam graece inscriptum arcui sit: consulatus. xvij. cepit: quot ante eum nemo: ex quibus septem medios continuauit. omēs aut pene titulo tenus gessit: Nec quenq; ultra kalendas maij. plures ad idus vsq; ianuarias. Post autem duos triumphos Germanici cognomine assumpto septembrem mēse et octobrē ex appellatōnib; suis germanicū domitianūq; trāsnominauit: q; altero suscepisset iperū: altero natus esset.

De cōiuratōe cōtra eū facta: et suspitione mortis quā habebat.

P Ex hac terribilis cūctis et iussus tandem oppressus est amicorum libertorumq; intimorum cōspiratione simul et vxoris: annum diēq; ultimū uitae iam pridem suspectum habebat: horam etiā necnō et genus mortis. Adolescentulo caldae cuncta praedixerant. Pater quoq; super coenā quōdā fugis abstinentē palā irriserat ut ignay sortis suae: q; nō ferri potius timeret. Quare pauidus semper atq; anxius minimis et suspitionibus praeter modum cōmouebatur: ut edicti de excidendis vineis. ppositi gratiā facere: non alia magis re compulsus credat: q; q; sparsi libelli cum his versibus erant. eadem formidine oblatum a senatu nouum et excogitatum honorem q; q; oīum talium appetentissimus recusauit: quo decretum erat: ut quotiens gereret consulum egres ro. quibus fors obtigisset: trabeati et cum hastis militaribus praecederent eum inter lictores apparitoresq;. Tempore quoq; suspecti periculi appropinquante sollicitior in dies porticum: in quibus spaciari consueuerat parietes phengite lapide distinxit: e cuius splendore per imagines quicqd a tergo fieret: prouideret. Et nec nisi secreto atq; solus plaerasq; custodias receptis quidem in manu cathenis audiebat: utq; domesticis persuaderet: ne bono quidem exemplo audendam esse patrii necē: Epaphroditum a libellis capitali poena condemnauit: q; post destitutōne Nero i adipiscenda morte manu eius adiut⁹ existimabat.

Dñs & deus
noster

Iapto militibus

Duodecimus liber.

fl Clemens

Saccharum

Asclepias

Marjanna

Fungus

Mingla

De patruale per eum occiso et quibusdā pdigiis mortis eius.

A Enīq; Flaviū Laemētem patrualem suū cōreptissimae inertiae: cuius filios ēt tūc paruulos successores palam destinauerat: et a bolito priore noīe alterū Vespasianum appellari iusserat: Alterum Domitianū: repente ex tenuissima suspicione tantū nō ipso eius consulatu itere: mit: quo maxime facto maturauit sibi exitium. Continuis octo mēsibus tot fulgura facta nūciataq; sunt: vt exclamauerit: feriat iam quem volet: Tactum de caelo capitolum templūq; flauiae gentis: Item domus palatina et cubiculū ipsius: atq; ēt e basi statuae triumphalis titulus excussus vt pcellae i monumentum primum decidit. Arbor quae priuato adhuc Vespasiano euersa surrexerat: tunc rursus repente corruit: praenestina fortuna toto imperij spacio annū nouum cōmendanti laetam eandemq; semp sortem dare afflueta extremo tristissimam reddidit: nec sine sanguinis mētionē. Adinervam: quam superstitiose colebat: somniant excedere sacrorio: negantemq; vltra se tueri eum posse q; exarmata esset a ioue. Nulla tamen re perinde cōmotus est: q; responso casuq; Asclepiarionis mathematici. Dunc delatum nec inficiantem iactasse se quae prouidisset ex arte: sci scitatus est quis ipsum maneret exitus: et affirmantem fore vt breui laceraretur a canibus: interfici quidem sine mora. Sed ad coarguendam temeritatem artis sepeliri quoq; accuratissime imperauit: quod quū fieret: euenit: vt repentina tempestate deiecto funere semiustum cadauer discernerent canes: idq; ei coenanti a Adimo latino: qui praeteriens forte ammaduerterat: inter caeteras diei fabulas refferretur.

De quibusdā signis mortis eius et gestis et de ipa morte.

P Ridie q; periret: quū oblatos tuberes seruari iussisset in crastinū adiecit: si modo vti licuerit: et conuersus ad proximōs affirmauit fore vt sequenti die luna se in aquario cruentaret: factūq; aliquod existeret: de quo loquerentur homines per terrarum orbem. At circa mediā noctē ita est exterritus: vt ex strato prosiliret: dehinc mane aruspice ex germania missum: qui consultus de fulgure mutationem rerum praedixerat: audiit: condemnauitq; ac dum exulceratam in fronte verrucam vacuamentius scalpit profluente sanguine: vtinam inquit hactenus. Tūc horas requirenti pro quinta quam metuebat: sexta ex industria nunciata ē. Vis velut transacto iam periculo laetum festinantemq; ad corporis curā Partenius cubiculo praepositus conuertit: nuntians esse qui magnū nescio qd afferret: nec differendum. Itaq; summotis omnibus in cubiculum se recepit: atq; ibi occisus est.

De modo caedis et mortis ac de funere eiusdem.

E infidiarum caedisq; genere haec fere diuulgata sunt: cunctantibus conspiratis quando et quomodo id est lauante ne an coenatem aggredierentur Stephanus Domicillae procurator: et tūc intercepta pecuniarū reus consiliū operaq; obtulit. Ac sinisteriore brachio velut aegro lanis fasciisq; per aliquot dies ad auertendam suspensionem ob

noluto ad ipsam horam dolum iteriecit: professusq; cōspirationis indicium
et ob hoc admissus legenti traditum a se libellū: et attonito suffodit ingui-
na: Saucium ac repugnātem adorti Clodianus cornicularius: et Alsa-
rimus parthenij libertus: et Siderius decurio cubiculariorū: et quidam
e gladiatorio ludo vulneribus septem contrucidauerūt. Puer qui curcla-
rium cubiculi ex consuetudine assistens interfuit caedi: hoc amplius nar-
rabat se iussū a Domitiano ad primum statim vulnus pugionem puluino
subditum porrigere: ac mīstros uocare: neq; ad caput quicq; excepto ca-
pulo: et praeterea omnia clausa reperisse: atq; illum interim arrepto: deduc-
toq; ad terram Stephano colluctatum diu modo ferrū extorquere: mo-
do q;q; laniatis digitis oculos effodere conatum. Occisus est. xiiij. kal.
octobris anno aetatis. xlv. imperij. xv. cadauer eius populari sandapila
per vespilones exportatum phyllis nutritrix in suburbano suo latina uia su-
nerauit: sed reliquias tēplo flauiae gentis clā itulit: cinerib; q; iuliae filiae
Titi quā et ipsa educauerat: cōmisit.

De curia (cubiculari)

De T. ore

Fin

Stimulus

De statura corporis et mēbroz eius ac gestis.

Statura fuit procera: vultu modesto ruborisq; pleno: grandibus
oculis: vix acie hebetiore: praeterea pulcher ac decens maxime i-
uuenta: et quidem toto corpore exceptis pedibus: quoz digitos restrictō-
res habebat: postea caluitio quoq; deformis: et obesitate ventris: et cru-
rum gracilitate: quae tamē ei valitudine longa remacruerant. Cōmēdari
se verecundia oris adeo sentiebat: ut apud senatum sic quondam iactaue-
rit: usq; adhuc certe animum meum probastis et vultum. Caluitio ita of-
fendebatur: ut in contumeliam suam traheret: si cui alij ioco uel iurgio ob-
iectaretur: q;uis libello quez de cura capillozū ad amicum edidit: etiā
hoc simul illum seq; consulans inferuerit.

Eadem te manent mecū capillozū fata et forti animo fe-
ro comam i adolescentia senescentē. Scias nec gratius quicq; decore nec
breuius.

De peritia in sagittando: et impatientia laboris.

Abozis impatiens per urbem pedibus non temere ambulauit: in
expeditione et agmine equo rarius: lectica assidue vectus est. Ar-
moz nullo sagittarum uel praecipuo studio tenebatur. Tentenas uarij ge-
neris feras saepe i albano secēssu conficientem spectauere plaeriq; atq;
etiam ex industria ita quarundam capita figentem: ut duobus ictib; qua-
si cornua efficeret. nonnūq; i pueri procul stantib; praebentib; p scopulo
dispansam dextrae manus palmā sagittas tanta arte direxit: ut omēs per
interualla digitoz innocue euaderent.

De facundia et studio eius.

Liberalia studia in initio imperij neglexit: q;q; biblyothecas i cen-
dio absumptas ipensissime reparare curasset: exēplaribus vndiq;
petitis: missisq; alexandriam qui describerēt: emendarentq;. Nūq; tamē
aut historiae carminibus ue cognoscendis operam vllam: aut stilo vel ne-

Quoddecimus liber.

cessario dedit: praeter cōmentarios et acta Liberij Caesaris nihil lectita-
bat: epistolas oratōnesq; et edicta alieno formabat ingenio. Sermonis
tamen nec inelegantis: dictorū interdum etiam notabilium: vellem inge-
tam formosus esse q; Asinius sibi videtur: et cuiusdam caput varietate ca-
pilli subrutilum et incanum pfusam niuem mulso dixit.

De usu aleae et conuiuiis eius et aliis gestis.

¶ Ouditōnem principum miserrimam aiebat: quibus de coniu-
ratōne cōperta nō crederetur nisi occisis. Quotiens ocū esset a
lea se oblectabat: et pfestis diebus matutinisq; horis: ac lauabat de die:
prandebatq; ad sacietatem: vt nō temere super coenam praeter martianū
malum: et modicam in ampulla potiunculam sumeret. Conuiuabatur fre-
quenter ac large: sed pene raptim certe nō vltra solis occasum: nec vt po-
stea comessaretur. Nam ad horam somni nihil aliud q; secreto solus de
ambulabat.

De libidine et luxuria eiusdem.

¶ Ibidinis numiae: assiduitatem concubitus velut exercitatōnis ge-
nus clinopalem vocabat. Eratq; fama quasi cōcubinas ipse di-
uelleret: nataretq; inter vulgarissimas meretrices. fratris filiam adhuc
virginē oblatā i matrimoniū sibi: quū denictus Domitiae nuptiis perti-
nacissime recusasset: nō multo post alii collocatā vltro corrupit: qdem vi-
uo ē tū Tito: mox patre ac viro orbatam ardentissime palāq; dilexit: vt
et causa mortis extiterit coactae conceptum a se abigere.

De moestitia militū et laetitia senatus i morte eius.

¶ Cū eum populus idifferenter: miles grauissime tulit: statiq;
eum diuū appellare conatus: paratus et vlcisci nisi duces defuis-
sent: quod qdem paulopost fecit expositulatis ad poenā ptinacissime cae-
dis auctoribus. Contra senatus adeo laetatus est: vt repleta certatim cu-
ria nō tēparet: quī mortuū cōtumeliosissimo atq; acerbissimo acclamatī-
onū genere laceraret: scalas et inferri: clipeosq; et imagines eius coram
detrahi: et ibidem solo affigi iuberet: nouissime eradendos vbiq; titulos
abolendamq; omnem momoriā decerneret. Ante paucos q; occideretur
menses cornix in capitolio elocuta ē.

Nec defuit qui ostētū sic interpretaretur.

Nuper tarpeio quae sedit culmine cornix

Est bene non potuit dicere: dixit erit.

Ipsum etiam Domitianum ferunt somniasse gibbam sibi pone cervicem
auream enatam: pro certoq; habuisse beatiorē post se laetiorēq; porten-
di reip. statum: sicut sane breui euenit abstinentia et moderatōne insequē-
tium principum.

§ III §

Laus Deo.

Insequentiū principū
mod. 20

Joannes Stultus

Nezau Itaiam
Hadrian
Anonim
M. 100

Singl. 100

Quicumq; Tranquillum emendatissimae lectionis habere cupis: hunc
eme: et securus abi. Nam Simon pasqualis Gadertinus (vestrum ar-
dalides delitium) accurata id egit emendatione: vt quod impediāt legē
tes iam frustra hic perquiratur. quare vel ex hac impressione vnum ha-
beas vel nullum emendatum quaeras.

Opus hoc exactum et impressum est Bononiae di-
ligentissime per me Platonem de Benedictis
stāpatorē eiusdem ciuitatis ciuē: Anno sa-
lutis. M. cccc. lxxxviii. septimo ca-
lendas Martias Joanne Ben-
tiuolo Bononiensis Sena-
tus principe.

plato de benedictis

1488
5

REGISTER.

Omnes sunt terni nisi duo extremi quorum a est quaternio q
vero duo continet folia.

LAUS DEO.

1841

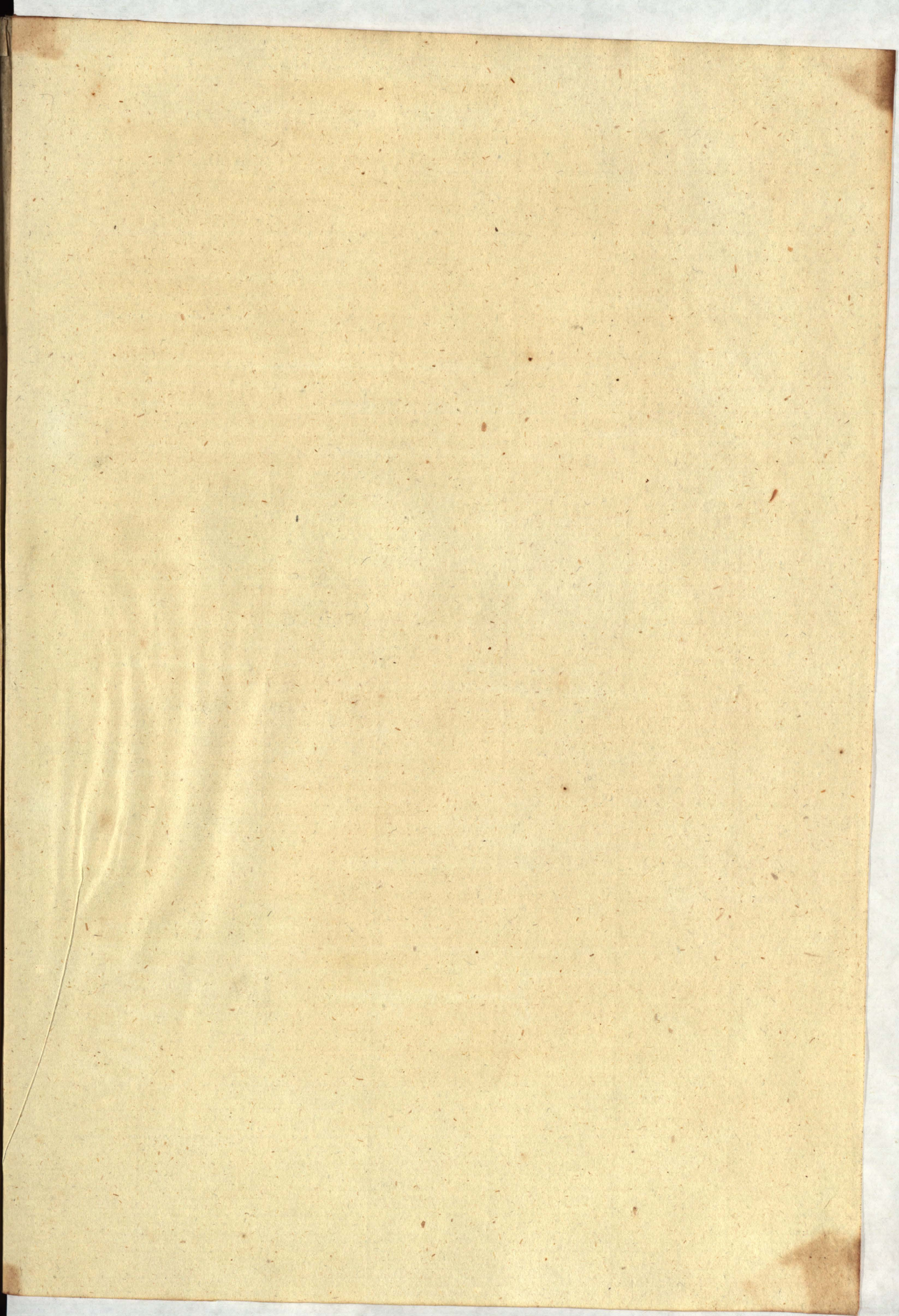
Quia hoc est unum et idem quod in libro de
significat per me significat de significat
significat unum et idem quod in libro de
significat unum et idem quod in libro de
significat unum et idem quod in libro de
significat unum et idem quod in libro de

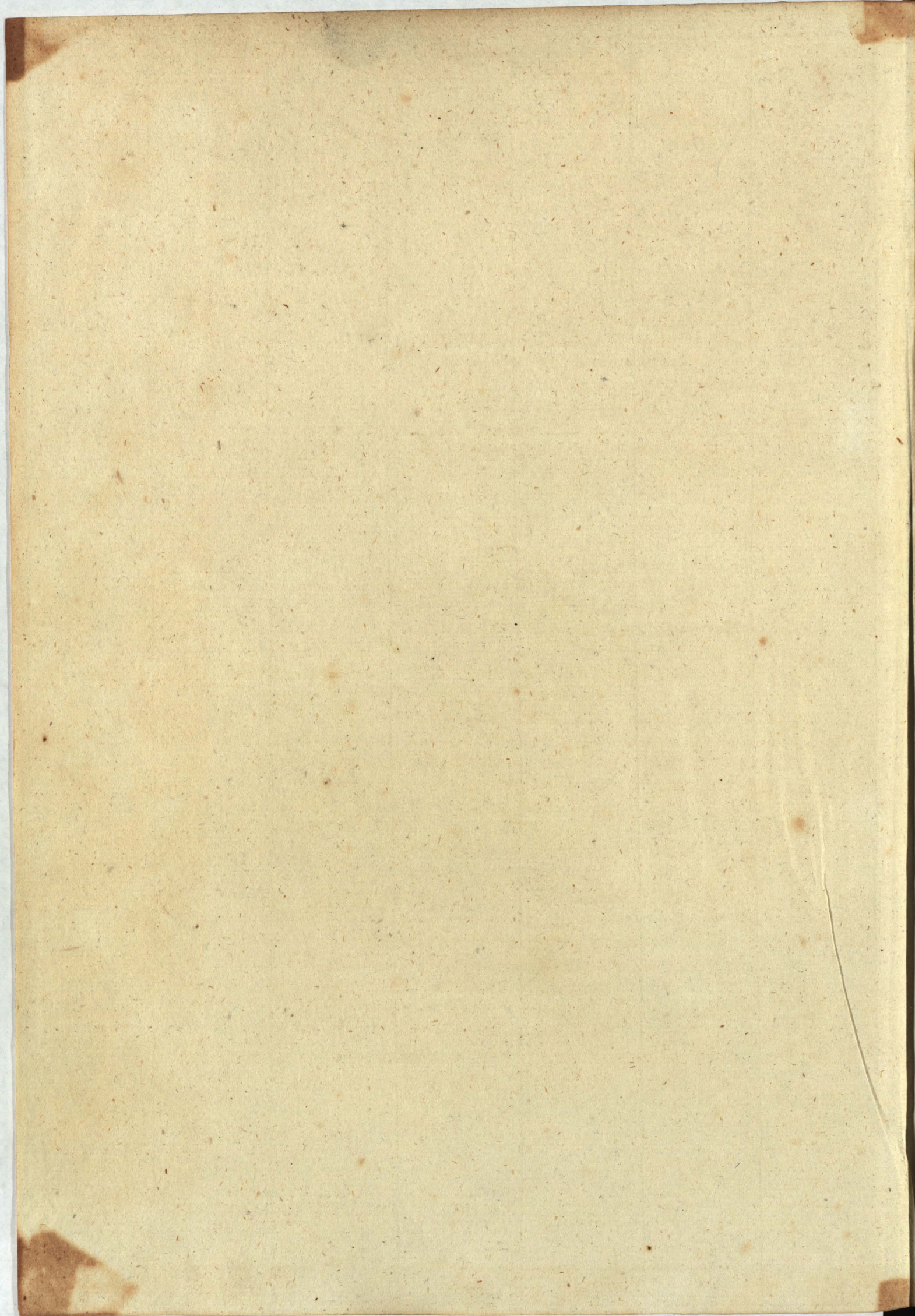
Quia hoc est unum et idem quod in libro de
significat per me significat de significat
significat unum et idem quod in libro de
significat unum et idem quod in libro de
significat unum et idem quod in libro de
significat unum et idem quod in libro de

1841

Quia hoc est unum et idem quod in libro de
significat per me significat de significat
significat unum et idem quod in libro de
significat unum et idem quod in libro de
significat unum et idem quod in libro de
significat unum et idem quod in libro de

Enatonius

Bonon.

1188.

Cim.34